

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

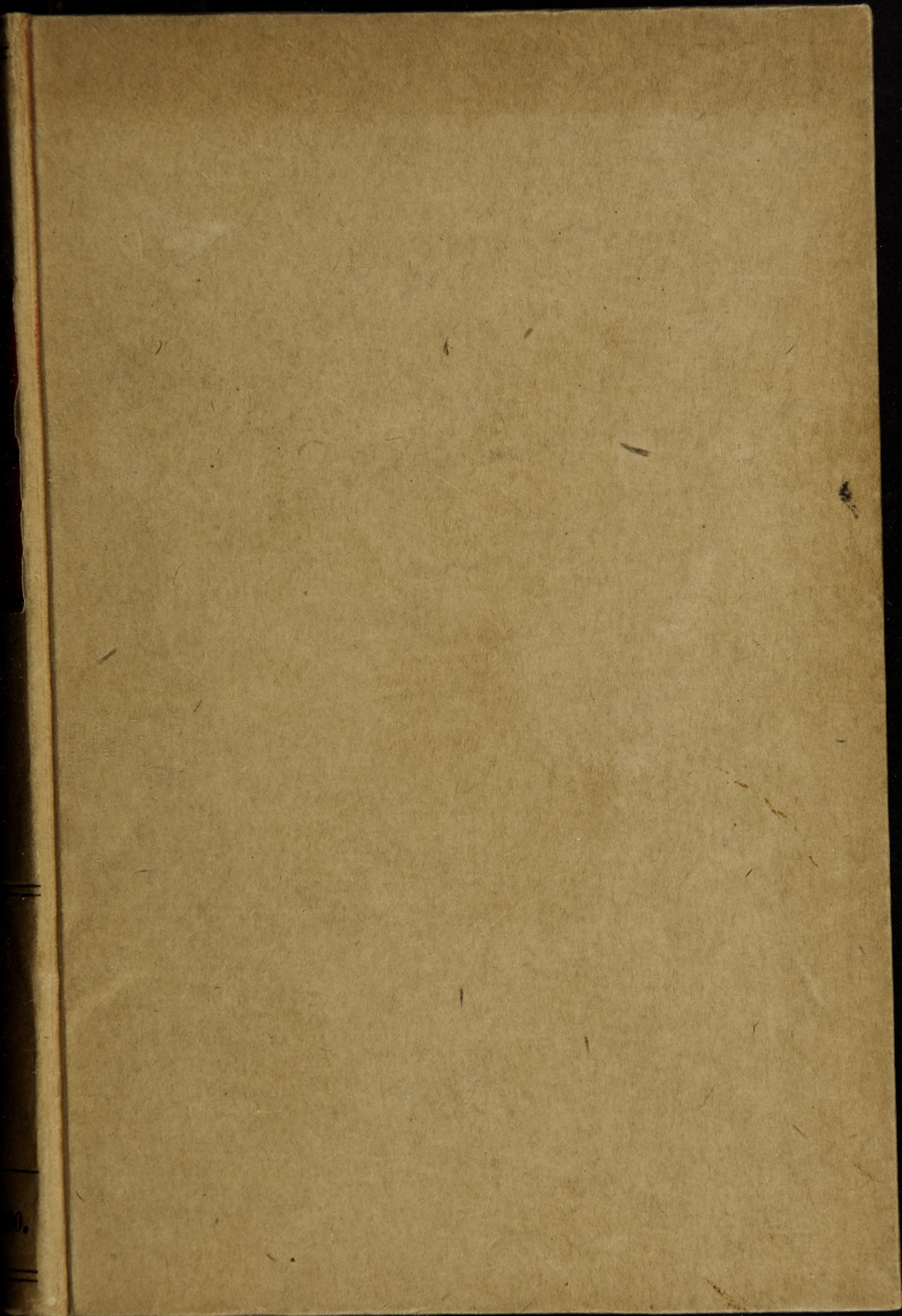
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

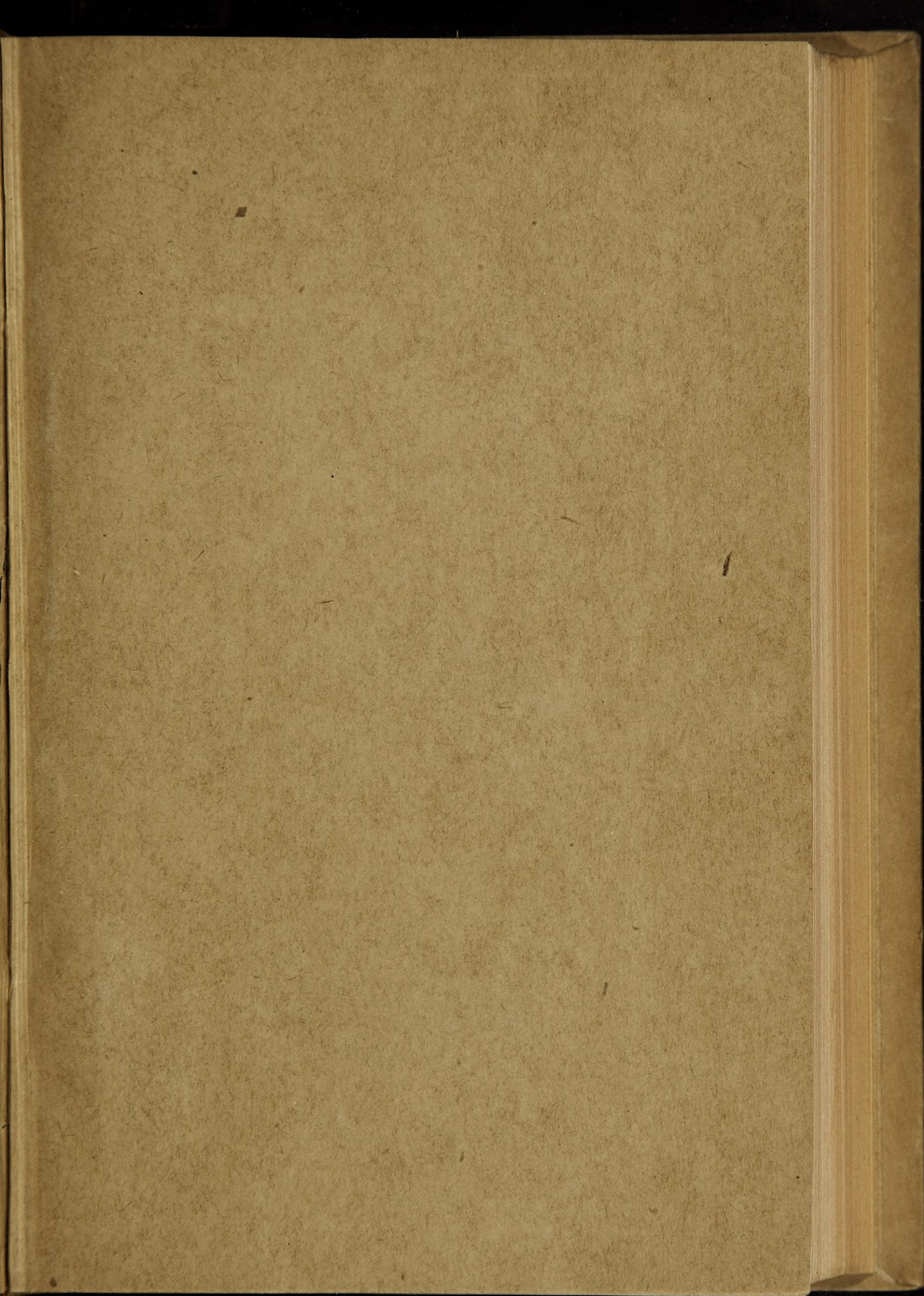

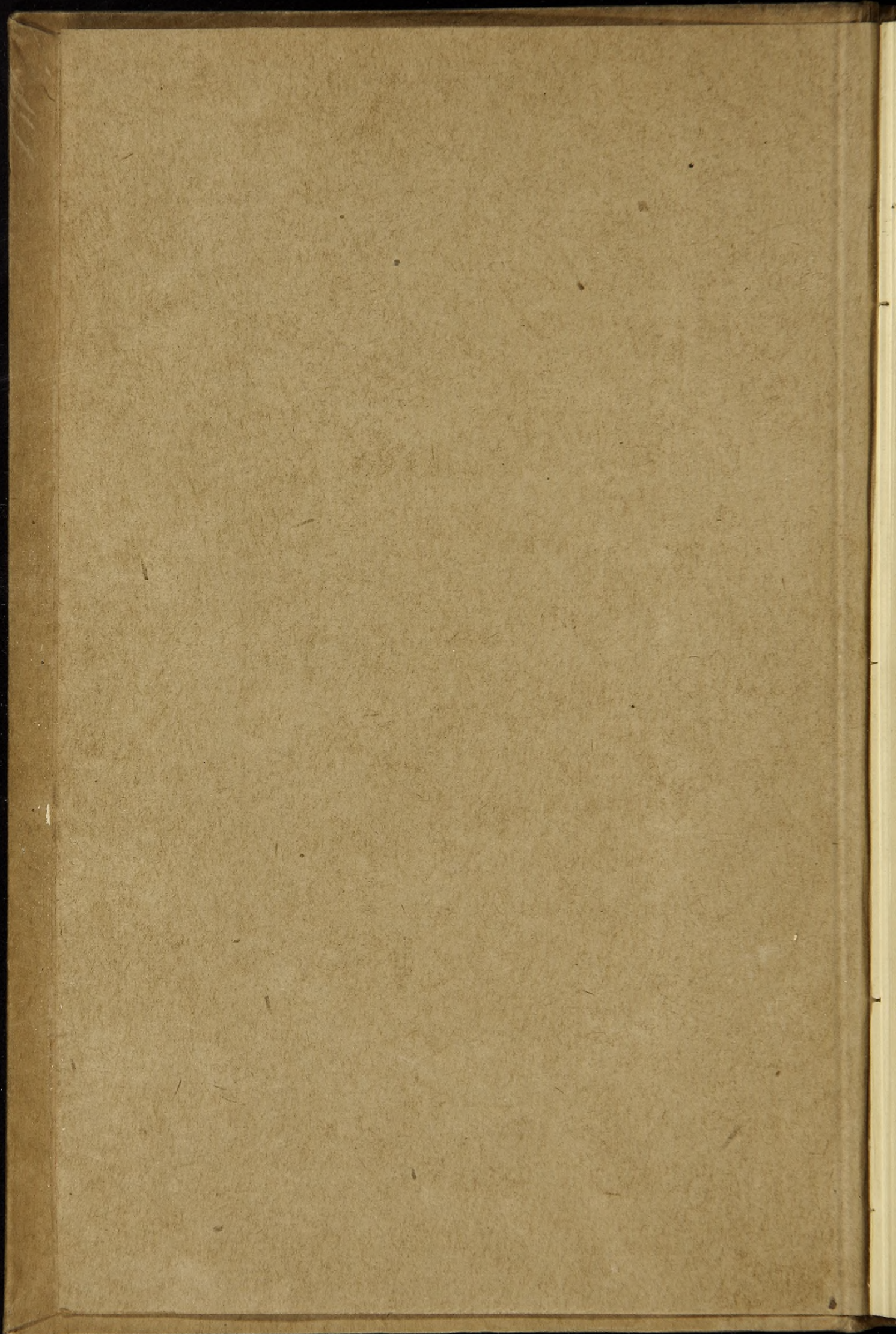
UPPSALA
UNIVERSITET

Witt.

Sv.

FRÅN
Östergötlands Bygder

BERÄTTELSE OCH SKISSER

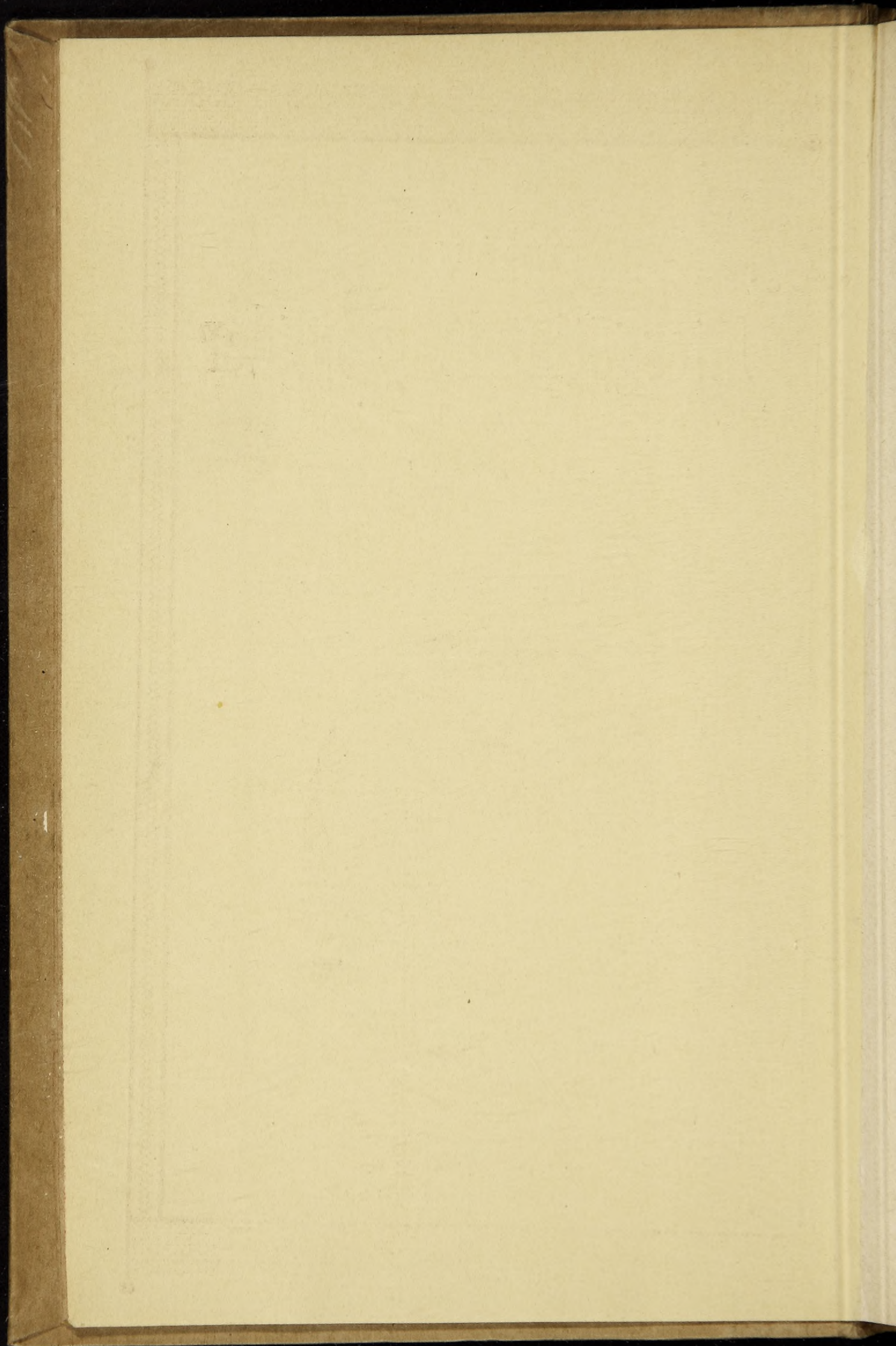
AF

FÖRFATTARINNAN TILL "HÖGADALS PROSTGÅRD".

Grawallius

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

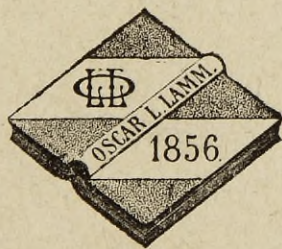
FRÅN

Östergötlands Bygder

BERÄTTELSE OCH SKIZZER

AF

FÖRFATTARINNAN TILL "HÖGADALS PROSTGÅRD"

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1890.

Bond-aristokrati.

1.

Det var midsommarafton; en afton så skön, så härlig, så rik på dagsljus, blomsterdoft och fogelsång, att den fullt återgaf det rika begrepp, som nordbon fäster vid denna sommarens högtidsdag.

Och nu — för att äfven vi måtte få njuta af denna härliga midsommarafton — begifva vi oss, med läsarens tillåtelse, på fantasiens snälltåg till det gamla herresätet Adelsnäs, fordom Näs kalladt, detta den Adelsvårdska familjens stamgods, men hvilket vid tiden för vår berättelse endast några år tillhört denna familj, ty det var först år 1771 som landshöfdingen baron Johan Adelsvård hade af grefve Ulrik von Rosen inköpt denna egendom, hvilken han under namnet baroniet Adelsnäs gjorde till fideikommiss för sin familj.

På en grönklädd kulle nära stranden af den täcka insjö, vid hvilken det vackra herresätet är beläget, finna vi glada, rörliga grupper af en blomstrande ungdom, sysselsatta med klädandet af en midsommarstång, rak och högväxt som masten på en tredäckare, en af de höga furor, hvilka öka skönheten af denna romantiska trakt.

Omkring denna blifvande obelisk syntes unga tärnor knäböja, för att kläda den med det ek- och lönnlöf, som ungersvennerna räckte dem. De öfriga sutto på gräset rundtomkring, sysselsatta somliga med att binda långa kransar af blåklint och högröd väppling, andra att med kulört papper bekläda de kors, som äfven skulle bidraga till stångens prydnad, då deremot några med bladguld förgylde de urblåsta ägg, hvilka, tillika med små vimplar, skulle fastbindas vid de brokiga korsen.

Denna landtliga tafla var liflig och idylliskt vacker, och den ädla husfrun, född friherrinna Funck, hade med de många slägtingar, som på Adelsnäs skulle fira sin midsommar, placerat sig framför densamma, för att njuta af hennes vackra anblick, betydligt förskönad af husets tvenne unga söner, hvilka nästan kunde sägas utgöra glanspunkten i denna skiftande tablå.

Modrens öga hvilade också — förlåtligt nog — mera på dessa ståtliga ynglingagestalter än på alla de öfriga figurer, som rörde sig kring midsommarstången.

Man får så mycket mindre undra härpå, som dessa nu voro hennes enda lefvande barn. I hennes hjerta bodde ännu en djup, ehuru stilla sorg efter de båda förhoppningsfulla söner, som döden åren 1770 och 72 ryckt undan hennes moderliga kärlek.

Bland alla de qvinliga gäster, som omgäfvö friherrinnan, syntes den femtonåriga Eva Helena Fersen, skön som en rosenknopp, bestrålad af morgonsolen; men så var hon också syster till grefvinnorna Höpken och Löwenhjelm, hvilka utgjorde två af de s. k. gacerna vid tredje Gustafs hof.

På de blickar, som friherrinnan vaxlade mellan denna unga skönhet och den yngste af hennes söner, den ståtliga Erik Göran, kunde man ana den moderliga önskan, som bodde i hennes själ.

»Har du icke flaggan ännu färdig, Johanna?» frågade den nyssnämnde baronen, i det han närmade sig en ung flicka, hvilken på något afstånd från de öfriga var sysselsatt med förfärdigandet af den stora, af de svenska färgerna lysande flaggan.

»Nej, icke ännu, baron Erik Göran», svarade den tilltalade, och den sköna rosen på hennes kind öfvergick till en hög purpurfärg.

»Du har så brådtom, att du icke en gång har tid att se på mig, när du svarar», invände baronen, nästan förebrående, »och ändå vet du, att jag helst af allt ser ditt vackra öga», tillade han med ett smekande tonfall.

»Se så! sitt nu inte och se ut som en nunna och sänk blicken ända till marken, utan se på mig. Det går sedan lättare för mig att vara artig mot fröken Fersen.»

Nästan ofrivilligt höjde Johanna sina blåa ögon, och hvilken som sett denna blick, skulle icke hafva undrat på, att den unge ädlingen så gerna solade sig deri.

Baronen uppvecklade nu den långa flaggan; han ville se huru mycket som återstod, innan den blef färdig. Vid denna rörelse kom han att röra vid den unga flickans hand; men det måtte hafva varit temligen hårdt, detta vidrörande, ty en djup suck ur Johannas bröst blef det hörbara resultatet deraf.

Ehuru friherrinnan hvarken kunde se detta sonens lilla experiment eller höra de ord, som åtföljde det samma — ty han stod med ryggen vänd mot de bänkar, der modren med hela det högvälborna sällskapet var placerad — så drog dock ett moln öfver hennes anletsdrag och en djup, men ohörd suck bortdog under den gråa sidenduken.

Hon fästade en hastigt rekognoscerande blick på fröken Fersen. Molnet på friherrinnans panna försvann, då hon såg den unga flickans liljevita hand så ifrigt sysselsatt med bindandet af den blåklintskrans,

som skulle utgöra stångens topp, att hon icke tycktes ega tanke för något annat, än detta blomsterarbete.

Stången var färdig och en vimlande människoskara omgaf den, ty icke blott de som tillhörde herrgården och kopparverket, utan nästan hela församlingen hade infunnit sig på Adelsnäs, för att se midsommarstången resas och vara med om dans och traktering.

Baron Adelsvärd hade gjort midsommaraftonen till en verkligt glad och lysande folkfest, och ehuru denne förste egare till familjens stamgods icke, i likhet med hans senare ättlingar, disponerade öfver ett kapell, uppgående ända till sexton inöfvade musikanter, så fanns likväl på herrgården både bokhållare och grufarbetare, som trakterade flera instrument, och hvilka vid högtidliga tillfällen läto sina toner ljuda.

Och stången restes vid klarinetters och fiolers klingande ljud, vid kaponers dån och väldiga hurra-rop, hvilka anfördes af de många grenadierer, som deltog i festen.

Allt detta gaf åt ögonblicket ett jublande lif, som stämde alla till en varm hänryckning, en slags sprittande glädje.

Ett ögonblicks tystnad följde efter detta sorlande jubel, under hvilket alla med en slags stolt glädje betraktade den vackra, resliga stången, så rik på kransar, vimplar och skiftande emblemer.

»Kommen nu, mina vänner, och låtom oss dansa kring vår vackra midsommarstång, hvilken gör heder åt de unga tärnorna!» utropade baron Adelsvärd och fattade sin hustrus och en annan gammal adlig matronas hand.

Alla följde baronens exempel, ehuru icke att räcka handen åt de gamla matronorna. Snart knöts en lefvande krans kring den blomstrande obeliskan,

egentligen bildad af ädlare blommor, af liljor, solrosor och riddarsporrar, ty det var den Adelsvårdska familjen och dess gäster, hvilka tillika med församlingens ståndspersoner utgjorde densamma, då deremot den andra kransen, hvilken likasom inneslöt den första, var sammanbunden af vilda ängsblommor, af blyga, blåögda minnesrosor, vädling och käringtänder, bland hvilka dock de högväxta grenadierna höjde sig som ståtliga kungsljus.

Sedan den lifliga polskan var slutad, började trakteringen, bestående af jäsande färsköl, som porlade i stora, blanka kopparkittlar, smörgåsar af stora hvetebrödsskifvor, belagda med stek, hvilka i kittlarnes grannskap voro höglagda i stora kålfat eller spånsåll, som de kallas i Östergötland.

Betjenter i det friherrliga livrét buro omkring de väldiga smörgåsarne, sedan de smakfullt blifvit ordnade på stora, med blåklintkransar garnerade brickor, i hvars midt man såg en kolossal bränvinsflaska, omgifven af en lysande quartett utaf förgylda silfvertumlare.

Mellan de blanka ölkittlarne stod en ung flicka, ljus, blid och fager som ungdomens gudinna, ehuru hon utbytt den skål, med hvilken denna vanligen afbildas, mot en stor, blänkande silfverkanna, ur hvilken hon bjöd den fradgande nektarn.

Hennes klädsel, ehuru enkel, ställde henne dock, i afseende på dess snitt, nästan emellan herrskapet och folket, men hennes anletsdrag, hennes osökta, behagliga hållning ställde henne vid sidan, om icke högre, än flertalet af de förra.

Baron Adelsvärd närmade sig den unga flickan.

»Räck mig kannan, Johanna», sade han, och med denna i sin hand, utropade han, vänd till folkskaran: »Skål, mina vänner! Skål för eder alla! Skål för en riklig skörd, för en lyckosam bergning! Och såsom jag nu till botten tömmer bågaren, så mån I icke sluta, förrn I till botten tömt ölkittlarna.»

Efter dessa ord drack baronen väldeliga ur den

blanka kannan, hvarunder ett icke så harmonierande, men dock enhälligt jublande: »hurra för nådi' baron!» ljöd genom den balsamiska luften och upprepades af skogens eko. »Nådi' friherrinnas me'!» hördes en ensam, hög, ehuru icke så välljudande röst, sedan ekot förklingat, och snart instämde deruti hela folkhopan.

»Hon är bra täck, den unga flickan vid ölkittlarne», sade fröken Fersen till baron Erik Göran, då de båda vandrade omkring bland de böljande grupperna. »Henne felas blott blomsterkransen i de ljusa lockarna, för att ända till illusion återgifva ungdomens gudinna», tillade hon leende.

»För att göra er ett nöje, min nådiga kusin, vill jag fullkomna illusionen», svarade den unge officern.

»Med din tillåtelse, min lilla Hedvig», tillade han och ryckte en krans af bukettblommor från en liten frändes, en sjuårig flickas hufvud, och skyndade med den fram till Johanna.

Sedan han fört kransen till sina läppar, för att — som det skulle se ut — derifrån borttaga ett vissnadt blad, satte han den på den rodnande och förlägna flickans ljuslockiga hufvud.

»Jag kröner dig, Johanna, du vackra midsommarsbrud», sade han högt, »jag kröner dig till...»

Och nu hviskade han så sakta, att man skulle tro att icke en gång Johannas öra uppfångat hans ord, hade icke rodnaden på hennes kinder förrådt att hon verkligen gjort det.

»Hvad den Erik Göran är pojkaktig, eller tycker du icke det, min lilla Eva?» sade friherrinnan, likasom öfverskylande, till fröken Fersen.

»Icke skall min nådiga tant förblanda pojkaktighet med skönhetssinne», svarade den unga flickan, och det låg ett eget tonfall i ljudet af dessa ord.

På något afstånd från den bekransade flickan stod en vacker, reslig, bredaxlad ung man, tillhörande

bondeståndet, men hans fina rock, hans granna sidenväst och den långa silfverkedjan med vidhängande stora urnyckel af guld, visade att han tillhörde den förmögnare delen deraf.

Ett djupt allvar -- vi skulle säga vemod, om icke kritiken då ansåge, att detta ord icke här vore på sin plats -- hvilade öfver hans solbrända, bottenärliga ansigte. Hans vackra, blåa ögon voro nästan oafvändt fästade på Johanna, och i det ögonblick, då baronen påsatte henne kransen, sammanbet han sina läppar så hårdt, att det såg ut som om de aldrig mera tänkte öppna sig.

»Jag tror, att vår unge rusthållare inte har varit framme och druckit», sade baron Adelsvärd och såg vänligt på den tilltalade.

»Nej, nådi' baron», svarade den tilltalade, icke utan förlägenhet.

»Nå, men så gör det då, om icke för annat, så för den vackra flickan som bjuder.»

En underlig skiftning drog öfver den unge rusthållarens ansigte, och den bugning han som svar tillagnade baronen, var måhända likasom för att undan gömma sig för hans blickar.

På baronens förnyade uppmaning närmade han sig omsider Johanna.

»Jag började tro att rusthållaren försmådde mid-sommarölet på Adelsnäs», sade Johanna och räckte honom vänligt kannan.

»Och inte kan fälle jungfru Johanna obselvere en tocken obetydlig person som ja', en stackars simpel bonde? Ho', som ä' så omtycker och firader utå så höga och granna herrar», svarade den unge bonden, och smärta och bitterhet stridde om herraväldet i hans anletsdrag.

»Så rusthållaren talar», svarade Johanna icke utan förlägenhet och sänkte rodnande sina ögon. »Så drick nu, och smutta inte på ölet», tillade hon med säkrare stämma.

»Nå, skål då, jungfru Johanna», utbrast rusthållaren med något darrande röst. Han höll upp några sekunder. »Gud fader bevara henne», tillade han, och både blick och röst hade ett vekt, innerligt uttryck; derpå satte han kannan för munnen och gömde sålunda imman, som fuktade hans ögon.

»Det var rätt, rusthållaren», utbrast friherrinnan, som nu framkommit, och hon lade vid dessa ord vänligt handen på hans axel. »Inte är väl ölet så präktigt, som det rusthållarens mor brygger — jag mins nog hur rart det var på husförhörskalaset — men när en ung och vacker flicka bjuder, så kan det åtminstone icke smaka illa.»

Förlägen och litet tafatt bugade rusthållaren sig.

»Åh, nådi' friherrinnan, allting ä' fälle bättre och förmer på en stor herrgård, än i en simpel bondstuga», svarade han slutligen, utan att låtsa om friherrinnans sista mening.

»Hur mår rusthållarmor, den rara gumman?»

»Tackar, nådi' friherrinna, som frågar. Ho' ä' allt duktiger och rasker; ho' ä' allt me' här i qväll. Vi va' bjudna te' nämndemans i Slättefall, för di ha' också klädt stång, men ja' tyckte att ja' ville först se på stäten här, och si då följde mor me'; och se'n ska' vi fälle fara till Slättefall, för si vi ha hästarna här.»

»Åh, det var ledsamt; jag tänkte att rusthållaren skulle vara qvar och dansa med ungdomen på Adelsnäs i natt», sade friherrinnan inbjudande.

»Åh, nådi' friherrinna, det är allt bäst te' vara med sina gelikar», svarade han med en suck, som dock tycktes bevisa, att detta »bäst» ändå icke var hans hjertas superlativ.

»Drick nu och prata åtminstone ännu en stund med Johanna. Rusthållaren hinner nog sedan till Slättefall. Så vacker flicka ha' de väl ändå inte der att bjuda, eller hur, rusthållaren?» tillade friherrinnan vänligt och såg honom leende i ögat.

»Hvad i Herrans namn tänker du på, Anders? Vi skulle ju fara så fort som stänga va' rest; och nu ä' de' fälle en dryg timme se'n de' va' gjordt!» utropade i samma ögonblick, som friherrinnan lemnat rusthållaren, en äldre qvinna med storrosig klädning, uppstruket hår och en stor silkesduk knuten öfver den svarta bindmössan och det krusade spetsstycket.

Hennes röst darrade af vrede och uttrycket i hennes ansigte stod i full öfverensstämmelse dermed.

»Nog hinna vi te' Slättefall allti', mor», svarade rusthållaren undvikande. »När en har så här mycke' grannlåt te' si på, så glömmen en sig gerna qvar.»

»Grannlåten ä' fälle inte annat än den der fina herrgårdsdocka'», mumlade gumman mellan tänderna.

»Nej, se rusthållarmor i Löfverum!» utropade Johanna, som nu först märkte henne. »Jag får väl lof att bjuda på litet midsommaröl?» tillade hon vänligt, framräckande kannan.

»Nej, tack, jungfru Johanna! Jag gömmer ölet tess ja' kommer te' Slättefall, för Maja-Lotta har allt en tår te' bjuda på, ho' me'; och om inte näfven ä' så fin, när ho' räcker mej välfägnaden, så ä' han ändå förmer, för ho ha' sjelf bryggt ölet.»

Med skarp stämma uttalade den vredgade bondgumman dessa ord.

Sonen drog en djup suck och Johanna betraktade gumman nedslagen och förvånad. Hon ihågkom dock snart, att hon hört att Maja-Lotta i Slättefall var af sina föräldrar och rusthållarens mor utsedd till hans fästmö, och då var det lätt att förstå, det gumman tyckte att sonen för sent på aftonen anlände till henne, och att det var detta som föranledde gummans vrede.

»Så, adjö nu, jungfru Johanna!» sade rusthållaren och lyftade på mössan. »Lycka te' mycke' roligt!» tillade han med en underlig blick på Johanna. Johanna nickade vänligt.

»Kom nu mor, så ska' ja' gå och sätta för», fort-

satte sonen med ännu en sned blick på den vackra flickan, från hvilken han nu aflägsnade sig.

»Ja, du kommer så dags, du; om inte grannas Petter ha' vatt, så ha' du fälle inte hatt någe ök te' sätte för, åtminstone ha' du fälle inte sitt ett spint utå ungmärra, för när de begynte skjuta och bombardera, som om ryssen va' kommen, då sto' ho' raklång som ett kyrkljus och sparka och hovera sej och höll på te' fara i väg med hela trossen. Men si då kom grannas Petter och fick tag i 'na. Du plä' fälle annars aldrig glömma kriterera, du Anders!»

Anders sade ingenting, men han påskyndade sina steg, kanske lika mycket för att slippa undan »mors» utgjutelser, som för att hinna stället, der hästarna voro.

»Mor» var uppe i den grönmålade spjelvagnen med fjädersäte — vid den tiden för bonden en verklig lyxartikel — och nu bar det af i stickande traf till Slättefall.

»Ja' tror, Anders, att du ha' tappat humöret på Adelsnäs?» började modern, som såg molnet på sonens panna.

»Ja, en kan fälle tappe humöret för mindre än för mors gräl», svarade Anders, hvars dystra sinnesstämning förledde honom till denna ovanliga afvikelse från den sonliga vördnaden.

»Ah, gräla ha' ja' fälle inte gjort, men nog kan de' förarga en te' si, att du, som plä' vara en så förständig och regal karl, kan glömma bå' kriterera och Maja-Lotta, som ä' en så däjelig och hedersam flicka, baresta för den der herrgårdsslinka.»

»Maja-Lotta ä' nog bra, mor, ja' lastar henne inte; men hvarken ho' eller någon ann' kan vara däjeligare och hederligare än Johanna», svarade Anders, kanske emot sin vilja uttalande sin innersta öfvertygelse.

»Ja, hva' de' anbelanger me' fågringen, så har

hvar och en sitt tycke; ja' tycker då att ho' ä' som de der rosorna i »ranserit» på Adelsnäs, bleka och spensliga. Nej, nej, Anders du, tacka vill ja' Maja-Lotta! De' ä' annat slag, de': ho' ä' trinder som en kyrkengel och vacker och rödbrusiger som väpplingen på storänga' — ja, inte långt ifrån som pioneroserna i kryddtäppa. Och hva' de' anbelangar me' de' hederliga, så kan du fråga trädgårdsmadam. Ho' ä' inte fin för ro skull, den der rara jungfru Johanna . . . nå, nå, utå' tocke der yngel kan en inte begära annat. För si, inte ä' ho' ett ärligt mans barn; för fattigdomen må vara aldrig så stor, men nog behåller hvar och en sina. Ja' tror hva' ja' tror, ja', och trädgårdsmadam tror så med. Och därför tycker ja', att en hederlig rusthållarson skulle hålla sej för go' te' språka och krumbugta sej för en tocken der.»

En vredens blixst ljungade ur sonens ögon.

»Skulle en rätta sej efter hva' alla sqvallerkäringar prata, då skulle fälle inte någon vara bra; för si, om di kunde, så satte di nog en svart klick på sjelfva Guds englar.»

»Nå, men de' kan fälle inte vara hvarken sqvaller heller lögn, hva' mor di' ha' sitt me' sina egna ögon?» invände den vredgade qvinnan med ett slags bitter skadeglädje. »Och jag såg då regalt, att baron Erik Göran pussa roskransen, innan han satt'en på den der snärtans hufvud. Tror du, Anders, att han ha' gjort de' om de' ha' vatt Maja-Lotta? . . . Nej, du, han ha' fälle så tjufven heller! . . .»

»Kör då i Herrans namn inte ihjäl oss, pojke! Det går ju så i fläng, så att bå' stockar och sten dansa kring trossen!» utropade gumman, hvars vrede plötsligt förvandlats till förskräckelse vid hästarnas nästan vilda galopp.

»Dess förr komma vi te' Maja-Lotta», svarade sonen med ett uttryck, omöjligt att återgifva, dock utan att försöka hejda de nästan skenande hästarna.

»Gestingen, tror ja' inte att pojken ä' förgjord», suckade modren, som icke alls kände igen sin vanligtvis så lugne och saktmodige Anders.

2.

De personer, vi infört i vår lilla berättelse, hafva troligen tillräckligt presenterat sig för läsaren, utan våra bifogade kommentarier. Några små upplysningar kanske dock tillåtes oss att meddela, egentligen i afseende på Johanna.

Hon var ett fosterbarn i den friherrliga familjen, hos hvilken hon vistats sedan sitt andra år. Ingen visste hvem hon egentligen var eller hvilka hennes föräldrar voro.

Då friherrinnan Adelsvärd, omkring aderton år före den tidpunkt då vi gjort hennes bekantskap, på några dagar uppehållit sig i Linköping, hade en annons i stadens tidning ådragit sig hennes uppmärksamhet. Man utbjöd der en aderton månaders frisk och vacker flicka till fosterbarn åt den, som med moderlig ömhet ville åtaga sig henne.

Friherrinnan, som endast hade söner och som dessutom hade ett varmt hjerta för hvarje mensklighetens bön, gick att uppsöka det lilla barnet, hvilket genast intog henne genom sitt fagra ansigte, sin näpenhet och tidiga själsutveckling, och hon beslöt att blifva hennes fostermor.

De upplysningar hon erhållit meddelade hon aldrig till någon, och barnet fick aldrig den ringaste aning om dem, hvilka gifvit henne lifvet.

Johanna blef en välkommen gäst i det nya hemmet, der hon för de unga sönerna blef en liten vacker och välkommen leksak.

Baronen, likasom de flesta af hans kön, var särdeles svag för ett vackert ansigte och alla qvinliga behag, de måtte vara i knopp eller blomma. Den lilla Johanna blef, kanske tillfölje häraf, snart hans förklarade gunstling.

Friherrinnans första tanke hade varit att, så mycket möjligt var, införlifva sin fosterdotter med sin familj, att höja henne till en medlem af densamma, att göra henne till de unga baronernas fostersyster och att gifva henne den uppfostran, som passade för detta ändamål. Men inom några år bytte hon om tankar. Det egentliga skälet härtill visste man icke, men det föregifna var, att hennes bana blefve fridfullare, lyckligare, om hon förblef på en lägre ståndpunkt. Dessutom skulle hon för familjens medlemmar aldrig blifva annat än en uppkomling, som mången gång dyrt skulle få betala det afstånd, som skiljde henne ifrån dem.

»Du gör med ditt fosterbarn huru du vill, Katarina», sade baronen, »men nog skulle hon, med en uppfostran, öfverensstämmande med hennes anlag och naturliga grace, blifva en prydnad för hvilken societé som helst.»

Johanna flyttades emellertid, till följd af friherrinnans beslut, ned i kammarjungfruns rum; hon hade förut legat i friherrinnans toillettrum.

Kammarjungfrun blef nu Johannas lärarinna, ehuru hennes fostermor sjelf undervisade henne i religion och alltid förhörde henne katekeslexorna. Hon bemöttes dock fortfarande med samma vänlighet af hela familjen, ehuru hon alltid stod som ett mellanting mellan herrskapet och domestikerna, och i samma mån som hon öfvergick från barn till jungfru, tillhörde hon mera de senare.

Som fullvuxen blef Johanna ett slags outhärligt

allehanda för alla medlemmarne af familjen. Hon behöfdes öfverallt, hade reda på allt, hade förtroende om nycklarne, till och med i friherrinnans frånvaro, läste tidningarna för baronen och skulle dagligen kamma hans hår — ingen gjorde det så bra som Johanna. De unga baronerna hade äfven en särdeles förmåga att sysselsätta henne med lagning och hjälp af alla möjliga slag.

Men oaktadt allt detta deltog hon dock i alla hushållsgöromål, spann och väfde, visste reda på kalvar och grisar, kycklingar och kalkoner; med ett ord, hon räckte till för alla och för allt.

Att all denna duglighet, dessa förtroenden, skulle uppväcka afund och förargelse hos de qvinliga domestikerna, hvilka tyckte sig stå *öfver* henne, var naturligt, och hvad som i ännu högre grad retade dem var, att de icke kunde »komma åt henne», som de uttryckte sig.

»Ack, Adelsvärd, hvad jag har glädje af Johanna», sade friherrinnan ofta till sin man, och hon såg med en nästan moderlig stolthet på sitt fosterbarn. »Tänk hvad hon blir för en god och dugtig hustru en gång.»

Baronen tyckte dock att det icke var så lätt att få en passande man åt Johanna.

»Hon är för fin för en bonde och, på sitt sätt, för simpel för en herre», sade han ofta.

En annan oro hade nu länge stört lugnet i friherrinnans själ. Hon hade nemligen märkt den böjelse, som Johanna uppväckt i hennes yngste sons hjerta, och oaktadt att Johannas uppförande i detta fall i ännu högre grad tillvunnit henne friherrinnans tillgifvenhet och aktning, så hade dock modersögat upptäckt det, som den stackars flickan trodde att endast det allseende ögat skulle kunnat upptäcka.

»Ack, kära Katarina, bekymra dig inte deröfver, det är ju en så vanlig sak», sade baronen, då hans hustru meddelade honom sin oro. »Icke må du tro att Erik Göran tänker göra henne till friherrinna, och

flickan är icke af det slaget, som låter förnedra sig, skulle jag ock i detta fall icke våga ställa min son högre, än andra officerspojkar.»

Friherrinnan delade icke sin mans åsigter. Hon kände en djupare oro än han fick eller kunde föreställa sig.

3.

»Mor! Mor! Nåda på Adelsnäs håller utanför gårdsgrinna!» utropade en ung tjensteflicka, som häftigt kom inspringande i köket på Lövverum, der rusthållarmor höll på att reda af middagsgrytan.

»Ho' får fälle de'. Ho' har ändå inte' ärende te' mej, kära Brit-Stina, för tocke der folk far bara ut och åker och tittar sej i kring, för te' ha någe te' göra», svarade bondgumman, som lugnt smakade på sina afredda spritärter.

»Men, mor, ho' talar me' betjenten och tittar rakt hit upp.»

»Ho' tittar fälle på farstuvisten, som Anders målat så grann, bå' grön och röd, så att...»

»Mor, nu kommer betjenten! Herre min skapare! Han ä' inne i rappet!»

»Nå, så har en fälle sett en så hög herre förr en gång», svarade gumman med stoiskt lugn; men hon vände sig dock från spisen och torkade med förklädssnibben svetten från panna och kinder.

Dörren öppnades och betjenten i det adelsvärdiska livrét inträdde i stugan.

»Friherrinnan på Adelsnäs frågar om rusthållarmor är hemma, så vill hon helsa på en liten stund?» yttrade betjenten, sedan han höfligt helsat värdinnan.

»Ja, nog ä' ja' hemma allti', och vill friherrinna' göra sej så gemen och titta in på så'na här småställen, så går de' an att säga, att ho' ä' välkommen», svarade rusthållarmor med en egen slags värdighet.

»Kom, Brit-Stina, på eviga fläcken in i annersstuga och hjälp mej te' plocka limporna ur sänga' och kammerblommerna å bordet!» utropade matmodern med brådskande oro och skyndade, åtföljd af sin tjänsteande, in i högtidsrummet — andersstugan kalladt.

»Inte går allihop i förklä't, Brit-Stina, ta' du upp kjolen me'!» ropade gumman, som nu i densamma kastade limpor och kamomillblommor, jemte sonens söndagsrock och »nattkappan», hvilka, tillika med de nya sommarbyxorna, lågo kastade öfver den blåmålade dragkistan.

»Tocke der folk ä' då jemt ute i ogjordt vä'r!» utbrast gumman, torkande dammet af bord och stolar. »Ja' plä' fälle — skam te' tala om'et — ha' fint i annersstuga och inte behöfva springa så här och hörpa.»

»Så, nu skäms inte annersstuga för sej; men spring nu på eviga fläcken, Brit-Stina, annars möter du nåda me' hela packninga.»

Brit-Stina skyndade ut, och sedan rusthållarmor gifvit spegeln en »titt», gick hon ut för att på trappan välkomna den förnäma gästen, som långsamt, nästan dröjande, närmade sig stugan.

»God dag, min snälla rusthållarmor», började friherrinnan med sin vänliga röst och räckte gumman hjertligt handen.

»Guds fre', nådi' friherrinna!» svarade den tilltalade, djupt nigande.

»Så grann förstuqvist ni ha fått», sade friherrinnan, likasom för att säga något.

»Ja, si Anders kluddar och målar lite'. Men

vill inte nådi' friherrinna' vara så go' och stiga in i annersstuga?»

Friherrinnan tackade och hörsammade uppmaningen.

»Inte kunne ja' tro att ja' i da' skulle få så rart främmande», började gumman, sedan friherrinnan ned-satt sig på den blåmålade pinnsoffan.

»Ja, ser rusthållarmor, jag har allt ett litet ärende.»

»Hva' i alla mina da'r kan de' vara, nådi' friherrinna?»

»Det är egentligen till rusthållaren, men han är kanske inte hemma?»

»Nej, men han kommer strax, för han ä' bara på plagen och slår, och nu ä' de' middasdags för tocke här folk, så han kommer allt i rappet.»

»Ja, si der ä' han; han står och pratar ve' kusken. Ja' ska' springa och be'n komma in.»

»Åh, han kommer väl.»

»Han kan inte veta att nådi' friherrinna' har ärne te' honom. De' ä' bäst att ja' ropar på'en». tillade gumman, som brann af nyfikenhet att få veta hvad friherrinnan kunde vilja hennes Anders.

Hon öppnade därför det smårutiga blyfönstret, det enda som kunde öppnas, och ett gällt »Anders!» ljud genom detsamma.

»Kom på stund, nådi' friherrinna' vill tala ve' dej!» skrek hon med ännu starkare stämma, ty hon hade märkt att sonen hört hennes flera gånger upprepade: »Anders!» fastän han ej gjorde sig någon brådska.

»Kom du in tocken du ä', nådi' friherrinna' ta'r dej inte te' misstykke. Ho' vet nog att du inte kan ha' kyrkkläderna på dej, när du går i ditt arbete!» ropade gumman med saktare stämma, då Anders närmade sig stugan.

Oaktadt denna modrens försäkran, gick dock Anders in i köket, der han påtog sig en rock, tor-

kade svetten af det solbrända, men vackra ansigtet och inträdde derefter, bugande, i andersstugan.

»Jag har en fråga, eller snarare en bön till rusthållaren», började friherrinnan, sedan hon vänligt helsat honom.

Den unge bonden såg förvånad på den talande och modren nästan innehöll andedrägten för att lyssna.

»Ja, jag ville ge rusthållaren ett uppdrag, ett förtroende, som jag knappt ville lemna någon annan», fortsatte friherrinnan, »men som likväl förutsätter både besvär och uppoffring.»

Rusthållaren spände sina ögon forskande i den talande och modren gapade, som skulle hon genom munnen insuga nyheten, på hvilken hon väntade.

»Jo, jag ville be' rusthållaren att för min räkning göra en resa till Medevi. Det är så, att Johanna, som icke är rätt rask, har blifvit ordinerad att dricka Medevi brunn. Jag och min man skola fara till Köpenhamn och ha' vår gamle betjent med oss — den enda, som jag, utom rusthållaren, ville anförtro min lilla skatt. Hvad säger nu rusthållaren om denna önskan? Låter den sig möjligen göra?»

Rusthållaren svarade intet, men nog läste friherrinnan det önskade svaret på hans uttrycksfulla och ärliga ansigte.

»Nådi' friherrinna, de' ä' alldeles omöjligt, midt i den här bråda ti'n!» utropade modren med en blandning af vrede och förskräckelse. »Adelsnäsagodset ä' så stort, att der måtte fälle finnas någon, som kan skjussa för den, som inte ä' lik're än en tocken der — ho' ä' fälle inte fröken heller? — utan att den, som har sin egen jordlapp, ska' behöfva lemna alltihop och sitta som en skjusspojke åt den der fina jungfrun?»

Glädjens blida rodnad på rusthållarens kind hade hastigt bytt sig i förlägenhetens och vredens flammor.

»Det tillkommer fälle mej te' svara, mor!» utbrast han slutligen, »efter som ja' står för rusthållet

och nådi' friherrinna' talte te' mej. Och därför svarar ja' att ja' tackar för förtroendet och att ja' ska' vara på parad, när jungfru Johanna ä' färdig, och att ja' me' Guds hjälp ska' akta henne för allt ondt under resan.»

»Ä' du ifrån vettet, pojke!» skrek gumman, under det att friherrinnan öfverhopade hennes son med tack-sägelse.

»Jag frågar icke på hvad sätt jag får ersätta rusthållaren», fortsatte friherrinnan; »pengar kan jag knappt bjuda för en sådan tjänst. Men jag kan väl hitta på något, som kan glädja rusthållaren», tillade hon med ett eget leende.

»Ah, de' ä' fälle inte för vinst, som Anders ha' påtagit sej den der dumma resan», inföll den vredgade gumman, »för Gud ske lof! han kan fälle någorlunda skaffa sej hva' han behöfver, utan te' behöfva skjussa för'et», tillade hon med en slags stolthet. »Men si, hur de' ska' gå me' matsäcken, det begriper ja' inte. Ja' plä' fälle laga te' en tocken, så att han inte skäms för sej, men nu ä' ju bara sönda'n emellan, och den da'n ä' tocke folk, som vi, vana te' hålla i vördning och inte göra flera verldsliga ting än de, som inte kunna stå efter.»

»Rusthållarmor skall visst inte ha' besvär med någon matsäck», inföll friherrinnan vänligt. »Jag hoppas väl att rusthållaren inte försmår den, som tillagas på Adelsnäs.»

Gumman mumlade något mellan de ännu friska tänderna, men hvarken friherrinnan eller sonen tycktes gifva akt derpå. De hade blott tanke för resan, hvilken utsattes till klockan fyra måndagsmorgonen, då rusthållaren skulle vid Adelsnäs afhemta Johanna.

»Var icke ond, hvarken på mig eller den ende, käre sonen», sade friherrinnan vid afskedstagandet vänligt till modren. »Hvarje god gerning medför sin egen lön, var säker på det. Säg därför icke något, som stör den glädje, han känner, att göra mig och den stackars flickan denna tjänst.»

»De' der ä' fälle godt och väl, de', nådi' friherrinna, men si, nog ha' jungfru Johanna kunnat frakta sej te' Medevi, utan min Anders; och de' säjer ja', att inte ha' far hans — Gud fröjde hans själ — midt i an'ti'n rest sin väg; nej, inte för alla jungfrurna i evangelium.»

»Tro mej, Anders, så visst som ja' heter Sara Kajsa Jönsdotter, så mister du Maja-Lotta och andelen i Slättefall, för ja' såg nog, ja', hvart de' likade sej midsommarafton, för du kom så sent; och nu... galen vore fälle ho', som ä' en så vacker och rik och ärbar nämndemansdotter, om ho' skulle hålla te' go'e med den, som stryker land och rike omkring med en tocken der slinka, som inte vet farsnamnet en gång!... Nej, nej, Anders, spotta du mej midt i syna, om du inte för de' här spektaklet mister Maja-Lotta.»

»Inte ska' mor vara onder», inföll sonen bevekande. »Hur skulle ja' kunna neka nådi' friherrinna', som bad så vackert? Och hva' de' beträffar me' Maja-Lotta, så ha' ja' ju aldrig friat te'na; nog finns de' fälle så go' flicka som ho'; och andelen i Slättefall, den bryr jag mig inte de' ringaste om; jag har sjelf, Gud ske lof, så mycket ja' behöfver. Dessutom, mor, så bråskar ja' inte me' giftas, för så länge ja' har mor, så saknar ja' inte hustru; för hvem ja' skulle få, så kunde ho' ändå aldrig sköta huset så bra och styra och ställa så klokt och regalt som mor.»

Om smädelsen är en härjande samum, så är berömmet — isynnerhet berömmet från kära läppar — för hjertat en ljuflig balsamvind, en slags välgörande dagg, som fuktar och uppmjukar de hårda och förtärande element, hvilka stundom gömma sig i dess djupa schakter.

En belåtenhetens ljusning mildrade det vredgade uttrycket i modrens anletsdrag.

»Nog får du fälle bättre, när du får hustru, allti'», svarade hon i blidare tonart. »Ja' tar te' bli gammal, ja', och förstår mej inte på de' nymodiga, och kan inte så rifva undan som den som ä' ung. Och de' säger ja' dej, Anders, att om du ställer så till, att Maja-Lotta inte vill ha dej, så får du sjelfver styra bäst du gitter, för då flyttar ja' ifrån dej och sätter mej i ro på mitt Kulla; de' ä' då åtminstone mitt, eftersom ja' ärfde de' efter far min.»

Till modrens ökade missnöje deltog icke Anders den dagen mera i slåttern. Helt andra sysselsättningar upptogo hans tid, nemligen tillrustningar för resan. Han tvättade och putsade den nya vagnen, skurade messingsselearne blanka som solen och gaf hästarne, hvilka han tagit upp från hagen, en grundlig förplägning af fullviktig hafra.

Under allt detta undfägnades han icke sällan med modrens förebråelser, hvilka han dock emottog med ödmjukhet och ett, till det yttre, orubbadt lugn.

»Tro mej, om inte pojken går och skrattar för sej sjelfver», suckade gumman med en blandning af smärta och vrede. »Ho' ha' bestämdt förgjort'en... annars vore han fälle inte så galen, heller.»

4.

Klockan fyra på måndagsmorgonen stannade den unge rusthållaren, fin och nyrakad, på stallbacken vid Adelsnäs. Han band hästarne och närmade sig gården.

En skymt af en ljus klädning skymtade från parkens dunkel förbi hans öga, och ännu tydligare uppfångade hans nu spejande blick de mörka konturerna af en manlig gestalt.

I djupa veck lade sig rusthållarens breda panna och med nästan dröjande steg närmade han sig köksflygeln.

Friherrinnan var den enda af herrskapet som var synlig. Hon hade stigit så bittida upp, för att ännu en gång få säga några vänliga ord till Johanna och hennes körsven, hvilka på slaget fem anträdde den resa, som var föremål för så många olika tankar och känslor.

Några bösshäll från herrgården såg den uppmärksamme rusthållaren, huru Johannas hufvud blygt, nästan med bäfvan, vände sig åt en björkdunge, nära intill landsvägen.

Rodnaden utslog sina skära rosor på Johannas kinder, på samma gång som vreden tände mörka flammor i hennes körsvens ögon.

Han gaf de lifliga hästarne ett rapp, och snart låg björkdungen, med allt hvad den inneslöt, i ett oskådligt fjerran för den stackars flickans ögon.

Det friherrliga paret hade redan i samma vecka företagit resan till Köpenhamn och Holstein, dit åtföljda af den äldste sonen; den yngste hade föredragit att tillbringa sommaren på Adelsnäs. Men modren, som anat bevekelsegrunden härtill, hade gjort honom ett spratt, som beröfvat honom den fröjd, för hvilken han försakat den utländska resan. Helt oförmodadt gjorde han henne, om möjligt, ett ännu större, äfven detta, likasom modrens, stödjande sig på giltiga skäl.

Prins Fredrik Adolf, hertig af Östergötland, hade samma sommar, för andra gången, begifvit sig till Medevi. Baron Erik Göran hade, genom en af prin-

sens kavaljerer, skaffat sig furstens befallning att äfven han skulle infinna sig vid helsobrunnen, dit han äfven, åtta dagar efter föräldrarnes resa, med gladt hjerta begaf sig.

Här skulle han, obevakad af modrens uppmärksamma öga och af domestikernas lurande blickar, i den skuggrika parkens dunkel få tillhviska Johanna sin kärlek; här skulle hon, denna blyga, fagra dufva, så ensam, så värnlös, känna behovet af hans sällskap, hans ömhet.

Men om den unge ädlingen icke bedrog sig i afseende på den ensamhet, den värnlöshet, som den stackars flickan kände ibland denna hop af obekanta människor, omgifven, som hon var, af de unga karlarnes försök att djerft närma sig henne, så bedrog han sig likväl på den öfverlåtenhet, hvilken han beräknat som ett säkert resultat deraf.

Hon ville med lugn kunna möta sin ädla fostermors öga och icke behöfva rodna för henne, som hon hade att tacka för allt.

Johanna hade väl icke egt styrka att vägra baron Erik Görans ett ögonblicks samtal samma morgon hon lemnat Adelsnäs, men hon hade dock egt kraft att åter upprepa förnekandet af hans delade kärlek och att till honom ställa den ödmjuka varningens ord, i afseende på hans pligt. Möjligen hade hennes öga talat ett annat språk, ty ögats uttryck eger ofta en allmakt, öfver hvilken icke den kraftigaste vilja förstår någonting.

Med heliga föresatser hade hon lemnat Adelsnäs, och hennes ressällskap hade likasom gifvit henne ökad styrka att hålla dem.

Rusthållaren hade efter långa och, som han tyckte, fina inledningar, slutligen ärligt talat med Johanna om baron Erik Görans kärlek och om den fara, som hotade henne, om hon lyssnade till baronens ord. Han hade genom ett i grannskapet af Adelsnäs timadt

exempel bestyrkt rättmätigheten af den fruktan han kände.

Hans ord hade på en gång visat ett så klokt omdöme, ett så varmt deltagande, att han derigenom tillvunnit sig den unga flickans både aktning och tacksamhet.

»Ack, jungfru Johanna, den som vore en herre ändå!» yttrade den unge rusthållaren suckande, »då kunde ja' få hysa tankar, som en stackars bonde inte kan våga . . . men si, hva' ja' kan våga, de' ä' att vara en uppriktig vän och att be' för jungfru Johanna i mina böner och vara henne te' hjälp, om det behöfs, och på hvad sätt det än behöfs», tillade han med en varm betoning och med en fuktig glans i de ärliga ögonen, som han fästade på Johanna.

En afton hade Johanna — mer orolig än vanligt, men säker för baronen, hvilken hon sett i sällskap med hertigen och hans kavaljerer — företagit en promenad i den vackra parken och nedsatt sig i gräset på den höga, trädbevuxna kulle, från hvilken Högbrunnen — en af de fem helsokällorna — har sitt namn.

Här försjönk hon i de djupa drömmar, hvilka i ensligheten, isynnerhet den senare tiden, bemäktigat sig hennes själ. Hon kunde numera icke för sig sjelf gömma den blyga, bäfvande känsla, som, ehuru mycket hon än stridt deremot, baronen omsider uppväckt i hennes själ. Med denna känsla hade äfven en annan vaknat, nemligen den, att få veta hvilka som gifvit henne lifvet. Hon hade visst tillförne känt denna längtan, men aldrig så varm, så full af qual som nu.

Djupt försjunken i dessa tankar visste hon knappast att tårarne droppade ned utför hennes kinder, hörde hon icke gräsets prasslande, icke de steg, som sakta

närmade sig, förrän baronen lade sin arm om hennes lif och såg henne djupt och kärleksfullt in uti det tårfyllda ögat.

Hennes första känsla är måhända icke lätt att afgöra, men den andra var beslutet att aflägsna sig.

»Nej, Johanna, nu undslipper du mig icke: du har ju, alltsedan jag kom hit, skytt mig, som om jag varit din fiende!» utbrast baronen och nedsatte sig bredvid den darrande flickan. »Nu måste du höra mig, nu!» och han fattade hennes hand.

Baronen talade varmt, innerligt, bevekande, lifvad af den känsla, som eger en så egen allsmäktig väl-talighet. Och Johanna insög hvarje ord, som gräset dagdroppen, som blomman solstrålen.

Högre och högre utslog rosen på hennes kind, högre och högre höjde sig hennes jungfruliga sköte; men ögat var djupt nedslaget. Hon vågade icke uppslå det, hon fruktade denna hjertats förrädare.

»Svara mig, Johanna», bad baronen med öm och bevekande stämma, sedan han länge förgäfves väntat hennes svar, »säg blott att du älskar mig!»

»Hvi skulle jag så mycket ondt göra och synda emot min Gud?» svarade hon slutligen med Josef, och i den blick, hon höjde mot baronen, låg likasom en skön bekräftelse på de ord, hennes läppar uttalat.

»Synd, Johanna, om det vore förföraren, som tiggde om din kärlek och du då besvarade den!» utropade baronen med hänförelse; »men det är icke synd, att med din kärlek lyckliggöra ett hjerta, som rent och trofast älskar dig, och hvars käraste önskan, hvars ljufvaste förhoppningar det är att en gång få kalla dig maka.»

Öfver den unga flickans anlete skimrade likasom en ljuf solstråle, men den gömde sig snart i en mörk sky.

»O, baron Erik Göran, gäckas icke så med ett stackars hjerta!» utbrast hon vemodsfyllt, bönfällande.

»Jag gäckas icke med dig, Johanna.»

»Tror icke baron, att sådana ord ofta ha varit

orsaken till både fall och ånger?» frågade Johanna, ihågkommande hvad rusthållaren berättat henne.

»Jo, Johanna, det tror jag, men mina ord äro icke svek. Jag ämnar, när mina föräldrar komma tillbaka, tala med dem om min önskan att göra dig till min maka; sedan skall jag föra dig till Stockholm, för att förskaffa dig det som felas i den bildning, hvilken du kan behöfva såsom min hustru.»

»Jag blifva barons hustru! Jag, en stackars flicka, som icke en gång vet hvilka som äro mina föräldrar! Jag, som af barmhertighet blifvit uppfostrad i barons hem! Jag skulle blifva barons hustru!?»

»Kärleken adlar allt, och dessutom, Johanna, hvem vet, om icke din fader räknar lika många, kanske flera anor än min, ty du är icke ett barn ur hopen, derom är jag fullt öfvertygad.»

»Om så ock vore, så betyder det ingenting, ty ett barn sådant som jag... ack, baron, ett sådant barn drager ju bara skam både öfver sig och sin fader.»

Johanna tystnade förskräckt, ty framför henne stod prins Fredrik, åtföljd af en kavaljer.

»Du har icke utvalt den sämsta delen, Adelsvärd!» utbrast prinsen leende, med en bifallande blick på den rodnande flickan.

»Nej, den bästa, ers kunglig höghet!» svarade baronen med djupt allvar, i det han bugade sig för hertigen, hvilken, väl bevandrad i kärlekens mysterier, på allvaret i baronens utseende förstod, att ett gyckel nu icke vore på sitt ställe.

5.

Ibland allmogen i hela Åtvids församling hade rusthållarens resa till Medevi gjort stort uppseende och varit föremål för mycket prat och många öfverläggningar. Ingen hade dock så mycket grubblat deröfver, som nämndemans i Slättefall, och nämndemansmor försäkrade gång på gång, att Maja-Lotta var en mycket för god flicka åt en tocken der flöjel, som reste land och rike omkring med en sådan der som Johanna.

Maja-Lotta sade icke så mycket, men »humöret va' borta», som fadren uttryckte sig.

Att rusthållaren skulle afhemta Johanna från Medevi, derpå hade ingen menniska tänkt, och när han nu, innan sädesbergningen var slutad, verkligen åter företog denna resa, då blef det ett förfärligt uppror både i Slättefall och Lövverum, och det behöfdes ett mål, så ljufligt som det rusthållaren tänkt sig, nemligen återresan vid Johannas sida, för att kunna uthärda de vilda utbrotten af modrens vrede.

Vänligt och med glädje emottog Johanna sin körsven, hvilken, sorgligt öfverraskad vid hennes åsyn, bestört utropade:

»Herre Gud, hva' ä' de' för en brunn, som jungfru Johanna ha' druckit? Ho' ä' så bleker och mattögder... men lika vacker ä' ho' ändå!» tillade han beundrande.

»Har inte rusthållaren hört, att brunn inte verkar förrän efteråt», svarade den stackars flickan suckande.

När Johanna väl kommit upp i vagnen — hvilket icke varit så lätt att hinna, ty baronen ville nödvändigt att hon skulle vänta och göra hemresan i

hans sällskap — erfor hon en underbar trygghet. Hon kände att hon satt vid sidan af en vän, en beskyddare, och med denna lugnande känsla fortsattes hemresan, om ock någon gång under densamma tankarne smögo sig till de ord, som baronen tillhviskat henne vid Högbrunnen.

Anders var lycklig; han såg att han stigit i Johannas gunst. »Vore bara inte baron, så kanske att det inte kunde vara alldeles omöjligt», tänkte han, och köpte under vägen allt hvad han kunde komma öfver af frukter och sötsaker, för att dermed traktera Johanna.

»Nå, Anders, du, hva' ha' ja' sagt? Petter i Krogstorp ha' passat på och friat te' Maja-Lotta och ha' så godt som fått ja!» utropade modren, som gått att möta sonen på stallbacken.

»De' va' inte illa de', mor», svarade Anders, som i minnets panorama såg en skönare syn än Maja-Lotta.

»Der har du körlöna! Ja' sa' hur de' skulle gå, men si, gud bevars, en gammal mor ä' inte hörder. Nu ha' du brutit riset åt dig sjelf, och titta får du efter en sådan flicka som Maja-Lotta och efter så stora rikedomar. Och narr ha' hela sockna' gjort å dej för resa'... te' dra' å me' en tocken der och lemna hela bestyret åt dränga! Och ja' vill se, ja', hur de' ha' gått, om inte mor di' ha' vatt.»

På detta och dylikt sätt utöste den uppretade gumman i oändlighet sin vrede; men menniskan är alltid mild och tålig, när i hennes hjerta gömmer sig en glädje, ett ljufligt minne, då likasom halka vredens och smälebens pilar henne förbi, under det de, i motsatt fall, tränga till hjerteroten.

Modren kunde icke, oaktadt alla försök, på det

ringaste sätt såra eller uppretå sonen. Han tycktes stå skottfri för de pilar, hon slungade mot honom, och detta uppretade henne ännu mera.

6.

I början af September återkommo baronens från sin resa.

Friherrinnans oro hade varit stor, då hon förnummit att hennes son korsat hennes planer, att äfven han begifvit sig till Medevi. Hon lugnades dock, sedan hon talat med Johanna, ty ehuru hon i detta fall icke stälde någon direkt fråga till henne, kände friherrinnan sig dock trygg genom det öppna och ärliga i Johannas väsende och tal. Hon kände att hon icke svikit hennes förhoppningar, på samma gång som hon kände sin kärlek fördubblas för den pligtälskande, renhertade flickan.

»Var du nöjd med din kusk?» frågade henne friherrinnan, bland annat. Och det hjertliga beröm hennes fosterdotter nästan slösade på rusthållaren tände i friherrinnans själ en förhoppning, på hvilken hon bygde sina planers herrliga luftslott.

Baron Erik Görän hade ännu icke återvändt till Adelsnäs. Han hade af prins Fredrik blifvit bjuden att åtfölja denne till Tullgarn, der ett illamående kvarhållit honom längre än han önskat, och han hade derifrån företagit en resa till Stockholm innan han återvände hem.

Egentliga målet med denna resa var att planera

för Johanna, att uppsöka någon, till hvilken han kunde lemna henne, hos hvilken hon kunde erhålla den bildning, den förfining, som han önskade hos sin hustru; ty hans verkliga mening var att upphöja Johanna till denna värdighet, sedan han dertill utverkat sina föräldrars samtycke, hvilket han nog fruktade icke skulle blifva så lätt att vinna.

Vid ankomsten till Stockholm fans icke rum på det ställe, der han vanligen brukade taga in. Man anvisade honom ett annat i dess grannskap, dit han begaf sig.

»Ja, här finnes ett rum, som icke är upptaget, såvida mamsell inte har lofvat bort det», svarade upppasserskan på baronens fråga, »men jag skall gå och höra efter.»

»Hvem är herrn?» tillade upppasserskan och vände sig om. »Mamsell vill alltid veta hvem hon tar emot.»

»Baron Adelsvärd från Adelsnäs», svarade den tillfrågade, och med detta namn på sina läppar försvann den unga flickan och lemnade baronen väntande i korridoren.

Efter några ögonblick återkom upppasserskan, som bad att baronen ville vara god och stiga in till mamsell, och i detsamma öppnade hon dörren till sin matmoders rum.

Då baronen inträdde, reste sig från soffan, som hade sin plats längst fram i det enkelt, men treffligt möblerade rummet, en qvinna, lik en i förtid vissnad sommar, i hvares bleknade rosor man dock tyckte sig förnimma hur ljuf och skön dess fägring en gång varit.

Hon gick några steg emot den inträdande. Ett outsägligt leende gled öfver hennes läppar, en svag rodnad hägrade öfver hennes kind och hon lade handen hårdt mot hjertat, då hon vänligt och, som det syntes, med lugn helsade baronen.

»Baron önskar ett rum», började hon, »och här finnes visst ett, men icke ett sådant som jag kan våga erbjuda en baron Adelsvärd. Men i morgon bli

tvenne stora, vackra rum lediga, som då kunna stå till tjenst. Men i morgon är icke i dag», tillade hon leende.

Om framför baronens öga framstått en ung, blomstrande skönhet, skulle han icke kunnat synas mera ljuft, nästan underbart öfverraskad, mera djupt försänkt i hennes åskådande, än han nu var i denna bleka, förhärjade qvinna.

»Mina anspråk äro icke stora, och jag är öfvertygad att det rum, som nu finnes ledigt, fullkomligt tillfredsställer dem», svarade han slutligen med en röst, som han förgäfvades sökte göra oberoende af den rörelse, den öfverraskning han erfor.

»Om så är, så kanske jag får visa baron det lilla anspråkslösa rummet», svarade mamsell Nahaj, »och i morgon hoppas jag att bättre och mera passande kunna logera herr baron.»

Rummet, ehuru hvarken stort eller elegant, var dock i hög grad propert och ganska trefligt, och skulle troligen, om det ock varit det i ännu mindre grad, likväl hafva behagat baron Erik Göran.

Följande dagen flyttade han dock, på mamsell Nahajs enträgna anhållan, in i de tvenne stora och prydliga rum, som då blifvit lediga.

Emellertid tillbringade hyresgästen nästan halfva sin tid inne hos sin värdinna, der han fann sig så väl, att både uppapperskan och borstaren i hög grad undrade deröfver.

Vid henne talade han om sitt hem, sina föräldrar, sin fostersyster, som han kallade Johanna, hvilken han skildrade som en ljusens engel, och det på ett språk, som tydligt förrådde den känsla, han ännu icke på annat sätt tillstått för mamsell Nahaj, ehuru hon — honom omedvetet — skådat såväl till interiören af hans hjerta, som af hans hem.

Baronens värdinna lyssnade uppmärksamt, full af intresse och deltagande, men aldrig gjorde hon

honom en fråga, fastän han stälde sitt tal så, att han tyckte sig kunnat framlocka en sådan.

»Nej, det är icke möjligt, det kan icke vara så, som jag trodde! Hon skulle då visa intresse för Johanna, göra mig frågor om henne!» utbrast baronen, sedan han länge försjunkit i grubblande tankar. »Men ändå . . . det kan icke, utan detta samband, finnas så mycken likhet i anletsdrag, röst och väsende. Nej, det är icke möjligt!»

Baronen hade tillbringat en vecka i Stockholm, då han, som vanligt, en afton var inne i mamsell Nahajs rum, der han bett att få dricka sitt té.

Han var denna afton mera tankfull och nedstämd än vanligt, och hans värdinna använde all sin hjertlighet, allt sitt älskvärda deltagande, för att försätta honom i en gladare sinnesstämning.

»I afton är baron oeffterättlig!» utbrast hon slutligen, då intet tycktes hjälpa. »Nu vet jag intet medel.»

»Jag vet dock ett, och detta eger mamsell Nahaj i sin hand.»

»Ack, så säg det då! Är det möjligt, så skall jag använda det.»

Baronen fattade hennes hand och såg på henne med en blick, som troget återspeglade hvad han kände.

»Tag Johanna i ert hem! Låt henne finna en . . . en trofast vän, en skyddande, kärleksrik vårdarinna, ett sällskap, som kan utveckla och bilda hennes ljusa, kloka förstånd, som kan gifva henne det som min familj möjligen kan tycka felas henne, för att representera min hustru!» utbrast baronen med varm, nästan bönfällande röst.

En dödsfärg utbredde sig öfver mamsell Nahajs alltid bleka ansigte, en synbar rysning skakade hennes själ; hon drog likasom ofrivilligt sin hand ur baronens och fästade på honom en blick, som nästan kom hans hjerta att darra.

»Ack, jag förstår. Ni tror att mina afsigter icke äro rena, att hvad jag sagt endast är en täckmantel

för nedriga planer!» utropade baronen häftigt och lidelsefullt. »Men, så sant som Gud lefver, så bedrar ni er i edra misstankar. Ni räknar mig till de många förförare, hvilka i detta lättsinnets tidehvarf som en ära räkna sina offer. Men jag tillhör icke dem. Min moder har uppfostrat mig i vördnad för Gud och hans bud; och hade hon icke det, så skulle Johanna hafva lärt mig det, ty det ligger något af englarnes renhet öfver både hennes anletsdrag och hela hennes varelse. Nu, sedan jag talat uppriktigt, vill jag äfven tillstå, att min Stockholmsresa egentligen gälde Johanna. Jag ville försöka att här åt henne finna en passande plats, och det förtroende ni vid första ögonblicket ingaf mig, och hvilket sedermera med hvarje ögonblick alltmera stadfäst sig, har ingifvit mig denna önskan att få öfverlemna henne i er vård.»

Mämsell Nahajs utseende och väsende var nu åter sig likt.

»För det förtroende baron Adelsvärd visat mig tackar jag hjertligt», började hon omsider, och hennes röst hade ett ännu mjukare tonfall; »på sitt sätt känner jag mig värdig detsamma, ehuru i andra afseenden fullkomligt ovärdig. Dessutom, herr baron, kan den, som håller rum för resande, icke erbjuda ett passande hem åt en ung flicka. Hon behöfver ett aktadt, ett ansedt hus, der hon kan påräkna ett godt och bildadt umgänge; således kunde mitt hus för henne aldrig komma i fråga.»

Mamsell Nahaj tystnade; men att djupa tankar sysselsatte hennes själ, derom talade hennes uttrycksfulla anletsdrag.

»Baron Adelsvärd!» började hon åter, »anse mig icke djerf och förmäten, om jag, i stöd af den vänskap, det förtroende baron visat mig, vågar gifva baron några råd i afseende på den unga flickan, för hvilken baron tycks känna ett så varmt intresse. Vare långt ifrån mig att genom en misstanke ohelga den

känsla, som uppfyller barons själ. Jag är för mycket bekant med människohjertat, för att icke förstå att den utgår från dess djup, och ändå är mitt råd, att baron gör ett offer af denna känsla, som har att strida den mäktiga striden emot föräldrar, börd, konvenans och verdens omdöme. Striden blir het, hetare än baron nu kan föreställa sig, och under densamma skall lidelsen växa till en, som det skulle tyckas, oöfvervinnelig härförare, hvilken icke förrän i segrens ögonblick kan nedlägga vapen; men småningom mattas dock hans krafter, ty förnuftet är en motståndare, som i längden vanligen öfvervinner passionen. Baron skall omsider inse orimligheten af ett giftermål . . . och nu blifva de tankar rimliga, som förr icke vågat ens för ett ögonblick insmyga sig i hjertat. Samvetet, hedern, skola höja sin varnande röst, men passionen, med sina härar af tjusande villfarelser, skall dock slutligen öfverrösta dem . . . Och nu, baron Adelsvärd, låt mig slippa måla den tafra, hvars mörka gestalter från så månget varmt, hängifvet, men besviket hjerta röfvat lifvets glädje, lifvets frid! . . .»

Mamsell Nahaj tystnade och baronen syntes försänkt i djupa tankar.

»Haf nu mod, baron Adelsvärd!» började hon ånyo, »lemna den stackars flickan i fred, grumla icke hennes rena själ, försök icke att draga henne ifrån hennes fostermor, för att med otack löna så mycken kärlek. Försök icke att draga henne ifrån det stånd, i hvilket hon blifvit uppfostrad, för att slutligen från de solljusa höjder, hvilka baron skulle förespegla henne och till hvilka hon i berusningens stunder skulle tro sig uppstiga, slutligen eller kanske snart nog nedstörta henne i ångrens, lidandets och samvetsqualens bottenlösa afgrund.»

Baronens ögon hvilade oafvändt på den talande, hvars blida, uttrycksfulla anletsdrag skönt återspeglade den hänryckning, som upplifvade hennes själ; och scenen vid Högbrunnen och Johanna, sådan hon

i det ögonblicket tilltalade baronen, framträdde liksom lefvande för hans åskådning.

»Och ni tror att jag skulle vilja neddraga Johanna i denna afgrund!» utbrast han slutligen. »Ack, ni förstår då icke huru jag älskar henne!»

»Jo, baron Adelsvärd, jag förstår det; men erfarenheten är ett synglas, hvarmed man skådar längre än för stunden, och skådar saker, hvarom *den* icke en gång kan drömma; och det är därför, som jag ännu en gång förnyar min bön: lemna den stackars flickan! Ingjut icke i hennes själ en ännu bittrare sorg, än den af hennes sörjande, försakande kärlek. Vänd edra tankar och sinnen till den unga, adliga jungfru, som icke blott är er like i ungdom och skönhet, utan äfven i afseende på börd, förmögenhet och uppfostran. Förverkliga edra föräldrars önskan — en önskan, som varmt delas både af den älskliga, sköna Eva von Fersen och af hennes familj — och ni skall finna en lycka, som Johanna aldrig kunnat bereda er.»

»Och huru känner ni detta? Jag har dock aldrig, ehuru mycket jag än infört er i mina förtroenden, mina familjeförhållanden, för er nämnt denna familjplan, aldrig nämnt denna älskliga flickas namn.»

»Låt det vara min hemlighet! Nog af, jag känner den, och jag känner också att fröken Fersen förenar alla de egenskaper, som kunna göra en ädel man lycklig.»

»Ja, deruti har ni rätt, jag kan icke neka det; men jag kan icke på henne öfverflytta kärleken till Johanna, hon som . . .»

Samtalet afbröts genom en resande brukspatron, hvilken länge bott hos mamsell Nahaj och nu kom för att säga henne farväl.

7.

»Här, mitt barn, har du underrättelser från din kära Hedda!» sade friherrinnan Adelsvärd och räckte Johanna ett bref, som nyss ankommit med posten. »Du har länge väntat derpå», tillade hon med sin vanliga vänlighet.

Hedda var dotter till en befallningsman under Adelsnäs, der hon hade uppväxt. Hon var en god vän till Johanna och de båda flickorna hade så mycket fäst sig vid hvarandra, att de på herrgården allmänt kallades »vännerna».

Efter faderns död hade Hedda fått sitt hem hos en morbror, boende i Stockholm. En brefvexling hade således blifvit en slags ersättning för de kära, muntliga samtalen, och dröjde Heddas bref alltför länge, så kostade det vanligen Johanna både oro och tårar.

En stund sedan Johanna emottagit sitt bref såg friherrinnan — under vägen till blekplanen, der en dräll höll på att mögla — då hon skulle passera en löfdunge, Johanna med det uppbrutna brefvet på knäet, händerna sammanknäppta och ansigtet djupt nedgömdt i desamma.

Hon hade icke märkt friherrinnan, men denna, manad af sitt varma, deltagande hjerta, gick sakta fram, upplyfte smekande hennes hufvud, såg henne djupt in i de förgråtna ögonen och hviskade med en stämma, ljuf som en moders:

»Hvarför gråter du, mitt stackars barn?»

»O, min Gud, friherrinnan!» utropade Johanna och en synbar förskräckelse genombäfvade hela hennes varelse.

»Skrämde jag dig, Johanna?»

I stället för svar nedkastade sig den stackars flickan på knä framför friherrinnan, knäppte sina händer omkring henne, gömde hufvudet i hennes klädning, och den unga flickans djupa rörelse upplöste sig i en häftig, spasmodisk gråt.

Förvånad och förskräckt betraktade friherrinnan den arma flickan, tilltalade henne med ömma, deltagande ord, smekte kärleksfullt hennes ljuslockiga hufvud, vänligt frågande henne om orsaken till hennes smärta.

»Min mor! min mor!» utropade Johanna, och hon tryckte sig närmare friherrinnan, som trodde att hon menade henne, ty ehuru hon väl aldrig hört Johanna med denna benämning tilltala sig, så trodde hon dock att den djupa smärtan ingifvit henne ett oemotståndligt behof att tilltala henne med denna den skönaste af alla jordens benämningar.

»Mitt barn, mitt kära barn!» svarade friherrinnan med en moders ljufviga stämma, och hennes tårar droppade ned i Johannas lockar. »Är det brefvet, som är orsaken till din smärta?» frågade hon sedan.

»Ja, ack, ja!»

»Vill du tillåta mig att läsa det?»

»Jag ville så gerna, men jag törs icke, jag har inte rättighet dertill. Jag förrådde då en annans hemlighet.»

»Nej, mitt barn, den hemligheten har varit mig länge bekant, och det är bekantskapen dermed, som gjort dig ännu kärare för mitt hjerta», svarade friherrinnan, hvars öga genast i det uppbrutna brefvet igenkändt sin sons stil. »Res dig nu upp, mitt barn; jag skall sätta mig här på stenen; lägg nu ditt hufvud i mitt knä, så skall jag läsa det bref, som gjort dig så mycken smärta.»

»O, Gud! o Gud!» utropade den stackars förskräckta flickan och sammanknäppte bönfallande sina händer.

»Frukta ingenting! Vore det orätt, tro du mig, Johanna, jag gjorde det då icke.»

Inuti Heddas bref hade ett annat varit instucket, och det var på det, som friherrinnans öga fallit och som hon nu läste:

»Min älskade Johanna!

Vredgas icke, att jag skrifver till dig; du har förbjudit mig det, jag vet det. Jag skulle också varit dig lydig, hade icke oförutsedda, gripande händelser gjort det till en pligt att icke vara det.

Johanna, jag har träffat din mor! Hon har väl aldrig tillstått att så är, men från första ögonblicket denna ädla, milda, älskliga qvinna mötte mitt öga, var jag derom fullt öfvertygad. Sedan hafva också många små tilldragelser gifvit styrka åt min öfvertygelse, ehuru hon beundransvärdt förstått att beherska sig.

Ack, att finna din mor, Johanna, och att finna henne sådan, att hvar och en, äfven den högt uppsatte, skulle med ära kunna gifva henne denna benämning! Aldrig har jag sett en så i ögonen fallande likhet mellan moder och barn, som mellan henne och dig.

Hon har lidit mycket, lidit djupt, derom tala hennes sjäfulla anletsdrag, ja, hela hennes väsende. Och han, som orsakat henne detta lidande... jag kan icke öfver honom nedkalla den förbannelse, han så rättvist förtjent, ty han var din far... men Gud är rättvis, »han låter icke gäcka sig».

Hvem var han? Denna fråga uppstiger så ofta i min själ. Skall jag någonsin få veta det? Hennes hemlighet är mig helig, men kanske skall hon till dig säga den; ty Johanna, du måste se henne, måste en gång omfamna din mor! Det är därför jag skrifver dessa rader. Mins du, att du sade till mig vid Högbrunnen, att den innerligaste önskan din själ hade

var den att få veta din moders namn, att en gång få se och omfamna henne.

Nu skall du det, Johanna. Min mor har, som du vet, länge talat om en Stockholmsresa, och i går läste jag ett bref till en af mina tanter, hvaruti hon säger att hon, om inga oförutsedda hinder inträffa, redan innevarande månad ämnar företaga denna resa. Nu, Johanna, skall du bedja henne att du, i stället för hennes kammarjungfru, får åtfölja henne. Hon skall icke neka det, och skulle hon det, så visa henne detta bref. Du vill det icke, men bäfva ej därför, det är icke farligt. Jag ämnar snart för både henne och min far tillstå min kärlek till dig. Dina böner kunna icke i detta enda fall längre beveka mig.

Och nu, Johanna, gör som jag föreskrifvit! Tänk på fröjden att se och omfamna din mor! Ack, Johanna, du skulle sett hennes ögon, då jag sade att jag ämnade skriva till dig. Hon visste icke, hon, att denna blick förrådde ett djup af moderskärlek — åtminstone syntes den mig så.

Och nu, farväl, min älskade, min dyra Johanna! Gud vare med dig! Glöm icke barndomsvännen, den trofaste vännen i lif och död!

E. G. A.

Om icke friherrinnans smärta, lik Johannas, utgöt sig i en flod af tårar, så var den dock kanske icke mindre djup, ty i Johannas blandade sig dock en ljuf, ehuru bäfvande förhoppning. Kärleksfullt sökte hon dock lugna den stackars flickan, ehuru hon icke visste på hvad sätt hon sjelf skulle blifva lugn. Hon gaf henne, fastän med djup oro, det löftet, att hon skulle få åtfölja henne till Stockholm. Hon förstod att detta löfte var bästa, kanske enda läkemedlet för Johannas smärta.

»Min Gud, att man kan göra så illa, när man tror sig göra väl!» utropade friherrinnan nästan för-
tviflad, då hon äntligen var ensam i sitt toilettrum.

»Min arme son! min arma fosterdotter! Och du, beklagansvärda qvinna, du ädla korsdragerska, som med ett helt lif, fullt af ånger, försakelse och qval måst betala din vårdags kärlek! Du hade ändtligen tillkämpat dig ett slags lugn, och nu . . . nu blöder det gamla såret ånyo; ett ännu dödligare gift är ingjutet deruti. Hämnaden vakar lurande, men han går ofta förbi den skyldige, för att krossa den oskyldige. Milde fader, förbarma dig!» Och friherrinnan försjönk i en djup och brinnande bön.

8.

Friherrinnans resa, hvilken var utsatt till följande vecka, företogs verkligen tvenne dagar före den först bestämda tiden.

Att Johanna skulle åtfölja henne, väckte ett visst uppseende på herrgården och gaf anledningar till många olika gissningar och mycken afund hos kammarjungfrun, som så mycket gladt sig åt den stockholmsresa, hon nu gick miste om.

Hennes vrede gaf sig också luft i mörka tydnin-
gar i afseende på anledningen till Johannas resa, och den arma flickans bleka kinder och förgråtna ögon ansågos såsom säkra bundsförvandter till de rykten, hvilka kammarjungfrun utspridde kring hela församlingen.

»Jag begriper icke hvarför Johanna skall med till Stockholm», yttrade baronen, som var så van vid hennes uppmärksamhet och tjänster — och hvilka

voro för honom af ännu större värde, då friherrinnan var borta — att han knappast tyckte sig kunna umbära henne.

»Hon skall väl någon gång se Stockholm», svarade friherrinnan, utan att i detta ämne med sin man ingå i några detaljer.

Icke en gång sängkammaren, detta förtroendets och meddelandets vanliga språkrör, kunde nu framlocka den verkliga orsaken till Johannas resa.

Friherrinnan, hvilken var bjuden att bo hos en af sina släktingar, föredrog dock att taga in på ett af de ställen, der man hade rum för resande.

Straxt efter sin ankomst till hufvudstaden, tillskref hon sin son, för att meddela honom sin ankomst och bedja honom om ett besök.

Med sin vanliga kärlek och, som han trodde, i allt sig lik, mottog friherrinnan sin son; men denne förstod dock redan vid första anblicken, att modren var medveten om brevet och således äfven af den dubbla hemlighet, som det inneslöt. Dessutom var ju åsynen af Johanna en säker bekräftelse derpå.

I modrens närvaro helsade han denna älskade fostersyster, dock utan att våga förråda *huru* han velat helsa henne.

Sedan man utväxlat de vanliga hjertliga frågorna och svaren, gaf friherrinnan sin son ett uppdrag till en af deras släktingar, boende i en aflägsen del af staden.

Så fort som baronen aflägsnat sig, påtog friherrinnan hatt och kappa och lemnade brådskande sin bostad.

»Sätt dig nu vid fönstret, Johanna, och se på den vackra utsigten åt Gustaf Adolfs torg», sade friherrinnan innan hon lemnade sin fosterdotter. »Kanske får du också se någon af de kungliga, som far ut och åker; det brukar vara vid den här tiden.»

Men den stackars flickan såg icke *ut* på all denna nya härlighet, som omgaf henne. Hon såg blott

inåt på de bilder, som rörde sig derinne, på den undran, den bäfvande, oroliga förhoppning, som utslutande sysselsatte hennes själ.

»Nu far drottningen ut och åker!» utropade några ögonblick efter friherrinnans aflägsnande, uppapperskan, som häftigt inrusade i rummet. »Nu skall väl jungfrun, som är ifrån landet, titta på grannlåten, och i dag måtte det riktigt vara något stort, för jag tror att det är sjelfva sjuglasvagnen som är ute.»

Johanna följde uppapperskan fram till fönstret, dit denna helt ogeneradt begifvit sig.

Det var verkligen Sofia Magdalena, som rak och majestätisk, i bländande prakt, for öfver torget och för ett ögonblick tilldrog sig Johannas uppmärksamhet, hennes undrande förvåning.

»Är min son hemma ännu?» frågade friherrinnan, då hon, med ett utseende, som tillkännagaf en häftig promenad, åter inträdde i rummet.

Hon syntes nöjd, när Johanna sade, att han ännu icke var det.

Hvar hade friherrinnan varit? Denna tanke sysselsatte hennes fosterdotters själ, så mycket mer som hon såg att hennes ögon buro spår af tårar och att hon satt försjunken i ett djupt, vemodsfyllt begrundande.

Baronen var återkommen; han hade med modren ingått i det inre rummet, till hvilket den senare igenläst dörren.

»Jag vill icke nu tala om din kärlek för min stackars Johanna», började friherrinnan, »vi skola nog i sinom tid afhandla äfven detta ämne; men först skola vi tala om det nära samband, du förmodar mellan henne och din värdinna. Jag längtar att veta den egentliga grund, på hvilken du stöder vissheten om detta samband, ty den åberopade likheten, min son, den är icke ensamt tillräcklig.»

»Bör den ändå icke vara det, när den är så öfverraskande, man kunde säga fullkomlig, att den, oak-

tadt skilnaden i år, genast i första ögonblicket slog mig med förvåning och ingaf mig en säker visshet om detta samband?»

»Jag kan icke disputeras om denna likhet, jag kan blott säga att den icke är tillförlitlig. Som bevis härpå vill jag nämna, att min mormor ofta omtalade, att det i hennes ungdom varit tvenne fröknar, af fullkomligt obeslägtade familjer, som voro så lika, att en misstanke uppstod hos fadern till den ena, hvilken misstanke, ehuru fullkomligt obefogad och alldeles orimlig, dock så marterade honom, att den slutligen beröfvade honom förståndet. Har du inga säkrare skäl, än denna likhet, då bygger du på lösan sand.»

»Inga, som jag precis skulle kunna anföra, ehuru jag vid flera tillfällen förnummit dem i de skiftningar, som jagat öfver hennes ansigte, de spasmodiska darrningar, som synbart genombäfvat henne, då jag talat om Johanna. Jag måste dock medgifva, att detta varit så hastigt, så öfvergående, att jag troligen icke gifvit akt derpå, om icke likheten gjort mig uppmärksam på *allt*, som jag kunde härleda derifrån, på allt, som kunde bekräfta densamma.»

»Jag har således inom mig haft fullkomlig öfvertygelse», fortsatte baronen, »men den bevisade säkerheten har jag byggt på min mors ankomst. Min mor är ju den enda, som *måste* veta, hvilka som äro Johannas föräldrar, och som således bäst och säkrast kan upplysa, om hon verkligen är mamsell Nahajs barn.»

»Tror du icke, Erik Göran, att det gifves namnlösa barn, som öfverlemnas till fostermodren utan dopattest och närmare upplysningar, och att grannligheten då förbjuder henne att fordra det, som man icke sjelfmant *vill* eller *kan* gifva», svarade friherrinnan med en röst, som hon trodde säker, under det att en skiftning gled öfver hennes ansigte. »Jag kan således icke upplysa dig.»

»Du har väl aldrig för den stackars qvinnan för-

rådt dina sårande misstankar?» frågade friherrinnan efter några ögonblicks tystnad.

»Nej, aldrig, min mor, men jag har mycket talat om Johanna.»

»Nå, hvad fordrar du nu att jag skall göra?»

»Jag fordrar *intet*, men jag önskade att min mor ville taga Johanna med sig och göra ett besök hos mamsell Nahaj.»

»Ja, det är också min tanke.»

»Jag kan ju säga, att jag bedt att få presentera min mor för den, som visat mig så mycken vänskap och deltagande.»

»Ja, det går ju an, ehuru en artighet icke precis vanlig; men jag går in derpå, egentligen för den stackars flickans skull, som sedan ditt bref ankom icke haft någon ro.»

»När skola vi gå?»

»I morgon förmiddag, om du så tycker.»

»Skall jag bereda henne på min mors ankomst?»

»Gör i det fallet huru du vill.»

»Då säger jag *intet*, ty öfverraskningen är mäktigare, än allt annat, att afslöja människohjertat.»

»Hoppas inte för mycket af detta besök, mitt barn», sade friherrinnan kärleksfullt till Johanna, då de voro på vägen till mamsell Nahajs boning, i hvilken baronen snart derefter införde dem.

»Tillåt att jag för mamsell Nahaj presenterar min mor», började den unge ädlingen, då han med de kära inträdde i hennes kammare.

Ödmjukt och vördnadsfullt gick hon friherrinnan till mötes och helsade henne med det behag, som icke tycktes beroende af den synbara öfverraskning, hvilken satte rosor på hennes kind och likt en elektrisk darrning genombäfvade hennes varelse. Friherrinnan besvarade hennes helsning på sitt egna hjert-

liga och förbindliga sätt och med en rörelse, som hon förgäfves sökte beherrska.

»Här är Johanna!» fortsatte baronen; »jag behöfver icke vidare presentera henne; mamsell Nahaj känner henne.»

Johanna neg djupt, nästan sjunkande till golfvvet, under det att höga rosor utslogo på hennes kinder och tårar droppade ned ur hennes ögon.

Oafvändt, nästan ovänligt, hvilade baronens blick genomträngande på mamsell Nahaj.

Hennes ögon fyldes af tårar, en outsäglig kärlek slog likasom ut i varma strålar öfver hennes blida anlete, skimrade i hennes fuktiga öga, då hon utsträckte de darrande händerna mot Johanna, som, gripen af en djup rörelse, gråtande sjönk i hennes armar.

»Öfverraskningen öfvermannade henne», tänkte baronen, som med tårfullt öga betraktade denna gripande scen, i hvilken han trodde sig funnit den ledande Ariadnetråden.

Bland de samtalsämnen, som afhandlades, sedan den första rörelsen lagt sig, var Johanna. Friherrinnan talade med värma och beröm om sitt fosterbarn, och man hörde att hvarje ord utgick från djupet af hennes själ.

Mamsell Nahaj lyssnade stilla och uppmärksamt. En ljuf glädje skimrade öfver hennes milda anlete, tårar glänste i hennes ögon och de ord, hon yttrade till friherrinnan, inneburo måhända för mycken glädje och tacksamhet, för att icke förråda hennes hjertas varma intresse för Johanna.

»O, hvad all denna ovärderliga godhet, denna moderliga ömhet och omvårdnad måste uppväcka mycken kärlek, vörndnad och djup erkänsla!» sade hon till Johanna och såg på henne med en blick, som trängde till det innersta af den unga flickans själ.

Vid afskedstagandet lofvade friherrinnan att ännu en gång komma tillbaka och mamsell Nahaj tackade henne innerligt därför.

Många voro de öfverläggningar, som föranleddes af detta besök. Baronerna tyckte sig derigenom hafva fått fullkomlig visshet om det, som låg honom om hjertat, och han kunde icke nog förundra sig öfver friherrinnan, som icke delade hans tankar.

Hvad Johanna kände och tänkte, det vågade hon icke säga hvarken till baronen eller friherrinnan. Hon anförtrodde det endast i sin aftonbön åt den gode Fadren, han, de faderlösas far, vid hvars hjerta hon så ofta kärleksfullt och öfverlåtande utgjutit sin själs oro och bekymmer.

9.

Åtta dagar voro bestämda för friherrinnans vistande i hufvudstaden. Baron Erik Göran skulle sedan åtfölja henne till Adelsnäs, der ett släktmöte skulle ega rum.

Nästan hvarje ögonblick hade baronen föresatt sig att han skulle tala med sin mor om Johanna, hvilken han fortfarande önskade få kvarlemna i Stockholm, der han omsider åt henne funnit ett passande ställe; men han hade icke haft mod härtill.

Det som på afstånd synes oss lätt, blir ofta, ju närmare vi komma målet, så svårt, att det mången gång då synes oss omöjligt.

»Jag fruktar att jag måste resa hem, tidigare än jag ämnat», sade friherrinnan en dag till sin son.

»Hvarför det, min mor?»

»Jag är rädd att jag i annat fall icke får Johanna

med mig hem. Hon är ju så blek och ser på långt när icke frisk ut, ehuru hon icke vill tillstå det. Tänk om hon skulle sjukna i Stockholm!»

»Om sjukdom här skulle qvarhålla Johanna vore illa; men, min mor, vredgas icke, då jag säger, att min önskan — jag vågar icke säga plan — är att bedja min mor att här lemna henne, på det hon derigenom måtte komma i tillfälle att erhålla den bildning hon behöfver för den samhällsställning, till hvilken jag, med mina vördade föräldrars tillåtelse, hoppas få upphöja henne.»

Och nu var samtalet börjadt; friherrinnan hade sjelf gifvit uppslaget dertill.

Våra läsare kunna troligen sjelfva föreställa sig detsamma, utan att vi behöfva anföra det; föreställa sig friherrinnans kloka, milda, sansade och öfvertygande förnuftsskäl, likasom baronens outtömliga öfvertalande argumenter. Ingendera lyckades dock att öfvertyga den andra.

Slutligen, sedan friherrinnan på sitt moderligt allvarliga sätt framställt alla de skäl, hvilka skulle öfvervunnit *allt*, utom passionen — när öfvervinnnes eller tillintetgöres väl den genom annat, än sina egna släckningsmedel? — utropade baronen:

»Jag hade räknat på min mor, som hos mig alltid stått så högt för sin rättvisa, sin billighet, sin upphöjda, fördomsfria verldsåskådning. Jag trodde att det skulle vara *hon*, som hos min far skulle medla för min lycka! Jag har bedragit mig! Jag skall icke mera vädja till hvarken faders- eller moders-hjertat! Jag skall blott vädja till mig sjelf, till den rättighet jag eger som fullmyndig ädling... skulle jag ock nödgas lemna mitt fädernesland!... Det gör ingenting, jag tar Johanna med mig, och der *hon* är, der är mitt fädernesland, vore det ock i sjelfva Sibirien.»

Baronen vandrade med häftiga steg fram och tillbaka på golfvet. Friherrinnan satt blek, djupa andetag höjde hennes bröst.

»Sätt dig hos mig, min son!» sade hon kärleksfullt med vibrerande stämma, och hon fattade sonens hand och drog honom ned bredvid sig på soffan. Hennes kind blef ännu blekare, en fuktig glans immade spegeln af hennes öga och hennes anletsdrag talade om en ångestfull själskamp.

Hon såg åt dörren, likasom fruktade hon att den icke var stängd, lade kärleksfullt sin arm om sonens lif och lutade sig nästan hviskande intill hans öra.

Omkring en timma hade förflutit, då baronen med en nästan förtviflad häftighet slog upp dörren till yttre rummet.

»Johanna!» utropade han med en röst, skakad af vilda, glödande elementer.

Den stackars flickan inträdde, darrande, bäfvande, förskräckt.

Han betraktade henne med blickar af ett så hemskt och sönderslitande uttryck, att de som ett svärd genomborrade Johannas själ och hon var nära att sjunka till golvet.

»Farväl, Johanna!» utropade han slutligen, »du ljufva, rena engel!... farväl!... farväl!... Min kärlek är krossad, dess brännspegel är slungad mot nödvändighetens hårda, skrofliga klippa, men i hvarje spillra deraf skådar jag din sköna älskade bild!»

Och han slöt med konvulsivisk häftighet den darrande flickan i sina armar, tryckte en kyss på hennes iskalla läppar samt tryckte henne, under häftiga tårar, ännu innerligare till sitt hjerta.

»Farväl, Johanna!... farväl!» utropade han ännu en gång, slet sig med manlig styrka ur hennes armar och lemnade hastigt rummet.

Följande morgon väntade friherrinnan förgäfvets att Johanna som vanligt skulle komma in till henne.

Hon blef slutligen orolig och gick ut i hennes rum, för att erfara orsaken till hennes uteblifvande. Hon fann då Johanna i stark feber, ur stånd att lemna sängen.

Hvad som i hög grad ökade friherrinnans bekymmer öfver Johannas häftiga insjuknande, var att hon redan följande dagen måste lemna Stockholm. Hästarne voro redan beställda och det blifvande slägmötet fordrade ovilkorligt hennes närvaro i hemmet.

Läkare tillkallades. Han förklarade sjukdomen, efter all anledning, vara en början till hjernfeber.

Hvad skulle friherrinnan göra? Hon öfverlade länge härom.

»Kan den sjuka transporteras till en annan del af staden?» frågade hon slutligen.

Läkaren svarade, att det visst icke kunde ske utan svårighet, men att med mycken försigtighet skulle det ännu kunna försiggå.

Friherrinnan begaf sig genast till mamsell Nahaj, med hvilken hon så fort som möjligt återvände.

Denna hade, enligt friherrinnans önskan, lofvat att emottaga Johanna i sitt hem och var nu kommen för att vara behjelpig vid hennes transporterande.

Med smärta och varma tårar lemnade friherrinnan den kära patienten, sedan hon dock en dag fördröjt sin resa. Med fullt förtroende lemnade hon Johanna i mamsell Nahajs vård; men det oaktadt var skilsmessan från den älskade fosterdottern svår och påkostande.

»Spara *intet*, som kan behövas för hennes tillfrisknande, *intet*, som kan påskynda och förljufva det!» upprepade friherrinnan gång på gång, innan hon lemnade sjukrummet, der hon i afskedsstunden icke haft den glädjen att blifva igenkänd af Johanna.

Baronen stod ett ögonblick på tröskeln och betraktade den slumrande, feberglödande flickan.

»Vårda henne väl, denna englalika varelse!» sade han till mamsell Nahaj, tryckte hårdt hennes hand,

fästade ännu en tårfull blick på det ljuslockiga hufvudet, lemnade sjukrummet och kastade sig upp i vagnen, der modren redan väntade honom.

10.

På Adelsnäs blef stor uppståndelse och mycken undran, då friherrinnan återvände utan Johanna, och kammarjungfrun, som nu fått vatten på sin qvarn, sparade inte att efter sina afsigter använda det gynnande tillfället.

Johannas resa till Stockholm hade gifvit henne ämne till det tema, hennes afund då anslagit; Johannas qvarblifvande i Stockholm gaf henne rika anledningar till de många variationer, hvilka hon an slog i lögnens infernaliska tonart.

Trädgårdsmadamen var hennes bundsförvandt att snart med ryktets löpeld utsprida kring hela socknen den mest skandalösa historia om den stackars olyckliga flickan, till hvars försvar *få* röster *vågade* eller *ville* höja sig.

Äfven till Löfverum och Slättefall hade nyheten hunnit, och rusthållarmor och Maja-Lotta voro icke de som minst njöto deraf.

Trädgårdsmadamen, som på det förstnämnda stället berättat saken, fick som belöning derfor af gumman emottaga ett knyte ull och ett fårlår.

»Ja, ho' vore fälle värd mer än de'», tänkte rusthållarmor, som verkligen lofvade henne några »häslar» lin, när det blefve bråkadt.

»Inte för de' att ja' gläder mej åt en annan människas fall», sade hon till sin förtrogna, »men si nog ä' de' godt, när de' blir upptäckt som di vill fördölja. Och nu, Gud vare lof, tror jag att Anders aldrig kan ha' sina tankar åt de' hållet, som ja' allt ha' vatt rädder för, allt se'n den der tokiga brunnsresa'.»

»Nå, ho' va' inte så fin flicka, som ho' låtsa vara!» sade Maja-Lotta, då hon på kyrkbacken råkade rusthållaren.

»Ja, stygg ä' den, som tror ett så dumt och elakt prat!» svarade han vredgad. »Ja' kan då våga hva' som helst, att de' i hela vår socken inte fins oskyldigare flicka än Johanna! Andra må säja om 'na hva' di vill, de' rättar ja' mej inte efter.»

»Nej, mor, si nu ä' de' då tvärsäkert, att ja' inte väntar längre på Anders i Löfverum, utan ja' ger fälle Petter i Kragstorp bud att ja' tar ve'n!» sade Maja-Lotta till modren, sedan hon hemkommit från kyrkan. »Te' stå och chikanera mej me' ett tocke' svar på kyrkbacken, så att alla hörde't! Nej, ja' tackar! Han kan ju ta' den der rara Johanna; han kommer inte te' rosa marken; och får inte mor hans gallfeber, så ä' lycka, go!»

»Ja, men skada va' de' på en tocken pojke!» svarade modren suckande.

»Åh ja, de' förstås! Nog ha' ja' hellre tagit Anders än Petter, allti'; för den som får honom ä' då väl fraktad... en så'n gård som Löfverum och allt multum, som gumma' har... och ingen som slåss me'n om arvet! Och reputerliger och rödbrusiger ä' han te' si på; men si, inte går ja' å hänger mej för'en, inte. Petter ä' inte barskrapen han heller, och han ä' då fälle så dan i mej, att han kunde kasta sej i Bysjön, om han inte fick mej.»

»Kors i Herrans namn, mor, ha' ni hört på ett tocke spetakel?» utropade Maja-Lotta omkring fjorton dagar efter ofvanstående utgjutelse och inträdde, mörkröd af harm, i badstugan, der modren höll på att elda, ty linet var der uppsatt till torkning.

»Hva' ä' de' nu för slag igen?» utbrast modren och släppte torrveds- eller tyrstickan, som det heter i Östergötland.

»Jo, hva' tycker ni väl, Anders ska' bli riksdagsman!... Nog ha' ja' hört pratet, allti', men si, ja' kunde aldri' tro på't, så dumt va' de'. Då ha' de' fälle vatt sju gånger bättre att di ha' tagit far, som ä' en gammal och förståndig karl och som ha' vatt nämndeman i så många år, än te' ta' en pojke! Låt vara, att han ä' öfver tretti år; men ändå så förargar de' mej, så att ja' kan bli tokiger. Hva' rikedom gör! Och så ha' fälle nåda på Adelsnäs gjort hva' ho' ha' kunnat, för si, kantänka, han ä' då så i gunsta' hos henne, se'n han gjorde den der roliga brunnsresa'!»

»Ja, de' va' då ett riktigt spetakel!» svarade modren med ett uttryck af förvåning och vrede. »De' kunde ja' fälle aldri' tro! Ja' undrar just, ja', hva' far ska' säja, när han kommer hem från Skeninge marken? . . .»

»Ha' inte den der slinka' vatt'» fortsatte modren, »så ha' du fälle vatt riksdagsmor i de' här laget; för ja' tänkte allti' att vi skulle göra bröllop så års som en kunde få krittfa feta!»

Maja-Lotta hade talat sanning. Rusthållaren i Löfverum var verkligen med stor pluralitet vald till riksdagsman för Bankekinds härad.

Om hans rikedom möjligen hade någon del i detta val, så var dock den aktning och det förtroende han allmänt åtnjöt den egentliga orsaken härtill.

Hos modern stridde glädjen öfver denna sonens ärofulla utmärkelse med den bedröfvelse, hon kände, att han skulle resa ifrån »alltihop», och lemna henne ensam med det stora gårdsbruket och allt tjenstefolket.

Hvad den nyvalde riksdagsmannen sjelf tänkte om saken, det meddelade han icke åt någon.

»Han tycker nog att det är roligt och hederligt», menade man, då man såg att rusthållarens ansigte, som den senare tiden varit mörkt och djupt begrundande, nu fått ett blidare uttryck.

»Anders måtte väl i Guds namn inte heller få rätt på'na i Stockholm», sade modren, vädjande till trädgårdsmadamen; »men si, de ä' fälle stört omöjligt», tillade hon, tröstande sig, »för Stockholm ä' ju sju mil lång, och baron ha' nog gömt'na, så att ingen hittar på'na.»

Trädgårdsmadamen menade dock annorlunda, men gumman var i detta fall icke lätt att öfvertyga.

Dagen innan rusthållaren skulle anträda sin resa, hade han ett ärende till Adelsnäs, hvarför han ock begaf sig fram till herrgården.

»Åh, så bra att jag träffade rusthållaren!» utropade friherrinnan, som i allén mötte honom. »Jag tänkte just nu skicka ett bud, för att bedja rusthållaren komma hit, så att jag skulle få tala vid honom.»

»Hva' kan de' vara om, nådi' friherrinna?» svarade den tilltalade, och en ofrivillig glädje lyste i hans ögon.

»Jo, jag ville bedja rusthållaren vara så snäll och taga med sig ett paket till Johanna.»

»Åh, ä' de' inte annat än de', så går de' nog an.»

»Tack för det! Och så är det allt några muntliga kommissioner jag ville skicka med rusthållaren, som jag vill att rusthållaren sjelf skall framföra. Jag skall nog äfven skrifva, men det är så besvärligt att skrifva om allt, när man kan slippa och har den som så väl kan framföra hvad man har att säga.»

Ett glädjens uttryck spred sig öfver den unge bondens vackra och redbara ansigte, i det han svarade några tysta och förlägna ord.

»Kom nu, rusthållaren, så få vi riktigt talas vid», återtog friherrinnan, som gick före honom till ett gungbräde, der hon nedsatte sig och der rusthållaren, stående framför henne, afhörde alla de uppdrag, som hon gaf honom till Johanna.

11.

På soffan i mamsell Nahajs rum låg Johanna, nästan lika hvit som örngåttet, mot hvilket hon lutade det vackra, ännu matta hufvudet.

Hennes sjukdom hade varit både långvarig och svår. Den hade bleknat och härjat ungdomens rosor, men under den hade dock uppspirat rosor af skönare natur, af ovanlig fågring — dessa rosor, som vi kalla moders- och barnakärlek.

Johanna visste nu att hon var i sin moders hem, att det var modrens öga, som så kärleksfullt hvilade på henne, som upptäckte hvarje hennes själs önskan, nästan innan hon sjelf förstått den. Hon visste nu att det var modershanden, som smekte, som svalkade hennes feberglödande panna, att det var modersstämman, som vibrerade så ljuft i dessa kärlekens tillmälen.

Naturen hade omsider besegrat föresatsen; de många åren hade icke kunnat tillkämpa modershjertat en styrka, som kunnat öfvervinna hennes allmakt. Hon hade till och med öfvervunnit det, som gjorde

att den arma qvinnan förnekat sig såsom moder, nemligen att hon icke ville upptäcka fadren. Men nu . . . Johanna visste hvem som var hennes fader; visste att det var hennes ädla fostermor, som sjelf låtit införa annonsen i Linköpingsbladet och att hon med hennes moder varit i ständig brefvexling. Med ett ord, Johanna visste *allt*, och alla de djupa och gripande känslor hon erfarit vid dessa underrättelser uppsmälte dock i den dotterliga kärleken, i den fröjden att hvila vid en moders hjerta.

I sin nya, fina stockholmsdrägt, med friherrinnans paket i den ena handen, den korg, hon medskickat, i den andra och husnumret troget inskrifvet i minnet, hade den nye riksdagsmannen omsider, efter mycket letande, funnit mamsell Nahajs boning.

Han frågade uppasserskan, hvilken han träffade i förstugan, om han gått rätt, och blef, efter hennes jakande svar, af henne införd i köket, der han nedlade sina bördor och bad att, om möjligt var, få lof att tala vid jungfru Johanna från Adelsnäs.

Uppasserskan svarade, att jungfru Johanna nu sof, men om hon också vore vaken, så kunde detta ändå icke låta sig göra, emedan ingen mera än doktorn ännu fått besöka henne.

»Ja, men si jungfrun, de' ä' annat när en kommer från hemorten och har saker och bref och tjenter från nådi' friherrinna', som ä' så godt som hennes mor», svarade rusthållaren, utan att låta afskräcka sig. »Si, jungfrun, ja' sätter mej här ja', te' ho' vaknar, och då ä' ja' viss på att ja' blir insläppt.»

Uppasserskan, som icke delade hans förhoppningar, bad honom dock stiga in i hennes kammare, sedan han ur sin ficka upptagit tvenne stora päron och frågat henne om han fick lof att bjuda.

»Nå, kan inte jungfru Johanna orka att gå uppe

än?» frågade rusthållaren, sedan uppasserskan dammat det sista rummet och nu satt midt emot honom, betraktande hans vackra och friska ansigte. Rusthållaren visste genom friherrinnan att Johanna var mycket på bättringsvägen.

»Jo, hon går öfver golfvet, om man håller i henne, men inte kan hon gå ett enda steg ensam, och det är väl inte underligt, en så förfärligt svår sjukdom som hon haft.»

»Hva' ha' de' vatt för sjukdom då?»

Friherrinnan hade nog sagt honom detta, men han hade sina skäl, hvarför han ändå gjorde denna fråga.

»Hjernfeber, och den så svår, att doktorn trodde aldrig att hon skulle gå igenom den.»

En egen blandning af glädje och smärta afspeglade sig i rusthållarens anletsdrag.

Han blinkade så underligt med ögonen och torkade dem med afviga handen.

»Har jungfru Johanna varit här under hela sin sjukdom?» sporde rusthållaren vidare, efter ett ögonblicks tystnad.

»Ja, det tror jag, det», svarade uppasserskan. »Hon kom hit samma dag hon sjuknade, och då yrade hon så förfärligt, att jag riktigt blef rädd.»

»Nå, unga baron ha' fälle helsat på'na ibland? Han reste straxt tebaks, se'n slägtmötet va' slut.»

»Ja, det var inte underligt att han gjorde det, för då for han till Steninge till sin fästmö, och då tittade han in till mamsell, så han fick veta hur det var med den sjuka, men inte var han inne hos henne.»

»Har baron fästmö?» utbrast vår rusthållare med ett uttryck, omöjligt att återgifva.

»Vet inte han att baron är förlofvad med en fröken Fersen från Steninge?»

Rusthållaren tog ett ännu större päron ur sin ficka och räckte uppasserskan, men en klocka ringde

i samma ögonblick och flickan skyndade ur rummet, sedan hon dock först tackat den frikostige gästen.

»Nu är hon vaken och sitter uppe», yttrade upppasserskan, då hon kom tillbaka, »men han får inte komma in, och det visste jag förut!» tillade hon spetsigt.

»Ha' ho' sagt hvem de ä' då?»

»Jag visste inte hvad han hette!»

»Nå, så gå in och säg att de' ä' Anders i Löfverum. Kommer ho' ihåg de'?»

»Åh, *mer* än det har jag väl kommit ihåg!» svarade upppasserskan, sarkastiskt leende, och lemnade rummet.

»Jo, tänk, han får komma in!» tillsade hon, litet flat, vid sin återkomst. »Jungfru Johanna blef både rörd och glad. Kanske att han är hennes fästman?» tillade hon lurande.

»Åh, nå, nå! likare karl ska' fälle en tocken fin flicka ha!» svarade rusthållaren, tog ett tag i den styfva nattkappan, strök håret ur pannan och följde upppasserskan in i sjukrummet.

»Välkommen, välkommen, rusthållaren!» utbrast Johanna med hjertlig, ehuru svag stämma och räckte de fina, matta händerna mot den inträdande, hvilken hade all möda att bekämpa den rörelse, som grep honom vid åsynen af den bleka, afmagrade flickan.

»Det är rusthållaren från Löfverum, som jag har talat så mycket om!» sade Johanna till modren. »Men kom nu och sätt sig här vid soffan, så att jag riktigt får tala med rusthållaren.»

Mamsell Nahaj stälde fram en stol och den främmande satte sig.

»Herre Gud, så bleker och affallen jungfru Johanna ä'!» började rusthållaren eller riksdagsmannen, som vi hädanefter äro pligtige att kalla honom, och ögat talade om smärta och deltagande. »De' ä' annat de', än när ho' i midsomras stod som en ros på kullen ve' Adelsnäs och traktera' me' öl!»

»Jag har också lidit så mycket se'n vi sist råka-des», svarade Johanna; »ja, mer till kropp och själ än jag kan säga.»

Riksdagsmannen blinkade med ögonen.

»Stackars flicka!» utbrast han suckande.

»Men nog ha' ho' haft god skötsel och omvårdnad, de' ser ja' på allting», tillade han efter ett ögonblicks tystnad. »Frun här ser så go' och påpasslig ut. De' ä' fälle någon slägting, kan ja' förstå, moster eller faster? För si, jungfru Johanna och ho' ä' så obegripligt lika!»

»Ja, vi äro också slägt», svarade mamsell Nahaj, som såg Johannas förlägenhet.

»Men hur kommer det till att rusthållaren är i Stockholm?» frågade Johanna omsider.

»Åh, ja' ska' låtsa vara riksdagsman!» svarade han med en egen tonvigt. »Men ja' glömmer ju te' helsa från nådi' friherrinna'. Ja' har fälle båd' bref och tiender och en korg och ett paket med skänkaser från nåda. Och si, ho' helsa fälle så mycke', så att ja' inte kan säga't en gång! Och gret gjorde ho', när ho' talte om jungfru Johanna! Ja' kan då våga att ho' inte håller sina egna barn kärare!»

Riksdagsman lemnade nu Johanna friherrinnans bref och gick sedan ut i köket att hemta de öfriga sakerna han medfört, hvarefter han åter satte sig att språka med Johanna.

»Jag fruktar att du nu icke får tala mer, Johanna lilla!» sade mamsell Nahaj, som såg den mattighet, hvilken lade sig öfver Johannas anletsdrag.

»Kära, söta fru! Gud tröste mej, som pratat så länge! Tänk om jungfru Johanna nu blir sämre för min skull!» utbrast riksdagsmannen med synbar oro. »Ja' tyckte att de' va' så roligt te' språka me'na, så ja' glömde att ho', stackarn, som vatt så sjuk, inte kan tåla ve' så mycke' på en gång.»

Johanna uppbjöd allt för att lugna sin gäst och mamsell Nahaj sökte försona den oro hon tillfogat

honom med ett glas af det utmärkta vin, som baron vid sin resa till Steninge gifvit henne.

Riksdagsmannen tog glaset och smuttade på vinet; det syntes att han funderade på något.

»Skål, jungfru Johanna!» utbrast han slutligen. »Gud fader ge' henni snart si' helsa igen! Och se'n välkommen hem te' våra bygder!» tillade han med synbar rörelse.

»Och skål, frun! Tack för ho' ha' vatt så go' emot sin slägting!» fortsatte han och tömde återstoden af det stora glaset.

Vid afskedstagandet bad mamsell Nahaj att han ibland skulle helsa på Johanna, hvarför han tackade med ett utseende, som tydligt förrådde huru denna inbjudning gladdde hans själ.

Ofta, nästan dagligen, besökte han också det vänliga och fridfulla hemmet, dit han icke sällan medförde små presenter af hvarjehanda förfriskningar åt Johanna, hvilka, såväl som hans egen person, allt mer och mer visade, att han tillgodogjort sig något af den stockholmska förfiningen.

»Johanna, skulle du icke kunna tänka dig denne hederlige och förståndige rusthållare såsom din man?» frågade mamsell Nahaj en afton, då den unge riksdagsmannen åter varit hos dem.

»Det finnes *ingen*, som jag *kan* eller *vill* tänka mig som min man!»

»Så *får* du icke säga, Johanna! Äktenskapet är ju kvinnans egentliga bestämmelse och en tomhet följer hvarje kvinnas lif, som icke hunnit detta mål, äfven om hon icke *velat* hinna dit. I din stackars moders hem *kan* och *får* du icke vara. Friherrinnans alla bref tala ju om baronens längtan efter dig — hon är för grannlaga att nämna sin egen — och hans missnöje med din långvariga sjukdom. Du *måste* så-

ledes återvända till ditt gamla hem, hvilket dock aldrig mera skall blifva hvad det fordom varit för dig. Du skall, jag är öfvertygad derom, oaktadt din ädla, ovärderliga fostermors kärlek och grannlagenhet, dock aldrig mera rätt trifvas der, och icke ändå kunna lemna det för annat än ett eget hem. Jag vet och ser att du i bildning står högt öfver denne bonde, att dina vanor icke äro hans; men, Johanna, du står icke öfver honom i hjertats godhet, i heder och redbarhet. Jag har sett *få* så kallade bättre värda så mycken aktning som han, och i hans varma känsla för dig ligger något på en gång rörande och förädlande. Denna känsla, i förening med hans vistande i Stockholm, skall till en viss grad förfina honom, och det har redan verkat; bonde skall han dock alltid blifva, men en bonde som har aktning, förstånd och förmögenhet och som sätter sin hustru i välstånd och oberoende.»

»Allt detta är sant, mamma! och jag håller så innerligt af honom . . . men . . . nej! nej! . . .»

»Skulle du hellre vilja hafva bokhållaren eller sergeanten, som du talat om?»

»Nej, fastän de äro mera fina, så skulle jag vara tvungen att ta' någon af dessa tre, så tog jag riksdagsmannen. Men jag vill aldrig gifta mig! Jag har lidit så mycket och så *svårt*, att jag aldrig kan bli glad mer, och därför är det bäst att jag är ensam.»

»Ja, mitt stackars barn, du har lidit, mycket och djupt för din moders fel!» utbrast den arma qvinnan och drog Johannas hufvud ned mot sitt bröst. »Men du har ju förlåtit mig!» tillade hon nästan bönfällande.

Dottern slog kärleksfullt sina armar om modrens hals, under varma smekningar, varma tårar.

12.

»Ja, det säger jag dig, Katarina, att Johanna *skall* hem; hon får inte längre vara qvar i Stockholm!» sade baron Adelsvärd till sin hustru. »Sjukdomen har räckt nog länge. Jag är säker på att flickan är bra för länge sedan, och hem *skall* hon, mamsell Nahaj eller hvad hon heter måtte väl icke ha' någon rättighet öfver henne heller. Jag tycker att *vi*, och isynnerhet *du*, har största rättigheten till henne. Ingen kammar mitt hår så bra som hon, och ingen går mina ärenden så säkert. Ja, det är en präktig flicka, rar både till själ och kropp! Den, som gifvit henne lifvet, har då riktig heder af henne. Och jag kan inte neka, att jag mången gång önskar att veta hvems barn hon är.»

En ofrivillig suck höjde friherrinnans bröst.

»Sucka inte för det, du! Du har då ingen del i henne, ehuru jag är fullt säker på att du vet *hvem* som har det, och det löfte du i det fallet gifvit, det håller du på ett hedersvis. Laga nu bara att flickan kommer hem. Vi skola skicka gamle Nilsson efter henne. Han får ta' en gammal faëtong och pelsar och fällar och fara och hemta henne. Man kan väl behöfva se *ett* ungt och vackert ansigte, det är inte för mycket; man ser ju bara kopparsmeder och gamla fysionomier, hvilka äro mörka och dystra som årstiden. Här är verkligen så tomt — ingen ungdom — se'n nu Erik Göran håller hus på Steninge hos sin vackra Eva.»

»Nå, det är då väl! Jag började tro att han skulle försmå sin lycka. Jag tyckte i midsomras att han inte var så förtjust, och så låg han vid Medevi

och sedan vid Tullgarn; men så, ett, tu, tre! när jag inte ville bestå pengar till den der galna utländska resan, som kom öfver honom som en feber och som hertigen väl satte i hufvudet på honom, så bar det af till Steninge och förlofning blef det i rappet. Det är allt många gamla anor, som afundas hans lycka. Att bli måg hos excellensen Fersen och svåger till »gracerna», det är någonting det, och det bästa att få en så ung och förtjusande skönhet som Eva.»

»Nå, nå, Erik Göran är också en vacker och gentil yngling, som alla flickor tycka om, och så blir han icke utan förmögenhet, så han är värd sin lycka.»

I slutet af följande vecka höll den pålitlige tro-tjenaren Nilsson vid trappan på Adelsnäs med den gamla faëtongen, ur hvilken han, sedan han öppnat på filter och fällar, varsamt lyftade Johanna.

Både baronen och friherrinnan stodo på trappan, för att välkomna den så länge saknade fosterdottern, som friherrinnan hjertligt tog i famn.

»Jo, se, hvad man har för dygdens skull!» hviskade kammarjungfrun till trädgårdsmadamen, hvilka båda, tillika med flera af husets domestiker samlat sig på kökstrappan, för att se på »välkomman», som de sade.

»Nå, så Gud ske lof att du är hemma igen, kära Johanna!» utropade baronen och lade handen på hennes axel. »Men hur f-n har du blifvit så blek, flicka?» tillade han och såg Johanna djupt in uti det fuktiga ögat, sedan han med ett väldigt tag öppnat på väderhufvan. »Det måtte ha' varit en förfärlig sjukdom du haft!» skrek han, nästan bestört vid åsynen af Johannas förändrade utseende.

»Jo, jo, sådana der sjukdomar di bleker allt, di!» utbrast trädgårdsmadamen med ett infernaliskt leende; »men somliga ha' tur, di må bära sej åt hur som

helst. Ha' jag vatt som baron, men si, aldrig ha' ho' fått komma tebaks igen, de' ha' då vatt säkert! Och alltihop ä' då bara hennes fel, för ho' ha' aldrig låtit baron få vara i fred.»

Johanna var fullkomligt återställd, men afskedet från den älskade modren, från friden i hennes hem, den långa resan i det svåra väglaget och den kalla decemberluften, hade icke just stärkt hennes krafter, icke heller var återseendet af Adelsnäs och dess invånare något stärkande helsomedel.

Hennes eget uppträdande och den förändring hon undergått, gånge en fullkomlig visshet åt det rykte, hvilket först endast haft förmodan till grund. Både bokhållaren och sergeanten sällade sig nu till baktalarne, och satte sin ära uti att visa Johanna det förakt, hvarigenom den försmådda kärleken stundom utöfvar sin hämnd.

Till julen ankommo flera slägtingar till Adelsnäs, och till nyåret ökade baron Erik Göran och hans fästmö den glada familjefesten, och nu kunde icke gamla baron klaga att det var tomt på Adelsnäs, ty gästbud och förströelser af allahanda slag aflöste oupphörligt hvarandra.

Baron Erik Göran visade Johanna en innerlig, man skulle kunnat säga broderlig ömhet, som både fröjdade och djupt rörde den stackars flickan. Friherrinnan tackade Gud för den seger han vunnit öfver sitt hjerta, och den ridderliga kärlek och uppmärksamhet, han visade sin unga, sköna fästmö, hvilken också tycktes med hela det unga hjertats hängifvenhet vara fästad vid honom.

Trettondedagen var Maja-Lotta kyrkobrud, och den lycklige brudgummen var Petter i Kragstorp.

Rusthållarmor i Löfverum var förtviflad och utgöt sin harm öfver den hatade orsaken till hennes miss-

lyckade uträkning för trädgårdsmadamen, som ännu mer eggade gummans vrede genom alla de historier, hon visste att berätta om Johanna, hvilken hon kallade för socknens skamfläck.

13.

Riksdagen var slutad; dess representanter hade återvändt hvar och en till sitt hem, och vår unge riksdagsman till sitt Löfverum, der modren, i glädjen att återse den ende, käre sonen och att återse honom som en aktad, af många afundad riksdagsman, i första ögonblicket glömde Maja-Lotta och allt, som stod med henne i förening.

Det kom dock stunder efter dessa, då hon likasom tog skadan igen, då hennes egen harm och trädgårdsmadomens historier varierades i oändlighet.

Sonen hade nu hemtat mera mod, vare sig af hans nya värdighet eller af hans fullkomliga visshet om Johannas oskuld; nog af, han framstod med kraft och allvar som hennes försvarare.

»Tvy dej, Anders, som kan försvara en tocken der otäcka, en sådan der herrjänta!» utbrast modren en gång, då sonens försvar försatt henne i ett öfvermått af vrede.

»För så'na ord, mor, ska' ni stå till svars!» genmälte Anders med en röst, lånad från seancerna på riksdagen.

»Ja' bara vill veta hur du kan försvara ett sådant stycke?»

»Jo, därför att ja' känner Johanna!»

»Du gör fälle så tusingen heller, pojke! För inte känner en e' menniska för att en sir 'na fin och dusiger. Si, me' Maja-Lotta va' de' annat; ni va' så godt som uppväxta barn ihop.»

»Jag känner mera Johanna, än Maja-Lotta.»

»Gud fader, bättre dej, pojke! För inte ha' du vurti' klokare på riksdä'n, så mycket sir ja'!»

»Jo, mor, de' ha' ja', om inte för annat, så för att ja' riktigt ha' lärt känna Johanna.»

»Du ha' fälle inte vatt hos 'na i Stockholm heller!» utropade modren, fattad af en häftig förskräckelse.

»Jo, mor, i det närmaste hvarje dag.»

»Ja, si de' va' riksdasgöra de'!» ljöd det nästan hväsande ur gummans bröst. »Tocke passar allt för en hederlig rusthållarson. Du kan vara säker på att far din — Gud fröjde själa! — eller så mycke' som ä' qvar utä'n, vänder på sej i kista, när han hör sä'na ord; och nog lägger du mor dins grå hår me' stor sorg i grafva!» tillade hon snyftande.

Anders gjorde nu allt för att lugna modren och hämma hennes tårar. Det hade kanske icke gått så lätt, om icke hennes nyfikenhet blifvit hans bundsförvandt. Hon torkade sig i ögonen och började sina frågor, af hvilka den första gälde *hvar* och *huru* Anders råkat Johanna.

»Hos Johannas mor!» blef svaret.

»Gestingen, Anders, lefver den otäcka' än?»

»Ja, mor, ho' lefver och ä' bland de bästa menniskor ja' nå'nsin känt.»

»Ä' ho' vigder då? och ä' ho' en ärlig mans hustru?»

»Nej, mor, ho' ha' aldrig vatt vigder.»

»Och du rosar 'na ändå? Gud tröste mej för dej, pojke! Du har då glömt din kat'kes; du kommer inte ihog tie Guds bud en gång, och mor di' ha' ändå plitat dem i hufve't på dej!»

»Jo, mor, ja' kommer nog ihog budorden, och jag tar inte synden i försvar, men jag mins också evangelium, och det säger, att den som ångrar sej och flyr te Gud, den förlåter han; och inte tycker ja' att den ena syndar'n för mycke' ska' spotta på den andra, för de' ä' så lätt för den te skryta, som aldrig ha' vatt i frestelse. Ack, mor, för Gud ä' ingen rättfärdig!«

Modren tystnade, likasom slagen af sonens ord.

»Jag fördömer ingen, Anders, men nog ä' de bäst att vara ifrån tocke' der hyde«, återtog hon omsider.

»Nå, känner du far hennes me'?»

»Nej, mor, de' gör ja' inte.«

»Åh, de' va' skada de', för de' ä' fälle en karl, som ä' te hovera sej för, kan ja' tro!«

»Jo, jo men, de' kan nog hända, de'!«

»Ja, men de' säger ja', Anders, att om de vore sjelfva kungli' majestät, så stiger ja' inte opp för 'en, se'n ja' ha' satt mej! För den som så kan göra, den aktar ja' inte stort. Och nog vet ja' hva' trädgårdsmadam tror!«

»Nå, hva' tror ho' då, mor?«

»Tror du inte att ja' kan tiga? Men ä' de' så, då kan ja' säga att den ena synda ynglar den andra. Tänk nu, du, hur hiskligt de' då vore me' baron Erik Göran och Johanna! Hårstripera reser sej på mitt gamla hufve! Hvar i Guds namn ha' de gjort å de' lilla syndiga kräket? De' vore fälle bäst att di ha' ådra' ihjäl stackar'n!«

Sonen hade nu all möda att försöka upplysa modren och taga henne ur den villfarelse, i hvilken det falska ryktet insöft henne.

Modren var dock en Thomas, som icke ville låta öfvertyga sig, ehuru sonen vid Guds namn bedyrade sanningen af sina ord.

»Mor, mor! tala inte så syndiga ord om Johanna och ge henne inte så hiskliga öknamn!« utbrast sonen slutligen, nästan förtviflad. »Ni får ändå äta opp

kålen, som ni spottat i. För si, mor, så vida inte Johanna ger mej korgen, så blir ho' er sonhustru! Ja' håller henne så kär, att ja' inte har någon glädje, om ho' inte blir min!»

Det uppträde, som nu följde, är omöjligt att söka beskrifva.

Modren rasade i vrede och bittra, förfärliga utgjutelser; sonen bad, föreställde, bevisade, dock utan framgång.

Han led djupt att så bedröfva modren, och han skulle gjort det ännu mer, om icke hennes vilda utbrott likasom stålsatt hans hjerta.

»Tro aldrig, Anders, att ja' ligger under samma tak som den der slyna!» utbrast hon slutligen. »Ja' flöttar ifrån Löfverum och sätter mej i ro på gård-del'n, som ja' ärft efter far min. Du får se hva' lycka du får och hur ditt hus blir skött!»

»Gud fader, Anders, att du skulle göra mej sådan sorg!» återtog hon, efter några ögonblicks tystnad, med något blidare röst. »Båd' far din och ja' så stamma vi från hederliga bondeslägter, och så långt som en kan minnas tebaka, ha aldrig någon skamfläck vatt i vår slägt... och nu... nu sätter du en skamfläck, som aldrig kan tvättas bort... och inte må du tro, Anders, att de' gifte, som inte far och mor välsignar, inparterar stor lycka.»

Den natten sof icke Anders mycket. Modren hörde honom från »loftet» — der han, sedan han återkommit från hufvudstaden, haft sitt sofrum — timma efter timma med tunga steg vandra fram och tillbaka.

Moderskänslan tog nu ut sin rätt; det gjorde henne så ondt, att sonen icke hade någon ro.

»Ack, att en så präktig och rar pojke kan komma

så på villa'!» suckade hon och bad innerligt till Gud, att han måtte ge Anders »vettet» igen.

»Ja' vet nog att alla tycka som mor, att ja' sätter en skamfläck på mi' släkt!» utbrast slutligen vår grubblande rusthållare, »för di gillar inte annat än en rik skattebondedotter; och så till, när di ha' fört ett så fult prat om Johanna . . . men si, när Gud och ja' vet att ho' ä' oskyldiger och ren som Guds englar, så får di fälle prata . . . roligt ä' de inte, de' förstås, för en ä' allt svag för hva' di pratar. Men si, ändå värst ä' de' me' mor, ho' som håller mej så kär och som jemt ha' vatt så snäll och go' mot mej, te göra henne en sådan sorg på hennes gamla da'r . . . de' svider i hjertat så det käns! Men de' går fälle öfver, hoppas ja', när mor får lära känna Johanna . . . och si, den svedan *den* gick aldrig öfver, om jag inte fick Johanna te hustru! Och ger ho' mej korgen . . . då . . . Gud fader i himmelen stå mej bi, att ja' inte gör de' som ä' båd' gale' och syndigt! . . .»

14.

Andra förmiddagen, sedan riksdagsmannen ordnat dagens arbete, rakade han sig och påtog sin stockholmsdrägt, påsatte en nattkappa, som han gömt från stockholmstvännen, lade det rika håret så prydligt som möjligt, tog fars brudgumskäpp, det stora spanska röret med silfverknappen, i handen och lemnade Löfverum, sedan han läst ett kapitel i bibeln och genom köksdörren sagt farväl åt mor.

»Anders måtte väl aldrig gå och fria heller, efter han ha' klädt sej så grann!» tänkte modren med hastig förskräckelse. »Men si, de' ä' omöjligt, för han har ingen bönmålskarl *) me' sej, och si, de' ä' då tvång, när en går i så'na ärenden!»

Riksdagsmannen tog vägen till Adelsnäs, der han ingick i köket och bad att han skulle få lof att tala vid nådig friherrinnan.

Friherrinnan mottog honom, om möjligt med mer än vanlig hjertlighet och underlättade på allt sätt framförandet af det ärende, hvilket hon, med qvinnans vanliga gissningsförmåga, redan i första ögonblicket anat.

Under det att friaren hostade och förde då och då den storblommiga stockholmsnäsduken öfver den fuktiga pannan samt någon gång tog sig bakom örat — ty, ehuru betydligt förfinad, hade ändå vår riksdagsman något af »bondtagen» qvar — förde friherrinnan talet på den tjänst han gjort henne genom medtagande af sakerna till Johanna — friherrinnan hade nemligen icke råkat riksdagsmannen efter hans hemkomst — hvars glädje, då hon fick se honom i Stockholm, friherrinnan lifligt skildrade.

Vidare berättade hon om Johannas tacksamhet för hans många gåfvor, hans många vänliga besök och tillade huru väl Johanna trufdes i hans sällskap etc. etc.

Hostningen hade upphört och riksdagsmannens ögon lyste af glädje.

»Åh, nådi' friherrinna', inte kan fälle Johanna trifvas så väl me' mej, för ho' ä' så fin och ä' uppfödd bland så högt herrskap, och ja', stackare, ä' så olärder och bondaktiger!»

Friherrinnan visste tröst för detta och alla hans

*) Bönmålskarl kallas i Östergötland den, som åtföljer friaren, för att i hans ställe föra hans talan, och dertill måste alltid utväljas en aktad och hederlig karl.

öfriga argumenter, och slutligen begaf han sig, dertill uppmuntrad af friherrinnan, som omsider öppet talat med honom om saken, in till Johanna, hvilken efter hemkomsten från Stockholm haft sin egen kammare.

»Gud fader stå mej bi!» bad han i sitt hjerta, då han öppnade dörren till det rum, der han kände att tärningen skulle kastas, som afgjorde hans lifs lycka eller olycka.

Litet tafatt och, ehuru riksdagsman, utan oratorisk förmåga, framförde han, efter långa preludier, sitt ärende; men dessa värtalighetens brister ersattes af det redbara och trofasta i de ord han talade, i den kärlek, som genomlyste dem, i den fuktiga glans, som immade spegeln af hans ärliga öga. Och när han omkring en timma derefter lemnade Johanna, hade han emottagit det ljufva ja-ordet från hennes läppar.

»Gud fader ge mej nåd te kunna göra henne så lycklig som ho' förtjenar!» sade han med djup rörelse till friherrinnan, som väntade honom i salen, der hon låtit framsätta en präktig frukost, den hon sjelf serverade honom. »Ho' ä' ändå en ädelsten, di må säja hva' di vill!» tillade han och for med afviga handen öfver ögonen.

»Nå, min kära riksdagsman! du blir på sätt och vis min måg», sade baronen, som äfven inkommit i salen, »och bättre hustru kunde du inte ha' fått, om du sökt genom hela Sveriges rike, och inte heller Johanna en mera aktad och redbar man, som jag hellre vill lemna henne till», bifogade baronen och lade handen på friarens axel. »Bröllopet, det gör jag, och det med heder, när du sjelf vill utsätta det.»

»Men hvar är Johanna, Katarina? Hon skall väl vara der fästman är, så att vi kunna få dricka deras skål», tillade baronen med mörk uppsyn.

»Jo, ho' ä' allt i sin kammare, nådi' baron! för ja' kunde förstå att ho' ville vara för sej sjelfver och

grunda litet, därför bad ja' henne inte gå me' till nådi' friherrinna'.»

Friherrinnan fästade en tacksam blick på riksdagsmannen och gick derpå sjelf att hemta Johanna, ty hennes mans vilja var i *allt* hennes lag.

Johanna inträdde, och om äfven hennes ögon buro spår af tårar, så var dock hennes uppförande sådant, att det tillvann henne friherrinnans beundran och hennes fästmans belåtenhet.

Baronen föreslog de förlofvades skål, sedan han till dem hållit ett kort, men hjertligt tal.

»Darra icke så, barn!» sade han till Johanna, då han vid glasets tömmande fattat hennes hand; och i detta ögonblick måste Johanna uppbjuda all sin styrka, för att icke förråda den djupa rörelse, som var nära att blifva henne öfvermäktig.

Riksdagsmannens frieri hade egentligen icke varit någon öfverraskning för Johanna. Han hade flera gånger i Stockholm, ehuru icke direkt, låtit henne förstå att han funderade på att begära hennes hand. Hon hade således redan förut utkämpat striden med sitt hjerta. Många och mäktiga voro de vapen, som besegrat det, och, måhända mäktigast af alla, tacksamheten till *den*, som för hennes skull ville offra så mycket, som var stor och högsinnad nog att till maka välja en person, som saknade ett ärligt namn och alla de fördelar, hvilka hos bonden gälla så mycket. Med denna tacksamhet tystade hon alla de känslor, som uppreste sig i hennes hjerta — detta hjerta, sargadt af så många olika qval.

»Ack, jag begär ingen lycka på jorden, men riktigt olycklig kan jag icke bli' med en så hederlig karl», sade hon till friherrinnan, »fast jag nog får svårt att vänja mig vid *allt* och att bli omtyckt af hans rika och stolta släkt.»

Sällan har ett giftermål inom våra högadliga familjer gjort så mycket uppseende, varit föremål för så mycken harm, bitterhet och fördömande, som giftermålet mellan riksdagsmannen och Johanna, ty ingen aristokrati öfvergår bondens, ingen bördshögfärd kan jemföras med den, som den oberoende skattebonden känner öfver sin rikedom och sina stolta bonde-anor.

En frälsebonde, d. v. s. den som betalar skatt till herreman, synes honom så ringa, så underlägsen, och rämärket mellan denne och skattebonden är så strängt uppsatt, att icke grefven i våra dagar anses göra så stor mesallians, då han gifter sig med en landbrukares eller borgares dotter, som skattebonden, om han gifter sig med dottern till en frälsebonde. De förra gifva hvarandra vanligen börd och penningar i utbyte, och som vår tid mera är penningens, än bördens, så är det vanligen denna senare, som ansetts hafva gjort största lyckan. Och Johanna stod ju ändå långt *under* en frälsebondes dotter; ja, i mångens tanke under en ärlig tjenstepiga. Läger man nu härtill det rykte, som oskärat henne, så får man icke undra öfver det slags uppror, som rasade inom riksdagsmannens släkt, som *den* tiden så högt aktade sedlighet och då glömska af denna dygd hörde till de sällsynta undantagen.

Sedan riksdagsmannens mor, vid underrättelsen om sonens förbindelse, med häftighet utgjutit både sin vrede och sitt bekymmer, talade hon aldrig vidare derom.

»Hva' hjälper de' te prata, se'n olycka' ä' skedd?» tänkte hon, och icke heller var det värdt för någon annan, icke trädgårdsmadamen en gång, att komma med något förtal öfver Johanna.

»Ho' ska' bli' mi' sonhustru, vet ni inte de'?» svarade hon, då någon vågade komma fram med något tvetydigt ord om Johanna. »Vore ho' inte bra, så kan ni vara säkra på, att inte min son ha' tagi' 'na te hustru!» — och dermed var samtalen slut.

Detta oaktagt var gumman dock sin föresats trogen, att inte vilja sofva under samma tak som Johanna, hvarför hon iordningstälde sitt nya hem, ett fjerdedels mantal Kulla, som låg en half mil från Lofverum och hvilket hon, såsom hon redan antydt, ärft efter sin fader.

Sonen försökte icke att öfvertala modren, huru mycket han än led vid tanken att se henne lemna sitt gamla, kära hem, lemna den ende, käre sonen; men han kände henne för väl för att icke veta, att hennes föresatser voro orubbliga.

Han hjälpte henne således att få allt i ordning i hennes nya hem; men tungt suckade han mången gång vid dessa tillredelser, som hade till mål att skilja honom från den gamla, kära modren, och ofta smögo tårar i hans ögon vid dessa sorgliga bestyr.

»Mor ho' håller sej ändå kavat, ho', när en ann' stackare inte har nå'n lefvande ro!» suckade han. »De' tål ve' att de' ä' Johanna, för ingen ann' kunde betala mej allt ledsamt, som ja' har för hennis skull, och trodde ja' inte att mor ångrar sej en gång och att ho' kommer te tycka om Johanna och att allt blir godt och väl igen, så trösta' ja' mej aldrig!» sade han ofta för sig sjelf.

Hade han kunnat följa »mor», när hon efter dagens slutade bestyr kröp in i den stora, höga sängen med de gulaktiga sparlakanen, som hon drog tillsammans på sina ståltrådsringar och igenfästade med en stoppnål, och derinne hört hennes suckar, sett huru hon vätte det tjocka blångarnslakanet med heta tårar — han skulle då icke hafva sagt att »mor håller sig kavat».

I slutet af hösten firades på Adelsnäs Johannas bröllop och det med all ståt och högtidlighet. Bland de gäster, som der infunnit sig, var äfven baron Erik

Göran med sin unga, sköna grefvinna, hvilken sedan några månader varit hans maka.

Ingen af brudgummens släktingar bevistade bröllopet, ehuru de alla voro bjudna. Att icke en gång hans mor gjorde det, förargade baronen och gjorde friherrinnan djupt bedröfvad. Huru skulle det då kännas i brudparets hjertan?

Johanna var en vacker, älskelig brud och riksdagsmannen på sitt vis en ståtlig brudgum, som knapt ett ögonblick kunde hafva ögonen från sin brud.

Baronen *förestälde* Johannas far, och hela familjen visade huru kär hon var för dem alla. Svårt hade hon dock att till det yttre bekämpa den oro, som qualde henne, och mången gång syntes tårar i hennes vackra öga.

Trenne egentliga hjertefröjder egde Johanna på sin bröllopsdag: ett bref från modren, den kära, saknade modren; friherrinnans, den moderliga vännen, hjertliga omfamning samt baron Erik Görans trofasta handtryckning och de vänliga ord han med sin unga maka talade om henne.

Följande dagen lemnade de nygifta Adelsnäs, till det egna hemmet följda af kärlek, välsignelser och många dyrbara gåfvor.

En vecka efter bröllopet firade de unga sitt hemkomstöl, då de hade den glädjen att räkna den friherrliga familjen bland sina gäster, och, hvad som ännu var kärare, rusthållarmor hade äfven infunnit sig i det gamla hemmet, men för öfrigt *få* af husets fränder.

Gumman helsade på Johanna som på en främmande person; för öfrigt talade hon inte ett ord med henne, och ingen kunde, oaktadt alla de böner, som slösades på henne, öfvertala henne att tillbringa natten på Lövverum.

»En sofver allti' bäst hemma!» sade hon.

Hon hade en gång lofvat att aldrig sofva under samma tak som Johanna, och hvad den gumman lofvade, det höll hon också.

15.

Ett år hade förflutit, under hvilket Johanna småningom, dock icke utan mången tyst kamp och många små försakelser, satt sig in i sina nya förhållanden, i de seder och bruk, som förut varit henne fullkomligt främmande.

Riksdagsmannen hade till Johannas lärarinna i husets göromål anskaffat en soldatenka, hvilken, som ogift, i många år tjenat i hans hem och som varit så i hans mors tycke, så till hennes fulla belåtenhet, att hon sedan aldrig tyckt sig finna hennes like.

Johanna hade ingen högre önskan än att lära sig sin svärmoders seder, att kunna styra sitt hus på samma sätt som hon. Johanna visste att svärmodren var en utmärkt dugtig qvinna, i hela socknen omtalad för ordning och förstånd och, hvad som var ännu mer, hon visste att hennes man då skulle finna sig nöjd och belåten.

»Ack, kära Johanna, det går så bra och precis på gamla viset!» sade riksdagsmannen ofta till sin hustru, som var honom så kär, att han knappast kunde taga sina ögon ifrån henne; ja, han skulle icke egt hjerta att neka henne någon bön, i fall hon begagnat sig af hans svaghet för henne.

Det enda, som grumlade hans lycka, var modrens fortfarande köld mot Johanna och att han, i följd deraf, aldrig kunde förmå henne att besöka sitt gamla hem, ehuru många af hans andra släktingar gjort det och då genom Johannas ödmjuka och vänliga väsende blifvit försonade med hennes dunkla härkomst.

»Ja, bara vår Herre är så nådi' och hjälper Johanna, så att de' blir väl öfverståndet me' henni, så

hoppas ja' fälle att mor ger me' sej!» sade riksdagsmannen ofta i sina tankar.

Och när nu verkligen allt var väl öfverståndet och han i sina armar slöt en liten vacker och väl-skapad flicka, som han genast i tankarna kristnade till Johanna, då tog han med gladt hjerta och lätta steg vägen till modrens hem.

En tår darrade i gummans öga vid underrättelsen om sonens lycka.

»Ja, Gud vare lof, Anders!» utbrast hon med varm hjertlighet.

»Ho' ä' fälle liten och spensliger kan ja' tro?» sade gumman, sedan hon litet besinnat sig.

»Nej, mor, ho' ä' fet och stor och duktiger! Ho' väger tolf marker, ska' mor tro!»

»Ja, du vägde fjortan, du, men så va' du en pojke.»

Riksdagsmannen framförde nu sitt ärende, som var att »farmor» skulle bära den lilla till dopet.

»De' ä' fälle bättre att nåda på Adelsnäs gör de'», invände modren.

»Nej, mor! båd' Johanna och ja' vill inte att nå'n ann' än mor ska' göra de'; mor ä' fälle närmre flicka' än friherrinna'? Och för resten så ä' friherrinna' rest te baron Erik Göran, för att bära en liten baron, som grefvinna' ha' fått.»

»Nå, så ska' ja' fälle i Guds namn bära flicka', då, om du fraktar henni hit om sönda' moron, så dags att ja' inte kommer för sent i Guds hus.»

Den tiden förrättades nästan alla barndop, liksom alla andra ceremonier, i kyrkan.

»Ä' inte mor så go' och kommer och hemtar flicka' i Löfverum?»

»Nej, Anders! de' ä' lika välment, om ho' kommer hit.»

»Ä' inte mor så go' och kommer hem te oss me' flicka' från kyrka', då?»

»De' blir de' vi få se! Låt du mor Hurtig ta' flicka' och svepa in 'na i en stor skinnfäll. Ja' vet

att de' finns de som ä' stora och varma. Ta' den som ligger i dräng'as säng, för den ä' den tjockaste — och ja' ska' vara på parad, när flicka' kommer.»

Bittra voro de tårar, som Johanna utgöt, då hon förnam sin svärmors fortfarande hårdhet.

»Ack, Anders! jag tänkte alltid att vår lilla flicka skulle mjuka upp hennes sinne», sade hon snyftande.

»Sörj inte, Johanna! du har ingen skuld. Gud kan nog hitta på någe' annat medel, som inte vi kunna tänka på», sade hennes man tröstande.

Emellertid ikläddes den lilla sin prydliga kristningsskrud, hvilken, såväl som de små fina och vackra barnkläderna, var en gåfva från mormor.

»Kära mor Hurtig, glöm inte att sticka in stålet i lindan!» påminde fadren.

»Ja, si gjorde ja' de', då vore ja' fälle rent utå olyckli' för båd' trollpackera och rusthållarmor!» svarade mor Hurtig och bad riksdagsmannen känna på eldstålet, som verkligen låg i lindekläderna.

Och den lilla flickan döptes i den gamla kyrkan och erhöll namnen *Sara Katarina Johanna*, fast farmor sagt att »de va' ett spetakel te ge ungen så många namn».

Emellertid återvände barnet till modersfamnen, utan farmor, men med en stor silfverbägare bunden vid fötterna och en hel knippa guldringar jemte tio dukater och lika många specieriksdalrar insydda i en pung, som gumman hängt på en snodd kring barnets hals.

Man skref år 1785. På Lövverum var allt fortfarande godt och riksdagsmannen tycktes, genom en sons födelse, hafva nått höjden af sin äktenskapliga lycka.

Den lille »rusthållaren», som tjänstefolket genast

vid födelsen kallat gossen, hade till dopet blifvit buren af friherrinnan på Adelsnäs, hvilken fortfarande visade Johanna samma vänskap och deltagande och hvilken ofta besökte henne och med glädje såg att hennes husliga lycka ökades, i samma mån som hennes man blef henne kärare.

En sällspord frid och välsignelse tycktes också hvila öfver det trefliga hemmet, der, oaktadt all rikedom, bibeln dock var husets bästa skatt, och der bönen började och slutade såväl arbets- som helgedagen.

När Johanna tänkte tillbaka på de strider hon genomkämpat, på de tysta, djupa qval, hon lidit, tyckte hon nästan, att den stilla, fridfulla lycka, som nu uppfyllde hennes själ, icke kunde vara annat än en ljufvig dröm, från hvilken hon *måste* vakna.

Tvenne saker oroade dock mången gång hennes hjerta, nemligen den längtan, hon kände efter den kära modren.

»Ack, om jag finge lägga mina små barn i hennes armar!» suckade hon ofta med tårar i ögonen.

Hennes man hade så hjertligt erbjudit Johannas mor sitt hus och hade bredvid »loftet» åt henne låtit inreda ett litet rum, som han kallade »mormors kammar». Men hon kunde icke antaga denna bjudning; hon måste försaka den ljufva fröjden att återse den kära dottern, att trycka hennes barn till sitt hjerta. Hon fruktade ett annat återseende.

Den andra orsaken till Johannas oro var hennes svärmoders fortfarande hårdhet, att icke vilja se henne, icke återse sitt gamla hem, sin sons hem, därför att det var *hennes*. Hvad som mycket ökade denna smärta, var att hon såg att detta svärmodrens uppförande kostade hennes man mången djup suck, bredde ofta mörka skuggor öfver hans eljest så glada ansigte.

Länge hade han försökt att genom böner och loford öfver Johanna beveka modrens hjerta; men

då han såg att allt var förgäfvat, nämnde han aldrig mera hennes namn eller förnyade sina böner.

»Glöm inte bort di' gamla mor, Anders, och ta' flicka' me' dej!» plägade modren alltid säga, när sonen tog afsked af henne, och sedan gossen blef årsgammal, sade hon alltid: »barna'».

Riksdagsmannen besökte henne också ofta, manad dertill såväl af sitt eget hjerta, som af Johanna, hvilken var glad att farmor ville se hennes små barn, som hon gjorde så fina till dessa besök och lärde dem huru de skulle niga och bocka för farmor.

Gummans ögon lyste af glädje, när hon såg de små vackra, rosenkindade barnen, hvilka hon alltid trakterade med »namnam» och smekningar och hvilka aldrig återvände från henne utan en särskild gåfva. Men nog såg fadren ofta tårarne i sin moders öga, ehuru hon kämpande tillbakahöll dem. Han märkte kampen inom hennes bröst, såg huru de goda och onda makterna derinne stridde om herraväldet, huru denna hårda tvekamp sargade hennes själ, tärde på hennes lifskraft och röfvade friden från hennes hjerta.

Djupt led sonen att se modren så nedtryckt af den boja, hon sjelf pålagt sig, denna hårdhetens syndiga boja. Han kunde nu mera icke bedja henne söka aflyfta den, men han kunde bedja till *Honom*, som *allt* förmår, och han gjorde det; han bad *så*, som när man icke släpper Herran, förrän han bönhör.

»Ha' ni hört, mor, att baron ä' så sjuk?» frågade riksdagsmannen, då han en morgon anlände till Kulla.

»Nej, Anders! de' ha' ja' inte hört. Ä' han illa sjuk, du?»

»Ja, de' lär han fälle vara, för doktorn säger att han aldrig stiger opp mer.»

»Jaså, Herre Gud hjelpe'rn väl då! På den långresa' hjälper inte rikedom'. Ja' har fälle då inte så långt igen, ja' heller! Du minns fälle, Anders, att baron och ja' ä' årsbarn? Vi ä' begge två födda samma år som kung Carl den tolfte vardt skjuten. Och ja' känner nog, ja' me', att de' lider!»

Följande dagen kom mor Hurtig med andan i halsen. Hon hade flyttat till gamla rusthållarmor och var hennes allt i alla. Hon bad riksdagsmannen för Guds skull skynda till Kulla, »så vida riksdagsman vill se si' gamla mor inna' ho' dör!» tillade mor Hurtig, högt snyftande.

»Bläsan», hvilken var hemtagen för qvarnskjuts, blef nu genast förspänd för resan till Kulla, och inom en halftimme stod riksdagsmannen vid modrens säng.

Hennes tillstånd var väl inte sådant, som mor Hurtig beskrifvit det, men tillräckligt svårt för den djupt gripne sonens hjerta; så mycket mera som hennes insjuknande varit så plötsligt. Han hade ju den föregående dagen sett henne frisk eller åtminstone icke sämre än hon brukade vara.

Modrens profetia, på hvilken han förut icke tänkt, framstod nu för hans själ såsom en sann och dyster förutsägelse.

»Två saker säger ja' dej', Anders!» började modren, sedan man afhandlat den hastigt påkommande sjukdomen, »att du inte får skicka efter nå'n doktor, för när döden kommer, så kan *ingen* hjälpa, och så ska' du ta' hit flicka' och pojken — den der lilla flickungen ä' inte värddt — för ja' vill si dem, me' ja' kan si. Ja' håller di der barna' så kära . . .»

»Ack, att inte mor nämnde Johanna!» suckade riksdagsmannen, då han återvände hem för att hemta de små barnen.

»Om farmor blir så sjuk, att hon inte känner igen någon, då, Anders, kan jag väl få komma till henne?» sade Johanna med tårfyllda ögon, när hon,

stående vid vagnen, lyfte den lille gossen upp i fadrens knä — flickan satt redan förut så glad vid hans sida.

»Ack, Johanna! vi ska' begge be' te Gud att han inte tar bort henne, förrän han ha' mjukat opp hennes hjerta, så att ho' sjelf vill se dej, du, som ä' en sådan Guds engel och som gör hennes son så lycklig!» sade riksdagsmannen och fästade de fuktiga ögonen på sin hustru, hvilken stod qvar på gården, så länge hon kunde se en skymt af den bortrullande vagnen.

Med tårar och välsignelser mottog farmodren de små barnen, och ur det med tulpaner målade hörnskåpet skulle Anders framtaga de gåfvor, som voro bestämda åt dem och hvilka hon med varm hand ville gifva dem, ehuru gossen — ännu icke tre år gammal — icke hade stort begrepp om farmors gåfva.

Hela dagen talade gumman om sin död, bestämde huru hon ville hafva sin begrafning och tillsade om de skänker, som skulle utdelas åt mor Hurtig och hennes öfriga tjenare jemte socknens fattige.

»Mor kan nog, me' Guds hjelp, bli' frisk igen», yttrade sonen, som alltid hoppades att Gud icke skulle låta henne dö, förrän hennes sinne blifvit förändradt, så att hon ville se Johanna.

»Nej, Anders! så mycket känner ja', att ja' aldrig går opp igen», svarade hon öfvertygande.

Emellertid tycktes hennes förutsägelser besannas. Hennes tillstånd blef med hvarje ögonblick af mera farlig beskaffenhet, under hvilken häftig yrsel och tilltagande svaghet likasom aflöste hvarandra.

Ofta frågade hon om baronen ännu lefde, och äfven sedan han icke gjorde det, gaf sonen ett jakande svar på denna fråga.

Anders hade flera gånger talat vid modren om Johanna, bevekande, bönfällande, att han skulle få föra henne till sjuksängen.

»Hva' skulle de' tjena te, Anders, när vi inte ha' råkats på så många år? Ja' ä' inte ond på Johanna, de' kan du helsa 'na och säja.»

Detta var enda resultatet af alla hans böner, hans ömma föreställningar.

Riksdagsmannen var nästan ständigt både dag och natt hos modren, och slutligen, sedan Johanna länge förgäfves bönfallit derom, tillät han henne att åtfölja sig till den sjuka.

»Riksdagsmor kan gerna gå in, för ho' yrar beständigt», sade mor Hurtig, då hon mötte Johanna på gården.

Bäfvande, med möda bekämpande sina snyftningar, inträdde den ädla, ödmjuka qvinnan i sin svärmoders kammare, der det fullkomligt orediga tillstånd, i hvilket hon såg denna, ännu mera ökade hennes smärta.

Den sjuka talade en mängd osammanhängande saker.

»Anders, du! jag slipper inte in i himmelriket!» utropade hon slutligen ångestfullt. »Petrus håller nyckeln i näfven och vill inte läsa opp, och när ja' frågar: 'hvarför, söta herr Petrus?' så svarar han: 'för det du inte ha' läst opp hjertat för Johanna!'»

»Anders! Anders! tänk om Guds ande i hennes sista stund verkade på hennes hjerta!» utropade Johanna och sammanknäppte bedjande sina händer.

»Ja, Gud gifve de'!» svarade under varma tårar den djupt gripne sonen.

Johanna vakade den natten öfver sin feberyrande svärmor, hvilken emottog hennes hjälp, hennes omsorger, utan att ett enda ögonblick igenkänna henne; men Johanna var dock glad att vara henne nära, att få, gumman omedvetet, visa henne den kärlek, som icke gömde något agg.

Mot morgonen inslumrade den sjuka. Johanna öfvertalade då sin man att gå in i andersstugan och lägga sig. Mor Hurtig hade redan somnat i köket.

I sjukrummet blef nu denna ensamhet, denna tystnad, som påminner om dödens annalkande. Johanna kände det så, och hon bad ur djupet af sin

själ om den sinnesbeskaffenhet för den döende, som hennes fromma sinne ansåg nödvändig för att kunna möta döden, denne stränge sakförare, denne omutlige öfverdomare. Johanna knäföll bakom den sjukas hufvudgård; hon bad, och hon visste ej att hennes tysta böner småningom öfvergingo i allt tydligare ord. Hon bad om en enda vänlig blick från den döendes ögon.

»Ack, Herre Gud, du gode fader! låt mig bara få kyssa hennes hand och be' att hon förlåter mig för det att jag har skiljt henne från hennes Anders och från hennes gamla hem!» snyftade Johanna. »Låt mig bara få säga henne att jag var oskyldig, att det inte var sant som de sade om mig, stackare, som inte rådde för att jag var faderlös! Ack, hon skulle gå mycket lugnare till Gud, om hon bara ville höra mig och tro mig och förlåta mig!»

Johanna tystnade och gömde det förgråtna ansigtet i sina händer.

Den sjuka rörde sig.

Tyst men skyndsamt lemnade Johanna rummet och gick in i andersstugan.

»Kom in, Anders! svärmor håller på att vakna!» hviskade hon brådslande.

Hennes man uppreste sig och skyndade in.

Johanna ville icke åtfölja honom. Hon stälde sig lyssnande utanför dörren.

»Hvar ä' Johanna, Anders?» frågade den sjuka.

»Johanna?» eftersade sonen, nästan bäfvande.

»Ja, Johanna! Ja' ha' fälle inte drömt heller? Nej, de' va' allt ho' som låg och bad bakom sänga'! Ho' bad så att ja' gamla synderska fick just som ett stygn i bröstet. Gå efter 'na, Anders! De' ä' ju inte försent, så länge de' heter i dag? Men gå, Anders! Skynda dig, det heter snart i morgon, och då ä' de' för sent!»

»Mor! mor!» utropade sonen, genomträngd af glädje, rörelse, förvåning, och han öppnade dörren,

utanför hvilken hans hustru stod gråtande, bedjande, bidande.

»Kom in, Johanna!» sade han och fattade hennes hand.

Darrande följde hon honom fram till sängen.

»Johanna, kan du förlåta mej?» stammade den sjuka och utsträckte de matta händerna mot sin sonhustru, som på dem tryckte sina läppar och neddignade, under varma tårar, vid den sjukas hufvudgärd.

»Du ska' fara efter prosten, Anders!» sade modern, hvilken efter försoningen med Johanna tycktes hafva hemtat nya lifskrafter.

»Prosten ä' sjuk!» svarade sonen.

»De' ä' de'samma, bed pastorn komma. Han ä' en Guds man, icke mindre än prosten.»

Anders Melin var den tiden komminister i Åtvids församling, der han sedermera, efter den gamle prosten Kjellberg, blef kyrkoherde, och han var, som den sjuka sade, en Guds man både i lära och lefverne.

»Kan den, som hvar dag läst sitt »Fader vår» och ändå burit ett hårdt och hatfullt hjerta — och de' till och me' mot son mins hustru — kan den, värdi' pastor, hoppas på Guds förlåtelse?»

Med denna fråga, uttalad med skarp, brådskande och afbruten röst, helsade den döende den inträdande presten, som förstod att med stöd af vår sköna salighetslära lugna den väckta synderskan och gifva frid åt hennes oroliga samvete.

Som bekräftelse härpå mottog hon sedan de heliga sakramenten.

Den sjuka var lugn; ett fridens skimmer låg öfver hennes bleka, härjade anlete och hennes ögon hvilade nästan oafvändt och kärleksfullt på hennes sonhustru, som icke ett enda ögonblick lemnade den sjukas säng.

»Söta, vördi' pastor! nu ska' han vara så go' och säja te alla menniskor, höga och låga, att Johanna ä' en Guds engel, att de' va' bara förtal de' der stygga pratet, som di hade om 'na, och säj att hennes gamla syndiga svärmor på dödssänga' ba' 'na om förlåtelse för att ho' ha' vatt hård och tänkt ondt om 'na och inte ville ve 'na, fast ho' va' hustru te Anders och va' en så rar hustru och gjorde honom så lycklig!»

Dessa ord talade den sjuka redigt, ehuru med matt och ofta afbruten stämman.

Pastorn lofvade att uppfylla hennes bön. Hon tackade honom, knäppte lugn och stilla i hop sina händer öfver det åt döden invigda hjertat, som tidigt andra morgonen klappade sitt sista slag.

16.

Baron Adelsvärd hade redan intagit sitt rum i den familjegrav, han på sjuttioalet vid södra ändan af kyrkogården låtit uppbygga för sig och sina efterkommande — ehuru den senast afsomnade, på egen tillsägelse, hvilar i kyrkogården — då hans årsbarn, den bland sitt stånd och nästan på hela orten aktade och omtalade rusthållarmor i Löfverum, som hon alltid kallades, vid sabbatsklockornas högtidliga ljud ned-sattes i den lilla »granrisklädda kammaren».

En stor begrafningsskara följde sorgetåget fram mot sydvestra hörnet af kyrkogården, der den inom socknen gamla bondesläkten hade sin hviloplats.

I första ledet af de sorgklädda qvinnorna syntes

Johanna och bredvid henne en äldre qvinna, blek, lutande och nästan smältande i tårar.

Såväl hennes klädsel, hvilken skiljde sig från de öfriga qvinnornas, som ock hennes slående likhet med Johanna uppväckte mycken undran och nyfikenhet hos den stora kyrkofolkskaran, och hon blef, tillfölje af detta, mer än hela den öfriga processionen, föremål för samtal och gissningar.

Det adelsvärdiska grafkoret stod öppet. Friherrinnan hade befalt detta, på det att kyrkofolket skulle beskåda den stora kopparkistan, hvilken förvarade hennes mans balsamerade lik, ty det var första söndagen efter hans begrafning.

Begravningsgästerna hade också, sedan de bevistat gudstjensten, begifvit sig till grafkoret, men Johanna hade med sin man och den bleka qvinnan i stället tagit vägen till sin svärmors nyss igenskoflade graf, der Johanna å nyo offrade kärlekens varma tårar.

Riksdagsmannen hade aflägsnat sig från kullen, då de båda qvinnorna talade några ord med hvarandra.

»Ja, nu är ingen der», sade Johanna, hvarpå de båda qvinnorna togo vägen till grafkoret, hvarest de ingingo.

Hvad de derinne tänkte och sade bevittnade ingen mer än det öga, för hvilket allt är uppenbart; men då de lemnade grafkoret låg bland de friska blomsterkransar, som friherrinnan låtit ditlägga, en tårdränkt cypressqvist på den stora, blänkande kopparkistan.

Grenadieren.

En episod från Pommerska kriget.

Nyårsdagen år 1804 firades ett ståtligt bröllop i Åtvids kyrka — detta gamla tempel, der vi senast med våra läsare bevistade en begrafning. Men nitton år hafva förflutit mellan dessa tvenne så olika kyrkofester: den ena — som man vanligen föreställer sig den — är det ögonblick, då ridån gått upp till lifvets härligaste, rosenfärgade drama, då deremot den andra, kanske med mera skäl, kan kallas slutscenen i lifvets sorgespel.

Den tjugoåriga bruden var en dotter från Lövverum, yngsta barnet till riksdagsmannen och Johanna. Hon egde en förvånande likhet med sin mor och var, äfven hon, ett af dessa naturens älsklingsbarn, hvars åsyn nästan alltid uppväcka en känsla af beundran eller afund.

Hennes ungdomliga anletsdrag egde också denna nordiska karaktär af blå ögon, ljusa lockar och blomstrande kinder, och när hon i den smakfulla brudskruden, med den skimrande brudkronan i de rika lockarna, med ädel, osökt hållning och denna naturens medfödda, oefterhärmliga grace, vandrade fram till altaret, föregången af en stor skara »brudpigor», så var hon verkligen så fager, så tjusande, att mången förundrade sig att hon kunde vara ett hopens barn.

Hon hade på Adelsnäs blifvit klädd till brud. Hennes brudfrämman hade varit baron Erik Görans yngsta barn, hans enda dotter, den fagra och älskeliga Sofia, hvilken redan i september månad samma år och i samma tempel bar brudkronan, då hennes brudgum var hennes styfmoders brorson, den unge och ståtliga grefve Carl Adolf Stackelberg.

Vår unga brud bar, till följd af denna brudfrämman, i stället för den granna, pråliga dräkt, som vanligen bäres af landsbygdens döttrar, en dyrbar och smakfull brudskrud, rik på gnistrande juveler, en hvit atlasklädning, hvars snöhvita färg nästan fördunklades af den blonda nordmöns bländande hals och armar.

Orgeltonerna hade tystnat, bruden stod framför altaret, der hon mötte sin brudgum, en ståtlig, högväxt lifgrenadier, med mörka, vackra och själfulla anletsdrag och en hållning, sådan att man nästan tyckte att den grofva, om den lägsta militärgrad talande uniformen icke tillhörde denna präktiga gestalt.

Författarinnans far, den då unge, intelligente vice pastor I., förrättade med andakt och presterlig värdighet den högtidliga ceremonien.

Högt och med klangfull stämma uttalade brudgummen detta heliga och dock så ofta svikna löfte om trohet i lust och nöd.

Hans uttrycksfulla ansigte afspeglade den fröjd, hans hjerta kände, att med helig rättighet och hög stämma få uttala dessa ord, då bruden deremot med qvinlig bäfvan, ehuru med blyg lycksalighet, framhviskade dem, under det att kärlekens och bönens varma tårar neddroppade på hennes sammanknäppta händer.

Bland den del af bröllopsskaran, som tillhörde den manliga personalen, återfinna vi vår riksdagsman. På hans starka, bredaxlade gestalt såväl som på hans uttrycksfulla ansigte hade den framskridna medelåldern, eller kanske ännu mera de senare årens tilldragelser, tryckt en allvarlig, nästan mörk stämpel.

Hade man kunnat se på något annat än bruden, så skulle han ovillkorligt tilldragit sig uppmärksamhet och intresse, såväl för hans djupa andakt, som ock för det rika, outgrundliga uttryck i hans öga, hvilket under hela vigseln oafvändt var fästadt på den kära dottern.

Det var kärlek, det var sorg, det var bön i dessa tårdränkta blickar. Det var något som hos den uppmärksamme betraktaren ovillkorligt skulle uppväckt ett »hvarför?» Och som vi äro i tillfälle att besvara denna tysta fråga, så vilja vi på några ögonblick lemna brud och bröllopskara och gå litet tillbaka i tiderna.

Då vi sist lemnade riksdagsmannens hade de trenne barn, hvares antal sedermera icke ökades. Alla tre voro de rikt begåfvade till kropp och själ, och ehuru föräldrarnas förmögenhet och anseende oupphörligen ökats, så utgjorde dock barnen deras största rikedom, deras största ära.

Johanna, den äldsta af dem, kallades allmänt, för sin friska skönhets skull, »*Atvids ros*»; dock sade bruksläkaren mången gång, vid åsynen af dessa skära rosor: »De der blommorna betyda icke godt, fastän de äro vackra! Den flickan behöfver icke mycken sorg, förrän hennes bröst tar skada.»

Många friare täflade om den vackra och rika flickan, men ingen af dem alla hade af fadern ansetts värdig att blifva hans måg, och Johanna tackade Gud därför, ty hon hade redan gjort sitt val, ehuru hon gömde det i sitt hjerta, emedan hon förstod att det icke skulle gillas af hennes far, och hon var derföre glad, så länge hon icke blifvit befald att tillhöra en annan.

Sonen, tvenne år yngre än Johanna, gifte sig så tidigt, som kyrkolagen det tillät, med sin frände, en

täck och rik häradsdomaredotter, och detta giftermål var till fadrens och hela släktens belåtenhet.

På det hemkomstöl, som de nygifta gjorde, var bland gästerna en rik rusthållare, som genast blef betagen i Johanna och hennes rikedom och som snart derefter anhöll om hennes hand.

Riksdagsmannen gillade i alla afseenden detta anbud, men hans hustru bad »far» icke förhasta sig med svaret. Hon tyckte det vara stor synd med Johanna, ty hon var förtrogen med hennes kärlek.

Johanna gret och bad fadren att hon skulle slippa, men det var förgäfvets, han ville icke höra talas om sådana dumheter.

Slutligen, sedan både modern och Johanna fruktlost försökt alla medel, tyckte modren det vara bäst att dottern för fadren uppriktigt tillstod sitt tycke.

Hon tänkte att detta väl skulle beveka fadrens hjerta, som väl icke kunde hafva förgätit sin egen ungdomshistoria. Men hon bedrog sig; tiden med sina mäktiga bundsförvandter hade öfversuddladt den. Han *var* och *är* icke den ende fader, som, vid fråga om dotterns giftermål, glömt att *han* egt en ungdomshistoria.

»Så mycke' fortare ska' de' ske!» sade riksdagsmannen, sedan han blifvit underrättad om Johannas kärlek. »En får lof i tid rycka branden ur elden!»

»Anders! har du glömt hur det var när du var ung?» frågade hans hustru, mildt förebrående. »Jag mins, jag, att du sade, att om du inte fått som du ville ha' det, så hade du gått och dränkt dig!»

»Ack, ja, mor! en talar så mycke' dumheter, när en ä' ung; och för resten, så kär, som ja' höll dej, håller inte Johanna Petter. Och så ä' de' skilnad på om en karl gifter sej me' den, som inte ä' så högt åkommen; för si, de' ä' fälle mannen, som på det sättet ger heder åt si' hustru; men annat ä' de' om en flicka gifter sej me' den, som ä' långt under henne. Ho' kan inte dra' opp honom! Och du kan fälle inte

begära, mor, att ja' skulle ge Johanna — som ä' båd' däjelig och ärbar och som har te vänta inte så lite' — till en fattig frälsebondeson?»

Hustrun svarade ödmjukt, att lyckan väl icke bestod deruti, att Johanna gifte sig med sonen till en frälse- eller skattebonde, utan endast deruti, att han var en hederlig och bra gosse.

»Ja, så förståndig som du ä' Johanna i andra affärder, men si, i tocke der fall så talar du som du inte vore mer än tjuge år!»

För första gången voro de båda makarna af olika tankar i någon allvarlig sak, och för första gången vägrade riksdagsmannen sin hustru en bön.

»Bed inte far mer, Johanna!» sade modren, i sitt hjerta djupt bedröfvad. »Du vinner ingenting, bara att han blir ond. Bed du i stället till Gud, att han hjälper dig att vara nöjd och tålig.»

Fadren, som såg Johannas smärta, såg den med ett deltagande, som han åtminstone inte kunde gömma för sig sjelf; han tröstade sig dock med den fasta öfvertygelsen, att Johanna skulle bli lycklig med den han utsett åt henne och att det der dumma tycket snart skulle försvinna.

Och bröllop firades och riksdagsmannen förärade sin dotter på sjelfva bröllopdagen den blanka brudkrona med löfverk och filigramsarbete, som han i Linköping bestält åt henne.

Detta oaktadt dånade hon dock, den stackars bruden, då den vackra kronan skulle sättas på hennes hufvud.

Vid altaret stod hon som en dödens brud, blek och darrande. Visst bäfvade fadrens hjerta i detta ögonblick, men hoppet tröstade honom; det skulle snart åter klappa af fröjd, då han skulle se sitt barns sorg förbytas i glädje.

Hoppet hade dock denna gång, som många gånger, sagt en af sina ljufva, bedrägliga lögner.

All den rikedom, det öfverflöd, som mötte Johanna i det egna hemmet, kunde, ehuru hennes man trodde att det icke behöfdes annat än sådant för hennes lycka, hvarken glädja eller trösta hennes hjerta. Den stackars Johanna kände sig så arm, så olycklig i denna rikedom, vid sidan af den fyrtioårige, sträfve och despotiske mannen. Hon tynade af, likt en bruten lilja, ty sorgen, den ohjelpiga sorgen, hade spilt sitt gift på hennes hjertblad.

Hennes bröst, som aldrig varit starkt, uthärdade icke länge den heta kampen. Snart utvecklade sig hos henne den sjukdom, som bruksläkaren hade förespått, i fall någon sorg skulle komma att sarga hennes hjerta.

En ohjelpig galopperande lungsot slutade, elfva månader efter hennes giftermål, hennes tjugutreåriga lefnad.

»Om ho' ändå ha' lemnat en arfvinge efter sej!» suckade enklingen, kanske mera af kärlek till svärfaderns rikedomar, än af kärlek till den bortgångna makan.

Mörkt stod Löfverum i midsommarsolens glans och glädjen hade der slutat sitt dagliga gästabud. Modren insjuknade i en lång och svår nerffeber och fadren tärdes af sjelfförebråelsens marterande plågor.

Modren blef slutligen frisk och tiden, denne gamle läkare, började åter sin knappast märkbara kur, hvilken dock icke heller denna gång förfelade sin tysta allmakt.

Aldrig upphörde väl föräldrarna att sörja sin Johanna, fadren aldrig att anklaga sig som orsaken till hennes död, men det blef en mera stilla sorg; och i samma mån som deras yngsta dotter, den älskeliga

Anna, hvilken var sex år yngre än Johanna, allt mer och mer utvecklade sin till kropp och själ så rika natur, tycktes de i henne finna en ersättning för hvad de förlorat.

Men äfven denna glädje blef snart störd, då de upptäckte att också Anna fäst sitt hjerta vid den, som de -- åtminstone fadern -- ansågo vara henne fullkomligt ovärdig, nemligen vid sonen till en frälsebonde under Adelsnäs-godset, boende i en by, helt nära Lövverum.

Denne bonde hade länge kämpat med fattigdom och bekymmer, och den rike riksdagsmannen hade alltid mot honom varit en god och hjälpsam granne.

Bland hans många barn utmärkte sig för raskhet och ett ståtligt utseende den andre i ordningen, den vackre och liflige Gustaf. Han var fyra år äldre än Anna, och hon hade alltid i enkleken och på lekstugan varit hans utvalda, utan att någon ens kunnat tänka, att hans hjerta vågat utvälja henne till sin käresta.

Väl strålade Annas ögon klarare, väl brunno rosorna högre på hennes kinder, då hon till dansen räckte Gustaf sin hand, då hon af hans starka arm, under hambopolskans hvirflar, upplyftades så högt, att hon kunde blicka öfver hans mörklockiga hufvud; men det dröjde dock länge, innan hon förstod huru verkligt kär han var för hennes hjerta.

Gustafs far måste lemna gården; det var, som grannarne sade, »ute för honom».

I utbyte mot sitt hemman fick han ett torp, äfven under Adelsnäs, dit han flyttade med sin hustru och de båda yngsta barnen. De andra, som icke redan förut lemnat hemmet, måste nu äfven taga tienst. Gustaf var en bland dessa senare.

Vid samma tid dog den gamle grenadieren, som varit skrifven för Lövverums rusthåll, och Gustaf önskade att få efterträda honom. Han kunde aldrig hoppas att blifva gårdsbrukare, tjena ville han icke

och soldatlifvet hade alltid för hans raska och modiga sinne egt något lockande.

Saken blef snart afgjord. Riksdagsmannen tyckte att han aldrig kunde få bättre karl för sin rote, och ansåg dessutom att Gustaf på det vackra och välodlade ryttartorpet skulle få sin fulla bergning. Snart derefter blef också Gustaf, under namn af Stolt, inskrifven för Löfverums rusthåll.

Gustaf hade lemnat byn, som blott var några stenkast från Löfverum, och nu först lärde saknaden Anna huru kär hon hade honom.

Dagen syntes henne lång och alla de sysselsättningar, som förut roat henne, voro henne nu både tunga och ledsamma.

Annas förändring undföll icke föräldrarnas blickar och orsaken dertill blef dem äfven snart bekant.

Med djup bedröfvelse förtrodde de den sorgliga upptäckten åt hvarandra och rådslogo om medel att kunna komma Anna på andra tankar.

»Men det säger jag dig, Anders, att du inte får tvinga Anna till något annat giftermål», sade modren, och tårar rullade ned utför kinden.

Anders lofvade, men ålade dock sin hustru att hon skulle föreställa Anna, att Gustaf, eller Stolt, som han numera kallades, *aldrig* fick blifva hennes man.

Emellertid skickades Anna bort till Landeryds församling, hvarest hennes bror var bosatt. Der tillbringade hon flera månader, men oaktadt all den hyllning, som der omgaf den vackra och rika flickan, var dock vid hennes hemkomst hennes hjerta det samma, men kinden var mera blek.

Fadren såg det och en djup oro grep hans själ, hvilken oupphörligt tilltog i samma mån som Annas glädje aftog.

»Johanna! jag kan inte lägga mitt andra barn i grafven», sade han en dag till sin hustru, sedan han länge suttit tyst och grubblande.

»Gud välsigne dig för det, far!» svarade hans

hustru och såg under tacksamma tårar upp mot sin man, dock utan att fråga honom hvad han tänkte, ehuru hon nog såg att han uttänkt något, som han ämnade verkställa.

Men dag skred efter dag; Anna blef allt mera blek och sorgsen, men fadren företog ingenting; dock blef han allt mörkare i hågen, och modren och Anna greto i tysthet tillsammans, ty för henne hade den stackars dottern öppnat hela sitt hjerta.

En dag råkade riksdagsmannen bruksläkaren utanför gårdsgrinden vid Löfverum. Denne var allt sedan hans hustrus svåra sjukdom mycket bekant och särdeles afhållen i riksdagsmannens hus.

Riksdagsmannen bad honom stiga in.

Doktorn gjorde det gerna, som han sade, och värden öppnade för honom den nu mera så prydliga andersstugan.

»Så friskt och löfklädt här inne är!» sade doktorn, då han såg det ljusgröna björklöfvet i den hvitmenade spiseln och kände doften från den stora bukett af väppling och blåklint, som uti en stor porslinsburk prydde bordet vid gafvelfönstret.

»Ja', Anna roar sig allti' me' tocke der!» svarade riksdagsmannen och såg med ett nästan sorgligt leende på blommorna.

»Hur mår nu för tiden er vackra Anna?» frågade läkaren och betraktade uppmärksamt forskande hennes far.

»Åh, tackar som frågar! Ho' mår fälle bra, men humöret ä' just som lite klent.»

»Hur kommer det till?»

»Ja, de' ä' inte så godt te veta de'!»

»Hon kanske går i giftastankar?»

»Ja, ja, kära herr doktor! de' ä' fälle något tocke der. Gud tröste den som har döttrar! De' ä' nog både en hjertefägnad och en ögonlust, men me' dem följer ändå mycke' bekymmer, och en vet inte hur . . .»

Annas ankomst afbröt meningen.

Hon visste icke att det var främmande. Hon neg djupt och rodnade för doktorn, som vänligt tog hennes hand och betraktade länge och forskande den vackra, ehuru, sedan öfverraskningens rodnad sjunkit, icke så rosiga flickan.

»Anna, säj te mor att doktorn ä' här och att ho' sätter fram en aftonvardssup åt honom, ifall inte doktorn försmår?» tillade riksdagsmannen, som tycktes åter vilja blifva ensam med den främmande.

Och Anna gick för att uträtta fadrens uppdrag, sedan doktorn vänligt tackat honom.

»Det står icke bra till med Anna!» började läkaren, sedan flickan aflägsnat sig. »Det är allt mer än lynnet, som är sjukt hos henne.»

Riksdagsmannen drog en djup suck.

»Tror doktorn de'?» frågade han med låg röst och betraktade läkaren oroligt och forskande.

»Ja, jag icke blott *tror*, utan jag är fullt öfvertygad, att hennes bröst är allvarsamt angripet.»

»Herre Gud! då kom doktorn hit i en välsignad stund, så att ho' kan få bot me' tider ä'! För ja' ha' aldrig kunnat inbilla mej att de' sto' så illa te, för då ha' ja' fälle förr sökt doktorn.»

»Riksdagsmannen är säkert sjelf den *bästa* doktorn för Annas sjukdom»; svarade läkaren med en genomträngande blick på fadren och djup tonvigt på de utsagda orden.

En mörk skugga utbredde sig öfver riksdagsmannens ansigte och en besynnerlig hosta öfverföll honom.

»Ah, en bonde ä' fälle ingen doktor!» svarade han slutligen, icke utan förlägenhet, sedan han förgäfves väntat att läkaren skulle tillägga något.

»Åh, jo, när sjukdomen har sin rot i hjertat och när fadren eger i sin makt att bota denna hjertats sjukdom, då är bonden, så väl som fursten den bästa läkaren», svarade doktorn med djupt allvar.

Riksdagsmannen strök det långa håret ur den i

detta ögonblick djupt fårade pannan och en lång och djup suck höjde hans breda bröst.

»Ack, kära herr doktor!» utbrast han nästan klagande.

»Nog vet riksdagsmannen hvaruti Annas onda består eller hvarifrån det utgår?»

»Ja, ja' kan fälle inte neka att ja' allt har nys om den saken. Men si, ja' trodde inte att de' va' så farligt, för så'na der sjukdomar plä' ha' en öfvergång.»

»Jag skulle eljest tycka att riksdagsmannen borde minnas att de kunna vara ganska farliga. Ni har ju haft ett sorgligt exempel derpå, som jag tycker skulle vara en tillräcklig varning, att man icke för hårdhändt bör leka med detta slags onda. Och tro mig, riksdagsman, att om icke Annas hjerta får snar bot, det vill säga får tillhöra den som det utvalt, så går det med henne som med Johanna, och ni får se henne i förtid nedstiga i grafven . . .»

»Jag vet att jag nu synes hård, som upprifver det gamla såret, men jag vill försöka att derigenom förekomma, att det icke måtte blifva ännu djupare . . . ja, kanske oläkligt», tillade läkaren och räckte vänligt handen åt riksdagsmannen, under det att hans utseende talade om ett hjertligt och varmt deltagande.

»Tack, tack, herr doktor!» stammade riksdagsmannen, som hårdt kramade läkarens hand och blinkade så underligt med ögonen. »Ja' ska' allt rätta mej efter de der ordena. Men, Herre Gud, ett sådant öde me' begge mina rara flickor», tillade han ångestfullt.

»Är då icke Stolt en bra karl?»

»Hva' i all verlden känner doktorn te namnet på'n?»

»Ja, det känner både jag och hela socknen, att Anna och den vackre Stolt tycka om hvarandra och att Annas far icke behjertar eller ens låtsar förstå sin dotters sorg.»

»Säger doktorn de'?»

»Ja, det säger jag, och ber riksdagsmannen ärligt svara på min fråga: hvad har riksdagsmannen egentligen emot Stolt?»

»Åh, ingenting annars, men inte tänkte ja' att mi' Anna skulle bli ryttarhustru på far hennes ryttartorp! De' kan fälle vara dumt och kanske syndigt att bry sej om tocke der, men hvar och en vill fälle gerna ha' sina barn i sitt stånd. Och mi' Anna ä', utan skryt, en me' de fagraste och raraste flickor i hela vår socken, och så barskräpen ä' ho' fälle inte heller; och då, sir doktorn, tycker en att ho' skulle gjort ett bättre gifte, än me' en krigsman, som inte har mer än sitt lilla torp och si' lilla täppa, och som ä' i dag här och i morgon der, för si, di får lof att vara på parad, när de' blåser i trumpeten, och de' glunkas ju nu om att de' ska' bli ofred igen, för ärra börjar på te läkas nu, tycker fälle de höga herrarna. Somliga säger att Gustaf Adolf ska' dra' ut emot ryssen och andra säger att de' ska' vara mot Napoleon.»

»Jag förstår nog att riksdagsmannen önskat en annan måg för sin vackra och rika dotter, och jag kan inte undra derpå; men när nu Annas tycke fallit på denne yngling och när ingen kan hafva något emot honom, mer än att han icke är en rik bonde, så tycker jag att *allt* annat *måste* vika, ty min öfvertygelse är, att det icke finnes mer än tvenne val: Annas död eller att hon får blifva Stolts hustru.»

Under synbar ångest knäppte riksdagsmannen ihop sina händer, men han hann ej svara, ty hans hustru inträdde i rummet och helsade på doktorn.

En underlig blinkning vexlades mellan henne och doktorn, men det märkte icke riksdagsmannen, ty han var långt ifrån att ana, det hans hustru, när alla andra medel misslyckats, sjelf varit framme vid bruket och talat med doktorn samt bedt honom att han skulle göra sig ett ärende till Lövverum, för att se Anna och söka öfvertala fadren att gifva henne

åt Stolt; ty hon såg att Annas helsa betydligt lidit och visste att doktorn skulle ännu klarare märka det och att hennes far mera skulle tro på hans ord.

Snart derefter inkom Anna och framsatte aftonvarden, hvilken vittnade både om husets tillgångar och om husmodrens förmåga att väl använda dem.

Det låg alltid en viss finhet öfverallt i riksdagsmannens hus; man såg, äfven om man icke visste det, att hans hustru ej blifvit uppfostrad på en bondgård.

Doktorn tyckte sig vid Annas inträde märka en förändring i uttrycket af hennes anletsdrag. Det var som om en solstråle skimrat deröfver.

Ack, modershjertat hade icke kunnat motstå sin längtan att hviska ett tröstens ord till det älskade barnet, ett ord om *det* hon hoppades af doktors besök.

»Kära mor! de' ä' som om du skulle ha' väntat doktorn, så snart hade du i ordning», sade riksdagsmannen och såg med stolt tillfredsställelse på det så rikt uppdukade bordet, och tycktes för denna anblick nästan förgäta det, som nyss gjort honom så mycket bekymmer.

Hans hustru log, och en hägring af ungdomsrosorna skimrade hastigt öfver hennes kind.

Doktorn sade henne några vänliga och smickrande ord öfver hennes rika och smakfulla anrättning och den ordning, den trefnad, som alltid utmärkte hennes hus.

Måltiden började. En förtrolig belåtenhet herrskade i den lilla kretsen, ehuru då och då en mörk skugga lade sig öfver riksdagsmannens ansigte, oakadt hans bemödande att genom ett leende söka bortmuta den.

Följande morgon, sedan riksdagsmannen intagit sin frukost -- denna dag, som hans hustru tyckte,

med mindre aptit än vanligt — vandrade han den slingrande, trädbevuxna gångstig, som ledde till Stolts anspråkslösa boning.

Modren och Anna sågo båda med frågande och oroliga blickar efter honom, till dess att den täta ekbacken undangömde honom för deras blickar. Att han i tankarne förehade något ovanligt, det hade de båda förstätt på hans grubblande utseende och på den orubbliga tystnad han iakttagit alltsedan doktorn lemnat Lövverum.

»Nej, ja' kan inte döda mitt andra barn me'; minnet sitter nog qvar efter första, mi' rara Johanna!» voro nästan de enda ord, som hans hustru hört honom uttala, och dessa ord hade han yttrat mumlande för sig sjelf, ehuru moderskärlekens uppmärksamma öra uppfångat dem.

»Gå in i andersstugan, mitt barn, och fall ned på dina knän och bed Gud af hela din själ att hans anda är med far och att han i sin nåd styrer allt till det bästa!» sade modren djupt rörd och lade smekande handen på dotterns axel.

»Ack, ja! men mor ska' bedja med», svarade Anna och lutade sig gråtande mot modrens bröst, »för mor hittar ändå bättre vägen te Guds hjerta.»

Och Anna ingick i andersstugan och stängde till dörren. Der bad hon varmt och länge, bad som det goda, öfverlåtande barnet ber den älskande fadren, då det förtröstande och ödmjukt, likasom ett amen, tillägger: »*dock ske icke min, utan din vilje!*»

Och utanför dörren stod modren, med pannan nedlutad i de sammanknäppta händerna. Äfven hon bad, bad djupa, varma böner. Anna hade rätt, hon hittade — hade länge hittat — vägen till Guds hjerta.

Riksdagsmannen hade emellertid nära hunnit målet för sin vandring; men ju närmare det syntes honom, desto mera tunga och långsamma blefvo hans steg. Slutligen stannade han, ty han stod vid grinden, som ledde till den lilla täppan, inom hvars om-

råde soldatstugan låg, helt nära sjöstranden, omgifven af ekar och hängbjörkar.

Öfver hans hufvud sjöngo från en hviskande asp tvenne bofinkar en ljuf duett.

Han såg upp mot trädet.

»Ja, sjung, sjung, ni!» utbrast han med ett eget uttryck. »Ni behöfver inte mer än qvisten, ni sitter på. Ni va' inte ämnade te ha' någe mer... men Anna... ack, mi' Anna... ho' va' inte skapad te ett sån't elände, som te bo i koja' der!...»

Och riksdagsmannen torkade en tår ur ögat och foglarna slog en lång, ljufilig drill, likasom för att lära honom kärlekens lycksalighet, men den drillen förstod icke riksdagsmannen; han förstod blott det armod, den förnedring, som han tyckte skulle möta Anna i den lilla låga, torftäckta stugan, hvars enda prydnad var det röda soldatmärket.

»Det *måste* ändå ske... jag kan inte lägga henne i grafven!» utbrast han efter ett långt, djupt begrundande, och nu blefvo stegen åter raskare. Han öppnade grinden och inträdde på det lilla området.

Nära intill stranden såg han Stolt sysselsatt att afmeja den lilla hveteåkern. Med rask hand förde han lian och ämnade troligen sedan sjelf upptaga och binda säden, ty han lemnade den »på slag».

»En duktig arbetare, stark och oförtruten... te dräng skulle han vara bra... si så'na slag han gör... men te måg?!... han har inte mer än sin friska kropp och sina starka armar... och Anna, tänk hva' ho' har!»

Dessa fragmentariska betraktelser upptogo riksdagsmannens tankar, der han, osedd af Stolt, stod och betraktade honom.

Slutligen gick han fram.

»Guds fred, Gustaf!» sade han så vänligt som möjligt.

»Nej, se riksdagsman!» utropade den unge grenadieren med synbar öfverraskning, kastade lian ifrån

sig och stod i skjortärmarna, med svetten droppande från pannan och kinderna blossande, framför riksdagsmannen, som räckte honom handen.

»Ja, ja' ville se hur du har'et och höra hur du finner dej, se'n du vardt din egen. Hvetet ä' vackert, de' ä' nästan styfware än mitt, men så behöfver de' också vara de', om de' ska' någe slå te på en tocken liten jordlapp.»

»Ja, Gud ske lof! de' ä' allt vackert och tillräckligt för mitt behof», svarade Stolt med ett uttryck, som gaf full rättvisa åt hans namn.

Riksdagsmannen märkte eller låtsade icke märka det.

Vidare talades om nyplöjning, dikesgräfning och klöfversåning — den tiden icke så allmän — och det syntes som om dessa ämnen odeladt upptagit de talandes tankar.

»Du ber mej inte gå in i stugan?» yttrade slutligen riksdagsmannen.

»Ja' visste inte om ja' tordes, men nog vore de' en stor heder för mej, om riksdagsmannen ville stiga in.»

Riksdagsmannen, ehuru van vid hela socknens hyllning, lät sig dock väl behaga denna ödmjukhet.

De närmade sig nu den lilla stugan, hvars dörr värden öppnade.

»Du får lof te ha' dörr'n upphuggen, för annars slår du hufve' å dej!» sade riksdagsmannen, som djupt måste buga sig, för att komma in genom den låga dörren.

»För riksdagsmannen, som ä' van te' gå rak både ut och in i si' byggning och som aldrig på någe sätt behöfver kröka sin rygg, kan de' nog falla sej svårt; men me' mej har de' ingen fara; den fattige ä' så van te bocka sej och vara ödmjuk», svarade Stolt med en djup suck.

I stugan rädde en nästan ovanlig snygghet, men derjemte syntes det att fattigdomen möblerat den, ty

endast de allra nödvändigaste saker voro ställda här och der kring väggarna, och dessa möbler voro så nya, att de ännu icke blifvit målade.

»Du ha' fälle sjelf vatt mästare för di här sakerna?» yttrade riksdagsmannen och betraktade bord och stolar.

»Ja, de' syns nog!» svarade Stolt småleende.

Med en gömd suck satte riksdagsmannen sig ned på den omålade trästolen och såg medlidsamt på den nya trasmatta, som utgjorde sängtäcket.

»Men lakanet ä' hvitt som snö», tänkte riksdagsmannen. »Snyggt vill han ändå ha' allting», fortsatte tanken.

Det uppstod några ögonblicks tystnad — en tystnad, så underlig, att den vanligen icke lättskrämd grenadieren blef nästan rädd.

»Ja' ä' fälle allt hitkommen för te tala lite' ve dej, Gustaf!» började slutligen riksdagsmannen — och ett djupt bekymmer utbredde vid dessa ord mörka skuggor öfver hans hela anlete, och han fästade den dystra och genomträngande blicken på ynglingen, hvilken så träffades deraf, att hela den höga, kraftfulla gestalten darrade, under det att en dödlig blekhet betäckte hans kinder — »men först vill ja' säja dej, att du ska' svara ärligt på de frågor, som ja' gör dej.»

»Ja, riksdagsman, de' ska' jag göra!» svarade Stolt med säker röst och upplyftade åter det sänkta hufvudet.

»Gustaf, håller du Anna kär?» började riksdagsmannen med djup stämma, ehuru med synbar ansträngning.

»Ja, riksdagsman!» svarade Stolt med klar, ehuru något darrande röst; kinderna flammade och han fästade ögat med ett på en gång ömt och bäfvande uttryck på riksdagsmannen, som gjort honom denna hjertefråga.

»Nå, ha' du sagt Anna att du håller henni kär?»

»Ja' ha' både sagt och inte sagt de', men så

mycke' ha' ja' sagt, att nog förstår Anna de'; och sir riksdagsman, så'nt der förstår en på mycke' annat än på talet.»

»Du ha' fälle också sagt att du ville att ho' skulle bli di' hustru?»

»Nej, riksdagsman, de' ha' ja' aldrig sagt!» genmälte den unge grenadieren med högtidligt allvar.

»Ha' du inte?»

»Hur skulle ja' kunna göra de', när ja' visste att de' va' en sak, som aldrig kunde hända?»

»Ha' du aldrig sagt, att ho' skulle be' mej att ho' skulle få ta dej?»

»Nej, aldrig! Jag skulle kunna lägga fingrarna på bibeln och svära, att ja' aldrig gjort de'!... Hur skulle ja' kunna göra de'?... för si, nog visste ja', att riksdagsman aldrig skulle ge si' rara och rika och däjeliga Anna te hustru åt en fattig ryttare. Inte ville ja' göra Anna så olycklig och kasta in så'na tankar i hennes själ! Men de' ha' ja' sagt: den som vore rik, Anna, den som vore en rusthållarson!... de' ha' ja' sagt, och nog visste Anna hva' ja' menade då... och vi ha' gråtit ihop många gånger, när vi ha' dansat, men vi ha' inte sagt åt hvarandra hvarför vi ha' gråtit men si nog ha' vi ändå förstått de' alltid!»

Riksdagsmannen stred med sin rörelse och Stolt förde den solbrända handen hastigt öfver ögonen.

»Du ä' en bra pojke, Gustaf!» utbrast riksdagsmannen, »och gerna skulle ja' önska att du vore en rusthållarson, eftersom lika bör ha' lika; men hvad skulle du säja, om ja' sa' dej att ja' ger mi' Anna, mi' rara, däjeliga Anna te hustru åt dej, åt den fattige ryttaren?»

»Ja' skulle... ja' vet inte hva' ja' skulle... ja' skulle aldrig kunna tro att det vore möjligt, men ja' skulle heller aldrig kunna tro att riksdagsman kunde vara så hård och gäckas me' mej, för den fattige har

ändå ett lika rikt hjerta som den rike», svarade Stolt i en slags förtviflan.

»Men ja' säger dej, att de' ä' möjligt, och Anders Mattson har än aldrig svikit sitt ord», genmälde riksdagsmannen med högtidligt allvar.

»Ja' ger dej Anna, mi kära, rara Anna, som haft så många rika och präktiga anbud och som alla skattebondesöner ska' afundas dej, och som ä' den liksta flicka i hela sockna'!» återtog riksdagsmannen efter några ögonblicks tystnad; »men efter som kärleken ä' så stark er emellan och att du inte ha' tänkt att på någe olofligt sätt skaffa dej henni te hustru, så ger ja' 'na åt dej! Men Gustaf, Gustaf! *ett* säger ja' dej och lägger de' på ditt hjerta, att du på allt sätt ska' söka att göra Anna lycklig! Ho' förtjenar de', mi' kära Anna. Kom ihåg att du hvarken har rikedom eller de' stånd, som me' rätta borde passa henni. Du har inte mer än ditt hjerta, men derifrån kan utgå mycket godt, som kan göra Anna mycken rolighet och stor glädje, för si ho' begär inte mer, och kärleken kan inpartera både stor fröjd och stor välsignelse, om han ä' å *rätta* slaget!»

»En krigsman kan bli utsatt för många frestelser, som en ann' inte vet om», fortsatte riksdagsmannen efter en kort paus; »men Gustaf, du ska' ha' Gud för ögonen och i dina tankar, så att du inte faller i någon snara, så att du inte gör mi' Anna någon sorg. Tänk på hur mycke' ho' offerar för dej, och du offerar inte mer för henni än din fattigdom.»

Riksdagsmannen utsade dessa ord med strängt allvar, hög röst och med blicken oafvändt fästad på ynglingen, hvilken nästan svindlade i ett rus af sällhet.

»Herre Gud! de' ä' fälle inte möjligt? De' ä' fälle bara en dröm, en ljufliger dröm!» utropade han omsider, och tårarna droppade och läpparna logo och det höghvälfda bröstet häfdes i djupa vågor. »Anna! ... ska' bli mi' Anna, *mi' hustru!* Och inte kan eng-larne i himmelen ha' roligare än vi ska' få!»

På detta och dylikt sätt jublade den glädjedruckne grenadieren.

»Bär din lycka me' sans, så räcker den länge!» utbrast slutligen riksdagsmannen. »Ja' ä' så rädd för den der häftigheten; den är som en våldeld, hvilken bränner opp alltihop. Nej, Gustaf, hushålla du me' glädjen, så blifver den varaktig.»

Icke utan förlägenhet hörde Stolt denna riksdagsmannens tillrättavisning och han sökte nu på allt sätt att lägga band på det glädjestormande hjertat, sökte hämma det unga, sjudande blodet.

»Och nu får hvetet hvila en stund och du ska' följa mej fram te Lövverum och si Anna som di' fästemo!» sade riksdagsmannen och reste sig upp. »Men kom ihåg, Gustaf, hva' ja' ha' sagt dej, och ja' lägger de till: ve dej, om du glömmet hva' du ä' skyldig Anna, om du nå'nsin gör henni någon sorg, ty sir du, Gustaf, de' vore de'samma som te gräfva hennis graf!»

Dessa riksdagsmannens ord hade ett hemskt, nästan profetiskt tonfall och utöfvade en besynnerlig, underbar verkan på den modige soldaten; men han lofvade under tårar att hålla det, som han ansåg lika omöjligt att bryta som att upphöra att andas medan han lefde. Ack, mången har gjort dylika löften med dylik tro och ändå — svikit dem.

Stolt ville kläda sig som till kyrkparad, innan han gick fram till Lövverum, men det ville icke riksdagsmannen.

»Anna tycker nog om dej som du ä', kasta bara rocken på dej.»

Riksdagsmannen trodde nog han, att Anna skulle tycka ändå mer om sin fästman i munderingen, som han kallade uniformen, ty riksdagsmannen kunde icke neka, att den klädde den ståtliga grenadieren, och han visste nog att alla flickor äro svaga för en sådan mundering; men han ville icke sjelf se den — det var ju *den*, som utgjorde hans plåga.

»Anna! far kommer i hagen och har Gustaf med sig!» utropade modren och öppnade dörren till andersstugan, der Anna satt, läsande i den »Andeliga Dufvorösten» — en bok, som hon fått vid sin första nattvardsgång. Och visst hade nu hennes själs böner varit dufvoröster, hvilka blyga och kärleksrika sväfvat upp till himmelen.

»Kommer han . . . och är Gustaf med?» utropade Anna, som häftigt uppreste sig och torkade bort tårarna från de varma kinderna.

»Ja, och de äro snart här.»

»Hvart skall jag då ta' vägen? Jag kan inte visa mig som jag ser ut, för det syns nog att jag har gråtit.»

»Gå upp på mormorskammar'n så länge» — så kallades ännu alltid det rum, som mamsell Nahaj bebott, ehuru det var mer än tre år sedan hon utbytte det mot ett ännu fridfullare.

Anna inlade boken i hörnskåpet och lemnade stugan, men blickade dock först ut genom det fönster, hvarifrån hon kunde se hagen.

Ett outsägligt uttryck af ömhet och bäfvan hägrade öfver hennes vackra ansigte vid den syn, som från hagen mötte hennes öga, och hon skyndade upp på mormorskammaren, hvilken de senare åren varit hennes bostad.

Modren återvände till köket och låtsade icke hafva märkt de kommande.

Riksdagsmannen stack hufvudet inom köksdörren.

»Ä' du ensam, Johanna?» frågade han och såg sig omkring i rummet.

»Ja, Anders, det är jag.»

»Hvar har du Anna, då?»

»Jag vet inte så noga, men hon kan inte vara så långt borta, för det är inte länge sedan hon var här.»

»Ho' kanske ä' i kryddtäppa'»

»Jag skall gå och se efter.»

»Ja, gör de' och ta'na sen me' dej in i andersstuga', för ja' vill tala lite me' er.»

Efter dessa ord, utsagda med en egen högtidlighet, igenläste riksdagsmannen köksdörren.

»Herre Gud, så får då Anna Gustaf, som hon håller så kär!» utbrast modren med en nästan bäfvande glädje. »Gud fader låt det ske i en god stund!» tillade hon och sammanknäppte andäktigt sina händer samt gick derefter att uppsöka Anna. Men hon gick dock icke straxt upp på mormorskammaren, ty hon ville att Annas ögon skulle hinna klarna efter det myckna gråtandet, innan hon inträdde i andersstugan.

Hon sökte i kryddtappan, i kalftomten och på ladugården, och, när hon icke vågade dröja längre, gick hon upp, der hon visste att Anna var, och sedan hon intalat henne mod, inträdde de båda i andersstugan.

På Annas kinder utslogo rosorna sina fagraste blad, då hon helsade Gustaf, som nästan blyg, ehuru med glädjestrålände ögon räckte henne sin hand.

Fadren satt i högsätet, så högtidlig och allvarsam, att hans ansigtsuttryck nästan skrämde Anna.

»Kära mi' Anna! jag har allt förmärkt att du har fästat ditt tycke vid Gustaf», började han — i det han uppreste sig, och hans utseende, likasom hans stämman och hållning hade en sällsam, allvarlig högtidlighet — »men jag säger dig ärligt, att jag har tänkt att det skulle hafva en öfvergång och att du skulle vända din håg och ditt sinne till någon af de många skattemänssöner, som hafva begärt din hand; men sedan jag nu bemärkt att ditt tycke slagit så djupa rötter i ditt hjerta, att det skulle blifva slut med både humör och lif, om en skulle försöka att upprycka dem, så må du, i Guds namn, tillhöra honom! Din mor har länge talat till din fördel. Jag har satt mig deremot, men kan det nu icke längre, ty jag vill icke hafva något på mitt samvete, utan

jag lägger nu edra händer ihop och beder till Gud att han måtte välsigna eder!»

Rösten darrade märkbart vid slutet af dessa ord och tåren glittrade klar i fadrens öga, då han lade sin dotters hand i barndomsvännens.

»Så, Johanna, du rara qvinna, kom nu fram, du som ha' bett så många böner för dem, du ska' fälle nu fram och välsigna deras trolofning; din välsignelse gör mycke', de' vet ja'.»

»Ja, Gud välsigne eder, kära barn!» snyftade modren och slöt dem med djup rörelse i sina armar.

»Kära Gustaf, du blir väl alltid god och snäll och trogen emot Anna, annars har du henne inte länge!» tillade hon med vek och darrande röst. »Jag vet bäst hur kär hon håller dig och att det vore slut med henne om du gjorde henne sorg. Allt annat må Gud skicka hur han behagar, det skall nog Anna bära, bara du inte sviker din tro och din kärlek.»

»En niding vore ja', om ja' skulle göra Anna och hennes far och mor någon sorg!» utbrast Stolt med kraftig och högtidlig röst. »Nej, aldrig kan jag så glömma både Gud och mig sjelf och allt hva' ja' ä' skyldig både henni och hennis föräldrar!» tillade han och fästade det ärliga ögat på Anna, som ur modrens famn framgick till fadren, för att tacka honom för allt hvad han gjort för hennes Gustaf.

»Ack, far! ni ska' nog me' Guds hjälp få glädje utaf oss, fast vi inte bor under tegeltak och inte ha' rikedom», sade hon slutligen; »för inte består allt här i verlden i rikedom, och en kan nog vara rik på sitt sätt, om en också ä' fattig, för om en har Guds välsignelse och håller hvarandra kära, så har en nog!» tillade Anna och fästade sitt vackra blåa öga på sitt hjertas utkorade, som icke kunde skilja sin blick från sin Anna, sin fästmö.

Och nu skulle mansölet hällas i den stora silfverbägaren, som gått i arf i sjunde led och hvilken prälade med Gustaf den andre Adolfs namnchiffer, öfver

hvilket syntes en kunglig krona, och under detsamma: Anno 1617.

Denna slägtklenod hade Anders Mattsons farfars farfars farfar låtit göra, sedan han hemkommit från Gustaf Adolfs ryska krig, der han, aftonen efter en het drabbning, räddat en fiendes lif, hvilken han funnit jemrande och nästan döende på slagfältet.

Han hade på sina starka armar burit honom till en närgränsande by, der han emottagit vård och skötsel och der den sårades första omsorg, så fort han kunde tänka, varit den att få reda på sin räddare, hvilken han också rikligen belönade — ty den sårade var en rysk ädling — och denna belöning var det, som lade första grunden till soldatens och hans efterkommandes förmögenhet.

Bägaren, hvilken, som sagdt, sedan gått i arf från far till son, hade stamfadren låtit göra utaf en del af de rubler, som inbegripits i den frikostiga gåfvan, och denna klenod var så kär för släkten, att vi tro att riksdagsmannen heldre mistat hälften af sin öfriga förmögenhet, än att förlora den märkvärdiga bägaren.

Vid alla högtidliga tillfällen skulle den vara framme och för bägarens skull fans alltid hos dess egare ett fat öl — nästan lika gammalt som bägaren — hvilket påspäddes hvart tionde år och hvilket, klart och skummande som vin, fradgade i densamma hvarje gång en högtid firades i Löfverum — detta släktens gamla stamgods — hvar gång en viktig skål der skulle drickas.

Och nu dracks de trolofvades skål ur den dyrbara bägaren, riksdagsmannen höll tal och mor och Anna greto och Stolt stod hög och kämpalik, som den vördade ättefadren, och tänkte att han skulle göra allt, som stod i hans förmåga, för att blifva värdig både honom och hela den aktade släkten.

»Far! *han* var *också* krigsman!» utbrast Anna med ett ljuft leende och en kärlekens blick på Gustaf, sedan fadren åter förtäljt bägarens historia.

»Ja, kära Anna, och en krigsman med ära!» svarade fadren med stolthet, »och därför dricka vi nu hans skål, fast han så många mansåldrar legat i mulen.»

Till julen skulle bröllopet firas; det tyckte riksdagsmannen, och således var den saken afgjord. Derefter samtalande han med Stolt om soldatstugans reparation, hvilket riksdagsmannen åtog sig.

Dörren skulle huggas upp och en förstuguqvist uppföras. Invändigt skulle stugan rappas och fönsterna göras större; detta var det hufvudsakliga.

Mor Johanna, som stod bakom riksdagsmannens rygg, klappade honom hjertligt; hon tyckte att far var mer än snäll. Hon hade aldrig trott att han skulle så gifva med sig.

Glada och nöjda voro nu alla, åtminstone syntes det så; men när modren gått ut i köket för att styra om middagen, de unga gått ut i kryddtäppan, för att ostörda tala om sin sällhet, och riksdagsmannen blifvit ensam, då lade sig pannan i djupa veck, då mörknade blicken, då klagade han: »Ack, mi' Anna, mi' Anna! som va' ämnad te den raraste rusthållar-mor i hela vår socken... ho' ska' nu som simpel ryttarhustru sitta på ett eländigt torp!...» och med en djup suck sjönk hufvudet ned i handen, som han stödde mot fällbordet.

Nu återvända vi, med läsarens tillåtelse, till den stora och lysande bröllopsskaran, hvilken vi nu finna på återvägen från kyrkan, i den rangordning, som vid dylika tillfällen noga måste följas.

Först åkte de fyra musikanterna; derefter brudsvennerna eller hofriddarne, som de vanligen kallas i Östergötland, äfven fyra till antalet; så kom brudvagnen — den granna täckvagnen från Adelsnäs, dragen af det korpsvarta spannet — i hvilken brud-

gummen så stolt och lycklig satt vid den vackra och leende brudens sida. Derefter följde prostinnans »medevivagn», der riksdagsmannen satt vid pastorns sida — modren åkte i brudvagnen — och så alla de öfriga, efter släktförhållanden och lefnadsvilkor.

Tillsammans utgjorde »brudhofvet» trettiosex vagnar; så försäkrade åtminstone fattigstugugummorna, hvilka, tillika med en stor folkskara, från kyrkbacken och ringmuren beskådade det stora »brudhofvet».

Vid hvarje by, som passerades — och dessa voro många på den halfva milen emellan kyrkan och bröllopgården — höll tåget stilla och musikanterna blåste ett stycke, vanligen en marsch — bröllopsmarschen kallad — hvilken icke sällan besvarades med ett eller flera böss-skott och från de större byarna med ett mångfaldigt, disharmoniskt hurrarop.

Från de soldatstugor, hvilka lågo här och der i backarna, afsköt äfven soldaten sitt gevär så fort han såg bröllopsskaran nalkas och skyndade sedan ned till vägen, der han skyldrade gevär för brudgummen och hans vackra brud.

Komna nära bröllopgården, påskyndade musikanterna sina hästar, så att de dansade fram i ilande galopp, ty de måste *före* bröllopståget vara framme, för att mottaga detsamma med höga trumpet- och klarinett-toner.

Sedan äntligen alla kommit ur vagnarna och blifvit införda i den påbyggda och nyrödfärgade bröllopgården, »sängledes» brudparet, som det heter — d. v. s. de ställde sig under en himmel af en uppfästad grann och brokig silkesschal — en bröllopspsalm afsjöngs och presten läste en bön, som härför i handboken är bestämd, samt derpå välsignelsen.

Sedan värdarne — tvenne dertill utsedde aktade kyrkovärdar — omsider lyckats från förstuga, gård och ladugård inpraktisera gästerna, för att få dem till middagsbordet — hvilket vanligen är en förrättning, som kostar både tid och möda — började den präk-

tiga och öfverdådiga måltiden, som invigdes med de af presten högt lästa bordsbönerna, der rätterna spelades in och der de oräkneliga tårtor och bakelsefat, som prydde de långa borden, voro gåfvor från de bondgummor, hvilka tillhörde bröllopgästerna.

Så fort som presten skurit steken och skinkan — denna funktion tillhör på kalaser alltid hans embetsförrättning — så skickade han åt hvardera sidan af bordet en betäckt tallrik, på hvilka insamlades de gåfvor, som slägtingar och öfrige bröllopgäster, efter råd och »hedersamhet», stucko under servietterna.

Sedan tallrikarna återkommit, lastade med penningar, silfverskedar, jemte små tumlare, guldringar och dylikt, uppreste sig brudparet, ödmjukt bugande, under det att pastorn i ord uttryckte deras tacksägelse för den rika brudgåfvan, hvilken icke varit underkastad några diskussioner hvarken i »kamrarna» eller tidningarna.

Riksdagsmannen hade helst önskat att denna brudgåfva icke kommit i fråga; han hade derom rådgjort med pastorn, men denne hade trots att upphäfvandet af en så gammal, öflig plägsed skulle i hög grad förnärmat bröllopgästerna och af dem blifvit ansedt såsom högmod hos den rike riksdagsmannen.

Vid måltidens slut föreslog pastorn brudparets skål i ett vackert tal, hvilket, efter en liten humoristisk inledning, öfvergick till en allvarlig och religiös tendens.

Skålen dracks ur den märkvärdiga bägaren, hvilken under hela måltiden haft sin plats midt för brudparet, men den dracks icke i det skummande mansölet — *det* hade under hela middagen druckits i andra silverbägare, sex till antalet — nej, den dracks i porlande vin.

Sedan pastorn kredensat skålen, gick bägaren rundt omkring det stora bordet, under hvilken tid brudparet, på stående fot, med ett oupphörligt bugande

tackade hvarje gång som bågaren, under ett: *brudparets skål!* fördes till gästernas läppar.

Sedan denna ceremoni var slutad läste pastorn bordsbönen, jemte välsignelsen, och började derpå psalmversen: »Pris vare dig, o Gud!» etc., hvaruti alla instämde.

Vi vilja eller kunna icke genomgå det ståtliga bröllopets alla detaljer, vi vilja blott säga, att det var rikt på glädje, ätande, drickande, dans och *pipalåt*; att ett af de prydliga rummen i den nyinredda öfra våningen var ordnad till brudkammare, samt att alla de andra gästerna tillbringade nätterna eller den del deraf, som icke var upptagen af lek och dans, i syskonbäddar på halm, hvilken var utbredd öfver stugugolfven.

Alla morgnar dansades det på »*stubbe*», som det heter, och doppades gemensamt i den feta hopslagna steksåsen, hvilken serverades på stora tennfat.

Sålunda fortforo bröllopgästerna i åtta dagar, från den ena söndagen till den andra, då efter en väldig frukost större delen af dem åtföljde »*ungfolket*» till kyrkan, återvände med dem till bröllopgården och åtskiljdes äntligen, sedan middagen blifvit intagen.

Sådana voro bröllopen i Östergötland den tiden; vi veta icke om äfven de, såväl som mycket annat, nu mistat sin nationalitet, om de förvandlat sig till en vigsel, utan högtidlighet, på ett af städernas mindre hoteller eller restaurationer. Detta är åtminstone numera i grannskapet af Stockholm det nästan allmänt antagna sättet.

Efter bröllopet gick tiden sin vanliga gång, ehuru olika den då som alltid syntes för de särskilda individerna, som den drager med sig till evigheten. Den ena tyckte tiden likna ett sorgligt stillastående, tyckte nästan att solen stannat öfver Ajalons mörka dal, då

den för en annan syntes lik en dansande ljusstråle, som icke kunde fångas i sin ilande fart.

Våra nygifta i Ekbacken tillhörde naturligtvis dessa senare, ty för dem var hela lifvet en jublande ringdans, glittrande i varma solstrålar.

De egde hvarandra, arbetade för hvarandra och voro så lyckliga i det lilla enkla, men vänliga och snygga hemmet, att det tycktes som om ingen kunde ega en lycka högre och skönare än deras, om de ock i andra ord uttryckte sin glädje.

Hvad som icke så litet ökade deras sällhet, var att Annas far tycktes allt mer och mer värdera sin måg och visade, att han hos honom icke saknade rikedom och stolta bondeanor. Också gjorde Stolt allt, som stod i hans förmåga, för att hedra och glädja sina svärföräldrar, och den högsta lycka han kunde skänka dem, var ju den sällhet han beredde deras kära Anna.

Hvarje söndag voro de nygifta i Löfverum — de gingo alltid dit från kyrkan — och hvarje vecka hade de besök af de kära föräldrarna samt nästan dagligen af fadren.

»Jag hade mina vägar hitåt!» sade riksdagsmannen vanligen då han anlände, ehuru han ofta tagit ganska långa omvägar för att komma till Ekbacken.

Våren hade redan för andra gången dragit sin ljusgröna, blomstersmyckade mantel öfver jordens dalar, sedan Anna blifvit Gustafs maka. Trasten och bofinken slog åter sina ljuflika vårtoner i de täcka lunderna kring Ekbacken, då krigstrumpetens hemska ljud störande genombäfvade vårt fädernesland.

Man skref 1805. Gustaf Adolf hade beslutat att draga ut mot Napoleon, ty, som man vet, trodde han sig vara af försynen utsedd att besegra denne eröf-rare, hvilken han ansåg som ett afgrundens redskap; trodde sig utsedd att hämnas de förorättade furstarnes sak och att derigenom vinna både himlens och jordens segerkronor.

Äfven till Annas fridfulla hem hade krigsropet

hunnit och genombäfvat hennes själ, likt ljudet af en dödslocka.

Stolt försökte väl att, oaktadt sin egen djupa smärta, intala sin maka hopp och mod, men hans ord hade för första gången förlorat sin allmakt öfver Annas hjerta; dock när hon såg huru djupt hennes oro rörde honom, sökte hon att instänga den inom sitt eget bröst, men hvarje gång hon mötte hans blick, framsmögo tårar i hennes ögon.

»Ack, det är slut med all min glädje!» suckade hon och gömde hufvudet vid sin makes hjerta. »Jag tänkte att vi skulle få så roligt i höst, när du skulle få sjunga för din lilla gosse, som skulle bli så lik dig! . . . och nu . . . nu får den lilla stackarn kanske aldrig se sin far!» Och Anna gret åter stora, brännande tårar.

Tiden var icke lång emellan krigsorderna och afmarschen, och väl att så var, ty den var, om möjligt, svårare än sjelfva afskedet.

Skiljmessans dag var inne, och vi, som nu lefva och hafva lefvat under denna oskattbara, mer än femtioåriga fred, kunna knappast föreställa oss de qual, som inbegripas i en dylik skiljmessas. Stolt höll sig tapper; han ville genom sitt exempel stålsätta sin Anna; men i det sista ögonblicket svek honom hans styrka, och den modige soldaten, iklädd sin krigiska rustning, tryckte under heta tårar den dyra, snyftande makan till sitt hjerta.

“Framåt! framåt!
På ärans stråt,
För kung och fosterland!
Vi gossar blå
Ska' kämpa så
Med stark och säker hand,
Att snart igen
Hos hjertats vän
Vi hinna hemmets strand!”

Så ljud sången utanför Stolts stuga från en hop soldater, och den ackompanjerades af klockarens klari-

nett och klockare-elevens trumpet. De skulle, som klockaren sade, »sätta lif i sockengossa'.»

Kompaniet skulle samlas på Herresätters gästgifvaregård och kamraterna upphemtade under vägen hvarandra.

Stolt var omtyckt och, oaktadt sin ungdom, aktad af kamraterna, kanske till någon del för det rika giftet, och därför hade de gått den lilla kroken från landsvägen upp till hans stuga.

»Det behöfves nog både sång och trumpet för att sätta humör i honom, när han ska' skiljas från sin rara och däjeliga hustru!» menade de.

»Ja' har fälle inte en sådan der krona te qvinna som Stolt har; mi' rediga och ja', vi ta' allt våra nappatag — med mun förstås — men ändå så va' ho' mej så kär, när ja' skulle skiljas ve 'na, att ja' sto' der, rätt så kronas karl ja' ä', regalt som en blötfisk!» utropade en gammal korporal, som luktat krutrök många gånger och som fått tapperhetsmedaljen vid Walkiala år 1790.

Modet vaknade åter hos Stolt.

“Att snart igen
Hos hjertats vän
Vi hinna hemmets strand!”

utropade han, tryckte en kyss på sin hustrus läppar, omfamnade henne ännu en gång, satte huggaren i slidan, packningen på ryggen och stod snart i kämpaledet, den ståtligaste af dem alla.

Och åter ljöd sången. Stolt deltog i den -- försökte det åtminstone.

»Sjung ut, Stolt!» skrek korporalen. »Det der låter som när Kersti' i fattigstuga' sjunger aftonpsalmen: »så skall min skröplighet etc.», tillade han skrattande; men när Stolt blickade upp mot den gamle krigsbussen, såg han en tår titta fram under de buskiga ögonbrynen, och han räckte honom tacksamt handen.

«Framåt! framåt!
På ärans stråt!»

sjöng nu Stolt med stark och klangfull röst, kastade ännu en blick åt äppelträdet, der Anna stod, ångestfullt lutande sig mot dess gamla stam, och derpå marscherade han framåt med så raska steg, som om han haft allt det kära framför sig och icke som om han lemnat det bakom sig.

Ännu en skymt, den *sista*, vid hagens slut; Stolt vände sitt hufvud ännu en gång. Anna, den arma Anna, utsträckte sina händer, likasom ville hon omfamna och fasthålla sin make, men armarne sjönko och sjelf hade hon troligen sjunkit till marken, om icke en skyddande famn — modersfamnen — mottagit henne i sitt trofasta sköte.

Föräldrarna ville att Anna skulle öfvergifva sin tomma, ödsliga stuga och flytta hem till Lövverum, medan hennes man var borta, men det ville icke Anna.

»Jag kan ju ändå ofta vara hemma hos far och mor, men jag vill inte öfverge vår lilla stuga», ytttrade Anna, och föräldrarna sökte icke vidare att öfvertala henne, sedan de hört hennes hjertas önskan.

»Ho' tycker nog att ho' ä' Gustaf just som närmare derhemma», sade riksdagsmannen, »och si de' ä' hennes största rolighet, för si kärleken ä' så stark hos henni... Gud låt'en vara lika stark och trogen hos honom!»

Ofta var dock Anna på Lövverum och ofta voro föräldrarna hos henne, i synnerhet fadren, som nästan dagligen besökte henne; och när han då kunde få Anna med sig hem, då gladdes innerligt hans hjerta.

»Nu ha' vi *henni* här, mor!» sade han då vanligen till sin hustru med ett uttryck, som om de icke på lång tid haft denna glädje.

Underrättelserna från Stolt voro glädjande. Anna

hade haft två bref, hvilka varit inneslutna i dem, som »fanjunkaren» skrifvit till sin hustru. Stolt kunde sjelf skrifva. Detta var den tiden ännu en sällsynt-
het; men hans morbror var klockare i Grebo försam-
ling, och det var honom Stolt hade att tacka för
denna kunskap.

Anna lugnades småningom, såväl genom dessa
bref som ock genom det mildrande inflytande vanan
nästan oemotståndligt lägger i vår saknad. Den mörka
aningen bortvek omsider och hoppet började sina
ljufva hviskningar om fröjd och återseende.

I medio af september slöt Anna en liten gosse
till sitt ömma hjerta.

Ljuf och helig var hennes unga modersfröjd;
men nu kändes saknaden åter stor, att icke få visa
den »rara gossen» för Gustaf, att icke få lägga honom
i hans faderliga armar.

Småningom blef Anna äfven van härvid. Gossen
skulle blifva stor och vacker och ännu mer lik sin
far, innan denne skulle få se honom; han skulle då
än mer tycka om honom. Med dessa tankar tröstade
hon sig.

En dag sent på hösten kom riksdagsmannen
som vanligt till Ekbacken; men att han hade någon
glad nyhet att meddela, det såg Anna så fort han
inträdt i stugan.

»Har far något bref från Gustaf?» utropade hon
med glädjestrålände ögon, der hon satt med gossen i
sitt sköte.

»Nej, Anna! inte *från* honom, men si, nog har
ja' tiender *om* honom, som ä' fröjdefulla!» svarade
fadren och såg med kärleksfulla blickar på Anna och
hennes barn.

Annas hjerta slog höga slag, men hon gjorde
ingen vidare fråga, utan bidade, till det yttre lugn,
fadrens meddelanden.

Han satte sig på sin vanliga plats vid gafvel-
fönstret.

»Gud välsigne dig, du lille rare pojke! du har en far, som ä' en duktiger karl!» började riksdagsmannen och lade handen på gossens hufvud.

»Jo, sir du, Anna! du vill fälle veta hur de' ä', kan ja' tro. Ja' va' hos fanjunkar'ns fru, för si ho' skicka' bud efter mej och lät säja, att ho' hade något te säja mej; och när ja' kom, så läste ho' upp ett bref från fanjunkar'n. Du må tro, Anna, att de' ä' karl te skrifva! Han berättat om hela kriget, och du ska' tro att de' ha' gått hett te i Pommern, och svenskarne ä' inga klåpare, inga backharar, de' hörde ja' på brefvet, fast di stod emot fransoserna, som ska' vara ett så slipadt och geschvindt folk.»

»Nu kan du gerna lägga Anders Gustaf i vagga', för nu sofver han så godt, så får du riktigt höra på, för när du har gossen, så kan du knappast tänka på något annat.»

»Jo, nog kan jag tänka på hans far», tänkte Anna i sitt hjerta, nedlade barnet i vaggan, satte sig vid bordet och sköt vaggan så att hon kunde röra den med foten.

»Nå, nu kan du höra på! Jo, Gustaf, må du tro, han skickar sej någe te väl, han, skrifver fanjunkar'n. Han ä' den liksta och manhaftigaste karl ve hela kompaniet, och han ä' redan korporal, skrifver fanjunkar'n; och penning har han på bröstet, skrifver fanjunkar'n; och fanjunkar'n tror, att om han håller på som han nu gör, så är han sergeant i rap-pet . . . och kanske fanjunkare me', men si, de' skref inte fanjunkar'n, för han ville fälle inte att han ska' ha' samma karakter som han.»

Annas ögon hvilade, under dessa fadrens meddelanden, med ett outsägligt uttryck på gossen, lika som ville hon meddela honom sitt hjertas glädje och säga honom en sådan far han hade.

»Nå, Anna, ä' du inte glad?» frågade fadren efter några ögonblicks tystnad.

»Ack, jo, far! Gud vare tack och lof! visst är

jag glad!» svarade Anna, som stod lutad öfver sin lille älskling. Hon såg upp, och ur hennes på en gång vemodsfulla och glädjestrålande ögon neddroppade tvenne tårar på den lille gossens hufvud.

»Då blir de' annat, kära du, än te bo i den här stuga! Då får Stolt boställe me' två stora stugor och ett kök, och de' finns de' sergeantboställen, som ä' trefjerdedels mantal och der en kan ha' femton klafbundna nöt.»

»Åh, far! inte tänker jag på tocke der, för jag vill aldrig flytta ifrån Ekbacken; jag kan aldrig bli så lycklig på något annat ställe, som jag varit här och som jag, med Guds hjälp, blir, om Gustaf kommer hem igen.»

»Nå, den saken få vi fälle talas ve om. Inte ä' de' fälle skäl te sitta qvar på ryttartorpet, om man din har ett sergeantboställe? Du ä' fälle inte uppfödd så eländigt heller, fast du ha' funne dej bra i de' här lilla hycklet, så nog passar du bättre för de' som bättre ä'! Emellertid så tror ja' att ja' inte bryr mej om te reperera här så länge.»

»Åh, hvad skulle far nu göra mer än som är gjordt? Här är väl allt så fint och rart, att det inte finns maken till ryttarstuga vid hela regementet.»

»Nå, nå, de' finns fälle inte maken te ryttarhustru heller, skulle jag tro!» svarade riksdagsmannen och såg med stolt och faderlig belåtenhet på sin vackra dotter.

Tiden försvann emellertid. Anna lifvades af hoppet om den glädje, som underrättelserna från Stolt skänkte hennes hjerta. Hvad som icke litet bidrog att mildra saknaden, var hennes gosse, som växte och frodades och som dagligen utvecklade dessa små andliga och kroppsliga förmögenheter, hvilka mer än något annat fröjda modershjertat.

Han kunde redan gå och säga detta *pappa*, som Anna haft så mycken ljuf möda att lära honom, och hvilket, ehuru för andras öron hvarken vackert eller tydligt, dock för Annas var ren musik.

»Han ä' så rar, den pojken, och så qvick!» brukade alltid morfar säga, »och ser ut gör han som en liten rusthållare, som han fälle ska' bli en gång efter min död, för si, ingen ann' än Anders Gustaf ska' då ha' Löfverum!»

Stolt hade varit borta mer än ett och ett fjerdedels år; man skref november 1806.

Hösten hade för Anna varit sorgligare än den föregående tiden, ty hon hade under alla dessa mörka månader icke mottagit någon underrättelse från sin käraste, och hennes hjerta började att uppfyllas af oro och dystra aningar.

Ändtligen i medio af november ankom från Stolt ett bref.

Han lefde, men var illa sårad; dock voro icke hans sår dödliga. Han var redan bättre, ehuru det ännu skulle komma att dröja länge innan han kunde återtaga sin plats i armén.

Under varma tårar tackade Anna Gud för dessa underrättelser, så sorgliga de än voro, ty hon hade förestält sig dem ännu förfärligare.

»Han lefver! han lefver!» utropade Anna gång efter gång. »Din far lefver, Anders Gustaf lille!» och hon tryckte, under varma tårar, varma tacksägelser, barnet till sitt hjerta och glömde för ett ögonblick all den oro, som dessa underrättelser skulle förorsaka henne.

Det första ögonblickets hänryckning lemnade småningom rum för eftertanke och besinning, och nu sjönk Annas mod, då modren, som alltid både uppläste och besvarade de kära brefven, på Annas begäran åter hade upprepat dess innehåll.

Nu lät icke brefvet så, som det gjort första gån-

gen, tyckte Anna. Det var så mycket ledsamt, som stod der, och hela brevet var så underligt.

Det var icke likt de andra, hvilka hon helt och hållet kunde utantill, och der hvarje ord var så taget ur hennes Gustafs hjerta, att han alldeles sjelf stod framför henne.

»Åh, ja, mor har väl rätt!» svarade hon omsider på modrens försök att trösta henne. »När en är sjuk och ligger långt bort i ett främmande land, så kan nog humöret bli underligt.»

Anna försökte att genom denna slutsats lugna det oroliga hjertat, men det ville dock icke fullt lyckas, ty mörka och outredda tankar störde ofta hennes frid och mången sorgens tår pressades i ensamheten ur hennes ögon, isynnerhet då de hvilade på barnet.

Körsbärsträden i Annas lilla kryddtäppa stodo redan snöhvita och doftande, innan Anna åter erhöll ett bref från den käre maken.

Denna väntans och orons tid hade för Anna varit lång.

»Ack! si det var ändå bara sjukdomen, som gjorde det!» utropade hon, under varma glädjetårar, då modren för henne uppläst de kära ömma raderna.

Och Anna var åter glad, hade åter mod och lefnadslust, så mycket mera, som man började tala om arméns återkomst.

Nu gick arbetet så lätt; hon arbetade både bittida och sent. Hon ville icke att något skulle »*stå efter*» vid hennes mans återkomst, och allt skulle hon göra så fint och vackert i det lilla, vänliga hemmet.

Under alla dessa bestyr kände hon redan på förhand den glädje de skulle njuta, när de åter egde hvarandra och när hon skulle få visa honom sin vackra, rara gosse, som var så duktig och så *precist* lik sin far och som nu kunde springa och »tala långa rader».

Under dessa ljufva förespeglingar, dessa husliga

bestyr och omsorger, hvilka hade till mål makens och fadrens återkomst, försvann tiden, tills Anna verkligen upplefde denna fröjdrika, efterlängtade dag, som skulle återföra hennes så länge saknade Gustaf till hennes trofasta och kärleksrika hjerta.

Det var en lördagsafton vid slutet af sommaren år 1807 — en afton så ljuf och fridfull, som själen älskar att föreställa sig en sabbatskväll — då den del af den tappra kämpaskaran, som icke på Pommerns kuster för fäderneslandet offrat sitt lif, skulle återse hemmet och de kära i den trakt af Östergötland, hvarifrån vi härleda vår lilla berättelse.

Ljuf och smyckad stod der mången boning tillreds att fira återseendets jubelfest. Varmt och lycksaligt klappade der månet hjerta vid tanken på den länge efterlängtade fröjd, som denna högtidsdag skulle skänka. Men, ack! midt ibland dessa sällhetens tillredda hem, dessa glada, hoppfulla hjertan, stod ock mången enslig, dyster boning, månet mörkt sorgehus, der den arma, ensamma makan tryckte, under brännande tårar, de faderlösa barnen, till det hopplösa, qvalda hjertat, der en grånad, stapplande fader, en af sorg nedböjd moder klagade, att de mistat sitt ålderdomsstöd, sitt *allt!*

För dem var högtidsdagen en sorgfest, ty meniskan, äfven den ädlaste, lefver alltid för mycket i sitt eget hjerta, för att icke känna dess qual i de stunder, då andra fröjdas öfver den glädje, hon begråter.

Anna tillhörde de lyckliga. Hon hade högtid i hemmet, högtid i hjertat, och en ljuf, helig högtidsglädje hade äfven öfver hennes unga och vackra ansigte utbredt sin skimrande glans.

Annas far hade sjelf farit att afhemta sin måg och det i den nya vagnen, förspänd med de nya

stängselarna. Han ville vara den förste att säga Stolt välkommen och att vara den, som skulle föra honom till Anna.

Det lilla täcka och fridfulla hemmet låg bland ekar och hängbjörkar så leende, så inbjudande, speglade sig i den klara, genomskinliga vågen, och Anna tyckte, vid tanken på den gäst det skulle inrymma, att paradiset icke kunde vara ljufvigare.

I den nya, hemväfda klädningen, med det ljusbruna håret benadt midt öfver den hvita pannan, med helsans och glädjens rosor på den solbrända kinden, der läpparnas ljufva leende gjorde den lilla gropen ännu djupare, stod Anna lutad öfver sitt slumrande barn och betraktade det med moderskärlekens varma blickar.

Den lille gossen hade aldrig synts henne så vacker som nu, der han låg med de ljusa lockarna, de runda, blomstrande kinderna, icke olik en af de cheruber, hvilka man ofta ser på de Hörbergska altartaflorna.

Anna hade, innan hon lade gossen till middagsömn, påklädt honom den nya högtidsdräkt, som mormor gifvit honom, på det att han skulle vara fin och i ordning, om »pappa» skulle komma innan han vaknat.

Nu smälde ett skott.

Anna förstod att det var signalen, att någon af de tappra var i grannskapet.

I ögonblicket tog hon gossen, hvilken nyss vaknat, upp ur vaggan och med honom på armen flög hon nästan fram öfver hagen, med ögon och öron spejande framåt, derifrån hon väntade sin make.

Skottet hade icke varit från Stolt, utan från en af hans fordna kamrater. Stolt ville öfverraska sin Anna, utan något förebud, men i samma ögonblick, som skottet aflossats, höll riksdagsmannen med Gustaf vid grinden, der vägen ledde till Ekbacken.

Han hade gerna velat skjutsa sin måg ända fram

till hans boning, men Stolt hade bedt att få gå genom hagen, för att obemärkt hinna sin boning och der öfverraska Anna.

»Nå, nå! de' ä' fälle bäst att ni får vara för er sjelfva i förstone», sade riksdagsmannen medgifvande; »men när de' värsta ha' gått öfver, så kan ni fälle helsa på i Löfverum. Bägaren ä' allt i ordning att dricka välkomstskålen för mågsergeanten; och mör ha' allt styrt te en liten välfägnad, en liten fröjdemåltid!» tillade han leende. »Och hva' de' anbelangar me' packninga', så får du inte ta' någe utå den. De' passar fälle inte en sergeant te gå och bära som en simpel karl! Den ska' ändå allt komma efter te Ekbacken.»

Anna hade icke hunnit långt, förrän hon såg de mörka konturerna af sin mans höga och ståtliga gestalt, innan han ännu sett sin Annas ljusa klädning framskymta mellan buskar och hängbjörkar.

Stegen tycktes å ömse sidor bevingade, och nästan i samma ögonblick tryckte Stolt maka och barn i sina armar.

Och de hvilade i hvarandras famn, kände slagen af hvarandras hjertan ljuft sammansmälta i tårar, leenden, kyssar och sällhetsbäfningar, och det var som hade hela naturen med ett stilla jubileum firat de sälla makarnas återseende.

Ty trasten slog ur lummig ek,
Ömt dufvan kuttrade sitt smek
Och vågen hviskade så sakta
Till strandens blomma, blyg och skön;
Och aftonsolen tycktes vakta
Naturens ljufva aftonbön;
Och tempelklockans helga ljud
Invigde sabbatsqväll'n åt Gud.

»Du klämmer mej, du klämmer mej!» jemrade sig gossen, som, inbegripen i den ljufva omfamningen, icke erfor det ljufva, blott det tryckande deruti.

Så kom äfven der den störande prosan och ohel-

gade stundens poesi, såvida någonsin *det* kan kallas prosa, som utgår från barnets läppar.

»Mitt barn, min vackre, präktige pojke!» utropade den lycklige Stolt, som lyftade gossen ur modrens famn och höjde honom högt på de starka, seniga armarne.

Nästan förskräckt betraktade barnet fadrens mörka och skäggiga ansigte, med de stora, svarta mustacherna och det djupa sabelärr, som gick öfver pannans venstra sida.

På det lilla rosiga anletet syntes rädslans skuggor, hvilka snart utvecklade sig till de grimaser, som ofta äro tårarnes förebud.

»Det är pappa, Anders Gustaf lille! Du ska' inte vara rädd, det är ju din snälle pappa!» sade modren i kärlekens smekande tonart.

»Var inte rädd för mej, du min rare pojke!» utropade fadren, och man skulle icke kunnat tro att den ärrige kämpen i sin röst kunnat nedlägga så mycken vek ömhet, en så djup betoning, men föräldrakänslan eger alltid sin obestridliga allmakt.

Vare sig nu af detta ljufva tilltal eller af naturens vaknande instinkt, men gossens tårar torkade, innan de hunnit ned ur ögat, och till modrens innerliga glädje utropade han »*pappa!*» och log sitt vackraste leende mot den lycklige fadren, som på sina armar, med Anna vid sin sida, bar honom fram till det kära hemmet, som fint och blomstersmyckadt helsade honom välkommen.

Öfver bordet, som stod vid gafvelfönstret, var utbredd en snöhvit duk och på den en lockande aftonvard, och, ehuru våra läsarinor måhända mista allt intresse för vår grenadier, om vi säga att han, midt i denna kärlekens och poesiens trollverld, lät sig väl smaka en lekamlig förfriskning, så måste vi dock sanningsenligt försäkra att så var förhållandet. Dessutom måste vi tillägga, att kanske aldrig en måltid

smakat så väl, åtminstone icke bättre, än denna enkla anrättning i det egna, fridfulla hemmet.

Sedan det *värsta* gått öfver, som riksdagsmannen uttryckte sig, gingo de lyckliga makarne till Lövverum, fadren bärande gossen på sina armar.

Vid Lövverum var mycken glädje och några släktingar församlade; klockaren hade äfven infunnit sig der med trumpetén.

Mormor gret och morfar höll prydliga tal för »mågsergeanten», som han kallade Stolt, då dennes skål, åtföljd af skott och trumpetljud, dracks ur den dyrbara silfverpokalen.

»Ä' du en riktig karl, en tocken som stamfar va' i tiden, så tömmer du bägar'n i botten, för de' gjorde han, och de' i vin ändå», sade riksdagsmannen, då han räckte den bräddfylla bägaren till Stolt, som verkligen till botten tömde den i tacksägelse-skålen för svärfar och svärmor.

»Ja, nog håller jag sabbaten i vördning, men om de' skulle gå litet in på söndagsmorgonen, så hoppas ja' att vår Herre förlåter de'!» sade riksdagsmannen, der han satt i högsätet — omgifven af barn och vänner samt en öfverflödig och läcker traktering — med Stolt på sin högra sida, aldrig tröttnande att afhöra dennes många och underbara berättelser från stridsfältet.

Söndagens klara sol hade redan strålat sin vänligaste helsning till gästerna i Lövverum, innan de åtskiljdes.

Måg-sergeanten och hans maka fingo icke återvända till Ekbacken. Brudsängen var för andra gången bäddad, som riksdagsmannen sade, men icke som första gången på loftet, utan i en prydlig kammare, »gästkammar'n» kallad, och der den stora rödmålade sängen stod bäddad med så många dun- och fjäderbolstrar, att den räckte nära upp till taket.

»I kyrkan ska' ni gå, barn, hör ni det!» sade modren, då hon lemnade Stolt och hans maka. »Vi

ha' inte rätt firat sabbatsqvällen, för vi ha' inte lofvat och prisat Herran som vi bort, för allt godt han har skänkt oss. Kom ihåg, barn, att *hans* är all god gåfva. Han kan taga den igen, när honom behagar.»

Och alla bevistade gudstjensten i den gamla kyrkan, till och med Anders Gustaf fick dit åtfölja sina föräldrar. Mormor blef ensam hemma, ty det var stor middag i Löfverum, der det egentliga gästabudet då firades. Lördagsaftonen hade endast varit en liten invigning dertill.

Och gästabudet räckte både söndagen och måndagen. Prester, lekmän och adelsmän voro dit inbjudna.

Präktigt och öfverflödigt var allt på detta glädjens gästabud. Bägaren gjorde flitigt sin rundgång och sergeant Stolts skål dracks både först och sist, med loftal öfver hans mod och tapperhet och öfver hans unga, älskeliga maka, hvares ögon oafvändt hvilade på hennes älskade Gustaf, den ståtliga grenadieren.

Tisdagen reste riksdagsmannen, åtföljd af sin måg, till Linköping, för att köpa kläde och allt som behöfdes till den nya uniformen, hvilken den skicklige sockenskräddaren skulle sy på Löfverum.

Riksdagsmannen var outtömlig i välvilja och utgifter. Stolt hade alldeles vunnit hans hjerta, såväl för sin utmärkelse i kriget som ock för den ödmjukhet och kärlek, han visade sina svärföräldrar.

Riksdagsmannen ville icke att Stolt skulle tillträda sitt sergeantboställe förrän det blifvit iordningställdt, hvilket han äfven lofvade att utföra.

Han for härför att tala vid kompanichefen, som beviljade riksdagsmannens önskan.

»Till pingst eller så der omkring lofvar ja' att, om Gud ger mej helsa', ska' allt på bostället vara i ordning», sade han till kaptenen.

Hvardagslifvets stilla frid hade omsider, efter gästabud och anordningar, inträdt i de lyckliga markernes boning, och det syntes dem ännu nästan som en ljuflig dröm att de egde hvarandra. De tyckte nästan att de aldrig varit hvarandra så nära.

Anna var vackrare och ödmjukare än någonsin, och dagligen, ja nästan stundligen tackade hon Gud för hans stora nådegåfvor och bad att hans ansigte måtte lysa öfver dem.

Hvad som dock stundom störde hennes lycka, var det svårmod, som hon, sedan den första tiden försvunnit, tyckte sig märka hos sin Gustaf. Hon såg att han försökte gömma det; men kärlekens blick är klar; ofta, i de stunder då han trodde sig af henne obevakad, tyckte hon sig upptäcka tårar i hans ögon.

Äfven under sömnen förrådde han oro och bekymmer, ty icke sällan talade han under densamma mörka och otydliga ord, och det föreföll Anna, som om drömmen alltid förföljt honom med samma dystra bilder.

Anna öfverlade om hon uppriktigt skulle tala med honom härom. Hon gjorde det dock ej, och hon visste icke hvarför hon teg.

Att denna oro, hvilken hon tyckte nästan ständigt ökad, stod i samband med kriget, det var naturligt, med *hvad* kunde det vara? derpå grubblade Anna så mycket, att äfven hon kände sig svårmodig.

En gång i början af våren hade Anna varit vid Löfverum och då hon hemkommit, hade hon funnit dörren till stugan stående på glänt.

Hon stannade, ty hon såg genom dörrspringan Stolt med gossen på sitt knä sitta vid bordet, med ett utseende, som tillkännagaf en djup bedröfvelse.

Händerna voro sammanknäppta öfver barnets hufvud. En djup ångest stod att läsa på hans ansigte och ur ögonen neddroppade då och då en tår.

Han bad, det märkte Anna, ehuru hon icke kunde urskilja ett enda ord; dock förstod hon, att

det icke var förtröstans barnasuck, utan snarare för-
tvifflans ångestfulla klagan.

Anna öfverlade länge om hon skulle gå in. Slut-
ligen gjorde hon det, sedan hon först bullrat i för-
stugan, för att derigenom bereda Stolt på sin an-
komst. Men detta hade icke lyckats henne; först
när hon ganska ljudeligt igenläst dörren, såg han upp,
synbart förskräckt att se sig öfverraskad af Anna,
som i samma ögonblick stod hos honom, slog sina
armar om hans hals, böjde hans hufvud ned mot sitt
bröst och hviskade med ömhetens blidaste stämma:

»Hvarför gråter du, Gustaf?»

Stolt svarade intet; han tryckte blott Anna in-
nerligt till sitt hjerta.

»Ack, Gustaf! jag har så ofta sett att du har
varit ledsen», återtog Anna, »men jag har inte velat
fråga dig om orsaken, för jag har trott att du inte
ville att jag skulle märka det; men nu ska' du säga
mig hvad det är. Så mycket förstår jag, att det är
något som hänger ihop med kriget. Är det inte så,
Gustaf?» tillade Anna och böjde sig ned för att kunna
blicka in i sin makes ögon.

»Jo, Anna!» svarade Stolt med en röst, som lät
så underlig och som gjorde så ondt i Annas hjerta,
och han sänkte åter den tårfulla blicken.

»Du tycker att du har gjort så mycket ondt i
kriget, och det är därför som du inte kan vara glad,
när det kommer för dig.»

»Ja, Anna! du har rätt; det *onda*, jag gjorde
der, gör att jag inte har lugn hos *dig* en gång!» ut-
brast Stolt och gömde hufvudet djupt ned vid Annas
bröst.

»Men, Gustaf, du gjorde väl inte mera du än de
andra, och inte har jag hört de öfriga ryttargum-
morna tala om att deras gubbar inte äro vid sitt van-
liga humör. Och din syster Lotta hon säger, att
Klingen ständigt är glad och vid jemnt humör.»

»Har du sagt te Lotta att jag inte är mig lik?»

frågade Stolt häftigt, i det han upplyfte hufvudet och såg forskande på Anna.

»Nej, kära Gustaf! det har jag inte gjort. Sådana der bekymmer talar en bara om för Gud. Jag har inte sagt det te mor en gång.»

»Men nu ska' du inte längre vara sörjande, Gustaf!» fortfor Anna och lutade hufvudet mot sin makes axel. »Du gjorde väl inte annat än hvad du var befald te göra? Inte ska' du sörja öfver det. Nog är det otäckt och syndigt att den ena människan ska' slå ihjäl den andra, men sjelfva konung David, som var en sådan Guds man, förde ju så stora krig på sin tid och lät slå ihjäl så många människor, och ändå föddes, utaf hans säd Frälsaren. Och jag tycker att kungen, som befaller kriget, har den största synden. Inte rår du, Gustaf! Om du nu går så här och sörjer, så mister du både helsa och hela ditt humör, och jag blir ledsen och sörjande, när jag ser dig så ängsliger!» tillade Anna, och både röst och utseende talade om hennes djupa bekymmer.

»Du ska' inte mera se mig sörja, min Anna!» utbrast Stolt med högtidlig röst, och kraft och beslutsamhet stod att läsa på den tappre grenadierens ansigte. »Det är ju bara att öka skuld på skuld, att bedröfva en sådan Guds engel som du. Gud ska' vara nådig mot mig, för *din* skuld! Jag hoppas derpå och ska' inte längre störa vår rolighet.»

Och Stolt höll ord. Anna såg icke mera den oro, som gjort henne så mycket bekymmer; endast under sömnen hörde hon ännu någon gång dessa djupa suckar, dessa klagande ljud.

»Svåra drömmar kan hvem som helst ha, om en också inte ha' varit i krig och sett och hört så mycket elände», tänkte Anna och tackade Gud att hennes Gustaf åter var sig lik.

Anna visste icke, hon, huru mycket han kämpade för att *synas* vara lugn.

Vintern hade försvunnit och vårdagjemningen åter helsat jorden med sina långa, ofta solklara dagar.

Stolt och Anna hade nästan hela dagen varit på det nya bostället för att tillsammans med riksdagsmannen ordna litet både ute och inne.

Anna hade icke på länge varit der, och hon kunde icke nog förvåna sig öfver allt hvad far gjort och att det gått så fort, att det nya, täcka hemmet var färdigt att till pingsten emottaga dem.

»Vi flytta, far, medan Gustaf är åt mötet!»
hviskade Anna, och hennes vackra, själfulla ansigte återgaf vid dessa ord den innerliga glädje, hon kände vid denna tanke.

»Så-å! du tänker ändå flötta från Ekbacken?»
sade riksdagsmannen, skälmaktigt leende. »Du skulle ju aldrig göra de'?»

»Ja, se far! jag sa' väl det, jag, för Ekbacken var mig så kär, och jag tyckte att jag aldrig skulle kunna trifvas på något annat ställe; men när en får allt kärt med sig, så kan en trifvas öfverallt, och när en då till får allt så fint och vackert och rart, som vi få här, så kan en väl inte annat än vara glad och tacka Gud.»

»Men vet, far, jag tycker att far ha' gjort det alldeles för präktigt; det är ju precist som om vi vore herrskap!» tillade Anna och såg på de blåa oljefärgsväggarne och den gula kakelugnen i »salen».

»Nå, nå! de' lutar fälle deråt, skulle ja' tro! En sergeant ä' fälle en herre, och me' större heder ä' den, som tjent sig opp te graden, än den som va' herre i vagga'. Och ja' hörde på bröllopet härom da'n i Slättefall, att alla herra' titulera dej för fru; men fast du för din mans skull väl kunde ha' rättighet te heta't, så tycker ja' om att du inte ta'r emot titulationen.»

Vid det gladaste lynne, lifligt samspråkande om Skogsnäs, detta deras nya hem, vandrade riksdagsmannen och de båda makarne den icke så korta

vägen fram till Lövverum, hvilket de skulle passera, innan de kommo till Ekbacken.

Stolt och Anna måste nödvändigt gå in och helsa på mor, det hjälpte icke; riksdagsmannen ville att mor också skulle få höra Annas belåtenhet med det nya hemmet.

Länge dröjde de dock icke i föräldrahemmet, huru mycket än riksdagsmannen bad dem derom. De hade hela dagen varit borta från Anders Gustaf -- tjenstflickan hade fått lof att gå hem för att helsa på sin mor. Det var böndagsafton och Anna ville, såsom hon från barndomen varit vand, att allt i hemmet skulle vara i ordning till helgamålsklämtningen.

Innan de togo afsked måste de dock lofva, att hela den följande dagen vara hos mor och hos henne lemna gossen, medan de voro i kyrkan, ty riksdagsmannen skulle resa till sonen i Landeryds församling och det så bittida, att han der kunde få bevista gudstjensten.

Med höga glädjerop kom Anders Gustaf springande emot de kära föräldrarne och visade dem de rara bullar, som han fått af mormor, och det var icke blott dessa bullar, utan på bordet stod en stor korg med en präktig »förning», som mormor sjelf burit till Ekbacken.

Tjenstflickan hade gjort allt så fint i det lilla vänliga hemmet, att det för Anna återstod ingenting annat att göra, än att njuta deraf och att ur den stora korgen skicka hem ett par bullar till tjenstflickans mor, som var en fattig enka, boende i Grebo socken.

Tjenstflickan var gången. De voro nu ensamma, detta lyckliga triumvirat, i det fridfulla hemmet, der geranier och månadsrosor blommade och doftade i aftonsolens glans och der Anders Gustaf och den trefärgade kattungen lekte på det nyskurade golfvet framför den flammande aftonbrasan.

De hade genast vid sin hemkomst ur mormors

korg ätit en så god och grundlig aftonvard, att de icke önskade äta någon qvällsvard.

Således störde icke en gång dessa vanliga och oundvikliga bestyr sabbatsaftonens stillhet och frid.

»Nu ska' du vara tyst och snäll, Anders Gustaf lille, och inte bry dig om kattungen mer, utan sätta dig i mammas knä och höra på hur vackert pappa läser Guds ord! Du ska' sitta så stilla, så stilla, för annars tycker inte Gud om dig!» sade den lyckliga modren i kärlekens ljufvaste tonart.

»Jag tror att vi ska' vänta lite' med läsningen, för hvad det lider, så sitter han allt stilla!» invände Stolt, sedan gossen lemnat kattungen och nu, sittande på modrens knä, lutade sitt hufvud mot hennes bröst.

Anna satt med sammanknäppta händer och den lille slumrande gossen i sin famn och ögat vexlande mellan honom och hennes vårdröms ljufva bild, hennes älskade Gustaf, som med sin varma blick mötte hennes trofasta öga.

»Herre Gud, Gustaf! tror du att det fins någon på jorden, som är så lycklig som vi?» frågade Anna och strålen i hennes ögon blef ännu ljufvare, ännu klarare.

»Nej, Anna, det tror jag inte», svarade Gustaf och räckte med en återhållen suck handen åt sin hustru.

»Om vi bara rätt kunde tacka Gud för allt hvad vi ha'!» återtog Anna med ännu mjukare stämma. »En känner inte jemt lika, fast jag . . . nog ständigt tycker, att jag är lycklig, så tror jag ändå att jag aldrig har tyckt de' så mycket som i qväll. Och nu, Gustaf, nu ska' du läsa för mig, och vi ska' båda tacka och bedja vår gode Fader i himmelen!»

Och Gustaf tog bibeln, slog upp psaltaren och läste der med djup andakt några af Davids härliga lof- och tacksägelsepsalmer.

Hans röst hade ett rörande uttryck och ur Annas milda ögon droppade ljufva och stilla tårar.

Derefter uppläste Stolt den härliga bergspredikan, detta det skönaste, som på människospråk blifvit skrifvet och hvilket också var det vackraste Anna visste. Sist läste han lördagens aftonbön i Haqvin Enroths den tiden högt aktade bönbok, och likt ett »amen» klingade helgamålsklämtningens fridfulla toner genom den rena vårluften.

Det var ett ögonblicks tystnad.

»Tack, Gustaf!» sade Anna och räckte handen åt sin man. »Ingen läser så vackert som du. När jag dör, ska' du sitta bredvid mig och läsa för mig, kom i håg det, Gustaf!»

»Anna, tala inte om din död!» utbrast Stolt ångestfullt. »När du det gör, så är det som om döden redan sutte vid *mitt* hjerta.»

»Jag ska' inte mera tala om den, när det gör dig så ondt», svarade Anna kärleksfullt.

»Men, Anna, jag begriper inte hur det kommer sig, att du är så ängslig i qväll, och du sa' ändå att du aldrig känt dig så lycklig?»

»Ack, käre Gustaf! när en är som lyckligast, så skrattar en inte, utan då går en med sitt hjerta te Gud, och då vill tårarna så gerna rinna. Men jag begriper inte sjelf hur det är i qväll. Jag är så lycklig, och ändå är det så underligt i hjertat. Det är precis som om någon skulle komma och taga min glädje ifrån mig.»

En mörk skugga hägrade öfver Gustafs ansigte och han slöt med en nästan vild häftighet Anna i sina armar.

Det var så underligt tyckte Anna, och när hon såg på Gustaf, tyckte hon att hon aldrig sett hans ögon så förskräckliga. Hon suckade, men sade ingenting.

Några ögonblick derefter började Anna att kläda af sin lille gosse.

»Vet du, Gustaf, att sedan jag har lagt Anders Gustaf, så ska' jag springa öfver backen bort te Kajsa-

Lotta i Uslebo me' lite' te äta, för Gud vet hvad den stackarn har i qväll, och då tycker jag att du kan gå och lägga dig och ta' gossen te dig, du som inte sofvit riktigt en enda natt på hela veckan, utan legat som en ann' stackare i orrkojorna.»

Stolt tyckte att Anna hade rätt, och sedan hon sängledt man och barn, ehuru hon icke kunde förmå Stolt att kläda af sig, förrän hon återkommit, tog hon en liten korg på armen och lemnade stugan.

Omkring en halftimma derefter var Anna åter hemma.

Sakta sköt hon trärigeln för förstugudörren och ännu saktare öppnade och tillslöt hon den dörr, som ledde till stugan.

På tå gick hon fram till sängen, der hennes man sof så godt med barnet på sin arm.

Solen var nedgången, dess rodnande guldskimmer föll genom stugans sidofönster in på de kära, hos hvilka Annas ögon hvilade likasom fastväxta.

»Herre Gud, så vackra de äro!» tänkte Anna, och hon visste knappt att hennes läppar uttalade denna hjertats tanke.

Och vackra voro de, der de lågo i hvarandras famn, fadren med de mörka, manligt sköna anletsdragen, och det lilla ljuslockiga, rosenkindade barnet, som hade lindat den ena af de små hvita, runda armarne omkring fadrens hals och gömt den andra i hans svarta, buckliga lockar.

»Gud bevare dem!» bad Anna ur djupet af sin själ, der hon stod med madonna-uttrycket i det ljufva, rena anletet.

En mörk skugga drog öfver hennes Gustafs ansigte. Han rörde sig och gossens arm nedföll från hans hufvud.

Han talar, men hvad? Det är endast ett mumlande, hvarunder hans anletsdrag blifva allt mörkare och mörkare.

Han talar åter och nu blifva orden mera tydliga.

»Gå ifrån mig, Hanchen!» utropar han slutligen och utsträckte vid detta utrop armarne med så mycken häftighet, att barnet kastades mot väggen, men det sof ändå lika godt.

»Säg inte att du är min hustru! Jag vill inte höra det!» fortfor han. »Kom inte hit! . . . kom inte och gör mig så olycklig och lägg inte Anna i grafven! . . . Anna, min Anna!» tillade han och munnen log, anletsdragen ljusnade och han tycktes åter sofva så godt.

En rysning gick genom Annas själ. Hon visste icke *huru* det var, men hon tyckte att det blef så mörkt omkring henne och det kändes som om en jernhand gripit om hennes hjerta.

I samma ögonblick bultade det på förstugudörren.

Anna spratt till; en darrning skakade hennes lemmar.

Det bultade ännu en gång, häftigare än den första.

Anna försökte skynda till dörren, men det kändes som om benen icke ville bära henne.

Åter förnyades bultningen, ännu våldsammare än förut.

Anna vacklade ut.

»Hvem är det?» frampressade hon med afbruten och darrande röst.

»Låt upp!» svarade en stark och så underlig qvinnostämman, att Anna tyckte att det lät som om det icke varit svenska hon talade.

Anna sköt rigeln ifrån dörren, men blef gripen af en sådan förskräckelse, att den nästan förlamade henne, ty framför henne stod nu i förstugans halfdager en högväxt qvinnogestalt, med mörka, vilda, men som Anna tyckte — i fall hon verkligen tyckte något — vackra anletsdrag och med det svarta ögat lågande och vildt som en afgrundens flamma.

Med denna blick betraktade hon länge Anna, utan att helsa, utan att yttra ett enda ord; derefter rusade hon in i stugan, till hvilken Anna lemnat dörren öppen.

På golvet nedkastade hon en slags ränsel, den hon burit på axlarna, under det att ögat med en hyenas vildhet hvilade på sängen, dit hon i samma ögonblick framrusade.

»Bort, härifrån, du mörkrets afföda! Här är *mitt* rum!» utropade hon i vildt raseri på tyska språket, lutade sig ned öfver Stolt och ryckte med häftigt våld upp det slumrande barnet, för att kasta det handlöst i golvet.

»Mitt barn! mitt barn!» utropade Anna, åt hvilken moderskärlekens förtviflan återgifvit kraft och besinning, och hon skyndade fram, ryckte barnet ur vildinnans armar och kastade sig dermed, likasom skyddande, öfver sin make, hvilken i samma ögonblick uppvaknade. Men hvilket uppvaknande!?

»Min Gud! min Gud!» utropade han med ångestfull fasa, slog sina starka armar om Annas lif och inneslöt på detta sätt maka och barn i sitt sköte.

»Bort, bort, du afgrundens ande, bort med dig och din syndiga, hatade afföda!» skrek på skorrande platt-tyska den ursinniga qvinnan, och med otyglad vildhet och en nästan atletisk styrka knäppte hon sina starka händer mellan Stolt och Anna, för att på det sättet slita henne ur hans armar.

Fastare, hårdare tryckte Stolt sin maka till sitt hjerta.

»Gå, gå! Lemna mig det rum som är *mitt!*» skrek, med ökad vildhet, den okända qvinnan. »Jag har icke gått mina fötter i blod, för att tåligt och ohämnadt se en annan, en kopplerska, i min makes armar! Nej! bort, bort härifrån! . . . Och Stolt, du äreförgätne bedragare, du nedrige äktenskapsskändare! Släpper du henne icke, så . . . jag svär att du snart skall hålla ett lik i dina armar!»

Vid dessa ord höjde demonen ett blankt vapen öfver Annas hufvud.

Dessa ögonblick voro förfärliga; qvinnans vilda raseri, de båda makarnes ångestfulla förtviflan, det

nästan ihjelklämda barnets hesa, qvidande klagoljud; allt detta gaf åt taflan en hemskhet, som icke kan beskrifvas.

Vid denna qvinnans förfärliga hotelse upprusade den arme Stolt med Anna och barnet i sina armar. Han bar dem till soffan, der han nedlade dem. Derpå stälde han sig ansigte mot ansigte med den rasande qvinnan, hvilken med hämndens sataniska hånlöje mötte hans förtviflade blick, hans vanställda anletsdrag.

Tysta betraktade de några ögonblick hvarandra; hon med en gladiators blickar, i hvilka vildheten och skadeglädjen allt mer och mer utvecklade sitt infernaliska uttryck, på samma gång som en synbart tilltagande förtviflan stod att läsa på grenadierens nästan oigenkänliga ansigte.

»Hanchen, var barmhertig! Haf förbarmande!» utbrast han slutligen och höjde bönfällande sina sammanknäppta händer mot den vilda, diaboliskt hånande qvinnan.

Anna satt upprätt, ångestfullt lyssnande. Hon förstod icke de ord, som talades — ty äfven Stolt begagnade det tyska språket — men hon igenkände detta »Hanchen», som Stolt uttalat under sömnen, och den mörka aningen blef nu en förtärande visshet i den olyckliga makans själ.

Det dröjde länge, och Stolt hade många gånger förnyat sin bön, innan han kunde framlocka ett svar från qvinnans sataniskt leende läppar.

Slutligen talade hon. De talade länge. Hon hånade, hotade, förebrådde, förkrossade, och detta allt i ordalag, som demonerna tycktes ingifvit henne.

Stolt tiggde, bönföll, förödmjukade sig i ångestfull förtviflan; men Anna hörde det ej. Hon satt stel och liflös, med hufvudet nedsänkt mot soffans gafvel och med det ännu snyftande barnets hufvud på sitt knä.

»O, min Gud, hon är död!... min Anna död!... Och du, Hanchen, du har mördat henne!» skrek

Stolt i nästan vansinnig förtviflan, då han vände sig om och såg den afdånade Anna. Han hade ställt sig med ryggen vänd åt henne för att undanskymma Hanchen.

»Ett enda ord till om denna afgrundsande, som stulit min make, min heder, mitt allt, och jag sätter dolken i hennes bröst!» skrek den ursinniga qvinnan och blottade åter mordvapnet.

Men natten drog sina mörka sparlakan kring den dystra boningen, och vi vilja ock draga ett täckelse öfver de hemska, förfärliga scener, som utkämpades derinne och i stället meddela den sorgliga anledningen till densamma.

Då Stolt under en af de häftigaste drabbningarne, der han som vanligt kämpat med ära, blifvit illa sårad, fördes han, tillika med flera sårade kamrater, till en by i grannskapet af slagfältet, der han länge blef qvarliggande. Att han åter tillhörde lifvet, därför hade han, näst en skicklig läkare, att tacka den ömma omsorg och skötsel, som han der åtnjutit.

Sedan han återfått tanke och redighet och kunde urskilja de föremål, som omgäfvat honom, såg han en ung och vacker qvinna sitta vid hans säng, outtröttlig i ömhet och uppmärksamhet.

Hon var syster till den jordbrukare, i hvares boning Stolt befann sig. Hon skötte broderns hushåll, ty han var ogift.

Hanchen, så hette Kristoffers syster, hade genast vid åsynen af den sårade, ståtliga svenske soldaten känt ett varmt intresse för honom, hvilket under hans tillfrisknande oupphörligt stegrats och öfvergick slutligen till en häftig, glödande passion.

Stolt var icke känslolös för all den ömhet, all den outtröttliga omvårdnad, som den unga, vackra qvinnan slösade på honom; men han fruktade icke

dessa känslor, ty Annas bild stod troget på vakt i hans hjerta. De invaggade honom förrädiskt i denna säkerhet, som ofta är fallets moder.

Ofta jemförde han i sitt hjerta Annas ljusa, milda gestalt med den mörka och modiga tyskan, och alltid förlorade den senare på denna jemförelse. Men, underligt nog, kom Annas namn aldrig öfver hans läppar, och dock kunde han väl icke undvika att se, att hans ställning blef med hvarje dag farligare, i samma mån som han såg att han blef allt kärare för Hanchen. Kanske var det just för detta senare, som han teg. Han fruktade att gå miste om denna ömma vård, fruktade, med människohjertats vanliga svaghet, att gå miste om denna ömhet, som så ljuft smekte hans egenkärlek och insöfde honom i en så farlig och syndig villa. Och dock hade sanningen, denna himmelska budbärerska, då som alltid blifvit svaghetens skyddsengel, om han endast egt mod att använda hennes kraft.

Stolt blef friskare, hans blod varmare, Hanchens kärlek allt mera glödande och Annas bild drog sig nu, om vi så få säga, in i det heligaste af hans hjerta, så att han, under passionens villodagar, icke mera såg hennes rena, kärleksrika bild.

Det var under dessa förhållanden, som Stolt omsider, manad af det eggande samvetet, efter tvenne månaders tystnad skref det bref, som Anna fann så underligt och som kostade henne så mycken oro, så många tårar.

Emellertid var Stolt åter fullkomligt frisk, hans sår läkta och han borde således inställa sig vid armén.

Hanchen rasade i vild förtviflan och omtalade allt för sin bror. Denne, vredgad och förolämpad öfver den svarta otacksamhet, hvarmed Stolt lönat hans gästfrihet, hans deltagande, förebrådde honom i skarpa ordalag den vanära, han dragit öfver hans hus. Han sade tillika, att han icke tillät Stolt att som en förrädare lemna den olyckliga systemen. Han *måste*

gifva henne sitt namn och derigenom så mycket som möjligt upprätta hennes heder. Ville han icke det, så skulle Kristoffer före Stolt upphinna hans regemente och der rapportera hans nedriga uppförande samt fordra regementschefens handräckning för hans giftermål med Hanchen.

Nu blef Stolt förtviflad. Verkstälde Kristoffer sin hotelse, så vore ju Stolt förlorad, vanärad, och Annas lycka för alltid bruten.

Han hade intet val, så tyckte han. Han blef Hanchens make, i den falska och syndiga föreställningen att hafva godtgjort det onda, att aldrig detta tvegifte kunde komma till Annas kunskap och att han, efter den nära skiljsmessa, som förestod, aldrig mer skulle återse Hanchen, hvilken omöjligt skulle kunna få reda på honom, och hvilken han nu, sedan fruktan och samvetet väckt honom ur sinnesruset, nästan tyckte sig hata och förakta.

Han glömde till och med den förbindelse, hvori han stod hos henne, eller han tyckte att han för den samma offrat alltför mycket, då han betalt den med sin samvetsfrid.

Det hade under denna tid varit med Stolt, som det vanligen är med människan under hennes djupa förvillelser — och det är just det som gör dem så djupa — han hade alldeles förgätit Gud; han hade kastat ifrån sig denna *enda, säkra* räddningsplanka på frestelsernas farliga haf, och det var derföre som lidelsernas heta bränningar drogo honom ned i syndens och de hämnande följdernas bråddjup.

På Hanchens böner och frågor, när hon skulle få komma till Sverige, svarade han alltid undvikande, eller ock sade han: »Du ser mig aldrig mer, Hanchen, för jag är säker på att jag stupar i kriget.»

Med dessa ord, på hvilka Hanchen aldrig ville tro, men som dock kostade henne heta tårar, skiljdes han från den förtviflade makan; men i afskedets stund vaknade samvetsqual och medlidande i hans själ, och

de förfärliga orden *bedragare, äktenskapsbrytare!* ljödo derinne med sönderslitande stämma och han önskade förverkligande af de ord han tanklöst yttrat åt Hanchen.

Armén hade dragit långt från den trakt, der Stolt tillbringat nära fyra månader, men han upphann den snart och frejdade åter sitt vunna soldatrykte och blef inom några veckor befördrad till underofficer.

Med vild, hejdlös tapperhet sökte han döden, ty meneden brände hans själ och de båda makarna framträdde vexelvis i hans samvetes domsal: Hanchen vild och hotande, Anna mild, förlåtande och döende.

Men kriget, med dess fador, dess på en gång omvexlande och enahanda rysligheter, upptogo snart nästan uteslutande hans tankar.

Han hade med samvetet uppgjort en slags räkning, och i detta som i de flesta fall — kanske dock synnerligast i detta — är mannen en skicklig räkne-mästare.

Han hade icke så stor skuld till Hanchen; *hon* hade varit så efterhängsen. Han hade ju aldrig tänkt på att älska henne; det var ju *hon*, som icke släppt honom.

Räkningen är falsk! hotade samvetet varnande, men det nedmutades allt säkrare och säkrare, ju mera han tyckte sig ur skotthåll för dess hämnande följder.

Han aflägsnade sig ju dagligen allt längre från Hanchen; han skulle snart återvända till Sverige och der *kunde* hon icke uppsöka honom. Sjelfva samvetet skulle icke der våga göra honom besök, det *måste* hålla sig inom tyska gränsen.

Emellertid skref den arma, bedragna qvinnan bref på bref, men intet af dem alla hade hunnit Stolt, och han började nästan hoppas att hon tröstat sig öfver hans afresa.

»När man älskar så der vildt, kan det inte räcka länge», tänkte han lugnande, och med dessa tankar lemnade han Pommerns kuster och drog med läng-

tande hjerta allt närmare sin hembygd; men ju närmare han kom denna, desto förnimbarare erfor han att samvetet gjorde honom sällskap, och snart öfverröstade dess hotande stämma alla de sofismer, med hvilka han sökt nedtysta det.

Han återsåg Anna, och i detta ögonblick höjde samvetet ett väktarerop, som trängde genom märg och ben, och hvars ofta upprepade återljud han aldrig *rätt* kunde nedtysta.

Hanchen, långt ifrån att, som Stolt älskade att föreställa sig, kunna trösta sig öfver hans frånvaro, hans outgrundliga tystnad, rasade med hela sin naturs häftighet, och hade icke broderns föreställningar och stränga hotelser derifrån hindrat henne, så hade hon begifvit sig till armén, för att uppsöka Stolt och fordra förklaring öfver hans trolösa uppförande.

Slutligen hade hon beslutat att hemligen begifva sig åstad och dertill förberedt allt, då brodern häftigt insjuknade.

Sjukdomon var våldsam och, oaktadt Kristoffers ungdom och nästan atletiska styrka, oaktadt den läkarevård, den ömma skötsel han åtnjöt, visade dock döden äfven denna gång sin allmakt, och inom fjorton dagar tillhörde han icke mera de lefvandes antal.

Djupt sörjde Hanchen den ende, den käre brodern, som hade varit för henne både broder och fader, ty Hanchen hade redan från sin späda barndom varit faderlös — modern hade dött, då hon gaf henne lifvet — och Kristoffer, som var tre år äldre än hon, hade med den ömmaste kärlek älskat och vårdat den ensamma, värnlösa systemen.

Hanchen skulle ännu mer hafva sörjt den gode brodern, om icke tanken på den frihet, af hvilken hon nu visste sig komma i åtnjutande, till någon del mildrat hennes sorg.

Så fort som brodern var begrafven, skulle hon företaga den så länge efterlängtade, så länge uppskjutna resan; men det blef icke *så*. Hon gaf i

stället lifvet åt en liten flicka; och innan hon nu kunde lemna sitt hem hade hela armén lemnat Pommerns kuster.

Att i Sverige uppsöka Stolt blef nu nästan enda målet för hennes tankar, ty, besynnerligt nog, älskade hon icke sitt barn med en djup och innerlig moderskärlek; och måne icke detta bevisade, att kärleken till fadern icke inrymde denna känslas heligaste och renaste djup?

Men hösten var kommen. En resa till Sverige var den tiden, innan ångbåtar och jernvägar ännu funnos, icke så lätt. Hon måste, ehuru med förtviflan, vänta till våren, och under denna väntans tid dog hennes barn.

Visst tog moderskärleken till någon del ut sin rätt, men hon kände sig nu så fri, som fogeln med lösta vingar, och nu... nu skulle hon ila till *hans* land, till *hans* hem, och aldrig mera återse Tyskland.

På ett handelsfartyg ankom hon till Köpenhamn, och sedan hon kommit öfver sundet fortsatte hon resan med skjuts, till dess hon, på gränsen mellan Skåne och Småland, hade det missödet att förlora sin plånbok, hvilken der på en gästgifvaregård blifvit henne frånstulen.

Den innehöll, utom respengar, äfven pass, prestbevis och — det viktigaste af allt — det papper, som bestyrkte hennes giftermål med Stolt.

Efter denna stora förlust måste den arma — tiggande nattherberge, tiggande den föda, som var nödvändig för lifvets uppehållande — till fots på de nästan bottenlösa vägarne — ty det var uti islossningen — fortsätta den långa vägen, utan att unna sig mera hvila än den som nödvändigt fordrades för uppehållet af de allt mer och mer sjunkande krafterna.

Under den tid då Hanchen ännu icke var mer än Stolts sjuksköterska hade hon mycket frågat efter

hans hem och den trakt, hvarest det var beläget. Att han kunde vara gift, hade aldrig fallit henne in.

Med outplånlig säkerhet hade hvarje hans ord fästats i hennes minne och, ehuru hennes dialekt var bruten och främmande, så hade hon ändå under vägen kunnat göra sig förstådd, med tillhjälp af de svenska ord och meningar, som hon lärt af Stolt, och hvad hon fullkomligt kunde uttala, det var namnet på den församling, hvarest han bodde, och namnet på det regemente, han tillhörde.

Detta var således det sjökort, som visade henne vägen; men åt ingen sade hon ändamålet med sin vandring.

Aftonen innan hon ankommit till Stolts boning hade händelsen fogat, att hon till nattherberge påträffat en soldatstuga, hvars innehafvare äfven deltagit i kriget och hvilken var gift med en syster till Stolt.

Kling — detta var soldatens namn — kunde temligen tydligt uttrycka sig på tyska språket och förstod det ännu bättre.

Bäfvande började den arma qvinnan sina efterforskningar, ty hon hade förnummit att hon var i grannskapet af Åtvids församling.

Hon uppräknade namnen på flera soldater, hvilka som sårade varit inqvarterade i hennes brors hus. Sist nämnde hon det namn, som var för henne *allt*, hennes makes namn; men hon nämnde det på ett sätt, som tilldrog sig soldatens uppmärksamhet.

Denne berättade nu allt hvad han visste om Stolt, hur han stigit i tjensten, hur vacker hustru och hur rika svärföräldrar han hade, samt meddelade icke utan en viss stolthet sin släktskap med »sergeanten».

Under allt detta gaf han noga akt på den främmande, besynnerliga qvinnan, men kolen flämtade så matt i spiseln, att han icke kunde se hennes vilda, nästan förvridna anletsdrag; dock hörde han att andedrägten var häftig, att bröstet häfdes så underligt, så våldsamt.

Utan att låtsa om något gick han fram till spisen och lade ett stort barrvedsträd på den matt flämtande elden, och i ögonblicket var hela stugan upplyst af dess starka, flammande sken.

Nu vände soldaten sig om och fästade blicken på den främmande qvinnan, hvars uppträdande kommit honom på så underliga tankar; men hon satt nu lugn, likasom om ingenting förefallit.

Blek tyckte soldaten att hon var, blek som döden, men kanske att det var eldskenet, som gjorde att hon syntes honom så.

Soldaten satte sig åter hos Hanchen på den rödmålade pinnsoffan och betraktade henne forskande, under det han frågade henne, huru det kom sig att hon lemnat sitt fädernesland och att hon nu kommit ända till Östergötland.

Hon berättade då, med ett nästan isande lugn, att hon hade släktingar i grannskapet af Åtvid och att ändamålet med hennes vandring var att uppsöka dem.

Kling erbjöd sig då att följande dagen göra henne sällskap till Åtvid och der visa henne vägen till hennes släktingar, om hon ville säga honom deras namn; och i den häftighet, med hvilken hon vägrade att antaga detta tillbud, fick han en nästan säker bekräftelse på den dunkla misstanke, som uppstigit hos honom, om något underligt samband mellan den främmande qvinnan och hans svåger.

Denna misstanke hade troligen aldrig fallit honom in, om icke ett visst mörker legat öfver den tid, som Stolt varit skiljd från armén. Kling hade ofta frågat honom om denna tid, om de menniskor, hos hvilka han varit, men alltid på dessa frågor erhållit dunkla, undvikande svar, under det att en tydlig oro, nästan ångest, afspeglat sig i Stolts ansigte.

Kling var för hederlig och höll Stolt för kär, både som kamrat och svåger, för att någonsin, icke en gång för dennes syster, hafva yppat de hemska tankar, som i detta fall plågat honom; icke heller nu,

när de tydligare, rysligare än någonsin, uppstigit i hans själ, sade han ett ord derom till sin hustru. Han visste ju hvad det kostade Stolt, om det *förfärliga* i hans fruktan vore sant.

Och han tänkte: »Så bra som hustru' mi' ä', och rätt så syster ho' ä' te sergeanten, svåger min, Gud bevars! . . . men qvinfolka' kan aldrig riktigt tiga»; — och han blef vid sin föresats, att ensam bära sitt bekymmer, ehuru hans hustru dels skämtande, dels allvarligt sade honom, att »tyskan» tagit med sig hela hans humör.

I hvad sinnesstämning Hanchen, denna olyckliga, bedragna maka, ankom till Stolts boning, är måhända knappast möjligt att *rätt* föreställa sig. Hon var stark både till kropp och själ, därför hade hon vid de förfärliga underrättelser, som Kling meddelat henne, kunnat låtsa ett yttre lugn, men så mycket våldsammare rasade den bedragna, förrådada kärleken, med sina vilda bundsförvandter af hämnd och svartsjuka, inom hennes sjudande bröst — denna afgrund af förtärande lågor — och vid åsynen af Anna och barnet — dessa hatade inkräktare af hennes rättigheter — kände hennes raseri inga gränser. Hon hade genast velat stöta ned dem; hon hade känt en satanisk vällust uti att göra det. Ja, det var ett ögonblick, som hon till och med längtat att få genomborra den trolöse makens bröst.

Hanchen var en glödande natur, med våldsamma lidelser. Det tyska, vanligtvis icke så heta blodet var hos henne en sjudande lava, ty en spanjorska hade varit hennes mor.

Hanchen hade fäst sig vid Stolt med hela glöden af sin lågande känsla. Hans trolöshet hade förvandlat den till hat och raseri. Allt hos henne hade hemfallit under dessa mörkrets infernaliska makter, och de vilda utbrotten deraf skulle knappast kunna skildras af en Eugène Sues penna.

Riksdagsmannen hade redan tidigt på morgonen

afrest till Landeryd, hvarifrån han i angelägna affärer skulle fortsätta resan till trakten af Wadstena. Han skulle således icke återkomma på några dagar.

Sedan nu hans hustru ända från söndagsmorgonen förgäfves väntat Anna med man och barn till Löfverum, började hon blifva mycket orolig och beslöt att sjelf gå till Ekbacken, för att göra sig under rättad om orsaken till deras uteblifvande.

Straxt på eftermiddagen förverkligade hon detta sitt beslut, och det var icke med gladt hjerta, som hon denna gång anlände till Annas hem, ty »*rätt stod det aldrig till!*» derom var hon öfvertygad.

Det första, som mötte henne, när hon hunnit fram till gårdsgrinden, var ett sorgligt skrikande och råmande från den lilla ladugården, der kor och får likasom öfverröstade hvarandra.

»Äro de döda allihop, efter kreaturen skrika på ett sådant sätt?» utbrast hon förskräckt, ty hon förstod genast att de saknade föda och vatten.

Hon stod ett ögonblick villrådlig, om hon först skulle gå till de arma kreaturen, innan hon gick in i stugan.

»Jag får tids nog se eländet derinne!» suckade hon, likasom nöjd att ännu några ögonblick fördröja denna åsyn, och hon begaf sig till de stackars djuren, hvilka den dagen icke fått »hvarken vått eller torrt», som hon med smärta uttryckte sig.

Med orolig skyndsamhet kastade hon för dem litet foder och gaf dem vatten ur karet, som stod i fähuset; derpå begaf hon sig med bäfvande hjerta till stugan.

Hon öppnade dörren; men ack, det var nu mera icke samma hem, icke en skymt af den vanliga trefnaden; det syntes som om en förstörelsens ande dragit deröfver, ty allt var derinne i oordning och förvirring.

På golfvet nära intill spiseln låg gossen, hennes

käre Anders Gustaf, insomnad, smutsig, okammad, och på de små sotiga kinderna sutto torkade tårar.

Vid bordet satt en högväxt, svarthårig qvinna, med armbågarne stödda mot detsamma och hufvudet nedlutadt i de sammanknäppta händerna.

På sängen låg Anna med dödsbleka kinder och bredvid henne stod Stolt, eller snarare skuggan af den höge, raske och ståtlige grenadieren.

»Hvad i Herrans namn är detta?» utbrast den arma modern och stannade förskräckt, nästan förstenad, vid dörren. Ingen svarade, men Stolt gömde ansigtet i sina händer och snyftade högt.

Qvinnan vid bordet hade vändt sig om vid den inträdandes sorgliga utrop och slungat mot henne en blick, som kom modershjertat att häftigt darra.

Ändtligen framgick hon till sängen.

»Säg, i Jesu namn, hur det är, Anna!» bad hon med sönderslitande stämma.

Anna svarade endast med en ström af tårar. Hon räckte handen åt sin mor.

»Jo, mor!» utropade Stolt med en stämma, som våldsamt skakades af alla samvetets och förtviflans furier, »jag är en usling . . . en menedare, en *bedragare*, som *aldrig* varit värdig att trampa Guds jord, som aldrig varit värdig att ega Anna, denna himmelns engel!»

Hanchen lyssnade, och ett brännande gift likasom sprutade fram ur hennes ögon, men ingen märkte det.

»Mor, mor! var inte hård mot Gustaf!» utbrast Anna med kärlekens milda, försonande stämma, och hon tryckte moderns hand och såg på henne med tårfyllda, bönfällande ögon. »Menniskan är svag . . . det är inte så lätt te stå emot frestelsen . . . och mor ser väl hur olycklig han är och hur mycket han lider och sörjer.»

I afbrutna, ångestfulla, förtviflade ord berättade nu den olycklige Stolt anledningen till allt det elände,

som han dragit öfver sig sjelf, öfver Anna och hennes föräldrar.

Under denna fasansfulla berättelse ljöd Annas bedjande stämman likt en engels ton under demonernas vilda klagan.

»Mins du, Gustaf, hvad jag sade, när far gaf Anna åt dig? Jag sade, att om du skulle svika din tro och dina löften, så skulle du inte länge ha' Anna.» Dessa voro de enda ord, som den förkrossade modern yttrade, sedan Stolt slutat sitt sorgliga meddelande.

»Men, Gud i himlen, hvad ska' far säga?» utbrast hon, efter några ögonblicks tystnad, i en slags förtviflan, och hon slog i hop sina händer med en häftighet, hos henne icke vanlig.

Hanchen hade med spänd uppmärksamhet afhört hvad som blifvit taladt. Hon förstod icke på långt när allt, men hon visste hvarom det handlade och gjorde slutsatser af hvad hon förstått.

Hon hade nedsjunkit på en stol, och det syntes att äfven hon led djupt.

»Gustaf, bed du henne att hon kommer fram till mig!» bad Anna och utsträckte handen mot Hanchen.

Gustaf framförde på tyska språket Annas bön.

»Och du blygs inte att bedja mig det?» utropade Hanchen och reste sig upp med en vildhet, som om man stuckit ett giftigt spjut i en lejoninnas sår. »Jag skulle gå till *henne*? . . . till *henne*, som jag hatar i det innersta af min själ, med hvarje blodsdroppe i mitt hjerta! Icke derföre att hon är *din* hustru . . . att hon var det innan du svor syndens mened åt mig . . . men derför att *hon* är den, som *du* alltid älskar, som du *alltid* har älskat, under det att du be dragit mig med en låtsad kärlek!»

Anna räckte fram båda armarna, fästade på Hanchen det tårfulla, kärleksrika ögat och utropade ömt och bönfallande: »Kom! kom!»

Men Hanchen stod orörlig, likt en hämnadens

bildstod, med det giftiga hånlöjet på de krökta, sväl-
lande läpparne.

»Gustaf, säg åt henne det som jag säger åt dig!»
återtog Anna och hemtade djupt efter andan; »men
du ska' säga *precist* som jag säger.»

»Du får inte vara ond på mig», började Anna
med synbar ansträngning; »hvarken du eller jag rår
... därför får du inte hata mig... jag tycker det är
så synd om dig... vi hålla begge så mycket af Gu-
staf... men jag går snart bort, och då får *du* ensam
rå om honom... därför ska' du inte nu vara så hård
mot mig.»

Anna hade afbrutit och med djup ansträngning
frampressat dessa ord, hvilka ändå hade kostat den
arme Stolt en ännu djupare ansträngning att för Han-
chen upprepa, i synnerhet de sista; han hade icke
heller kunnat uttala dem.

Anna märkte det.

»Säg som jag sade, Gustaf!» bad hon, och Stolt
måste upprepa äfven dem.

Vid dessa ord lyftade Hanchen sitt öga upp mot
Anna; en mildare stråle hade genomträngt dess vilda
flammor. Hoppet hade åter hviskat en af sina ljufva
lögner i Hanchens förtviflade bröst. Anna utsträckte
åter sina båda händer, fästade på Hanchen det mil-
da, kärleksrika ögat och utropade med en röst, dar-
rande af djup rörelse: »Kom! kom!»

Den milda strålen i Hanchens ögon vidgades
och lyste klarare. Hon framgick till sängen och
räckte Anna sin hand.

Anna log en engels leende och lade Hanchens
hand mellan båda sina.

»Är du nu icke längre ond på mig?» stammade
Anna.

Hanchen förstod dessa ord och hon kastade sig,
i stället för svar, ned öfver Anna.

»Nej, jag är icke längre ond på dig; vi äro så
olyckliga båda!» utbrast hon under strömmande tårar.

Anna förstod väl icke orden, men hon kände i sitt hjerta deras betydelse. Hon slog sina armar om Hanchens hals, deras hjertan klappade mot hvarandra, deras tårar blandades, ty den vilda lågan i Hanchens öga hade nu mildrats i tårarnas svalka.

Och Stolt, hvad gjorde han?

Han sjönk sargad, förtviflad, förintad ned i förebråelsens djupaste afgrund. Han gret, man skulle kunna säga — blodstårar.

En stund derefter gick Annas mor till prestgården, och då hon kom tillbaka, hade hon den milde, varmhjertade vice-pastorn med sig.

Hon hade under vägen meddelat honom den förfärliga hemligheten, med den trygghet, som hon visste att man hos själasörjaren kan nedlägga sina bekymmer.

Icke utan djup rysning inträdde pastorn i denna, fordom så lyckliga, nu så olyckliga boning, och Stolt var nära att sjunka till jorden, då han såg pastorn inkomma.

Men presten är för själens plågor detsamma som läkaren är för de kroppsliga. Om han rätt uppfattat sitt kall, så sprider han alltid en känsla af frid och tröst i de olyckligas hjertan.

De som kallas för »bättre folk», tycka sig i allmänhet icke behöfva honom; de tycka sig veta *mer* än han, äfven om de aldrig sysselsätta sig med de ämnen, för hvilka han uppoffrat hela sitt lif och ur hvars skattkammare han hemtat sina ovanskliga tröste-grunder.

De deremot, vi så orättvist benämna »sämre folk», de se upp till presten och lyssna så gerna till hans ord och hans tröst i sorgens och bekymrens stunder. Åtminstone har det *varit* så och *var* det ännu vid tiden för vår berättelse.

Och de olyckliga i Ekbacken både behöfde och välsignade den tröst, som pastorn meddelade deras hjertan — så mycken tröst, som kunde meddelas under så rysliga förhållanden.

Som han var skicklig i det tyska språket kunde han obehindradt samtala äfven med Hanchen. Under detta samtal hade de vilda känslorna åter vaknat i Hanchens bröst, och hon talade med hämnd och bitterhet både om Stolt och Anna, och yttrade sitt bestämda beslut att hos kronobetjeningen angifva den brottslige.

»Vet ni då hvilket straff, som medföljer tvegifte, detta rysliga brott?» frågade pastorn.

»Det är ju *döden!*» svarade Hanchen långsamt, men med hemsk röst, och en djupare blekhet betäckte hennes ansigte, under det att en spasmodisk frossa våldsamt skakade hennes starka lemmar.

»Ja, det är *döden!*» eftersade pastorn med djup stämma. »Och skulle ni vilja föra den till stupstocken, som ni så mycket älskat, som ni kallat make och som varit fader till ert barn?»

Hanchen svarade intet, men stora svett droppar perlade på hennes panna och djupa, ångestfulla suckar pressades ur hennes qvalda bröst.

I samma ögonblick föll hennes ögon på Stolt, som med kärlekens och ångrens blickar nedlutade sig öfver Anna.

»Ja, *han* skall dö!» utropade hon med spanjorskans sjudande hämndbegär och ögat blixtrande af svartsjukans ljungeldsflammar, och hon knöt krampaktigt sina händer. »*Han* skall dö!» upprepade hon ånyo med stigande raseri. »Han skall icke lefva som *hennes* make, när jag, den förtrampade, den gäckade, den vanärade, har samma rättigheter som *hon!* . . . *Han* skall dö! och blodet från hans trolösa hjerta skall frusta fram öfver hennes lif och förvandla hennes fröjder till giftiga sår, till svidande, brännande etterbölder! Det skall lära henne, icke *hvad jag lidit* — det kan icke läras — men det skall åtminstone lära henne *hvad det är* att lida!»

Hanchen var i detta ögonblick infernaliskt skön i denna glödande vildhet, med de stora, svarta ögo-

nen blixtrande som ljungeldsflammor och det likbleka ansigtet omslutet af de rika, korpsvarta lockarna, hvilka hennes händer under hennes lidelsefulla utbrott upprifvit i vild oordning.

Anna darrade, likt bladen af en bleknad lilja, och Stolt hade icke i krigets förfärligaste ögonblick känt en så dödande förfäran.

Modern stod tyst och bad, med sammanknäppta händer, ur djupet af sitt olyckliga hjerta en varm bön; sjelfva pastorn stod tyst, nästan förstelnad.

Dylika scener äro lika ovanliga som djupt gripande, isynnerhet för nordbon.

Det uppstod några ögonblicks djup, ångestfull tystnad.

»Hvar äro de bevis, som bestyrka sanningen och lagligheten af ert giftermål?» frågade pastorn med en genomträngande blick på den förtviflade qvinnan.

En matt färgskiftning drog vid dessa ord öfver Hanchens dödsbleka ansigte.

»*Bevis!?*» eftersade hon långsamt, nästan ljudlöst. »Jag hade bevis, men dem hafva *hennes* landsmän, de äreförgättna svenskarne, röfvat ifrån mig», tillade hon och rösten darrade märkbart. »Men äro icke mina ord, mina eder tillräckliga bevis?»

»Edra ord? Hvad betyda ord inför lagen? Der gälla endast bevis, tydliga, säkra, ojäfaktiga bevis. En riktig giftermålsattest, utfärdad af presten i den församling ni tillhörde, är det *enda*, som kan bestyrka edra ord. Skulle ni, utan detta vilja framstå med ert påstående att ni verkligen är vigd vid Stolt, så skulle ni antingen anses som en vansinnig eller också som en bedräglig äfventyrerska, och troligen genom lagliga medel återsändas till ert fädernesland.»

Under dessa pastorns ord hade en märklig förändring försiggått med den arma qvinnan.

»Ve, ve öfver *honom*, öfver *henne*, öfver *mig!*» utropade hon slutligen med förtviflans vildhet, lika som samlande i dessa ord sin sista styrka. Hon ned-

sjönk på en stol och dolde det förvridna ansigtet i händerna, under det att hennes tänder gnisslande skuro emot hvarandra och hela hennes varelse skakades af våldsamma ryckningar.

Med djupt medlidande betraktade pastorn den arma, vanställda, förtviflade qvinnan. Han lät hennes smärta rasa ut och först sedan hon något lugnat sig, fortsatte han sitt samtal. Han talade vänligt, broderligt, öfvertygande.

»Derför är mitt råd», tillade han, sedan han länge talat, »att ni genast reser tillbaka till ert land. Endast derigenom kan det blifva er möjligt att i en framtid få tillhöra den, som ni kallar er make. *Hon*, som nu är hindret för er lycka, skall — jag är fullt säker derpå — icke länge öfverlefva sin djupa olycka. Blir ni deremot kvar i denna trakt, så skall ni derigenom förhindra möjligheten att någonsin upphinna detta mål, att en gång få kalla Stolt er make. Ville *ni* också tiga, så skulle ändå mörka gissningar uppstå hos alla öfver det dunkla och besynnerliga i ert uppträdande. Stolt skulle upptändas af ett osläckligt hat till er och ni skulle aldrig i en framtid hoppas något af honom, äfven om han stode fri; förr skulle han genomborra sitt eget bröst, än att han *då*, efter sådana förhållanden, skulle tillhöra er.»

Efter dessa och många dylika föreställningar lyckades det omsider pastorn att öfvertyga Hanchen om sanningen af sina ord och nödvändigheten att följa dem. Han erbjöd sig tillika att sjelf skjutsa henne till Vestervik, hvarifrån han visste att ett handelsfartyg ofördröjligen skulle afgå.

Annas mor lofvade den stackars qvinnan tillräckliga respengar, och redan tvenne timmar sedan pastorn lemnat Ekbacken, höll han med prostinnans »medevivagn» vid grinden, der hon länge suttit på vakt, för att invänta pastorn och hålla hästarna, medan han gick in i stugan att afhemta Hanchen, ty Annas mor

förstod nog att ingen annan än pastorn kunde förmå Hanchen att lemna Stolt.

För att hålla saken så mycket hemligare hade pastorn icke medtagit någon dräng; men han hade berättat den sorgliga händelsen för prostinnan, om hvars tystnad och deltagande han redan på förhand var säker.

Annas mor hade gissat rätt.

Om icke pastorn kommit att afhemta Hanchen, skulle troligen ingen annan förmått att slita henne från Ekbacken, och afskedsscenen var sorgligare och förfärligare, än att den skulle kunna återgifvas på teatern; ty det verkliga lifvet, med dess hemska och tragiska tilldragelser, framställer ofta scener af en så ryslig natur, att de icke kunna återgifvas på Thalias tiljor.

Hvilken var olyckligast af dessa trenne? . . . det är en fråga, kanske icke så lätt att besvara. Måne ändå det icke var Hanchen, ehuru Stolt, såsom den brottslige, hvilken varit orsaken till allt detta elände, bort vara det.

Pastorn visade den beklagansvärda qvinnan ett så varmt deltagande, en så djup, broderlig kärlek, att hon, så länge han var hos henne, hade någon tröst i sitt elände.

De reste hela natten och kommo tidigt på morgonen till Vestervik, alldeles lagom för att få Hanchen ombord på det fartyg, som några minuter derefter, för fulla segel, lade ut från stranden.

Hennes uppträdande och afresa blef således icke föremål för undran och historier; ingen, utom kaptenen och besättningen, hade sett en skymt af henne.

O, visst var denna resa förfärlig för den arma Hanchen! Och återkomsten till fäderneslandet — till det tomma hemmet — med det sjuka, sargade, bedragna hjertat — bedraget af *honom*, för hvilken det offrat *allt* — var ännu förfärligare. Djupt måste man tänka, utan att ändå hinna djupet af hennes belägenhet, hennes förtviflan.

Många gissningar och ett hemlighetsfullt hviskande om något underligt, som måste hafva tilldragit sig i Ekbacken, smög, likt en löpeld, genom hela socknen. Ingen visste dock eller kunde få veta något om verkliga förhållandet, ty de *få*, som visste det, de tego.

Genom moderns outtröttliga omsorg var allt, både ute och inne, till tjänstflickans återkomst, sent på måndagsaftonen, på sitt vanliga vis; men människorna voro icke desamma, det märkte flickan genast. Men huru kunde det vara, när hennes kära och rara matmor var så sjuk? Äfven hon blef så förbi, så bedröfvad häröfver.

Hela måndagen hade Anna varit mycket sjuk och svag, och tisdagen slöt hon en liten dödfödd flicka till sitt olyckliga modershjerta.

»Och nu får far tro, att det är därför, som Anna är så dålig», sade modern, likasom något tröstad vid denna tanke, ty hon väntade sin man på onsdagen.

»Nej, mor, han ska' allt veta sanningen!» sade Stolt med återvunnen kraft. »Han ska' lära känna den niding, som han skänkte sin dotter, sin rara ädelsten.»

Och Stolt höll ord, oaktadt både moderns och Annas böner.

Sent på onsdagsaftonen hade riksdagsmannen återkommit och tidigt torsdagsmorgonen gick Stolt fram till Löfverum. Der bekände han för sin svärfader sitt rysliga brott med den djupa ångrens fullkomliga uppriktighet, utan att söka den ringaste ursäkt i människohjertats svaghet eller i de förhållanden, som gynnat det.

Vi vilja icke söka beskrifva den arme faderns förtviflan. Han *kunde* icke förebrå, dertill var han sjelf för olycklig; men sedan de första stunderna försvunnit, undslapp väl icke den brottslige all förebråelse; dock var det vida mindre, än han både väntat och förtjent.

Faderns möte med Anna var djupt gripande. Han hade lemnat henne så lycklig, så frisk som en vårros, med så ljufva och leende förhoppningar för det nya hemmet, så leende förhoppningar för hela lifvet, och han återsåg henne nu som en bruten, vissnad blomma, så olycklig och, som han tyckte, redan invigd åt döden.

»Far, far! var inte hård mot Gustaf!» hviskade Anna med matt och bruten röst och utsträckte bönfallande sina händer mot fadern.

»Nej, min Anna, var inte rädd för de', du! Ja' har ju aldrig haft hjerta te neka dej någon bön, till och me' inte *den*, som du aldrig framförde i ord», svarade fadern med rörd stämma, och en djup, nästan rosslande suck frambröt ur hans förkrossade hjerta.

Sucken upprepades i ett mattare, men därför icke mindre kvalfullt eko ur Annas bröst, ty hon hade förstått den tanke, som pressade sucken ur faderns hjerta.

»Äfven om du inte bad mej, så skulle ja' ändå inte kunna lägga sten på syndens tunga börda. Ho' ä' nog tung ändå! Och *han* ä' nog olycklig som bär henni . . . de' ä' ju så godt som slut me' den stackar'n!»

Dag skred efter dag öfver det dystra hemmet i Ekbacken och hvarje ögonblick tycktes taga en lifsatom från Annas hjerta, ehuru kärleken med alla sina böner och omsorger gjorde *allt*, för att fasthålla den flyende anden.

Icke ett ögonblick lemnade föräldrarne henne. Hvad betydde nu vårbruk och väfvar, dessa annars så viktiga föremål för deras omsorger? Hela jorden inrymde nu för dem icke mera än *en enda tanke, ett mål, en bön* — Anna, det dyra, kära, snart förlorade barnet.

Stolt — den arme Stolt! — han hade säkert — som det berättas om hunden på Maria kyrkogård i Stockholm — svultit ihjäl vid Annas läger, om icke hennes böner förmått honom att åtminstone nära sig.

Gossen var den ende, som var sig lik, som åt och drack och lekte, men äfven han gret mången gång, för att han icke fick sitta i mammas knä och att icke pappa gungade honom på foten och höjde honom öfver sitt hufvud, som han förr plögade göra. Ehuru svag Anna var, *måste* han dock vara hos henne ibland; då var han så lycklig och smekte moderns bleka kind och kysste hennes färglösa läppar. I dessa stunder slog moderskärlekens gloria åter ut sina ljufva, ehuru matta strålar öfver Annas älskliga ansigte.

Emellertid kysste dödsengeln dagligen Annas kind allt blekare, gjorde slagen af hennes hjerta allt mattare, på samma gång som han i hennes öga tände de första strålarne till förklaringens morgonrodnad.

Hoppet om hennes tillfrisknande fans nu icke mer; icke en gång till den sörjande kärleken egde det numera en enda hviskning.

Långfredagseftermiddagen firade hon minnet af den kärleksrike försonarens död. Hennes man och hennes föräldrar delade med henne denna heliga måltid.

Visst kände Anna i dessa stunder en ljuf försmak af ousägliga fröjder, ty en salig frid skimrade öfver hennes anlete och hennes älskade trodde nästan att själen då lyftade vingen; men om hon än lyftade vingen, så sänkte hon den åter; det var som om dödens engel ömmat för de arma, som lågo knäböjda vid hennes läger.

Påskaftonen var hon lugn och utan plågor. Hon talade månget kärlekens ord till de älskade, som omgafvo henne. Natten till påskdagen blef hon orolig, men påskdagens herrliga morgonrodnad skimrade klart in genom stugans fönster och Anna log så ljuft mot dess vänliga strålar, likasom hade hon vetat att hennes själ på en af dem skulle ila till ljusets salar.

De sutto alla omkring hennes säng.

Hon sträckte mot dem sina matta händer. Hon

tackade dem för all deras kärlek. Hon bad de kära föräldrarne om det, hvarom hon så ofta bedt dem, men aldrig ändå på *det* sättet som *nu*, nemligen att de skulle hålla hennes Gustaf kär och aldrig förebrå honom hennes död. Snyftande lofvade de att uppfylla hennes bön.

Hennes lille gosse, som alltid brukade sofva i hennes säng, hade nu krupit så nära henne, likasom anande att det var sista gången han hvilade vid en moders hjerta, och hade lagt det lilla lockiga hufvudet vid hennes bröst.

Hennes modersöga hvilade ännu på det kära barnet, och kärleken höjde en suck i hennes själ och hon kyste den lock, som denna djupa suck förde till hennes läppar.

»Nu ska' du läsa något för mig, Gustaf!» bad Anna. »Mins du att jag en gång sade, att jag ville höra dig läsa när jag dör?»

Den arme Stolt vände sig om för att taga bibeln och psalmboken, hvilka lågo på bordet.

»Så sätt dig nu hos mig och lägg din arm under mitt hufvud, jag vill somna på den.»

Stolt gjorde så, som Anna bad, och lade böckerna på sitt knä.

De arma föräldrarne sutto båda framför henne, nära sängen.

»Jag vill tala vid dig, Gustaf», sade Anna sakta. Gustaf böjde sitt hufvud ned till henne.

»Var god mot... Han... Hanchen och helsa henne ifrån mig», hviskade hon svagt och afbrutet och böjde derefter sitt hufvud så, att hennes mun nådde hennes makes läppar. Hon vidrörde dem ännu en gång — den sista — i en kärlekens, en afskedets kyss.

Men döden hade redan tryckt sitt isiga insegel på dessa fordom så varma, så friska läppar. Gustaf kände det. En dödskylla drog genom hans själ, genom hela hans varelse, och djup, utsäglig sorg, före-

bräelse och samvetsqual bestormade åter hans olyckliga hjerta.

Annas kyss var dödens och hennes bön hade påmint honom att det var *han*, som var hennes mördare.

»Anna, kan du förlåta mig?» utbrast den olycklige med ångestfull stämma.

Ack, han hade så ofta bedt denna bön, gjort denna bäfvande fråga, men han behöfde ännu en gång från hennes blånande läppar höra svaret härpå.

»Gustaf, läs episteln på fastlagssöndag, den får svara dig», yttrade hon med kärleksfull stämma.

Den arme Gustaf kämpade en svår kamp, innan han egde styrka att uppfylla hennes bön.

Slutligen började han: »Om jag talade med människors och englars tungor och hade icke kärleken» etc.

Gossen hade i sömnen slagit sin arm om moderns hals. Anna hade utsträckt sina båda händer mot de kära föräldrarne, som höllo dem hårdt inneslutna mellan sina.

På Gustaf, hennes lifs enda, varma, trofasta, förlåtande kärlek, hvilade hennes bristande öga, och hennes läppar eftersade, ehuru icke alltid tydligt, de ord han uttalade. »Kärleken är tålig och mild», eftersade hon dock tydligt.

Gustaf fortsatte denna kärlekens herrliga epistel: »Han *fördrager* allting; han *tror* allting; han *hoppas* allting; han *lider* allting; kärleken vänder aldrig åter.»

Dessa ord eftersade Anna svagt afbrutet, men tydligt, åtminstone för Gustafs öron.

Han fortsatte; Annas ord voro nu blott ett sakta mumlande.

»Men nu blifver *tron*, *hoppet* och *kärleken* dessa tre, men *störst* ibland dem är *kärleken!*»

Dessa ord ljödo klara, tydliga från Annas blånande läppar; de voro den sista hörbara tonen från hennes bristande hjerta, och i denna ton hade jordens och himlens kärlek försmält i en ljuflig enklang, för

att i evighet renare och klarare ljuda i salighetens rymder.

Hon drog sakta sina händer ur föräldrarnes och hon sammanknäppte dem öfver det böljande bröstet.

Hennes ögon sökte ännu en gång hennes make, denna hennes rena, varma vårkärlek, men i nästa ögonblick sökte och fann hon en ännu renare, skönare kärlek.

Påskdagens herrliga morgonsol belyste med sina skimrande strålar den bleka, bevingade himlabruden. Hennes läppar logo; det var som om en af de glänsande solstrålarne burit den frigjorda själen upp till det land, der kärleken är starkare än döden.

Vi vilja icke försöka att med ett enda ord ohelga den sorg, som Annas död utbredde öfver de hjertan, hvilka så varmt älskat henne. För en *sådan* sorg ega icke alla jordens tungomål något språk.

Hennes bön blef hörd; de goda, så djupt be-
dröfvade föräldrarne visade hennes Gustaf en öm kärlek — en kärlek utan förebråelse. Ack, men förebråelsen, denna sugande vampyr, denna samvetets omutlige tjensteande, sargade och sönderslet ändå utan uppehåll hans olyckliga hjerta.

De ville att han skulle lemna Ekbacken och flytta till Löfverum, dit de tagit den lille gossen, men derom ville han icke höra talas. Hur skulle han kunna lemna detta dyra hem, der han varit så lycklig, der Anna lefvat, älskat, lidit och dött?

Om sitt prydliga sergeantboställe ville han aldrig höra talas. Han upplät det åt den soldat, som öfvertagit hans nummer.

Vid Ekbacken tillbringade han dagarne, gråtande och grubblande, och nätterna tillbragte han på Annas graf, till dess icke långt derefter krigsropet åter kallade Sveas söner till 1808 års olyckliga krig.

För ingen var detta så välkommet som för Stolt, hvilken nu först likasom återvaknade till lifvet. Skiljemessan var svår från Annas föräldrar, från Annas barn och Annas graf.

»Far, jag kommer aldrig igen!» sade Stolt i afskedets stund, då han, iklädd sin krigiska rustning, stod färdig att begifva sig till den utsatta mötesplatsen, för att sammanträffa med det kompani, han tillhörde. »Mitt lif och mitt blod ska' jag offra för mitt fosterland, och Gud ska' i nåder se till min fattiga själ. Anna förlät mig; hon är nu en Guds engel, och jag vet att hennes förböner följa mig och att Herren ska' för hennes och sin sons skull icke förskjuta en ångerfull och förkrossad syndare.»

»Anders Gustaf har jag inte bekymmer för; jag lemnar honom i så goda händer, och jag vill be' till Gud att han inte, som hans far, lönar kärlek med otack och att Herren inte på honom hämnar faderns missgerningar! Ja, jag hoppas derpå, Anna var ju hans mor!»

»Jag skref ett bref, som jag tänkte att Anders Gustaf skulle läsa, när han vardt stor. Jag ville säga honom en sådan usling han hade till far. Jag ville lära honom hur man kan falla i svåra synder, om man inte har Gud för ögonen; men jag har rifvit sönder brefvet; inte för att skona mig, men jag vill inte göra honom så olycklig. Han skulle ju se'n inte ha' någon riktig glädje och huggnad hvarken af Guds eller människors gåfvor. När han kan förstå att tänka på sin far, då har denne redan länge se'n stått inför Guds domstol. Och sådana der frestelser komma, med Guds hjälp, inte öfver gossen. Och nu till sist, tack! af hjertat tack! både svärfar och svärmor för allt godt, som ni gjort mig, för att ni aldrig lagt sten på min tunga syndabörda och för att ni med er kärlek

och förlåtelse sökt göra den lättare! Gud välsigne er för *allt!*»

Och Stolt tryckte med djup rörelse deras händer, och både riksdagsmannen och hans hustru greto varma tårar.

Sist lyftade Stolt barnet — Annas barn — upp i sina armar. Han tryckte gossen länge till sitt bröst. Han lekte leende och glad med faderns stora, svarta mustacher, under det att en stor, brännande tår dropade ur faderns öga ned i gossens gyllene lockar.

Riksdagsmannen skjutsade sjelf Stolt till gästgifvaregården, der kompaniet skulle samlas, och derifrån drog han bort med den tappra skara, som en gång med så glesnade leder skulle återvända till fäderneslandet.

Efter segern vid Revolax skref Stolt till riksdagsmannen. Han talade om huru tappert svenskarne der kämpat för den seger, de vunnit, men han nämnde icke att han der, som i de föregående striderna, varit kanske den tappreste bland de tappre, och att han, efter den vunna segern, blifvit utnämnd till officer.

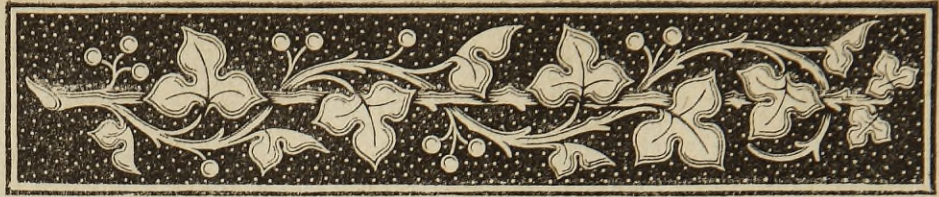
Han hade derefter haft mera tillfälle att utmärka sig, och han hade äfven gjort det.

Hvarest striden var hetast, der syntes alltid hans höga, atletiska gestalt, och hans mod och tapperhet voro kända och erkända inom hela armén.

Så kämpade han vid Lappo, Alavo och Iden-salmi; men här, i segerns ögonblick, sjönk han, den modige grenadieren, genomborrad och nästan sönderskjuten, ned bland de många slagne kämparne, som der för ära och fosterland offrade lif och blod.

Han hade funnit hvad han sökt; han stridde icke för *äran*, utan för — *döden*.

Pastor I. skref till Hanchen och underrättade henne om Stolts död; men ingen visste huru hon tagit denna underrättelse eller om den ens framkommit, ty från henne ankom hvarken då eller sedermera den ringaste underrättelse.

“Kisa-Mor.”

Det är med snillet som med diamanten — båda utgöra hvar för sig den skönaste glanspunkten inom det område de tillhöra — det får icke alltid framträda i all sin möjliga klarhet, det blir ofta obemärkt, undangömdt af råhetens tjocka jordlager. Skulle också detta af gynnande omständigheter eller genom snillets egen inneboende kraft bortfalla, så får det dock icke alltid den äkta slipning, hvilken, likasom hos diamanten, ensamt förmår att deråt gifva dess herrligaste glans, dess, vi våga nästan säga, guda-klarhet.

Till denna jemförelse, dessa små anmärkningar föranledas vi af tanken på den s. k. »Kisa-Mor» — detta åtminstone för våra äldre läsare troligen bekanta namn — hvars egendomliga och sällsynta personlighet vi på ett anspråkslöst sätt vilja försöka att i kort-het framställa.

»Kisa-Mor» utgör ett af vår barndoms klaraste minnen, en af vår tidiga ungdoms undrande och oförgätliga iakttagelser; detta, i förening med de säkra källor vi haft att tillgå, lemnar oss tillfälle att med sanningens, ehuru ofullkomlighetens, drag framställa hennes bild.

Med undantag af utmärkta vetenskapsmän och stora konstnärer, hafva väl få människor erhållit den ryktbarhet, som denna qvinna ur hopen, hvilken hvarken egde skönhet, relationer eller uppfostran, ty

icke blott i de trakter, der hon lefde och verkade, icke blott inom hennes eget fädernesland, utan äfven på andra sidan sund och haf kände man hennes namn och nämnde det med vördnad och beundran, ja, ofta under varma tacksägelse.

Maria Jansson, hvilket var hennes rätta namn, föddes i Nerike, Hardemo socken, 1792. Hennes far var en rik bonde, men, ehuru skicklig jordbrukare, tycktes dock läkarekonsten vara det, som mest sysselsatte hans själ. Han var född af en släkt, som från urminnes tider med framgång hängifvit sig åt qvacksalveri, hvilket denne afkomling omsider höjde till verklig läkarekonst. Han praktiserade mycket, slutligen med sundhetskollegii tillåtelse, och var för sina lyckliga kurer i hela orten allmänt kallad »Läke-Jaen».

Redan från tidiga år visade dottern en bestämd fallenhet att träda i faderns fotspår; men som detta var honom mycket emot, så måste hon i hemlighet söka inhemta någon liten kunskap om faderns ordinationer.

Hon lyssnade vid dörren till det rum, der hennes fader meddelade patienterna sina föreskrifter. Hon försökte tillsmyga sig hans böcker och recepter, men då gubben upptäckte något sådant bestraffade han henne med hårdhet, till och med någon gång handgripligt, under sträng befallning att icke blanda sig i sådant, som hon icke förstod och som icke passade henne.

»Du skall bli qvinna, Maja, och icke qvacksalverska, ty längre kan du ändå aldrig hinna», brukade han säga. »Du skall lära dig att sköta ditt hus, att se efter dina kreatur, det passar dig, och inte te hålla på och laborera, som du ändå inte förstår och aldrig kan lära dig förstå», tillade han, som hade ett rikt giftermål i perspektiv för sin dotter.

Han visste icke att, oaktadt hans åtgärder, hans stränga förbud, hans dotters namn en gång skulle blifva mera stort och frejdadt, än sjelfva »Läke-Jaens».

Men dottern tillhörde dessa starka, mäktiga andar, som aldrig kunna nedslås, snarare eggas af yttre hinder, som aldrig låta nedtrycka sig af någon boja, utan som, i trots af hvarje sådan, går framåt på den bana, som den inre kallelsen utstakat.

Fadern ovetande kunde hon nästan alla hans recepter utantill, visste hvartill alla de örter skulle användas, hvilka han insamlade, och hon verkstälde i tysthet mången kur.

Då fadern nu, oaktagadt de stränga förbuden, åter öfverrumplade henne på det förbjudna området, befalde han henne — man vet icke om det var i vredesmod eller för att pröfva hennes skicklighet — att hon skulle spjelka det afbrutna benet på en bonde, hvilken för detta ändamål kommit till honom.

Dottern fullgjorde i faderns närvaro hans uppdrag och det på ett så öfverraskande sätt, att han icke kunde annat än gilla hennes kirurgiska operation. Men detta oaktagadt stod han ändå fast vid sitt beslut.

Maria hade föresatt sig att aldrig gifta sig. Kärleken spelade aldrig någon roll i hennes lefnad och vi kunna således icke sanningsenligt interfoliera eller illustrera denna lilla teckning med någon kärlekens episod. Hon kände nästan icke de veka, ömma känslor, som vanligen utgöra grundtonen i kvinnans väsende. Det husliga lifvet föreföll henne inskränkt och obetydligt. Ett skönare, rikare fält för hennes verksamhet vinkade henne i inbillningens stolta drömmar. Men fadern befalde och hon *måste*, ehuru med missnöje och motvilja, räcka sin hand åt den af fadern utsedde brudgummen.

Fadern lät henne välja, antingen hon ville hafva tusen riksdaler eller blifva s. k. kronbrud. Vi hafva sjelfva hört henne berätta detta, då hon var på väg från Åby till Horns kyrka, för att öfvervara ett dubbelt kronbröllop, som major Flodman gjorde åt tvenne af sina tjenarinnor.

»Jag ville blifva kronbrud. Jag ville en gång hafva roligt. Jag visste att detta var den *enda* fröjd, jag skulle få af mitt giftermål», tillade hon med sin energiska stämma.

Och verkligheten bekräftade snart denna förutsägelse. Mannen var slarfvig och supig och deras äktenskap blef i alla afseenden olyckligt. Men icke vilja vi påstå, att felet härtill ensamt bör tillskrifvas mannen. Den pligt man ringaktar, vårdar man sällan väl, och hans mindre ordentliga lefnadssätt kunde möjligen till någon del vara en följd af det bristande intresse, som hustrun egnade åt sitt hus och sin man.

En man blir sällan lycklig med ett s. k. snille. Hemmets pligter blifva vanligen underordnade och ringaktade. Det är endast dessa verkligt sublimt stora snillen, som, likt solen, kunna lysa öfverallt, lika varmt och upplifvande i den anspråkslösa dalen som på de stolta höjderna.

Alla heta icke Anna Maria Lenngren — hon som förenade *allt* af *qvinna* och *snille*, af hjerta och hufvud.

Omkring 1813 skrefs ifrån Horns församling i Östergötland efter »Läke-Jaen» för att bota en kräftpatient, en gammal rik och aktad man, som i många år lidit af denna svåra, tärande sjukdom.

Länge dröjde svaret, och då det ankom, medförde det underrättelsen, att »Läke-Jaen» var död, men att dottern, som trodde sig kunna bota det ifrågavarande onda, skulle så fort möjligt var företaga resan till Horn.

Hon anlände, rask, modig och fullt säker på framgången af den kur, hon skulle börja, och det lyckliga resultatet deraf visade att hon icke bedragit sig.

Den gamle, så länge och så djupt lidande mannen botade hon fullkomligt och på samma gång en yngre medlem af hans familj, som för en svår tår-fistel, utan förbättring, länge varit under arkiatern Bjerkéns vård.

Dessa båda så lyckade kurer förvärfvade henne hela ortens hyllning och beundran samt gjorde den

tacksamma familjen så till hennes gäldenärer, att de tyckte sig aldrig nog kunna visa henne sin tacksamhet och erkänsla. Men som hjerta och tillgångar voro i öfverensstämmelse hos dessa ädla menniskor, så fingo de snart ett tillfälle härtill.

Äfven hon hade fäst sig vid dem, och då hon nu med dem rådgjorde huru hon skulle ställa sin framtid, emedan hon hade beslutat att skiljas vid sin man, tilläggande att hon särdeles väl trifdes på denna ort, så erbjödo henne tvenne systrar af husets medlemmar, hvilka skulle tillträda en egendom, de köpt, att flytta med dem till densamma och anse deras hus såsom sitt eget.

Med förtjusning antog hon detta anbud och det i detta ords rikaste mening, och de första åren hon tillbringade i dessa älskliga, tacksamma väninnors hem, var måhända den lyckligaste tiden i hennes lefnad, en tid, om hvilken man nästan skulle kunna säga, att jordskorpan bortföll från hennes snilles diamant.

Vänlig, liflig och glad ända till ytterlighet, lekte och skämtade hon, utan att någonsin visa det vilda, uppbrusande lynne, som sedermera blef en plåga för alla, hvilka omgafvo henne.

Allt mer och mer intog hon sina väninnor, hvilka med hela sin själ fäst sig vid henne och gafvo henne ett insteg i deras hus, som hon sedan allt för mycket missbrukade.

Det var år 1814, som hon tillträdde sitt nya hem, och det var der, som hennes egentliga praktik började; der förvärfvade hon sin egentliga ryktbarhet, ehuru hon visst förut varit mycket anlita i orten, då hon vanligen på Kisa gästgifvaregård emottagit de sjuka, och det lär vara derifrån som hennes namn — *Kisa-Mor* — härleder sig.

Nu strömmade hopar af menniskor till denna undangömda vrå, detta vackra, romantiska Kind. Här mottog hon patienter från landsorten, hufvudstaden

och till och med icke sällan från utlandet. Här hölls öppen taffel för alla och, så långt utrymmet medgaf, hade de sjuka sin bostad, många för långa tider, i detta rika, gästfria hem, der väninnorna för henne uppoffrade tid, hvila och ofta husfriden. Och ändå — de gjorde det gerna för *hennes* skuld.

I flera år fann hon nöje i många vackra, nyttiga och olika sysselsättningar, och *allt* hvad hon företog sig lyckades. Ifrån det finaste broderi kunde hon gå ut i smedjan, der hon med samma lätthet förfärdigade gröfre och finare arbeten, eller i slöjdstugan, der intet var henne omöjligt att verkställa. Hennes väfspännare t. ex. öfverträffade alla andra och de fruntimmerskängor, hon gjorde, voro utmärkta.

Hennes rykte steg och hennes patienter slösade på henne tacksamhet, smicker och gåfvor. Hennes högmod växte, hennes arbetslust försvann och hennes lynne blef allt mera ojemt och uppbrusande. Ännu hade hon dock många goda mellanstunder, då hon gjorde mycket godt och gladde månet hjerta, och så länge hon var kvar i detta skyddande hem lyckades det hennes outtröttliga vårdarinnor att för främlingar dölja hennes fel, hvilka de tyst och tåligt uppbyro.

År 1824 gjorde hon en resa till Stockholm, dit hon var bjuden af några vänner, som varit hennes patienter och vid hvilka hon synnerligen fäst sig. Hon förbjöd då att man icke fick omtala hennes vistande i hufvudstaden.

»Jag är här gäst och icke läkare, sådana ha' ni ändå så godt om här», yttrade hon, fruktande att blifva öfverhopad af patienter.

Hennes vistelse derstädes kunde dock icke hållas hemlig bland deras bekanta, i hvilkas hus hon var. Ja, äfven till de högre gemaken trängde ryktet, att »Kisa-Mor» var i hufvudstaden.

En rik grosshandlare, hvilken länge lidit af en, som det sades, obotlig sjukdom och hvilken var en

frände till hennes värdfolk, lyckades slutligen genom deras böner att förmå henne att göra honom ett besök.

Sedan hon mera med sin blick än genom frågor gjort sig underrättad om hans sjukdom, försäkrade hon honom, på sitt vanliga bestämda sätt, att hon skulle, i fall han ville följa hennes föreskrifter, göra honom fullkomligt frisk.

Den sjuke blef så utom sig af glädje och tacksamhet, och han sade sig icke veta hur han skulle kunna återgälda sin stora förbindelse.

»Låt oss tala om den saken sedan», svarade madam Jansson, hvars skarpsynthet hade på en blick, som vexlats mellan den sjukens unga, bleka, vemodsfulla dotter och en af husets kontorister, bestämdt arten af sitt arvode, såvida den rekognosering, hon ämnade anställa, utfölle till kontrahenternas fördel.

»Jag tycker visst att kärleken är bara pjoller», yttrade hon till sin värdinna, sedan hon af henne emottagit nöjaktiga underrättelser om de älskande; »men efter som den af många anses för det bästa här i världen och att den, när den riktigt angriper hjertat, är en sjukdom lika svår som någon annan, så kan man väl en gång försöka att slå sig på och bota den.»

Och när fadern åter började tala om sin tacksamhet, med undran hur han skulle kunna afbörda densamma, då ryckte madam Jansson fram med det egna honorariat, hvilket var nära att borttaga verkan af hela kuren, så öfverraskade och förskräckte det hennes patient.

Madam Jansson försökte nu genom sina starka förnuftsskäl att öfvertala honom, men han var omöjlig att öfvervinna. Hon måtte eljest begära hvad hon ville, hur mycket hon ville, blott icke *detta*, som liknade en barnsaga — yttrade han.

»Ja, huru som helst, jag reser ifrån kuren och lemnar Stockholm i morgon dag. Ty grosshandlaren

skall tro, att Maria Jansson icke är att leka med; hvad hon sagt, tar hon *icke* tillbaka!»

Lifvet med alla dess skatter var grosshandlaren för kärt; han gick omsider in på det äskade honorariat. De älskande tyckte att Kisa-Mor var en riktig engel, men grosshandlaren att hon var en riktig sate.

Emellertid blef äktenskapet lyckligt och man påstår att kontrahenterna ännu njuta dess lycksalighet; men då presten under vigseln sagt: »Äktenskapet är af Gud stiftadt!» då mumlade grosshandlaren missnöjd: »Detta äktenskap är af madam Jansson stiftadt!»

»Under mitt vistande i Stockholm» — så berättade madam Jansson sjelf, — »fick jag en dag besök af en vacker, fin och okänd herre, hvilken lärer varit excellensen Brahe, ehuru han icke tillkännagaf sitt namn.

»Han bad mig att jag skulle följa honom, och det på ett sådant sätt, att jag icke kunde säga nej. Af honom fördes jag nu till slottet och der genom många trappor och höga rum in till en herrre med örnäsa och örnblick, och jag förstod att det var konungen.»

Vidare sade hon ingenting om denna audiens, men andra hafva berättat att hon verkligen af Carl den fjortonde blifvit rådfrågad för den svåra hufvudvärk, som plågat honom, hvilken hon också lyckats mildra — till och med påstods det bota.

För sanningen af detta påstående kunna vi icke garantera. Hvad som dock är säkert, är, att hon år 1825 examinerades af Stockholms läkare och erhöll derefter sundhetskollegii tillåtelse att utöfva läkarekonsten.

Alla dessa framgångar, om de ock fördelaktigt inverkat på hennes medicinska skicklighet, hade dock skadligt inverkat på hennes karakter, på hennes moraliska menniska.

Hon började nu alltmera att framstå så vild, så

uppbrusande, så despotisk och otyglad, att hennes väninnor funno det bäst för henne att hon fick ett eget hem, der hon ensam kunde få regera.

De köpte derföre Katrineberg, ett litet täckt ställe, beläget nära Horns kyrka, vid en vik af Åsunden, hvilket de iordningstälde samt skänkte henne för lifstiden.

Dit flyttade hon i Mars 1829. Men nu kunde det nästan sägas vara slut med hennes ädlare sympatier, med hennes bättre menniska, ty nu utvecklade sig med förvånande hastighet hennes smak för öl, hvilken snart öfvergick till ett häftigt, ohämmadt begär efter alla spirituösa drycker, och i följd häraf blef hennes lynne allt mera retligt, vildt och uppbrusande.

Hennes hem var nätt, bekvämt och treffligt och öfverinseendet deraf öfverlemnadt åt ett bättre fruntimmer, med sträng tillsägelse att allt skulle vara fint och utsökt, hvilket icke var så svårt i denna bördiga trakt, der både skog och sjö lemnade så rika bidrag till det utsökta bordets läckerheter.

Hela orten bar sina varor till Katrineberg; herrgårdarne hade sjelfva hvad de behöfde och Kinda båtled var ännu icke öppnad; produktionen hade således icke så lätt att bli transporterad; man var glad att hafva ett ställe, der man kunde blifva af med sina produkter.

Patienter hade hon här i tilltagande, otrolig mängd och resande anlände dagligen till hennes boning, der gästrum voro anordnade för deras emottagande, och de, som icke fingo rum derstädes, herbergerades å Flarka gästgifvaregård eller i trakten deromkring.

Äfven patienterna rönte understundom hennes ojemna, hårda lynne, men ingen skillnad gjorde hon någonsin till personen. Hög eller låg, rik eller fattig var för henne detsamma. Alla behandlade hon lika vänligt eller lika hårdt, allt under inflytande af lynnet för stunden.

Från morgon till qväll var hon öfverhopad med patienter; men på senare åren gjorde de klokast, som passade på morgonstunderna för sina besök.

I sitt hus, bland sitt husfolk, förde hon för det mesta ett hårdt och orättvist regemente; endast de stora presenterna kvarhöllo tjenarinnorna.

Det hände icke sällan, då hon för grymt hade förolämpat dem, att hon delade det honorarium, som den bortfarande patienten lemnat henne, mellan husmamsellen och pigorna; den förra erhöll då vanligen dubbelt mot de senare, men så hade hon ock uppburit mer än hälften af hennes vilda lynne, hennes orättvisa.

Utom dessa mutor, egde hon också ett annat medel att nästan allsmäktigt inverka på sin omgivning, nemligen den för alla öfverlägsna naturer gemensamma förmågan, att med ett vänligt ord, en vänlig blick likasom godtgöra de grymmaste förolämpningar, att åtminstone för stunden borttaga sjelfva minnet deraf.

Att hon så der kunde rasa mot människor, hade väl till stor del sin grund i det högmod, som deras afgudiska hyllning uppväckt i hennes själ. Hon hade för litet hjerta, för litet bildning och framför allt för litet gudsfruktan, för att ödmjukt och till sin fördel uppbära detsamma.

»När Gud har gjort en människa stor, kan han inte begära att hon skall känna sig liten», yttrade hon, och hon tyckte sig nästan vara en gudomlighet. Som bevis derpå sade hon alltid på sitt djerfva, egna sätt: »Hvad en annan behöfver en hel lifstid till, det kan *jag* uträtta på en minut.»

Hon var lika trofast vän, som oförsonlig fiende, och hon skydde inga medel att gagna den förra och hämnas på den senare. Härom — isynnerhet i det senare fallet — kunde många bevis anföras.

Hennes utseende var, likasom hela hennes personlighet, i hög grad originelt. Hon var af medel-

måttig storlek och af stark och axelbred kroppsbyggnad. Hennes ansigte hade, isynnerhet under de senare åren, en hög, nästan blossande färg, och uttrycket deraf var kraft, mannamod och en energisk beslutsamhet.

Det utmärkande draget i hennes yttre var hennes ögon, som voro blå och djupt liggande, och hade man en gång sett dem, glömde man dem aldrig.

Hon fästade dem vanligen forskande på patient eller icke-patient, och man nedslog gerna ögonen för denna blick, som man tyckte trängde till det innersta, ja, till hvarje fiber af själen.

Denna forskning lär hon äfven hafva användt, mer än muntliga frågor, till undersökande af den sjukdom, för hvilken man rådfrågade henne.

Egen i sin klädsel, som i allt annat, hade hon sitt ljusbruna hår uppstruket rundt omkring hufvudet, der en liten kam sammanhöll det och hvarifrån håret nedföll i naturliga lockar. I sin högtidsdrägt bar hon »stycke och mössa», den senare af hvit atlas, prydd med guldspetsar och guldbroderi.

Hon nyttjade alltid kjol och tröja af fint kläde eller kasimir, tjocka silkesdukar under tröjan och fina spets- eller broderade kragar öfver densamma. På en tjock guldkollier hängde hennes klocka, som fästades i förklädet, hvilket, ehuru af präktigt siden, likväl icke sällan begagnades som penntorkare.

På trettioalet, då vi tillbringade någon tid i hennes granskap, voro vi en dag bjudna till henne.

Hon mottog oss vänligt, ehuru icke med denna värmande, elektriserande hjertlighet, som ofta är en värdinna, isynnerhet på landet, så egen.

Hennes hem var uppfyllt med en mängd pretiosa, bestående af silfver och äkta porsliner, vaser och dylikt, och då hon öppnade dörrarne till den höga perlfärgade skänken, som hade sin plats i salen, så syntes det inre verkligen som ett litet Eldorado. All denna herrlighet var en gåfva af hennes patienter.

I förmaket visade hon en utmärkt vacker och dyrbar servis, en present af nuvarande hofmarskalken grefve Falkenberg, egaren till det sköna, storartade Brokind, hvilken äfven hade henne att tacka för en återvunnen, länge vacklande helsa.

Sjelf förde hon oss kring det lilla området för hennes boning, der hvarje liten jordfläck var väl och systematiskt använd för alla möjliga sädesslag, buskväxter samt blommor, och der hvarje särskildt slag företedde en så yppig växtlighet, att det syntes som om det varit en förädlad upplaga af detsamma.

Det syntes verkligen som om en sydländsk sol utgjutit sina värmande, lifgifvande strålar öfver detta lilla skiftande herbarium.

»Jag är också *sjelf* trädgårdsmästaren!» sade hon likasom till svar på vår förvåning och beundran, och det uttryck i blick och röst, med hvilket hon utsade dessa ord, måste man hafva *sett*, för att kunna göra sig en föreställning om den förgudning, hon egnade sig sjelf.

På eftermiddagen ankom posten och medförde till madam Jansson — hon kallades endast af resande fru — en väska full af bref.

Vid sitt anspråkslösa, oordentliga skrifbord, hvilket hade sin plats i hennes sängkammare, belägen innanför köket, bröt hon för öppen dörr det ena brefvet efter det andra, nästan som barnet behandlar en leksak; dock lade sig stundom den kullriga pannan i djupare veck.

Klockan sex var madam Janssons mottagnings-timma för ortens patienter, och man såg huru de till ett icke ringa antal samlades på gården och förstugustrappan.

Hon var denna afton vid sitt blida lynne och behandlade de många olika hjälpsökande på sitt sätt vänligt, under det att hon förband deras ben, armar och fingrar, ty det var den aftonen mest för yttre åkommor, som söktes bot.

Trakteringen var präktig och öfverflödlig, supén så fin, att den med heder kunnat serveras för hufvudstadens epikuréer; men då ögat under densamma såg genom den öppna dörren en skymt af den stackars husmamsellens förgråtna ansigte, då förlorade den mycket af sin *haut goût*, ty det var lätt att förstå hvad den kostat henne.

Under supén ankom en ung, sjuk, nygift fru från Göteborg. Efter måltiden funno vi både henne och hennes syster på trappan.

Den sjuka, nästan aftärda qvinnan fördes in i doktorinnans rum, till hvilket dörren icke igenlästes.

Som vanligt stälde madam Jansson sig med korslagda armar framför patienten.

»Jag kan ingenting göra för er!» utbrast hon slutligen med mörk blick. »Och jag frågar, hvad skulle ni här att göra? Tror ni att jag kan blåsa lif i domnade lifsandar? Det enda råd jag har att gifva er, är att ni i morgon bittida börjar återresan till Göteborg, såvida ni vill dö i ert eget hem.»

Denna hårda dom, hvilken bekräftades genom den unga qvinnans död, kort efter hennes återkomst till den förtviflade mannen, kan bära ett vittnesbörd både om madam Janssons hjerta och hennes skicklighet.

Man bad henne ofta att hon skulle lära sin välgörande konst åt någon annan, på det att hon äfven efter döden skulle kunna gagna den lidande menskligheten.

»Det vore icke värdt att försöka», svarade hon alltid; »det är *ingen*, som kan lära den.» Och hon gjorde heller aldrig i detta fall något försök.

En gång anträffade hon dock ibland sina patienter en fröken L. från Stockholm, den enda, som hon någonsin ansett mäktig att inhemta hennes kunskaper. Hon fann henne ega kraft, hufvud, energi. Hon erbjöd henne derföre, glad och förtjust, sitt hem och derjemte inhemtandet af hennes kunskaper.

»Vore jag icke excellensen De Geers protégé, så ville jag blifva Kisa-Mors!» svarade fröken L., som verkligen var en aflägsen släkting till excellensen och i åtnjutande af hans synnerliga vänskap och godhet.

De senare åren lemnade aldrig madam Jansson sitt hem, icke en gång för att besöka de sjuklingar, som bodde inom församlingen. Ofta hände det att de patienter, som ämnade besöka henne, voro så sjuka att de dogo under vägen.

En herre från Wermland, en släkting till biskop Hedrén, hann ej längre än till Kisa, d. v. s. han orkade icke längre fortsätta resan. Man gjorde allt, för att förmå henne att fara till honom, men härtill kunde hvarken böner eller föreställningar beveka henne.

Mot slutet af sin lefnad hade hon gjort bekantskap med en fröken B. från Linköping, en vacker, men fattig flicka. Ehuru olika dessa båda tycktes vara, både med afseende på ålder, väsende och intresse, kände de dock genast en ömsesidig sympati och tycktes sedan nästan förguda hvarandra.

Denna nya skyddsling tillbringade sedermera många och långa tider hos madam Jansson och njöt i rikt mått af hennes godhet och presenter, hvilket hon på sitt vis återgäldade med utmärkt vackra, af madam Jansson mycket omtyckta broderier.

Det sades att fröken B. skulle få testamente på en del af madam Janssons förmögenhet, men antingen var detta aldrig ämnadt, eller också — hvad som är troligast och som så ofta inträffar i dylika fall — blef verkställandet för länge uppskjutet.

Fröken B. var ständigt hos madam Jansson under sista tiden af hennes lefnad.

Hon hade förlorat all matlust och enda medlet att få henne att förtära något, var att hennes gunstling satt på hennes knä och kredensade hennes föda, på det sättet, att hon åt sked om sked med den sjuka.

Fröken B. var också närvarande vid hennes död, som inträffade den 26 Februari 1842.

Hennes enda dispositioner voro till hennes tjennare och en obetydlig summa till Horns kyrka, såsom tacksamhet därför att hon de senare åren för sina resande patienter fått begagna en liten byggning, tillhörande kyrkan.

Hennes förmögenhet uppgifves olika, ända till 80,000 riksdaler; dock lär den verkligen, till mångas förvåning, icke uppgått till mer än omkring 40,000. Hennes då ännu lefvande bror, bosatt i Nerike, blef hennes ende arfvinge.

Året innan hon dog, föll det henne in, att hon ville hafva sin grafsten huggen, och som hos henne vilja och verkställighet alltid *måste* vara synonym, så ankom snart den beställda stenen, dock utan inskription, emedan hon hade utsett församlingens unge klockare eller skolmästare att ombesörja detta.

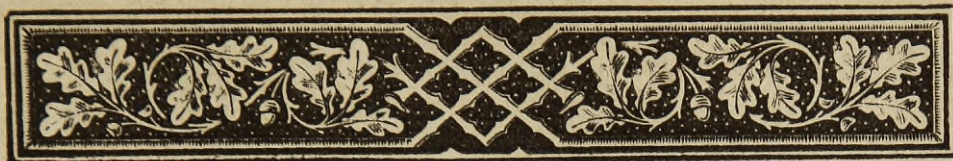
Han bad henne ödmjukt att få dröja dermed till våren, ty, som arbetet måste försiggå i ett uthus, tillät honom icke hans helse att under vintern företaga det.

Derom ville dock icke madam Jansson höra talas.

»Det *måste* ske genast!» sade hon med denna befallande allmakt, som icke tillät möjligheten af en motsägelse.

Den unge mannen började och fortsatte således under den kalla årstiden detta arbete, och under det att han, liggande på den iskalla stenen, der inristade dödsrunorna, insmög sig i hans lemmar den döds-kyla, som redan den följande hösten slutade hans lefnad.

På Horns kyrkogård hvilar under denna sten, hvilken endast antyder namn jemte födelse- och döds-år, den på sin tid så ryktbara, så originella och rikt begåfvade qvinna, som utöfvade en nästan underbar allmakt både öfver menniskor och plågor.

Misstankens offer.

På ett af de många vackra herresäten, som ligga vid Bråvikens stränder, bodde för flera decennier tillbaka en af de adliga familjer, hvilka nästan från urminnes tider innehafvt detta ställe.

Familjen var icke stor; den utgjordes af hufvudfadern — en för detta embetsman i ett af hufvudstadens kollegier — hans maka och tvenne söner jemte deras informator, hvilken i denna egenskap på sitt sätt fick den äran att räknas till familjen.

En fattig fader- och moderlös flicka tillhörde äfven huset.

I likhet med nästan alla dylika stackars varelser stod hon på denna svåra, balancerande ståndpunkt, som väger mellan herrskapet och domestikerna, utan att egentligen tillhöra någondera. Hon får icke räknas till herrskapet och *vill* icke räknas till folket.

Denna ifrågavarande flickas befattning kunde sägas vara ett slags allehanda, ty hon var på en gång husmamsell, sömmerska och kammarjungfru. Dessutom fick hon i hennes nåds ensamma stunder vara hennes sällskapsdam.

Hon härstammade från Finspong och hette derföre Aurora — ett namn, som nästan de flesta flickor under flera årtionden der erhöllo, efter de båda sköna grefvinnorna De Geer och Wetterstedt (mor och dotter).

Hon hade som barn ofta lekt med denna senare jemte hennes syster, grefvinnan Piper, och egde så-

väl derigenom som genom den vårdade uppfostran, hon erhållit i hemmet — kanske dock mest genom naturens rika faddergåfva — ett behag och en finhet i sättet att vara, i förmågan att uttrycka sig, som gjorde henne i hög grad älskvärd och intagande, så mycket mera som hennes ansigte var fagert och vårfriskt och egde ett nästan oemotståndligt uttryck af oskuld och skär jungfrulighet.

Med alla dessa företräden var det ju naturligt, att hon skulle tilldraga sig det manliga könets beundran och att hon i hög grad skulle ega den attraktionskraft, som man vanligen kallar »karltycke».

Den unge informatorn, en älskvärd och rikt begåfvad — på vårt moderna språk — filosofie doktor, var en af dem, som varmt flammade för den vackra Aurora eller »Rora», som hon kallades på herrgården; ty hennes nåd tyckte, att det låg för mycken pretention i namnet Aurora, hvilket icke passade för en så underordnad samhällsställning.

Emellertid tyckte den unge magistern, som han nu kallades, att han icke kunde förstå Auroras köld — vi få ju med honom kalla henne vid detta namn, hennes nåds öron såras numera icke häraf. Han tyckte — och det kanske icke utan skäl och enligt psykologiska slutsatser — att hennes unga hjerta icke bort kunna emotstå doftet af hans friska lagerkrans — han hade promoverats kort före sin ankomst till herrgården — hans ståtliga figur, hans varma kärlek, hans tjusande, deklamatoriska citater ur både Franzén och Vitalis: den tiden moderna, och då, liksom ännu i våra dagar, af de flesta omtyckta skalder.

Hennes nåd hade märkt magisterns kärlek, ehuru väl han tyckte sig med säkerhetslås hafva instängt den innersta hjertkammaren. Men lågor äro icke lätta att innestänga, de frambyta oemotståndligt, och de, som äro af dylik beskaffenhet med den unge magisterns, titta ju alltid förrådande fram genom ögat, denna hjertkammarens klara fönsterruta.

I de ögonblick då hennes nåd tyckte sig märka reflexen från de der lågorna, lagade hon alltid att han, liksom af en händelse, kom att nämna Aurora, för att få benämna henne med den förnedrande titeln: »min kammarjungfru».

Ack, hvad dylika släckningsmedel äro illa valda, illa beräknade! De verka alltid motsatsen af hvad de åsyftat, de äro som olja på eld.

Emellertid grubblade magistern natt och dag på Auroras fortfarande köld och kom slutligen till den säkra konklusion, att någon eröfrat hennes hjerta, innan hon lärt känna *honom*. Men hvem kunde väl denne lycklige vara? Derpå grubblade han, tände sin diogeneslykta och sökte, likt och olikt, utan att dock kunna upptäcka *den* han sökte.

En afton i slutet af augusti — denna kärlekens månad, med sina mystiska aftnar, sina förtjusande måndagar — vandrade magistern, som vanligt grubblande på det märkvärdiga problemets lösning, nere vid den ekkransade hafsstranden.

Herrskapet hade rest till Stockholm och hans disciplar voro i prostgården; han njöt således ostörd af denna frihet, som, ehuru efterlängtad, dock icke alltid tillfredsställer själen; den föder ofta ett underligt tomrum och blir liksom ett spelrum för längtan och önskningar.

»Ack», tänker man, »om nu . . .» och så kommer så mycket outtaladt, som nog hvar och en vet och kan tillägga, efter det egna hjertats erfarenhet.

»Ack, om Aurora älskade mig!» suckade vår magister; ty denna tanke var dock hans A och O. »Tänk hur lycklig jag nu kunde vara! Hur vi då här i månskenet under ekarnes skugga kunde, vid vågor- nas suckande toner, läsa Vitalis' herrliga »Sånger till Laura» eller — hvad som vore ännu skönare — läsa

kärlekens glödande runor i hvarandras själ. Men hon älskar mig icke! . . . » Och så började han åter grubbla på lösningen till den underbara gåtan, *hvem* denne lycklige kunde vara, som stod lik en oöfvervinnelig förpost i hennes hjerta.

Han stödde sitt hufvud mot den hundraåriga ekstam, under hvars krona han nedsjunkit. Vågen suckade, trastarne slog sina ljufliga sånger, den bleckindade Hesperis utgöt öfver lunden sin balsamiska vällukt, månen lekte skimrande på den klara vattenpegeln, strålarne bröto sig mystiskt darrande genom det gamla trädets grenar ned på den unge svärmarens kind och der kysste de vänligt den lilla glänsande perla, som vi, af respekt för lagerkransen, icke våga analysera.

Ett sakta prassel hördes, hviskande röster närmade sig — han hade igenkänt den kära stämman, men hvem var den andre, den vid hvilken hon talade? Han hade icke hört mer än *hennes* röst. Nu — han såg tvenne skuggor gå förbi, mera visste han ej, ty det blef mörkt för hans ögon — förmodligen total månförmörkelse. — — — — —

Sedan det åter börjat dagas för magistern, såg han icke mer de båda gestalter, hvars åsyn slagit honom med blindhet, men hans öra tyckte sig förnimma ett sakta hviskande ljud, och nu lade sig hela hans själ, ja, alla hans sinnen i hörselns organ. Han vågade knappast andas.

»Att du kan tro, att jag älskar honom!» hördes åter den välkända stämman. »Du vet ju att jag, långt innan jag såg honom . . . »

Han hörde icke fortsättningen.

»Men nog vet du, att *han* älskar dig. Han kan ju vid bordet icke taga sina ögon ifrån dig, och han har . . . »

Magistern förnam icke fortsättningen.

Nu talade åter den qvinliga stämman, men hon hördes blott som ett sakta sus.

»... och sin lagerkrans» — sade hon tydligt — »och den är nog skön; men har icke eklöfskransen också...»

Nu förlorade åter lyssnaren meningens tråd, och han förlorade på samma gång nästan sin tankekraft, sin besinning, ty han hade tydligt igenkänt den manliga stämman i den jublande repliken till de ord, han icke hört.

»Bokhållaren!» var han nära att utropa, men detta förfärliga ord ljöd blott i hans eget bröst, men med en stämman, som han tyckte utsprutade ett gift, hvilket på en gång förbrände alla hjertats blommor, all dess vårliga grönska.

»O, jag blinde dåre! Men huru skulle min tanke kunna falla på *honom*? O, du underliga, oförnuftiga qvinnohjerta! Aurora, du, som står så mycket öfver honom i bildning och själsadel, nog vore då *en annan*, mera lik dig, mera värd din kärlek.»

Och nu uppstälde tanken tvenne paralleler: den ene en ung, intelligent filosofie magister, med svarta lockar, ståtlig gestalt och ett par djupblå, själfulla ögon, derjemte många älskvärda, m. m. Den andra en lång, skranglig bokhållare, med ljust hår, ljusa, opålitliga ögon och hvilkens hela lärdom bestod i en andefattig sifferkunskap, och dertill många, nästan oräkneliga, m. m., af en helt olika beskaffenhet än dem, som kompletterat vår första parallel.

Emellertid satt vår magister som på glödande kol, och han vågade ändå icke uppresa sig, af fruktan att blifva bemärkt af de älskande. Hade det ock icke varit så, månne han ändå ej suttit kvar? Vid dylika tillfällen äro vi liksom berusade af en slags nästan infernalisk njutning, som gör att vi droppe efter droppe ända till dräggen tömma giftbägaren. Stundom kände han ett häftigt begär, ett slags berserkaraseri, att rusa fram och lik en rofgirig hök slå

ned öfver det kuttrande dufvoparet. »Med hvad rättighet?» frågade varnande förnuftet.

Han föresatte sig att icke lyssna, och ändå uppfångade han hvarje möjligt ljud, äfven dem, som han tyckte till aska förbrände hela hans varelse. Ångestsvetten perlade på hans panna, och han menade att ingen af historiens kämpar, ingen af bibelns martyrer kämpat en kamp, jemförlig med hans.

Ändtligen reste de älskande sig från den lilla torfsoffan. De vandrade, med armar och händer tätt slutna i hvarandras, helt nära förbi den plats, der den stackars magistern satt. Fullmånen föll på Auroras ansigte. Nej, *aldrig* hade det varit så skönt!

Sedan han i vild strid ändtligen kämpat sig fram genom lidelsens brusande svallvågor kom han till förnuftets lugnande hamn. Den förändrade underbart hans synkrets. Han såg nu Auroras kärlek till bokhållaren på ett helt annat sätt, såg den såsom ganska naturlig. *Han* hade varit den *ende*, som i det kalla, stela hemmet mötte henne med deltagande, den ende, som var hennes *like*. Ack, i detta ligger redan mycket! Ensamheten, behovet efter ömhet, yttre likstämmiga förhållanden föda ofta känslor, som i ett annat läge aldrig skulle uppstått. Sjelfva bokhållaren hade nu förändrat gestalt. Han var nu en ganska vacker yngling, med ett gladt, vänligt sätt, som nog kunde vinna ett ungt, kärleksrikt hjerta. Han trodde dock, att om Aurora på en gång sett dem båda, skulle hon helt visst föredragit magistern framför bokhållaren, och denne skulle då blifvit lyckligare.

Hade ock egenkärleken någon liten del i denna slutsats, så kunde dock förnuftet icke jäfva den.

Herrskapet hade hemkommit från Stockholm. Magistern hade längtat derefter, ty icke satt han alltid i lugn qvar vid förnuftets strand. De der månskenspromenaderna skulle åtminstone nu upphöra och »kammarjungfrun» åter intaga sin vakthafvande plats.

Denna aldrig angenäma plats bytte sig snart efter

hennes nåds hemkomst i ett slags fängelse, ty denna insjuknade; och från detta ögonblick fick den stackars flickan hvarken natt eller dag någonsin lemna sjukrummet och den otåliga patienten.

Magistern fick således aldrig se en skymt af henne — men bokhållaren fick det icke heller — och i denna visshet låg dock för den förre ett ljufvigt, sockersött manna.

Den sjuka sväfvade länge mellan lif och död; slutligen var dock faran förbi. Professor Noréus, den tiden ansedd som en af Norrköpings skickligaste läkare, hade, som man sade, räddat hennes lif.

Det blef nu glädje i hela huset — i synnerhet för man och barn — men äfven husfolket gladdes — ty ehuru hennes nåd var både stolt och sträng, så hade dock under hennes sjukdom mannen varit »sju gånger värre», som de sade, de fruktade hans fortfarande regemente, och dessutom kunde det icke nekas att hon styrde huset med kraft och ordning.

Den stackars Aurora, nästan förtärd af nattvak och ansträngning, var dock den, som mest fägnade sig åt hennes nåds tillfrisknande, så mycket mera som hennes lynne under sjukdomen varit så förfärligt, att det kunnat öfverstiga en engels tålamod.

Inom **ska familjen förvarades en dyrbar juvelring, hvilken högt skattades, såväl derföre, att den, led efter led, i flera århundraden gått i arf inom familjen, som ock för dess stora värde, så i pekuniärt som konstnärligt afseende. Den tillhörde nu denna gren af släkten och bars dagligen af vår bekanta hennes nåd.

Konvalescenten hade länge legat klädd på sängen, då hon en dag på sin hand saknade den dyrbara klenoden. Hon visste att hon icke aftagit honom; troligen hade den fallit af fingret, ty hennes hand

hade blifvit mager, och ringen hade alltid varit stor åt den venstra handen, på hvilken hon burit den.

Aurora blef genast tillfrågad, om hon icke sett ringen eller tagit den till vara.

Hon försäkrade att hon icke gjort det.

Det hjälpte icke; hon ålades att *genast* skaffa reda på den, ty ingen mer än hon hade varit i rummet, med undantag af mannen och gossarne. Det var således *hon*, som *skulle* svara för ringen.

Aurora gret och försäkrade, vid allt hvad heligt var, att hon hvarken sett eller tagit den; men det hjälpte icke; hennes nåds vrede ökades, i samma mån som den stackars flickans försäkringar och bedyranden.

Mannen inkallades. Hela huset kom i rörelse; hushållerskan och husjungfrun skulle in och söka. Allt var dock förgäfvets — ringen var och blef borta.

»Nu är det lätt att begripa skälet till den der dumma och brådskande Stockholmsresan», sade hennes nåd till sin man.

Aurora hade, dagen före upptäckten af ringens försvinnande, hemkommit från Stockholm, dit hon äntligen, efter många böner, fått löfte att resa, för att träffa den ende brodern, hvilken från ett handels-hus i London, der han var anställd, på kort tid uppehöll sig i Stockholm.

Hon hade varit borta i fyra dagar och brodern hade betalt resan. Hem hade hon anländt med en Norrköpings-skeppare.

»Det var för att få sälja ringen», tillade hennes nåd; »ty hon vågade icke behålla den och icke vågade hon bjuda ut den i Norrköping. O, Gud! att man skall lönas med en så nedrig otack. Att man skall hafva uppfödt en orm — en stortjuf i sin egen barm.»

Mannen ville icke tro på möjligheten, att Aurora hade tagit ringen; han var alltid blidare stämd mot henne. Ungdom och behag utöfva alltid sin allmakt öfver det menliga sinnet; men när alla försök att

återfå ringen misslyckades — och till herrskapets rättvisa måste man tillstå, att ingen möda i detta fall sparades — så öfvergick äfven han slutligen på åklagarens sida.

Det elaka, kränkande ryktet har en elektrisk förmåga att sprida sig; det är snabbt som ett telegram, ehuru icke säkert och oförändradt som ett sådant. Saken blef straxt allmänt bekant; hela huset, hela församlingen, ja nästan hela orten trodde på den oskyldiga flickans brottslighet, och om någon röst höjdes för att motsäga det grymma förtälet, så öfverröstades den genast af detta korsfäst! korsfäst! som så mången gång till döden dömt den oskyldige.

Den arma flickans lidande var djupt, djupare än att äfven det ömmaste hjerta, den mest genomträngande tanke skulle kunna föreställa sig alla dess sargande marter. Hennes kind hade mistat sina rosor, ögat sin glans, läpparne sina löjen; och den ungdomligt vackra och mjuka gestalten sin rundning, sin spänstighet.

Ack, hennes rykte, hennes ära, dessa skatter voro ju för alltid förlorade. Alla föraktade, afskydde henne, och det förfärligaste af allt — *han*, för hvilken hon afslöjat djupet af sin själ, för hvilken hon lefvat, för hvilken hon försakat så mången erbjuden lycka, äfven *han* trodde henne brottslig. Han låtsade icke mera se henne, och på hennes fråga: »Wilhelm, skall icke en gång *du* tro på min oskuld?» hade han svarat: »Om jag också tror på den — så — huru skulle jag kunna tänka att förena mig med den, hvars namn är brännmärkt med ett allmänt förakt? och, skyldig eller oskyldig, dock i hela världens ögon anses som en tjuf?»

En enda trodde henne dock, och denne ende var magistern. Han var säker på hennes oskuld, och han sökte, så mycket som stod i hans förmåga, att på andra öfverflytta sin säkra, osvikliga tro. Bevisa hennes oskuld kunde han, tyvärr, icke.

»Jag tror er, Aurora! tror på er renhet, er oskuld,

såsom på en af våra heliga trosartiklar», sade han till henne, aftonen före sin afresa till Upsala, der han med sina disciplar skulle tillbringa både höst- och vinterterminen; »och jag hoppas och ber innerligt till Gud, att jag en dag måtte kunna gifva både er och verlden ett ännu större, mera talande bevis på min sköna, osvikliga tro! Till dess, förtvifla icke! Gud är oskuldens försvarare, mins det, och var säker, att ni i mig eger en trofast vän, som i sina böner, i sitt hjerta aldrig skall glömma den renhjertade, älskliga, oförgätliga Aurora.»

En ödslig tomhet, en ännu djupare öfvergifvenhet hade för den stackars flickan inträdt, efter magisterns och gossarnes afresa. Dessa sednare hade alltid tyckt om Aurora och hade, dels till följd af sin vänskap, dels genom det unga sinnets benägenhet att tro det goda, kanske dock mest genom den älskade lärarens öfvertygande ord, aldrig trott på hennes brottslighet, utan fortfarande visat henne samma vänskap, samma förtroende.

Ack, att pappa och mamma kunna vara så dumma och tro något ondt om »lilla Rosa», hade de ofta sagt och försökt på sitt sätt, att föreställa föräldrarne denna dumhet, ehuru framstald i andra ordalag. Aurora saknade således gossarne — hon hade åtminstone skäl att göra det — och hon skulle gjort det ännu mera, hade icke en djupare saknad intagit hennes själ.

Magisterns vänskap och varma deltagande, den aktning, det förtroende, han så uppenbart visat henne, när alla andra visat henne förakt och misstroende, hade djupt rört hennes hjerta; den jämförelse, som själfmant uppstod i hennes själ mellan honom, som hon vägrat sin kärlek, och honom, som hon skänkt densamma, uppväckte hos henne underliga tankar,

och det var, som började hon mindre sörja öfver bokhållarens glömska och trolöshet.

Aurora skulle naturligtvis lemna herrgården, men hon skulle dock innan dess brodera trenne lufter gardiner. Hennes nåd ville så, ehuru hon till alla sade, att det var af barmhertighet, som hon tillät henne vara kvar. Hon kunde icke lemna henne på »bar backe». Aurora längtade dagligen att få lemna detta hus, ehuru hon icke visste hvart hon skulle taga vägen; ty *hvem* skulle väl vilja mottaga den, på hvars brottslighet hela världen trodde?

Några dagar efter magistraterns afresa erhöll hon ett bref från en fru S—g, *) boende i Norrköping, hvilken säger sig med djupt deltagande hafva hört den orättvisa, som blifvit henne tillfogad, och som hjertligt frågar henne, om hon icke skulle vilja komma i hennes hem, der hon åt henne ville upplåta en liten treflig kammare. Hon säger vidare sig hafva hört omtalas Auroras skicklighet med allehanda sömnad, och hoppas derföre att genom sina bekanta kunna skaffa henne arbete.

Den stackars öfvergifna flickan tackade innerligt Gud för denna hans nåd; men hon kunde icke, oakadt alla funderingar, förstå hvem som varit hans redskap, ty hon hade aldrig hört talas om fru S—g, således måste det hafva varit *någon*, som talat för henne, som manat godt för henne.

Huru glad var hon ej, att nu till hennes nåd kunna säga, det hon visste *hvar* hon skulle komma.

»Jag har mina egna tankar, och tror mig säkert veta hvilken som varit hjälpredan i det här trasslet», sade hennes nåd till sin man, och bifogade dertill bestyrkande kommentarier.

Fjorton dagar före jul slutade Aurora gardinerna, och hennes nåd sade, att hon väl kunde *få* vara

*) Man har sagt Sandberg.

helgen öfver, om hon så ville; men Aurora tackade nekande, glad att få lemna ett hem, der hon lidit så mycket.

Med en nästan moderlig ömhet emottog fru S—g den stackars olyckliga flickan, som under sorgens och tacksamhetens tårar föll i hennes öppnade armar. Ack, det var blott *ett* hjerta vid hvilket hon förut hvilat, och detta hjerta — hur hade det väl lönat hennes kärlek, hennes hängifvenhet?

Fru S—g var en god och redbar enka, som egde en liten gård i Norrköping, hvars afkastning dock var otillräcklig för ett torftigt uppehälle. Hon hade fordom ökat sina små inkomster med att montera broderi; men numera voro hennes ögon så svaga, att de nästan nekade henne denna sysselsättning.

Auroras lilla kammare var trefflig; möbleringen nätt och proper. Hon ditförde endast sin byrå och sin mors porträtt.

»Hvem är det, som jag — utom fru S—g — har att tacka för detta fridfulla hem?» frågade Aurora, då den kärleksrika, gamla qvinnan, en stund efter Auroras ankomst, inkom till henne med en liten, fin té-servis, för att hon, som var trött och frusen, skulle i sin egen lilla kammare få upplifva sig med denna varma dryck.

»En af edra vänner valde Herren till sin utskickade», svarade den ädla qvinnan, med en tår i ögat. En svag rodnad hägrade öfver Auroras bleka kind. Hennes aning hade blifvit verklighet. Hon suckade; hvad den sucken innebar är kanske icke så lätt att tyda.

»Förrän efter helgen är icke värdt att du börjar med något främmande arbete», sade fru S—g följande dagen till Aurora. »Du har nog till dess något att

sy och laga åt dig sjelf; jag vet hur upptagen din tid varit.»

»Ack, mitt barn! tror du att kakan blir mindre dryg, om jag delar den med dig», svarade hon leende på Auroras invändning. »Och tänk en sådan glädje för mig, att under dessa högtidsdagar ha ett så godt sällskap, både vid bibeln och arbetsbordet. Ack, denna glädje har jag icke njutit, sedan Gud tog min Anna till sig, och det var sex år se'n den tjugonde November.»

Julen var kommen, och den tycktes utbreda en ökad ljuflig ro öfver fru S—gs lilla vänliga hem. Aurora kände det; men oron i hennes hjerta kunde likväl icke vaggas till sömns af alla de milda fridsfläktar, hvilka likasom susade omkring henne. Hon tackade dock innerligt Gud, som gifvit henne en *sådan* vän, ett *sådant* hem, och hon bad varma böner för *honom*, som hon trodde skaffat henne dessa dyra skatter.

Efter helgen började hon med det främmande arbete, som fru S—g skaffat henne. Hon sydde flitigt, och man var i hög grad belåten med hennes arbete.

»Hvad hon syr väl, den stackars flickan, och hvad det var skada, att hon så skulle förstöra hela sin framtid. Man kan knappast se på henne att hon begått ett så stort brott», sade man till fru S—g.

Dessa voro dock de mest grannliga uttrycken; det fälades allt andra af gröfre ordalag, ty hela staden visste, att den flickan, som fru S—g hade i sitt hus, var densamma som stulit ringen.

Fru S—g, denna milda, gudfruktiga qvinna, talade varnande om synden att sätta tro till detta ärekränkande, osanna rykte; talade öfvertygande om sin skyddslings oskuld och älskvärdhet, och lyckades småningom att öfvertyga flere af de anklagande, åtminstone bringade hon dem till tystnad.

Oaktadt all den frid och kärlek, som omgaf

Aurora, syntes hennes helsa allt mer och mer aftaga, och emot våren angreps hon af en plågsam hosta.

Fru S—g talade vid Noréus. Han runkade på hufvudet och sade att hon hade början till lungdot.

Han föreskref Islandsmossa och mycken försigtighet.

Båda delarne användes, men utan synnerlig verkan.

Hon arbetade dock flitigt, så flitigt att fru S—g mången gång gömde undan hennes arbete, och hvad det icke kunde inbringa, det försågs hon med af den moderliga vännen.

Icke sällan bjöd hon henne på stärkande saker, hvilka Aurora tyckte öfverstego hennes tillgångar, såsom rhenskt vin, hjorthornsgelé, m. m., och slutligen märkte Aurora, att dessa fina, extra förplägingar alltid voro rikast, straxt efter sedan fru S—g mottagit bref. Från hvem visste hon ej, men hon gissade.

»Hur kan tant köpa alla dessa dyra saker?» frågade Aurora, då hon såg henne oftare än vanligt komma fram med dem.

»Åh, jo! vi ha en vän i viken», svarade fru S—g leende, utan att vidare tala i detta ämne.

Med Juni månad tycktes den unga flickan blifva friskare; hostan var lindrigare och kinderna skiftade icke så hastigt mellan djup blekhet och en hektisk glöd.

Auroras ovärderliga väninna gladdes och tyckte, att om hon kunde få tillbringa en del af sommaren på landet, så skulle detta betydligt stärka henne. Hon var bekant med inspektoren på Hults bruk, och på detta romantiskt vackra ställe lyckades det henne att få inackordera sin älskling.

Till midsommar hade sönerne återkommit till det adliga hemmet, men utan sin lärare. Han hade

blott följt dem till Norrköping, der fadern mött dem; ty oaktadt alla böner, kunde icke magistern öfvertalas att återvända till det hus, der Aurora blifvit så misskänd, der hon så djupt lidit.

Han hade antagit kondition i en af Sveriges norra provinser och skulle i slutet af sommaren med sin discipel, en rik arftagare, företaga en utländsk resa, och, för ynglingens svaga bröst, en längre tid uppehålla sig i det sydländska klimatet.

I början af September återvände Aurora till staden, som det tycktes, friskare till kropp och själ. Hon återtog med mera ifver sitt arbete. Hennes kunder ökades, fru S—g gladdes och började att med mera säkerhet hoppas på hennes förbättring. Under löffallet återkom hostan, men dock icke så svår som den föregående våren.

Julen var äfven i år treflig och fridfull, och det var som njöto de båda vännerna mera än någonsin af hvarandras sällskap. De talade ofta om, att de tyckte sig icke *kunna* lefva skilda från hvarandra, och dock förestod dem snart denna skilsmessa, som på jorden icke eger ett återseende.

Trettendedagsafton insjuknade häftigt fru S—g, till följd af den förkylning hon ådragit sig vid en begrafning, der hon varit värdinna. Sjukdomen utvecklade sig snart till en svår lunginflammation, och inom en vecka hade hon slutat sin stilla, välsignelserika lefnad.

Den arma, öfvergifna Auroras sorg var så djup, att både hon sjelf och andra trodde, det hon snart skulle följa den moderliga vännen; men »*man mycket tål förr'n man förgås*». Detta erfor den ensamma, värnlösa flickan, och det hafva många erfarit både *före* och *efter* den tid då Tegnér nedskref denna sanning.

Fru S—gs enda syster, som var enka efter en prest i Kinds härad och som hade sin boning i Kisa, var hennes enda arfvinge.

Hon ankom genast, efter underrättelsen om systemens död, för att begrafva och ärfva henne.

Den bortgångna hade skrivit ett testamente till förmån för Aurora, ehuru den största lotten skulle tillfalla systemen. Detta hade icke blifvit bevittnadt.

»Min syster ser min vilja, och mer behöfves icke», hade hon i ett redigt ögonblick sagt till Aurora.

Men systrar hafva icke alla samma hjerta. Arftagerskan kunde icke fatta, att en »opartisk» skulle med henne dela den lilla qvarlåtenskap, till hvilken hon hade både laglig och moralisk rättighet.

»Hade min syster riktigt velat att Aurora skulle hafva något efter henne, så hade hon väl skrivit ett riktigt testamente och låtit bevittna det», yttrade prestfrun. »Nu duger den der 'dumma kladden', som hon uppsatt, precis till ingenting.»

Aurora försökte aldrig, genom anförande af den bortgångnas ord, få hennes vilja tillämpad; det hade också tjenat till ingenting.

Arftagerskan var dock nog ädelmodig att skänka henne de möbler, som hon hade i sitt rum.

Emellertid såldes gården, auktionen gjordes på lösöreboet och systemen återvände sedan, glad öfver ökade inkomster, till sitt hem vid den vackra Kisa-sjöns stränder, der hennes arf snart uppenbarade sig i en grannare toilett och dyrbarare möbler.

Aurora hade af husets nye egare fått tillstånd att till våren qvarbo i sitt lilla rum, der hon under tårar och vakor flitigt arbetade.

Hvar hon nu skulle få sitt hem, det visste hon icke, och derom hade hon mycket bekymmer; men omsider skaffade henne en beskedlig fru, som varit en af fru S—gs hyresgäster, ett litet rum i samma trakt der hon bodde och ännu närmare den nyligen anlagda nya kyrkogården.

O, hvad hon gladdes åt detta grannskap!

Det var sista aftonen i det gamla, kära hemmet. Aurora satt försänkt i tankar och minnen, då man lemnade henne ett bref med fru S—gs utanskrift.

En mångfaldig och gripande rörelse genombäfvade hennes själ. Den kära, oförgätliga vännen och *han*, som skrifvit detta bref — ty derom kunde hon icke misstaga sig — framträdde för hennes tankar, i hennes hjerta, med alla sina ljufva, ojäfaktiga rättigheter till kärlek och tacksamhet. Hvad hade hon väl nu varit utan dessa vänner?

»Jag hade varit förgången i mitt elände!» utbrast hon med David, och hennes själs djupa röster upplöste sig — för att tala på figurligt språk — i en flod af tårar.

Sedan hon lugnat sig, betraktade hon åter brefvet. Hon kände en underlig, allt mer och mer ökad längtan att bryta detsamma.

Men var icke detta orätt? Hon öfverlade länge härom. Men å andra sidan, vore det icke hennes sorgliga skyldighet att underrätta *honom* om fru S—gs död, och hon kunde ju icke göra det, innan hon visste *hvar* hon skulle adressera denna underrättelse, och enda möjligheten att få veta detta, var ju att bryta brefvet.

Hon gjorde det.

Hennes öga sökte genast underskriften — hjertat klappade högre än vanligt. Hon hade icke bedragit sig. Hon läste, hennes aning blef visshet. Det var *han*, denne ädle, högsinnade yngling, han, som en gång erbjudit henne sitt rika, varma hjerta, som, ehuru försmådd, förskjuten, dock stod kvar som hennes försvarare, hennes hjälpare, då alla andra öfvergifvit henne; äfven *han*, som . . .

Det var *han*, som till fru S—g lemnat bidrag till hennes uppehälle, hennes beqvämlighet. Äfven nu låg en vaxel innelyckt för samma ändamål. Hon tyckte att hennes hjerta ville brista af tacksamhet, blygsel och ännu en annan känsla, åt hvilken hon

icke kunde gifva något namn, ty hon förstod den icke rätt sjelf; men hvad hon förstod, det var att något outsägligt ljuft, något heligt, nästan öfverjordiskt, lefde i denna känsla.

Hon läste och läste åter det kära brefvet. Med hvarje gång tyckte hon sig mera fatta djupet af hans högsinnade kärlek. O, huru innerligt ber han icke om snara underrättelser om hennes helsa, hennes själstillstånd — huru nästan blygt han frågar, om *hon* någon gång minnes honom, om hon någon gång nämner hans namn?

Han säger sig endast lefva för *henne* och för hoppet om den stund, då han skall återse henne, då han för hela världen får visa henne sin kärlek, sin högaktning.

Han skulle icke återkomma förrän den följande våren.

»Ack, ett så långt, glädjelöst år!» suckade den stackars flickan. »Och sedan, när han kommer tillbaka, finnes jag säkert icke mer... Och ändå ville jag så gerna tacka honom, ville säga honom att han är mig kär, att jag...»

Aurora tryckte sina brännande läppar på det kära brefvet — detta var fortsättningen af den afbrutna meningen.

Nu skulle hon skrifva till *honom*, men *hur* skulle hon skrifva? Hur skulle hon finna uttryck för sin tacksamhet, för alla de känslor, som rörde sig på djupet af hennes själ?

»Ack, *han* skall nog ändå förstå mig», tröstade hon sig omsider, »fast icke mitt bref blir likt hans, rikt på värtalighet, på uttryck, fulla af skönhet och poesi. Hans hjerta skall nog ändå förstå mitt hjerta. Han skall känna, att det är i dess djup, som jag doppat min penna.»

Aurora satte sig genast ned att skrifva, och utan koncept och långa öfverläggningar skref hon ett bref, så innerligt, så tacksamt, och, utan att hon sjelf visste

det, låg uti hvarje uttryck en skär andemening om den i hennes själ allt mer och mer vaknande kärleken till honom, hennes lifs goda engel, lika genomskinlig, lika skönt åskådlig, som de glödande rosorna, öfverspunna af morgondaggens silfvernät.

Detta var hennes sista sysselsättning i det gamla, kära hemmet.

Hon gick sjelf med brefvet till postkontoret. Brefvet var, enligt hans uppgift, adresserat till Florens, der han sagt sig vilja invänta detsamma.

Följande dagen intog Aurora sin nya boning, men det var som om de vänliga husgudarne från det gamla hemmet icke dit åtföljt henne.

Hennes alltid svaga bröst, hvilket alltsedan fru S—gs död allt mer och mer försvagats, blef nu med hvarje dag klenare. Ack, det var i islossningen, hvilken som vanligt utöfvar sin allmakt öfver de hektiska plågorna.

Hon försökte, med kraften af sin energiska vilja, att strida mot sjukdomens demon, men han blef henne dock öfvermäktig. Hon orkade snart icke mera vara uppe. Hon måste, ehuru dagligen klädd, nästan ständigt ligga på soffan. Hon släpade sig dock stundom, ehuru med vacklande steg, fram till fönstret, för att se kyrkogården, se korset, under hvilket den oförgätliga vännen hvilade.

Vid denna tid gömdes och öfverskyggades icke grafvårdarne af dessa högstammiga och lummiga träd-kronor, dessa grönskande häckar, som numera göra Norrköpings kyrkogård till en så vemodigt skön, så ljufvig, så lockande hviloplats, som gifva denna högtidliga, nästan heliga frid åt de blomsterrika syskonbäddarne.

Allt som Auroras kroppsliga krafter försvagades, tryckte svärmodet allt djupare sin stämpel i hennes själ. Fattigdomen, denna bleka gäst, trädde också allt mera hotande, allt längre in i hennes boning.

Af *hvad* skulle hon lefva, när de penningar togo

slut, som varit inneslutna i brefvet? Denna fråga uppsteg mången sorglig stund sjelfmant i hennes hjerta, men hennes svåra pröfningar, den hjälp, som Herren under desamma så underbart tillskickat henne, hade lärt henne att *tro*, äfven då hon *icke* såg.

När våren hade klädt sig i sin rika sommarskrud, kände Aurora sig åter bättre. Hostan hade blifvit lindrigare, den svåra andtäppan hade nästan upphört. Krafterna hade härigenom blifvit så stärkta, att hon åtminstone stundtals kunde arbeta; men hvar finna lämplig sysselsättning? Hennes kunder hade till största delen öfvergifvit henne. Några bland dem funnos väl, som uppsökt henne i det nya hemmet och lofvat att skaffa henne arbete. De höllo dock åtminstone *icke alla* ord. Huru ofta svikas *icke* löften, isynnerhet de, som gifvas i plågans och armodets dagar? Vi vilja *icke* påstå, att meningen var att svika dem, åtminstone — vi tro det — hör detta till undantagen. Hjertat veknar, röres till medlidande; hänförd af ögonblickets känsla, ger man ett löfte — ack, man ger det så gerna! — men löftet glömmes, isynnerhet när hvarken ära eller lön åtföljer dess uppfyllande.

En afton i slutet af Augusti kände hon sig starkare, men — man kan tycka det besynnerligt — vemodsfullare än vanligt. Hon längtade till kyrkogården, till grafven, till de snöhvita liljornas doft, längtade att få andas sommarens friska, balsamiska doft, att ännu en gång liksom få sluta sig till naturens rika hjerta.

Sedan hon under stilla tårar och varma välsignelser helsat den kära kullen, dit hon först ställde sina steg, fortsatte hon vidare sin vandring framåt Drag.

Der stannade hon, den ensamman vandrerskan, tyst och hänryckt, glömsk af sig sjelf och sin smärta, för den tjusande anblicken af denna brusande, mäktiga ström, som väcker både beundran och häpnad.

Han, som med sin underbara kraft, sina hvitskummande vattenfall åt Norrköping — denna flitens och idoghetens stad, denna rikets första fabriksstad — gifvit både sin tillvaro, sin skönhet och till stor del sin välmåga.

Hon vandrade slutligen framåt och kom till denna romantiskt sköna gångstig, som mystiskt tjusande smyger sig tätt intill den brusande strömmen, på ena sidan öfverskuggad af gigantiska alar, hvilkas kronor förtroligt luta sig öfver den höga, sluttande, sammetsgröna vall, som innesluter den lilla gångstigen, hvilken, gentemot det vackra Gryt och den ekprydda Korshagen, med sina herrliga, vexlande vyer, förer fram till det gamla Himmelstadlund.

Om den romantiska skönheten af denna gångstig kan man icke göra sig en föreställning, utan att hafva vandrat densamma, och vi skulle tro, att Norrköpingsboerna icke sällan företaga denna promenad, ty det kan ej finnas annat skäl därför, att den lilla slingrande gångstigen är så väl underhållen, liksom allt annat, hvilket tillhör detta samhälle.

Om man, för att bese den vackra staden, börjat sin vandring vid den s. k. Sylten, der man, i stället för det gamla lusthuset på den kala klippan, der barnen församlades till lek och språng och dit man gick för att beundra den vackra utsigten, nu ser de kala bergen förvandlade till en skön park, med slingrande rosengångar, blomstersmyckade terrasser och tjusande villor — visst känner man då beundran och glädje för dessa öfverraskande människoverk.

På återvägen till staden passerar man Motala varf, der omkring fyrahundra arbetare hafva sin selsättning, och hvilket om aftonen med sin rika upplysning skimrar likt ett féslott. Derifrån tages vägen åt den vackra saltängsallén, öfver Carl Johans torg, framåt den nya promenaden; man beser de storartade folkskolebyggnaderna, med sina planteringar och blomsteranläggningar, det nya elementarläroverkets ståtliga

byggnad, med den vackra avenyen och den slottslika trappan. Derifrån passerar man de präktiga broar, der de många storartade vattenfallen slå blicken med häpnadsfull tjusning.

Här stannar man ovilkorligt, försänkt i djupa tankar på hvad man sett och hvad man ser, ödmjukt beundrande den mäktiga naturkraften, det skapande menniskosnillet. Man känner sig då så glad, isynnerhet om man genom födelsens och sympatiens band är fästad vid den provins, der naturen slösat så mycken rikedom och der menniskan förstått att så väl använda den.

Fortsätter man nu promenaden till den ofvannämnda lilla gångstigen och har sinne för hans mystiska skönhet, så tycker man att det är som om han vore den romantiska slutstrofen i det storartade naturqvåde, hvars hänförande skönhet uppfyllt oss med beundran.

Emellertid vandrade Aurora den lilla gångstigen. Något så skönt tyckte hon sig aldrig hafva sett. Hon tyckte till och med att den storartade parken vid det vackra Finspong — hennes barndoms, hennes första ungdoms oförgätliga hem — förlorade på en jemförelse, nemligen i afseende på naturskönhet. Men ack, för den ensamma, den lidande, skänker sjelfva naturens friska, härliga, lifgifvande källa nästan icke annat än tårarnes dryck.

Hon hade omsider hunnit målet, i fall hon egentligen hade något sådant, d. v. s. hon hade hunnit till Himmelstادلund.

Himmelstادلund var, vid tiden för vår berättelse, ett mycket besökt brunnställe.

Sedan Aurora vandrat en stund i den vackra allén, kände hon sig i hög grad trött, och nedsatte sig på en bänk i granskapet af helsokällan.

I park och alléer syntes större och mindre promenerande grupper, men Aurora kände ingen. Hon erfor denna, i hennes belägenhet vanliga känsla, att, omgifven af många, djupare känna sin ensamhet, sin öfvergifvenhet, än ensam på den ensliga kammaren.

Tvenne utmärkt väl klädda damer tilldrogo sig framför alla öfriga hennes uppmärksamhet, icke för den prydliga toaletten, utan för det ädla, det älskliga, det tilldragande, som hon tyckte uppenbarade sig i hela deras personlighet. Aurora erfor detta oförklarliga *något*, hvilket vi kalla sympati, attraktionskraft, som i ögonblicket anslår hjertats strängar, på samma gång som ekotonen vibrerar i den likstämmiga själen.

Äfven deras ögon voro ofta fästade på hennes.

Den ena af dem var en ljuslett, fetlagd qvinna, med milda, själfulla anletsdrag, ehuru ungdomens rosenskimmer icke mera hägrade öfver dem. Hon tycktes tillhöra den s. k. medelåldern. Den andra syntes något yngre, och äfven hon var af ett behagligt och intagande utseende.

De samtalande lifligt och Auroras ögon mötte ofta deras blick.

Hon hade först trott att detta å deras sida varit omedvetet, men snart märkte hon att det icke var fallet, och slutligen blef hon öfvertygad att det var *hon*, som utgjorde föremålet för deras samtal.

Åter spökade det der förfärliga minnet i hennes själ, det, som sköflat hennes ungdom, hennes helsa, hennes glädje. Ack, om hvad skulle de väl eljest tala, som kunde hafva någon gemenskap med henne?

Ett svärd gick djupt genom hennes själ. Hon tyckte sig höra de der förfärliga orden: »Se der sitter hon, som på ett så skamligt sätt stal ringen från fru * *!»

»Men de se så vänligt, så deltagande på mig, och de måste ju ändå tro mig hafva begått detta brott; jag har ju aldrig kunnat bevisa min oskuld, aldrig vederlägga det mördande ryktet.»

Den der underbara tonen ljöd åter i hjertat. Hon lyssnade, och det var som om en fridens fläkt sakta genombäfvat hennes själ.

»Ack, de tillhöra visst dessa ädla, sannt kristliga menniskor, som hata brottet, men icke den brottslige. De fördöma honom icke, de beklaga honom blott, isynnerhet när de se honom härjad, förtärd, som de tro, under tyngden af ånger och samvetsföbräelse.»

De båda damerna nalkades slutligen bänken, der Aurora satt.

»Låt oss icke förjaga er härifrån», tilltalade henne den äldre med en röst, så mild, så vänlig, att hon liksom smekte sig in i det arma, vid den minsta kärlek så ovana hjertat.

Hon nedsatte sig åter.

Småningom inledde de okända ett samtal, hvilket började om stället, helsokällans välgörande kraft, den vackra gångstig, som förde dit — hvilken de gissade att hon gått. Derefter öfvergick samtalet till hennes person eller egentligen till hennes helsa, som de, i anledning af hennes hosta och kindens hektiska rosor, förmodade icke vara stark.

Deras tilltal var så kärleksfullt, deras deltagande så innerligt, att den stackars flickan kände sig underbart, oemotståndligt dragen till dem. Hon glömde de der förfärliga orden, som hon trott hafva utgjort temat för deras samtal; hon nästan hoppades att de icke trodde på hennes brottslighet.

De frågade henne slutligen, om hon icke i deras sällskap ville dricka en kopp té, hvilket de ansågo nyttigt och mildrande för hennes hosta.

Hon tackade och antog ödmjukt, ehuru med synbar förlägenhet, deras godhet.

Några ögonblick sedan de druckit téet, ankom ett präktigt ekipage för att hemta de båda fruarna till staden.

De frågade vänligt, om hon icke ville åka med dem.

Äfven denna godhet antog hon — ack, så gerna — ty hon var efter den långa, för henne ovana promenaden så trött, att hon inom sig länge grubblat på huru hon skulle orka gå hem till sin boning.

De nästan lyftade henne upp i vagnen, och under vägen tilltalades hon så kärleksfullt af de båda ädla fruarna, der hon satt midt emot dem, gungande i den höga wienervagnen.

De frågade hvarest hon bodde, togo vägen till hennes hem, der de aflemnade henne vid porten, till stor undran och förvåning bland husets invånare, hvilka enhälligt stucko sina hufvuden både uti och utom fönstren, då de sågo »den der fattiga och ömkliga stackar'n sitta rakt midt emot så rika och ansedda fruar, som fru Swartz och fru Wester, och se henne så vänligt tilltalad och klappad af dem båda.»

»Nå, du lefvandes Gud, ska' ho nu helsa på 'na me'!» utbrast en gumma med skarpa anletsdrag och ett par stora glasögon på den spetsiga näsan.

Gumman var värdinnan i huset och utgjorde på en gång hyresgästernas sqvallerkrönika och plågoande.

»Ja, si somliga ha då tur här i verlden, men turen går inte allti' efter förtjenst, för då kunne fälle en ann' vara mer förtjent te sitta i kareten.»

»Ja, ja, si börjar bara Swartz gå te 'na, då svälter ho' inte ihjäl, så mycke' vet ja' — för si Lotta, systerdottra mi', som tjente hos Aroseniuses i fjol, ho' ä' köksa hos Swartzens, och ho' ha' talt om hur hiskligt godhjertad ho' ä' — fast inte ä' de' allti' me' förstånd, de' kan en märka på de' här spetackle'.»

Och det var verkligen fru Karin Swartz, hvilken så väl för hemmet som för det offentliga lifvet lärer varit en utmärkt qvinna till hjerta och förstånd och en bland dem, som utöfvat en så välsignelserik verksamhet inom Norrköpings samhälle.

Hon var dotter till prosten Wahlström, hvilken varit pastor i Norrköping.

Både hon och hennes man voro kända för en

vidsträckt och kärleksrikt uppoftande välgörenhet, hvilket tyckes gå i arf till barn och barnabarn, ty hon var moder till den för Norrköpings samhälle så ädelt, så verksamt inflytelserike, så högt aktade, nästan oförgätlige John Swartz och farmoder till dennes söner, hvilka i den ädle faderns fotspår fortsätta hans menniskoälskande, välsignelsebringande verksamhet.

Fru Swartz hade varit en bland dem till hvilka ryktet hunnit om den sorgliga tilldragelsen med ringen. Man hade till henne framställt saken så, att äfven hon trott på den stackars flickans brottslighet. Hon hade djupt beklagat den arma, som icke egt styrka att emotstå en frestelse, hvilken förstört hela hennes lifs lycka och glädje.

Småningom talade man icke mera om den sorgliga händelsen med ringen. Fru Swartz hade äfven nästan förgätit densamma, då hon en dag i slutet af föregående veckan kom tillsammans med ringens egarrinna, och då, i anledning af en dylik familjeklenod, det ledsamma ämnet åter kom å bane.

En släkting till fru S—g, denna ädla qvinna, hos hvilken Aurora vunnit kärlek och hem, tillhörde äfven sällskapet.

Hon uppträdde som den arma, anklagade flickans försvarare, sägande sig vilja med sin salighet gå i borger för hennes oskuld. Hon gjorde sedan en beskrifning om hennes lif, hennes brutna helsa, hennes djupa, förtärande sorg, hennes fattigdom, hennes värnlöshet.

Fru * * retades naturligtvis häraf, och till hennes parti sällade sig de flesta af sällskapet, om icke delande hennes vrede, så åtminstone hennes tro i afseende på Auroras brottslighet, den hon på allt sätt sökte bevisa.

Fru Swartz satt tyst, men stora tårar droppade ner ur hennes milda ögon.

»Jag medgifver», sade hon slutligen, »att den arma flickan har skenet emot sig, men ändå kan jag

icke annat än tro på hennes oskuld. Misstanken är en farlig känsla, härstammande från mörkrets rike, och vi böra icke, såsom kristna, utan bevis öfverlemna oss åt hans syndiga ingifvelser; och det göra vi icke, om vi ej förgäta den gode mästartarens ord: »Dömer icke, så varden I icke dömde».

»Och fru Swartz kan verkligen tro på den listiga varelsens oskuld?» frågade fru **, med möda tillbakahållande utbrottet af sin vrede.

»Ja, jag tror derpå, och jag hoppas och vill innerligen bedja Gud, att han, genom det medel, som han i sin allvishet finner bäst, lägger hennes oskuld i dagen.»

Fru Wester, hvilken äfven tillhörde sällskapet, var en bland dem, som delade den ädla qvinnans öfvertygelse, och de båda vännerna kommo öfverens, att de tillsammans skulle uppsöka den olyckliga och söka genom kärlek och deltagande mildra hennes lidande eller åtminstone förskaffa henne hvad hon i yttre afseende behöfde.

Den ifrågavarande fru Wester var, om vi icke äro illa underrättade, mormoder till fru J. G. Swartz. Hennes dotter tro vi var gift med fabrikören Abraham Hülphers, hvilken var fader till den senast nämnda fru Swartz.

De båda ädla qvinnornas barnbarn kommo således i nära släktskap med hvarandra.

Emellertid hade deras samtal vid Himmelstadlund rört den beklagansvärda Aurora, i det ögonblick, då hon nedsatte sig på bänken.

En aning sade dem att det var hon. Hennes ungdom, hennes ensamhet, det djupa lidande, som så omiskänneligt låg utbredt öfver det vackra, ehuru härjade anletet, åt hvilket de hektiska rosorna gånge en ökad glans — allt detta bidrog till befästade af

denna aning, och sedan de tilltalat henne, öfvergick densamma i fullkomlig visshet, liksom deras intresse för henne i ett ökad, innerligare deltagande.

Fru Swartz hade verkligen, som den afundsjuka gumman berättat oss, vid sitt afsked från Aurora bedt att få komma till henne med något litet arbete, ty hon visste att Aurora var sömmerska.

Aurora stod qvar på gatan, så länge hon kunde se en skymt af den bortrullande vagnen.

Hon knäppte ödmjukt ihop sina händer och tackade innerligt Gud för denna afton, för den kärlek, det hjertliga deltagande hon emottagit. Ack, det var det första af detta dyrbara slag, som mött henne sedan hennes moderliga väninnas död.

Inkommen i sin icke så trefliga kammare tyckte hon att det lilla rummet blifvit både större, ljusare och trefligare.

Ack, det finnes *intet*, åt hvilket icke vår egen sinnesstämning lånar sin mörkare eller ljusare reflex.

Så satt hon, ljuft försänkt i minnet af den godhet hon emottagit, under det att denna godhet och *hon*, som emottagit densamma, voro föremål för värdinnans och hyresgästernas afundsjuka samtal.

Följande morgon inträdde verkligen fru Swartz till Aurora.

Hon helsade henne med samma innerliga vänlighet, som hon visat henne den föregående aftonen, frågande henne deltagande om promenaden bekommit henne illa, om hostan varit svår under natten o. s. v.

Hon satte sig förtroligt, som en gammal bekant, och det syntes att hon icke tänkte att snart aflägsna sig.

I den stora, svarta sammetsredikylen med silfver-

lås, hvilken hon burit på armen, hade hon inneslutit så väl det arbete, som hon ämnade Aurora, som ock de små lindrande förfriskningar, hvilka hon hoppades skulle vara både nyttiga och välkomna för den stackars flickan. Arbetet var en slags mössa eller väderhufva, som de den tiden kallades. Man kände då ännu icke hvarken namn eller snitt på våra moderna baschliker.

Denna mössa var af kornblått sidensars och skulle stickas med tjockt, hvitt silke, så att det skulle se ut som perlor.

Sedan fru Swartz sagt huru hon ville hafva sin väderhufva och vänligt talat om mångahanda andra saker, hvilka alla stodo i beröring med den stackars sjuklingen, tog hon afsked, bad att få återkomma och lade, då hon skulle läsa igen dörren, ett kuvert i hennes hand, försvann derefter så hastigt, att Aurora icke hunnit återhemta sig ifrån sin förvåning.

Länge stod hon med kuvertet i sin hand, innan hon hade mod att öppna detsamma.

Slutligen öppnade hon det. Det inneslöt penningar; en summa stor nog för hennes uppehälle i både veckor och månader.

Gumman hade sagt sanning; ifrån den dagen behöfde icke Aurora frukta att svälta ihjäl eller sakna de små beqvämligheter, hvarigenom den menniskoälskande qvinnan sökte, på det mest grannlaga sätt, att förljufva den stackars enslingens plågsamma, glädjelösa dagar.

Först emot julen ankom svar på Auroras bref, hvilket under vägen blifvit fördröjdt, så att det icke framkommit förrän sent på hösten.

Den tiden fans ännu icke hvarken jernvägar eller ballonger för brefs hastiga fortskaffande. Om dufvorna — dessa egentligen kärlekens, men i våra krigiska dagar äfven politikens budbärare — då ännu börjat sina luftiga ambassader, är oss icke bekant.

Denna så länge efterlängtrade, så kärleksrika skrif-

velse var för Aurora som en stjärna i natten, som en vänlig solstråle på en molnhöljd, stormig dag.

Hon kunde knappast fatta, att människospråket kunde uttrycka så mycken skönhet, så mycken kärlek, så mycken sublim, nästan öfverjordisk höghet. Det var — så tyckte hon — som om det blifvit skrifvet i himlen.

Magistern skulle återkomma på våren, som han hoppades i Maj, och då med den glädjen att till fadershjertat få återföra hans discipel, den unge arftagaren, fullt återställd från den hotande bröstsjukdomen.

Aurora suckade, heta tårar brände hennes kind. Ack, hon visste *en*, hvars bröstsjukdom icke kunde botas, hvars död så obarmhertigt skulle gäcka *hans* varma, ädla hjertas alla ljufliga, illusoriska förhoppningar. Hade icke *han*, den nu så högt älskade, varit, o, huru gerna hade hon icke velat gå bort, eller rättare hem! Men nu . . . ack, hon hade så gerna velat lefva hos honom och för honom!

Mot våren blef Auroras bröst åter dagligen sämre. Hosta, andtäppa och svaghet ökades med hvarje dag. Hon var dock alltid klädd, ömsom liggande på soffan, ömsom sittande i den bekväma länstol, som fru Swartz anskaffat åt henne.

Det var denna goda qvinna, outtröttlig i kärlek och omsorger, som förskaffade den stackars korsdragerskan all den lindring, alla de små fröjder, som den menckliga förmågan kunde bereda henne.

Sjelf tillbringade hon hos henne alla de stunder, då hon möjligen kunde lemna sitt hem.

Den älskliga fru Wester alternerade ofta med fru Swartz. Äfven hon visade Aurora mycken godhet, mycket deltagande, ehuru fru Swartz, som åtagit sig henne såsom skyddsling, icke ville tillåta henne på

annat sätt, än genom sitt sällskap, sin vänlighet, dela hennes omsorger.

Fru Swartz hade åt Aurora anskaffat ett rymligare och luftigare hem och, enligt hennes egen önskan, ännu närmare kyrkogården; ty, ehuru hon numera icke der kunde göra de vanliga kära besöken, så njöt hon likväl af att veta sig vara i dess grannskap, att veta sig kunna, när hon orkade vara uppe, genom fönstret se korset och den lilla slok-asken på grafkullen.

Allt sedan magisterns bref ankommit, hade Aurora längtat efter maj. Denna väntan ökades dagligen, och hon längtade efter denna ljufviga tid såsom blomknoppen, såsom den fångslade böljan, såsom den rodmande björklunden. Och slutligen var han kommen, denna härliga månad, så rik på ljus, utveckling och omplantering.

Det var den adertonde maj. Denna dag var för Aurora en högtidsdag, ty han bar det namn, som för henne var det käraste.

Fru Swartz hade på morgonen, utan att veta eller tänka på detta, i fall hon visste det, gifvit henne en bukett af sällsynt fågring. Hon försåg ofta Auroras rum med blommor.

»Det är förunderligt», tänkte Aurora, då äfven fru Wester gifvit henne en kruka med en blommande förgät-mig-ej, att jag på *hans* namnsdag är så rik på blommor.»

Sedan hon blifvit ensam lemnade hon soffan. ordnade bordet till ett litet altare, som hon prydde med de doftande vårbarnen, sönderplockade en perhyacint och bildade af blommans blå perlor ett *Erik*. Derefter tog hon den betecknande minnesblomman och band af hennes qvistar ett *E*, som hon lade i vatten uti ett téfat.

Trött af dessa små bestyr nedsjönk hon i länstolen, der hon leende betraktade sitt verk. Så satt hon länge; slutligen försjönk hon i en varm, inner-

lig bön för *honom*, som bar dagens namn och för hvars skull hon hade ordnat och prydt det lilla altaret.

»O, du kärleksrike Gud! låt mig icke dö, förrän jag återsett honom, förrän jag en gång fått luta mitt trötta hufvud till hans trofasta hjerta, förrän jag fått tacka honom för *allt*, hvad han gjort för mig!» tilllade hon slutligen ur djupet af sin själ. »Dock, ske icke *min*, utan *din* vilje!»

Den vackra, leende majdagen hade nästan lidit till slut. Fru Swartz hade åter emot aftonen låtit efterfråga hennes tillstånd, hvilket dagligen blifvit mera oroande. Derjemte hade hon skickat Aurora gelé och andra förfriskningar. Hon hade främmande och kunde således icke sjelf komma.

En äldre jungfru, hvilken bodde i samma förstuga som Aurora, utgjorde hennes uppässning, men hon ville icke hafva henne ständigt inne hos sig. Hon ringde, då hon behöfde henne, och det var först helt nyligen, som fru Swartz kunnat öfvertala Aurora att låta henne ligga inne i rummet.

Aurora satt ännu tillbakalutad i sin länstol, med ögat hvilande på sina blommor, på hvilka den nedgående solens skimrande strålar utbredde sitt guld.

Hon tyckte sig i förstugan höra en manlig stämma. Hon lyssnade bäfvande, nästan utan att andas. Hennes hjerta klappade med höga slag.

»Ack, hvad jag är svag!» suckade hon och tryckte handen hårdt mot sitt bröst.

Uppasserskan inträdde.

»En resande herre frågar om han får komma in och helsa på mamsell?» frågade hon.

»Hvem är han?» stammade Aurora med sväfvande, matt stämma.

»Det har han inte sagt. Han bad bara att jag skulle lemna mamsell det här.»

Hon framräckte ett kort.

En konvulsivisk skakning öfverföll den stackars svaga flickan. Hon egde icke styrka att säga ett enda ord.

»Det är väl fästman, kan jag förstå», tänkte den gamla jungfrun, der hon stod och väntade på svaret. »Ack, jag minnes nog, jag, när min Jöns drog ut i åttioåtta års krig och blef skjuten af ryssen», fortsatte hon tanken, och strida tårar runno utför den fårade kinden i samma spår, der så många förut runnit för den dödade, oförgätlige fästmannen.

»Jag ber honom komma in, jag», snyftade hon slutligen. »Han kan annars tröttna på väntan.»

Ett sakta: »Ja!» pressades ur Auroras flämtande bröst.

Den välvilliga qvinnan, hvars själ nu var stämd i ömhetens djupaste tonart, såg med varmt deltagande på den arma flickan, strök hennes panna och tinnigar med innehållet af den flaska, som stod på byrån.

»Ja, se, ingenting i världen gör så godt och ondt som kärleken», suckade jungfrun och lemnade rummet, sedan hon sett att Aurora något återhemtat sig.

Hon bad den främmande gå in.

»Söta herre, han far väl vackert fram», bad hon ödmjukt, i det hon öppnade dörren.

Sakta, bäfvande, med hjertat klappande af kärlek, oro, längtan och fruktan, inträdde den unge, ädle mannen i Auroras rum.

En förnyad, ännu våldsammare darrning genom bäfvade den sjukas svaga, förtärda, nästan eteriska varelse; men i högre rodnad glödde den hektiska blomman på hennes kind, klarare glänste strålen i hennes nästan himmelska öga.

Hon utsträckte de matta armarna mot Erik, den trofaste ynglingen, hennes beskyddare, hennes gode engel, hennes *allt*.

»Gud hörde mina böner», hviskade hon sakta, som en döende eolston, och hon lutade, i outsäglig

hängifvenhet, i salig glömska af lidande, orättvisa och qual, sitt trötta hufvud mot det varma, trofasta hjertat.

Andra morgonen, då fru Swartz inkom till Aurora, kunde hon icke nog förundra sig öfver den förändring hon undergått. Det syntes, som om en ny lifskraft, som om ett underbart, helande, föryngrande lifselixir blifvit ingjutet i hennes ådror, ja, i hela hennes varelse.

Dock, sedan hon förnummit hvilken gäst, som den föregående afton besökt Aurora, undrade hon icke mer, ty Erik var henne icke obekant. Aurora hade i hennes sköte nedlagt hela sitt hjertas förtroende.

Emellertid återtog sjukdomen snart å nyo den allmakt, som kärleken tycktes hafva besekrat, och den arme Erik såg med en sorg, som icke kan beskrivas, att han hemkommit för att ett ögonblick njuta af sin djupa, besvarade kärlek, för att ett ögonblick sluta sin dyra brud till det trofasta hjertat, men för att nästan i samma ögonblick se den obevekliga döden, denne — ur jordisk synpunkt betraktad — hjertlöse förstörare af ungdom, kärlek och fröjd, för alltid rycka henne ur hans armar.

Ack, det är icke så lätt att i dylika stunder minnas, att *han* är fridsbudet, förlossaren, engeln med de hvita vingarne, som hemförlofvar bruden till den bröllopssal, hvars strängaspel aldrig förklingar, hvars skimrande strålgans aldrig fördunklas.

Ofta talade Aurora med Erik om sin bortgång. Hon ville bereda honom härpå, hon ville söka att i hans själ ingjuta det lugn, det barnsliga, förtroendefulla öfverlåtande, som bodde i hennes egen.

»Vet du, Erik», sade hon till honom en gång,

»det var tvenne böner, som jag dagligen lade på Guds hjerta. Den ena har han bönhört. O, att jag derföre nog kunde tacka hans nåd, hans barmhertighet.»

»Och den var?»

»Kan *du* fråga det? Att jag innan min död skulle få luta mitt hufvud till ditt hjerta», svarade hon och en nästan öfverjordisk kärlek skimrade i hennes ögon, och hon sjönk i ljuf hängifvenhet åter till hans bröst.

»Och den andra?» frågade Erik, sedan han hunnit beherrska sin djupa rörelse.

»Jo, att min oskuld måtte blifva bevisad, att jag skulle få se min ära återställd, mitt rykte rentvaget. Men nu... nu ber jag icke derom. Ack, verldens dom betyder så litet, synes så ringa, när man står färdig att framträda för den eviges domstol. Der blir ju allt *klart*, allt förklaradt; derföre knäpper jag nu i ödmjukhet mina händer och utbrister: *Mitt vittne har jag i himmelen, och den mig känner bor i höjden!* Och du, Erik, *du* känner mig, du tror på min oskuld; du trodde mig, bevisade så ädelmodigt, så högsinnadt din tro derpå, äfven då, när alla trodde på min brottslighet, när *allt* tycktes bevisa den.»

En afton satt Erik som vanligt vid Auroras sjukläger. Numera lemnade hon det sällan, ehuru hon dagligen var klädd. Hon hade hela dagen varit svag; en lindrig blodhosta hade ännu mer försvagat henne. Emot aftonen tycktes hon dock något starkare.

Fru Swartz inträdde i rummet.

Det låg ett glädjens uttryck öfver hennes milda ansigte, så olikt det vemodfulla, ehuru kärleksrika leende, med hvilket hon plögade helsa sin kära, af-tynande skyddsling.

Hon höll ett tidningsblad i sin hand.

»Läs!» sade hon med en brådska, en glädjefull

oro, så olik hennes vanligtvis så jemna, sansade väsende, och hon räckte Erik tidningen. Det var det nyss utkomna Norrköpingsbladet. Hennes finger utvisade hvad han der skulle läsa.

Eriks öga fästades på det anvisade stället.

Det var som om en blixtplötsligt träffat och för ett ögonblick bestrålat honom med sin underbara glans, för att i det andra liksom förintat honom med sin oemotståndliga, förtärande allmakt.

Slutligen aflöstes detta nästan domnade tillstånd af en våldsamt frossa, som konvulsiviskt skakade den unge, kraftfulle mannen.

De bleknade läpparne darrade och hans ansigte var alldeles färglöst.

Aurora betraktade honom bäfvande, undrande, förskräckt.

Han såg på henne, och denna åsyn återgaf honom hans styrka.

»Aurora, kan du höra det offentliga erkännandet af din oskuld?» frågade han med en röst, som, ehuru mjuk och kärleksfull, likväl vibrerade af djup rörelse.

»Erik, säg, *kan* fången höra att man löser hans hårda, tunga bojer?» utbrast hon med energisk stämma, fattande med sina afmagrade händer krampaktigt om Eriks hand, och ett glädjens skimmer hägrade öfver hennes ansigte.

Erik kämpade för att kunna uppfylla den önskan, hon så lifligt uttryckt, och det var med ett något brutet tonfall han började:

»*Beriktigande.*

Undertecknade få härmedelst offentligen tillkännagifva, att den juvelring, som i September år 180— på säteriet * * * * bortkom, är den 30 Maj innevarande år återfunnen ibland vadden i en nattrock.

Vi anse för en helig samvetspligt, att för allmänheten meddela detta, för att derigenom rättfärdiga

mademoiselle Aurora Wilhelmina A—d, hvilken i detta afseende blifvit oskyldigt misstänkt, på samma gång som vi härmed hjertligen anhålla om hennes tillgift för denna falska och sårande misstanke.

**** den 31 Maj 180—.

*Charlotte och Wilhelm **.»*

Det var icke utan djup ansträngning, som Erik kunnat läsa detta till slut. Kampen var het med tårarne och de våldsamma känslor, som bestormade hans själ.

Det rådde en underlig, beklämmande tystnad i rummet.

Aurora låg stilla, men kallsvettens droppar perlade på hennes anlete och stora droppar dröpo nu ur hennes ögon.

De båda vännernas blickar voro liksom fastväxta fästade på henne.

»Fader, förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåte dem oss skyldige äro!» utbrast hon slutligen med en röst, djupt genomträngd af förlåtelsens himlakänsla. Hon upplyftade det nästan förklarade ögat och ett fridens skimmer glänste öfver hennes sköna, ehuru åt döden invigda anletsdrag.

När aftonsolens klara strålar skimrande lekte på de gyllene korsrunorna å fru S—gs graf, kysste de på samma gång den sista tåren från Auroras öga.

Gud hade äfven hört Auroras andra bön; hon hade gått från jorden, renad från den misstanke, som likt en giftvind härjat och förhärjat hennes lifs sköna vår, hennes lifs glädje, hennes lycka, hennes frid och som i förtid öppnat hennes graf. O, visst gladdes hon åt denna bönhörelse; men skönare var dock hennes glädje vid tanken på den herrliga, oförgångliga vår, hon gick till möte, på all den lycka, den frid, den salighet, som väntade henne der. Det var i denna visshet, som hon ljuft och stilla insomnade,

med de kära vännernas händer slutna i sina, med försoningens ord och med försonarens namn i sitt hjerta och på sina läppar.

Om Erik torde läsaren göra en fråga, icke i afseende på hans sorg, ty en *sådan* fråga kunde ju icke besvaras, men i afseende på hans senare öden.

Så fort Auroras stoft blifvit nedsatt under den gröna torfvan, bredvid den trogna vännen, som väntat henne, reste Erik till Auroras gamla hem, för att dit öfverföra hennes helsning, hennes förlåtelse. Hon hade ålagt honom detta.

De scener, som der uppfördes, voro af en djupt gripande beskaffenhet; och vi kunna sanningsenligt säga, att de, som varit orsaken till Auroras djupa lidande och hennes tidiga död, bittert ångrade och förebrådde sig hvad de gjort. Ångren var dock för sen, och det var denna visshet, som deruti ingöt den bittraste galla.

Ifrån detta besök tog Erik vägen genom Norrköping till Upsala, der han blef en utmärkt akademisk lärare. Teologien var hans egentliga vetenskap. Han fick sedermera ett pastorat i erkestiftet, der han utöfvade en välsignelserik, ehuru icke mångårig verksamhet, ty vid fyratioett års ålder nedlade han vid öfverherdens fötter den herdestaf, han endast i åtta år burit.

Man har sagt, att han aldrig talade om Aurora; men att detta icke var af glömska eller kallsinnighet, det bevisas derigenom, att han hvarje år i Maj månad gjorde en resa till Norrköping. Alltid fann han grafven grönskande och blomsterströdd, och när han med henne, den ädla, kärleksrika qvinna, som han hade

att tacka härför, i stilla vemod satt vid kullen, smekt af milda vårflägtar, då öppnade han för den dyra vännen sitt annars för människoblick tillslutna hjerta, då talade han med henne om sin Aurora.

Då sade han, att han önskade det hans stoft en gång skulle få hvila hos *henne*.

Vi veta icke om denna hans önskan blef uppfylld; men det veta vi, att då han år 1821 gjorde sin vanliga vår-resa till Norrköping, satt han ensam på den lilla grönskande torfsoffan. Hon, som hade anlagt den, som både öfver den lefvandes och den dödas hem utspridt så mycken kärlek och blomsterdoft, hon var nu icke mer. Redan i Juni det föregående året hade hon i Auroras grannskap intagit sitt läger i de dödas stad, bland de många gröna syskonbäddarne.

Och ringen? Den förvaras troligen ännu som en dyrbar klenod i **ska familjen. Kanske pryder den i detta ögonblick en liten mjuk, snöhvit hand, hvars egarinna leende speglar sitt öga i dess klara vatten, utan att den eller kanske någon af familjens ättlingar känner den sorgliga historien, som är för- enad med denna klenod; en historia, som visar huru farligt, huru syndigt det är att låta en misstanke, han må tyckas aldrig så bevisande, bestämma öfver vår öfvertygelse, vårt omdöme. Han kan vara falsk, vi se ju här ett bevis derpå, och han kan ändå genom sina följder bestämma öfver en människas rykte, ära, ja — likasom det var fallet med Aurora — öfver hela hennes lif.

Minnen från en sommarresa i Östergötland.

När man ämnar nedskrifva några små reseskizzer eller meddela de intryck man under resan erfarit, plägar man vanligen börja med utgångspunkten för densamma, med det ställe, der man satt sig i kupén eller stigit ombord; men som dessa små meddelanden icke kunna göra anspråk på att ställas i någon slags jämförelse med de många stora föregångare, som meddelat sina resor och reseintryck, så vika dessa äfven i detta fall från den vanliga regeln. Min mening är endast att vid stränderna af de vänliga sjöar, som smeka och befrukta mitt sköna, älskade Östergötland, från dess ek- och björkbeväxta dalar, dess susande furuskogar plocka några blyga minnesblommor och utan anspråk skicka dem ut bland dem, som med mig äro barn af denna herrliga provins — och på denna grund vågar jag stödja mitt hopp om öfverseende, derföre att buketten icke är väl ordnad, icke smakfullt bunden.

Jag börjar således mina små skizzer först sedan jag tillbringat tvenne angenäma veckor på en trefflig och fridfull prestgård. Prestgårdar äro för mig vanligen typen för trefnad och fridfullhet, och de ställen, der jag synnerligt väl trifves. Jag kunde väl härtill

anföra giltiga skäl; men dessa höra icke hit. Jag kunde äfven säga den prestgårdens namn, eller åtminstone dess initialbokstaf; men som hela namnet innefattas i denna bokstaf, så gör jag icke det heller. Läsaren må sjelf gissa, och detta blir honom lättare, då jag säger, att gården är belägen på Vikbolandet, på den del deraf, som är så rik på stora, böljande sädesfält, på idoghetens och välmågans lofvande skördar, men fattig på poetisk skönhet, på den tjusande romantik, som föder inspiration, som närar samt ger lif och färg åt fantasiens drömmar.

Också, ehuru mycket nyttigt, redbart och ädelt samt för menskligheten gagnande utgått från denna trakt, kan hon, mig veterligt, icke tillegna sig äran af någon bland våra stora östgöta-skalder. Naturen eger en obestriddlig allmakt öfver vår utveckling; hennes poetiska eller praktiska skaplyinne bestämmer nästan alltid andens riktning.

S:t Olofs-dagen hade uppgått skön och klar, och man hoppades, att den, till ersättning för de svekfulla, opålitliga dagar, som föregått densamma, skulle hålla hvad den lofvat; dessutom var det ju ett manligt löfte, och huru skulle det då kunna svikas.

Jag hade tagit ett tacksamt farväl af min trefliga prestgård och inväntade nu, under de djupa skuggorna vid det gamla Mem, »Hans Brask», denna trygga ångbåt, som genom täcka insjöar och de vackra kanalstränderna förer sina passagerare fram till den leende stad, der den gamle bispen, efter hvilken ångbåten blifvit uppkallad, hade sitt biskopssäte, ehuru han väl vanligen residerade på sitt kära Munkeboda.

Mem har, likasom alla våra gamla herresäten, sin historia och sina minnen.

Till everdelig ego var det gifvet åt Esbjörn Pederson Lilliehöök, hvilket löfte förnyades i November

år 1658. Men hvad voro alla kungliga bref, alla kungliga löften emot reduktionens allmakt? Mem blef således äfven ett af de många herresäten, som åter tillerkändes kronan; men för de stora omkostnader, som ställets dåvarande egare, Erik Bagge, användt till dess både försköning och förbättring, fick han genom utbyte af andra gods bibehålla detsamma, hvilket löfte genom arfvingarnes försorg bekräftades af konung Carl den 12:te i Bender den 14 September år 1712.

Den bekante amiralen Jakob Bagge har äfven varit en af detta ställes egare, och det säges att hans sängkammare derstädes ännu visas. Sedermera har Mem tillhört flera adliga familjer, och ätten von Saltza har nu länge innehaft detsamma.

I historien är Mem bekant derigenom, att hertig Carl den 29 Augusti år 1598 der lägrade sig med sitt folk, då han gick att möta konung Sigismund, som ankommit till Stegeborg och ville med härsnakt göra sina anspråk på Sveriges krona gällande.

Men mer än alla dessa forntida tilldragelser hägrade för min tanke ett ljufvare och våra dagar mera tillhörigt minne, hvars anledning eger en så stor fosterländsk betydelse för både samtid och efterverld, nemligen invigningen af Göta kanal.

Hela denna högtid liknade ett storartadt, skimrande feeri, hvilket man måste hafva sett, för att kunna fatta all dess hänförande och mångfaldiga skönhet. Septembraftonens balsamiska ljuflighet, strändernas och holmarnes magiska belysning, lyktors och transparangers bländande sken, de skuggrika lunderna, ännu i sommarfrisk grönska, de väldiga kanonaderna, upprepade af bergens andar, lifgrenadiermusikens herrliga toner samt åsynen af den kungliga familjen — allt bidrog att göra denna fest så minnesvärd. Carl Johan, ehuru han då räknade nära sju decennier, syntes ännu vid mannaålderns kraft, med snillets örnblick, och bredvid honom hans gemål, hos hvilken

man då ännu spårade ett aftonskimmer af morgonens strålgans.

Och Oskar och Josefina, på ungdomens och skönhetsens strålande zenit. O, man kan icke glömma åsynen af detta tjusande furstepar!

Efter dinén — den slutades icke bittida — reste konungen ensam genom de rikt eklärerade alléerna upp till Mem, till dess dåvarande egare, grefve von Saltza, hvilken hos konungen stod i synnerlig gunst.

Som man vet var Carl Johan, likt många store män, icke utan vidskepelse, och det hviskades, att han nu, efter festens slut, ville i ensamhetens tystnad, i nattens frid låta grefve von Saltza, denne gamle siare, ännu en gång ställa hans horoskop.

Men »Hans Brask» gaf signalen och den hörsammades mera än de ord, som den gamle bispen talade på herredagen i Vesterås. Minnena skrinlades, ett hjertligt farväl utbyttes med en kär väninna, och kappsäckar samt personlighet transporterades på ångbåten, hvilken nu genom den första slussen inkommit i kanalen och långsamt gled fram på den vindlösa, gulaktiga vattenådern.

Icke långt från Mem, på kanalens motsatta sida, ligger Liljestad med sin vackra karaktärsbyggnad och sina symetriska flyglar, inbäddadt i mjuk och skiftande grönska.

Egendomen har i sextonde århundradet tillhört den Bjelkeska familjen, och det var här som Johan den 3:djes senare gemål, den sköna Gunilla Bjelke, föddes år 1568.

Sedan dess har stället innehafvits af både frälse och ofrälse egare, och jag påminner mig en liten tilldragelse, som jag hört berättas, från den tid, då en major Flodman var innehafvare deraf.

Den gamla byggningen stod då ännu kvar och vid köksgafveln hade den så kallade vällingsklockan sin plats.

Majorskan, som fruktade att klockan skulle draga åskan till huset, bad åtskilliga gånger sin man, att han skulle flytta henne derifrån.

Han log åt hennes fruktan, men lofvade slutligen att uppfylla hennes bön.

Verkställandet uppsköts dock dag efter dag, vecka efter vecka, och Gud vet om icke äfven år efter år. Majorskans oro ökades, och då hennes man en gång företagit en resa, vidtalade hon rättaren att tillvägbringa klockans flyttning.

Det skedde, och den kallande signalen fick nu sin plats på ett berg straxt ofvanför boningshuset. Följande dag slog åskan ned på det ställe, der klockan nu stod.

Majorskan tackade Gud, och majoren log nu icke mera åt hennes fruktan.

Sedan man sett en skymt af Skönberga gamla kyrkstapel samt på närmare håll beskådat Viggeby, Fullerstad och prestgården, närmar man sig den lilla täcka staden Söderköping, märkvärdig genom sin höga ålder, sin forna storhet, sina traditioner och i senare tider genom sin badinrättning.

De mörka, höga konturerna af Ramshällsberget resa sig likt en gigantisk, skyddande kämpe, endast genom de smala vattenbanden skildt från den tjusande och leende Jungfrulunden, der den vestaliska Ragnhild skänker svalka och helsa.

Sagorna äro mångahanda om det gamla, nästan lodräta bergets forne innehafvare, den stolte sjökonungen Ramunder, som der haft sin ståtliga boning, Ramundersborg kallad, efter hvilken ännu finnas minnesmärken, nemligen en förfallen mur och en deruti fästad jernring. Der skall äfven finnas en källare, full af guld och ädla stenar, äfvensom en trädgård med de skönaste frukter, men hvilka tyvärr aldrig framstå för de sökandes blickar.

Och jag har som barn åtskilliga gånger vandrat upp till Ramundersborg, i det säkra hopp att kunna

upptäcka dessa skatter — icke källaren med guldet och ädelstenarne, ty sådant har för barnet intet värde, utan trädgården, den sköna, hesperiska trädgården, för att få frossa af dess saftiga frukter.

En af de många traditionerna om S:t Ragnhild gör henne till nunna i Drothems kloster. Hon hade till en högtid, som derstädes skulle firas, fått löfte att utom klosterträdgårdens område plocka blommor. Den vackra, omtalade trädgården på Ramundersborg — om hvars fågring ryktet äfven hunnit till den ensliga cellen — hade lockat klosterjungfrun uppför bergets brant. Den ståtliga vikingen Ramunder tjusades af hennes skönhet, hennes jungfruliga blygsamhet, och han förstod att för henne göra tiden så angenäm, så bevinga hennes lopp, att jungfrun trodde det vara timmar, som i verkligheten var veckor.

Den stackars Ragnhild återvände till klostret, der man med förvåning och ängslan saknat den fromma systemen. Hon insläpptes, men icke för att mera i stilla bön och andakt framlefva sina dagar i klostercellens enslighet, utan för att undergå det straff, till hvilket hennes misstänkta brottslighet dömde henne.

Hon halshöggs på torget i Söderköping; men innan exekutionen försiggick, bönföll hon, att himlen genom något tecken ville bevisa hennes oskuld. Och se, på samma ställe, der hennes blod flutit, uppsprang en källa med så mycken häftighet, att hvarken bolstrar eller andra använda medel kunde tillstoppa dess åder. Staden skulle hafva fördränkts, om icke människornas andäktiga böner hade afvändt denna hotande vattenflod.

Vid Söderköping omringades ångbåten af gummor med bärkorgar och af badgäster; men dessa senare voro icke många, och man säger att deras antal årligen aftagit.

Hvad kan vara orsaken härtill? Åtminstone får den icke sökas i källan, hvars vatten påstås icke har

sin like bland alla rikets källor, isynnerhet med afseende på dess aldrig förändrade temperatur.

Man får måhända söka skälet i menniskolynnets ombytthet, och härvid tillämpa prestfruns uttryck, när hennes mans åhörare börjat minskas: »Min man är icke mera modern!»

Gerna hade jag velat göra ett besök i den lilla vänliga staden, som gömmer så många af barndomens och den första ungdomens heligaste minnen; jag hade velat skåda en boning, der jag njutit så mycken kärlek, der jag hört så mycken vishet; jag hade velat bryta en qvist af vintergranen, som gömmer stoftet af kanske det ädlaste jag känt på jorden, — men jag vågade icke, af fruktan att jag vid den kära grafven skulle göra som Ragnhild hos sjökonungen — glömma tiden.

Emellertid hade ångbåten slutat både af- och pålastning. Nya passagerare hade kommit ombord, lastade med den ljufva bördan af doftande buketter. Helsingar och viftningar utbyttes; dessa senare, såsom vanligt, i oändlighet. Jag skickade en tyst, tårögd helsning till den gamla, kära kyrkogården, den gamla, kära staden, som med hvarje ögonblick alltmer och mer aflägsnade sig för våra blickar, under det att vi närmade oss de många slussarne vid Karlsborg, och sedan dessa voro lyckligt genomgångna, sväfvade vi sakta fram genom de vackra eklunder, som följa kanalstränderna, och hvilka omgifva Loddby och Jäfverstad, isynnerhet detta senare ställe.

Ibland de många fornminnen, hvilka påträffas inom Vestra Husby församling, finnas flera på Jäfverstads område, bland hvilka en stenborg på ett berg norr om detta ställe, hvilken borg ännu bär namn af Daegensborg, emedan, enligt traditionen, Söderköpings borgerskap vid ett krigstillfälle flyktat hit, och bland dem en smed vid namn Casper eller Jaesper Daegen, som der då skulle anlagt denna borg och inom densamma haft sin vapenverkstad.

Jag minnes ännu huru jag under barndomens dagar, med en slags högtidlig bäfvan, betraktade dessa höga stenmassor, och huru jag nästan tyckte mig höra mäster Daegens slägga genljuda i skogen. Efter dessa gripande intryck kändes det sedan liksom lugnande, att vid sidan af barndomsvännen — uti den vänliga björkbacken — i höga slänggungan, förd af en rosenkindad, starkarmad östgöta-tärna, få gunga så högt, att utsigten understundom sträckte sig öfver björk-topparne, under det att tärnan med klar stämma på vår begäran sjöng: »Den unga Rosina var dygdig och skön», etc. etc.

Nära intill Jäfverstad helsade vi »Skrämman», nu så snöhvit och fin, speglade sig i kanalens bölja, i fall denna någonsin var så klar, att den återgaf en spegelbild.

»Skrämman» gömmer också ett barndomens minne, ehuru icke i harmoni med det fasaväckande namnet, utan af en ljufvare beskaffenhet.

Det var en Påskafton i medio af tjugutalet. (Påskan måtte hafva kommit sent det året, ty lundarne stodo knoppade, foglarne sjöngo glada vårtoner och sippan hade uppslagit sitt blå öga).

Jag hade, i sällskap med en kär barndomsvän, gått ut att möta en broder och dennes kamrat, hvilka båda voro skolgossar i Söderköping och skulle tillbringa påskan i vårt föräldrahem. Mötesplatsen var »Skrämman»; men icke det snöhvita, prydliga ställe, som visar sig för kanalens passagerare, utan det var en liten, grå, torftäckt koja, hvars blommande tak var så lågt, att vi, med vår så litet respektabla både ålder och längd, likväl måste ödmjukt buga, för att få inträde inom stugans område, hvilken, oaktadt hennes så torftiga yttre, dock inom sitt sköte gömde en rikedom af trefnad och poesi.

Skuradt och fint var det lilla rummet, i hvilket aftonsolen klart blickade in genom de små, spegelblanka blyfönsterna. På det med ett så kalladt bord-

kläde prydda bordet stod en glasburk med en stor bukett af ljusgröna björkqvistar, hvilka skyddande böjde sig öfver de blåa och hvita sippor, som doftade i burkens lägre regioner. Bredvid låg en uppslagen bibel. Vid spiseln, nyligen hvitmenad, stod en ung, fager qvinna med slätkammadt hår, och hvars lintygsärmar i hvithet täflade med gröten, i hvilken hon flitigt rörde. Nästan midt på golfvet stod stugans praktmöbel, vaggan, med det lilla slumrande barnet, på hvilket den unga qvinnan ofta blickade med ett ljufligt modersleende.

Mannen inkom från dagsverket vid Jäfverstad, solbränd och i skjortärmarne, men tvättad och fin. Han hade i »boden» gjort sin toalett.

Han helsade oss vänligt, som vanligen sockenbor göra med prestgårdsbarnen, och såg sedan på sin hustru och sitt barn med blickar, som mången skådespelare skulle afundats honom. Han lutade sig ned öfver vaggan — —.

Men våra mötessvenner tittade in genom dörren, och vi lemnade stugan, lemnade de unga makarne, som säkert voro glada att få vara ensamma med sin lycka.

Jag har ofta i minnet återsett denna vackra, ehuru anspråkslösa tafla, och jag har alltid, vid hvarje åskådande deraf, tyckt mig aldrig ha sett en skönare idyll.

Ekarne, dessa Östergötlands stolta infödingar, hade nu öfvergått från högra till venstra sidan, der de å de hasselklädda ängarne — minnen för enklekar, glädje och blomsterplockning — höjde sina vördnadsbjudande kronor. Bakom dessa framskymtade nu Vestra Husby vackra kyrka, innesluten af kyrkogårdens grönskande träd.

Åsynen af det tempel, vid hvars altare man första gången knäböjt, föder mäktigt gripande känslor — känslor af vemod, ljuflighet och stilla betraktelser —,

äfven om många tiotal af år ligga mellan denna oför-
gätliga högtidsstund och det närvarande

Saknad, strider, löften brutna,
Hoppets hägring, tårar gjutna,
Ungdomsdrömmens ljufva bäfvan,
Och de mogna årens sträfvan —

allt detta ligger emellan, och ändå! — —

Nära intill kyrkan syntes det prydliga kommi-
nistersbostället, det hvita huset; men jag såg i min-
nets synglas det gamla, det anspråkslösa, med sina
trenne små röda stugor, hvilka lågo på berget, på ena
sidan inbäddade i plommonlunden — hvilken som
hedersgäster räknade tvenne äppelträd —, bakom och
öfver hvilken den vackra kyrkan framskymtade. Jag
såg salen, den kära salen med den vackra utsigten
öfver Asplången; ty en sal fans dock, med höga bjel-
kar i taket, ehuru detta senare var så bräckligt, att
det en gång var på väg att hända mig detsamma,
som hände prestfrun på ett annat komministersboställe.

Hennes man hade bjudit sina vänner på ett litet
oskyldigt bostonparti. »Petite misère!» ropade en af
spelarne. »Nej, jag säger grande misère!» genmälde
en annan, då i samma ögonblick husets värdinna
syntes helt plötsligt nedkomma genom salstaket.

Genom slussen vid Snöfvelstorp hade vi inkom-
mit i Asplången, der vi sågo en skymt af det pryd-
liga Hylinge — det Strömfeltska fideikommisset —
samt det från en gammal grå bondstuga till ett pryd-
ligt boningshus förvandlade Braberg, hvilket jag tror
eges af en baron Strömfelt, bror till fideikommissarien.
Men på det stället kan man då vara säker att drya-
derna, dessa vänliga skogsnyfver, icke slå ned sina
bopålar, ty träd finnas här icke, eller om de finnas,
så äro de så små, att de icke mäga gifva någon skugga.

Som en motsats till detta senare fall presenterade
sig längre fram vid Asplångens stränder de båda herr-
gårdarne Minsjö och Lugsbo, ty ehuru det förra väl
från sjön synes kalt, så eger det deremot åt gårds-

sidan en rikedom af gamla, högväxta, lummiga träd, hvart och ett för sig utgörande en liten löfsal.

Minsjö lär hafva sitt namn efter Minnesköldska familjen, hvilken i forna tider egt detsamma.

I min barndom beboddes denna herrgård af en gammal fru Stjerneman och hennes syster, mamsell Fornell. Den förra, hvilken var egarinna till Minsjö, var lång, mager samt i hög grad välmenande och anspråkslös, då deremot den senare, med sin glada belåtenhet, sin embonpoint, sin pryddigare toalett och sina höga, granna hufvudbonader, mera framstod som skulle hon varit »nåden». »Syster Annett», som hon vanligen kallades af fru Stjerneman, älskade ett godt bord, fint kaffebröd och delikata sylter, och aldrig kunde någon se sina önsknningar mera uppfyllda, än hon i dessa fall, ty ett läckrare bord, äfvensom flera och präktigare brödsorter, kunde knappast finnas på något ställe, och hvad sylterna beträffar, så konsumerades der årligen ett hundra skålpund.

Fru Stjerneman gjorde detta, icke för sig sjelf, ty hon älskade i allt enkelhet, men för »syster Annett» och de många gäster, som ingen såg hellre och ingen välkomnade hjertligare än hon.

I ett fall möttes dock harmoniskt de eljest så olika systrarna, nemligen i kärleken för ett litet bostonparti, till hvilket de ofta inbjödo prester och lekmän.

Men vi få icke glömma mamsell Blom, den skickliga hushållerskan, den ordnande anden, som alltid tillhörde societeten, då Marthas bestyr lemnade henne tid dertill. Hon var glad, välfödd, med hvass näsa och tjocka, hvita händer; hon var god och gudfruktig, men ville gerna råda och bestämma. Männe icke alla gamla hushållerskor gerna vilja detta?

Jag påminner mig i anledning häraf en liten tilldragelse. Af omtanka och välmening tillsade hon mig oupphörligt, att jag skulle läsa »Den andeliga Dufvorösten» samt »Det heliga Örtagårdssällskapet», böcker af verkligt värde, men hvilkas namn för det

unga, lifliga barnasinn, tyvärr, föreföllo både tråkiga och löjliga, så mycket mera, som de oupphörligt upprepades.

En gång, då hon som vanligt återtagit detta ämne och strängt förebrått mig att icke hafva fullgjort hennes tillsägelse, hade hon på bordet ställt sin silfversnusdosa, hvars lock var prydt med en dufva och kring denna en krans af små underliga figurer.

Mitt öga hade länge varit fästadt på dosan, och jag vet icke en gång i denna stund om det var af tanklöshet eller tankfullhet, troligen dock det förre.

»Hvarföre sitter du och betraktar min snusdosa?» frågade hon, och rösten stod i stickande harmoni med den hvassa näsan.

»Åh, det är inte underligt.»

»Huru så? Hvad menar du?»

»Jo, jag ser att den »andeliga dufvorösten» satt sig midt på dosan, och »det heliga örtagårdssällskapet» har tagit sina platser rundt omkring!» svarade jag, möjligen med ett uttryck, som antydde en liten sarkasm.

»O, min, Gud, huru kan *din* mor ha ett sådant barn?» utropade mamsell Blom och sammanknäppte andäktigt händerna, ehuru både stämman och blicken, som hon höjde mot gipstaket, brunno af vrede.

Ångrande, botfärdig och gråtande slog jag armarne om hennes hals samt tiggde och bad om förlåtelse. Men det hjälpte icke; mamma skulle fram, och aldrig kan jag glömma den stunden, glömma huru »dufvoröst» och »örtagårdssällskap» för mig blefvo verkliga fridstörare, i stället för fridförare. Dock, det var icke *deras*, det var *mitt* fel.

Tanken på att återse en kär ungdomsvän hade under vägen ofta fuktat mitt öga, och jag hade nästan fruktat att denna fuktighet skulle i det första återseendet ögonblick upplösa sig i verkliga tårekaskader.

Prestgårdens idylliska belägenhet hade ännu mera romantiserat och idealiserat min sinnesstämning.

Vi hade stannat vid trappan. Framför mig stod nu den fordom så smärta och täcka flickan. Men på detta fordom tänkte jag icke; jag tänkte på det för mig *oförklarliga* uttrycket i hennes välkända anletsdrag, på hennes hängande armar, hennes orubbliga stillastående. Jag hade tänkt mig henne med utsträckta armar hasta mig till mötes i en kärlekens omfamning; tänkt att hon skulle i glädjen omfamna både mig och den gamla skjutskärran. Men nej, intet af allt detta. Hon stod qvar som under inflytande af en förtrollning.

»Med hvad skjuts åker du, och hvar är den, som jag skickade emot dig?» utbrast hon slutligen.

Ack, hvad prosa och poesi ligga hvarandra nära! Återseendets poetiska doft hade förflugit. Men nog fick jag sedan ersättning härför --- rik, varm, innerlig.

Orsaken till den synbara kylan i det återseende, som jag hade föreställt mig lika varmt som sjelfva julisolen, var att fru R. hade skickat skjuts emot mig, hvilken vid Årteflod skulle invänta mig. Jag hade orätt förstått hennes bref, och mitt var således felet. Man vet nu orsaken till hennes förvåning och kan således lätt fatta hennes mottagande.

Emellertid sutto vi orörliga i vår kärra, min respekttable körsven och jag, till dess den unge löjtnanten, en af husets söner, hvilken troligen tyckte att en scenförändring var af nöden, framkom och vänligt leende yttrade: »Här får jag presentera fru R.» Löjtnanten var mig redan förut bekant sedan hans kadett-tid.

Vi vaknade nu till besinning, vi båda gamla vänner. Jag praktiserade mig ned ur kärran, och sedan — — —.

Omgifven och omhuldad af både de äldres och de yngres hjertliga vänlighet tillbringade jag ljufliga sommardagar på denna nästan paradiskt vackra prestgård, som ligger vid Stora Lögarns strand, i en park af höga, hvitstammiga hängbjörkar, omgifven af

små tjusande buskar och slingrande gångar, hvilka föra till löfsalar och blomsterkullar.

Längs sjöstranden är upptagen en liten promenad, hvilken, öfverskuggad af alar och björkar, under sina mystiska skuggor gömmer grottor och hviloställen samt slutligen leder till det täcka nya badhuset med sin vackra brygga och sin tjusande veranda.

Ännu mera romantisk, men i hög grad dyster, är belägenheten af den *gamla* prestgården, hvilken legat på ett långt, smalt, skuggrikt näs, som troligen gifvit anledning till stället namn, och hvars åsyn mycket förhöjer utsigten från det nya prestbostället.

Man bodde der som på en ångbåt, ehuru en ångbåt omskuggad af höga, lummiga träd, och när stormen upprörde Lögarns vågor, kastade dessa icke sällan upp sitt skum mot prestgårdens fönster.

Vägen, som på den smala landtungan leder dit, är täck och romantisk, tätt beväxt med hasselbuskar, alar och björkar, bland hvilka den majestätiska eken här och der höjer sin höga krona.

På denna väg finner man den så kallade »prost-hvilan», ett litet säte, anbringadt mellan fyra tätt sammanväxta alar, hvilka bilda ett grönskande, ogenomträngligt tak öfver den lilla, fridfulla bänken, der den gamle prosten Elf plägade hvila sig under sina promenader.

Grunden efter det gamla boningshuset qvarstod ännu, omgifven af fruktträd och buskar, dessa föråldrade minnen af den forna trädgården, och i potatislanden syntes här och der en liten vänlig pensé eller en rak, högröd borstnejlika — vemodigt blickande gengångare från de förra blomsterlanden.

Många djupa, underliga tankar födas vid åsynen af ett gammalt, försvunnet hem — kanske djupast när belägenheten är romantisk. Man tänker på de glädjehymner, de sorgeqväden, som här förklingat, de löjen som här spelat på friska läppar, de tårar som här runnit på de rosiga och de fårade kinderna, de

brudkransar som här blifvit bundna, de bröllopfester som här firats, de svepdukar som här blifvit tillredda, de liktåg som härifrån utgått; — man tänker på detta allt, och man skulle icke hafva mod, så skönt det än kunde vara, att ensam tillbringa en mänskensqväll bland dessa fantasiens vålnader af ett förgånget lif.

Från Rydsnäs gjordes flera utflygter till vackra ställen och vänliga grannar, såsom till Olstorp, en i Askeryds så kallade sockendel belägen egendom, hvilken nu ändtligen skall läggas till Vestra Ryds pastorat, sedan detta mer än hundra år varit i fråga. Olstorp har ståtlig åbyggnad, ehuru af trä, likasom alla de herresäten, jag i denna trakt sett. Belägenheten är vacker mellan Stora och Lilla Lögarn, vid det vattendrag, som förenar dessa båda sjöar. Trädgården är stor, allén bred och vacker, och stället eger en viss prydlighet, som antyder att månget gammalt stamträd der utbredt sina grenar.

Egendomen läser i många år ha tillhört den Mörnerska och sedermera den Schmiterlöwska familjen, men är nu, likasom många af våra adliga gods, öfvergången i ofrälse hand.

Aggarp är ett litet täckt ställe i Vestra Ryds församling, men saknar anor, då deremot det gamla Malma eger dylika i mängd, ty det har af ålder varit ett adligt herresäte, der, bland andra, den Bockska familjen i mer än ett århundrade residerat.

Många sägner och traditioner berättas om detta gamla ställe, och vare sig till följd af dessa berättelser eller af den luft, man der andas, men nog kände jag mig likasom omgifven af en mystisk atmosfär.

Bland annat berättar man om stora, ståtliga vagnar, förspända med frustande hästar, hvilka der icke sällan vid midnattstid blifvit synliga, samt om små,

egendomligt klädda tomtar, som der vandra sysslade i månskenet.

Men hvad som icke tillhör traditionen, utan verkligheten, äro de små sannsagorna om Elsa Bock, hvilken på Malma i forna dagar varit husfru och, som det påstås, der fört ett strängt regemente.

Fru Elsa var född år 1705 och var, som jag tror, dotter till majoren Lennart Bock.

År 1730 gifte hon sig med Pehr Stålhammar till Malma med flera ställen, öfverstelöjtnant vid adelsfanan.

Hon hade flera barn, och hennes äldsta dotter, den fagra och lifliga Margaretha Elisabeth, som var född år 1731, blef redan år 1746, således vid 15 års ålder, gift med friherre Carl Cronhjelm till Adlerskog — en egendom i Vestra Eneby församling — enklings och mer än 30 år äldre än den unga bruden.

Om deras äktenskap är mig ingenting mera bekant än att det räckte till år 1770.

Emellertid hade någon tid härefter till fru Elsas kunskap kommit, att hennes dotter såsom enka alltför mycket lyssnade till glammet och älskogsqväderna från de unga herrar och ädlingar, hvilka hon alltför fritt lemnade tillträde till sitt hus.

Detta tyckte fru Elsa icke vara sådant, som höfdes för hennes namn och det ärbara enkoståndet, hvarföre hon, bedröfvad och, enligt hennes skaplynne, kanske ännu mera vredgad öfver denna dotterns glömska af sin värdighet, lät tillsäga sin kusk att spanna de ståtliga hästarne för den gamla täckvagnen, hvarpå hon begaf sig å väg till sin dotter.

Glad och öfverraskad af moderns så oväntade ankomst skyndade den däjeliga enkan ut på trappan att mottaga och välkomna den kära och vördade gästen. Med den ödmjukhet, hvarmed föräldrar den tiden bemöttes af sina barn, införde hon nu fru Elsa i sin boning. Men, o ve! hon hade i brådskan och öfverraskningen glömt att undangömma de små för-

rädiska talismaner, som vittnade om, att modern icke var den *enda* gästen i dotterns hus.

En karlhatt och derjemte en sjöskumspipa befunnos ligga i den lilla nådens sängkammare.

Utan att yttra ett ord till den förskräckta dottern, befallde fru Elsa sin kusk att genast åter spännen för de trötta hästarne, emedan hon, så fort sig göra lät, ville begifva sig på väg tillbaka till Malma. Men då kusken, med den ödmjukhet, som höfdes både tidsandan och tjenaren hos en så sträng fru — hennes man var nemligen död sedan några år tillbaka —, försäkrade det vara omöjligt att samma afton företaga den långa resan, emedan hästarne dertill voro för uttröttade, så beslöt fru Elsa, af fruktan att förderfva de ståtliga djuren, att vara qvar, men att tillbringa natten i — täckvagnen.

Dottern, förskräckt och nästan trötlös öfver detta moderns beslut, använde alla möjliga medel för att få henne att afstå derifrån: tårar, böner, knäfall samt ödmjuka föreställningar om huru hon, genom detta besluts utförande, skulle blottställa dotterns rykte. Men allt var förgäfves; fru Elsa lät icke beveka sig. Hon kröp in i vagnen och tillbringade der sin natt. Roligt skulle vara att veta om sömnen der kunde vara god och drömmarne angenäma. Att dottern den natten icke kunde sofva, derom tror jag mig kunna försäkra mina läsare.

Vidare berättas, att samma fru Elsa — dock äro meningarne i detta fall sväfvande mellan henne och en fru Duse —, som, likt alla adliga fruar på den tiden, höll sina tjenare i sträng tukt och till träget arbete, för att kunna tillse detta och tidigt väcka dem till spinnrock eller väfstol, valt sitt vanliga soffrum på nedra botten, ehuru den äktenskapliga sängkammaren var belägen i öfra våningen.

Hvarje lördags-afton flyttade hon dock upp till sin man, emedan hon på söndagen unnade både sig sjelf och sitt husfolk hvila och sabbatsro.

Bredvid hennes vanliga sofkkammare var ett litet afstängdt rum, kalladt arresten, der hon, säges det, plögade instänga den af sitt husfolk, som vågat visa henne olydnad eller uppstudsighet.

I öfra förstugan på Malma finnes ett större porträtt i olja, som säges vara en afbild af den nu omtalade Elsa Bock. Hon är prydligt och dyrbart klädd i en dräkt, hvars snitt icke är mycket olik den, som tillhör vår tid. Hennes hals och armar prydas af dyrbara smycken. Hon är på sitt sätt vacker, med sina röda läppar och sitt svarta hår; men i hennes bruna, skarpa öga läses bekräftelsen på berättelserna om hennes stränghet.

I Ryds gamla kyrka ligga många medlemmar af familjen Bock begrafna, derom vittna de derstädes uppsatta banéren, med årtal ända från 1600; men Elsa Bocks namn har jag ibland alla dessa icke kunnat finna. Skälet härtill är väl förmodligen, att hon dött på Berg, i granskapet af Ekesjö.

Vestra Ryds kyrka är hvarken vacker eller imponant, ehuru den för sin höga ålder borde vara det senare. Man har i ett gammalt pergament sett, att den redan år 1350 var i godt stånd. En gammal dopfunt från sextonhundratalet syntes mig vara det märkvärdigaste, kyrkan har att uppvisa.

En ny kyrkobyggnad har länge varit beslutad, men olika tankar om platsen för densamma hafva tillika med flera andra orsaker fördröjt verkställandet häraf.

Jag hade nu en vecka varit i Ydre, detta sagornas hemvist, men ännu icke sett »kungen i Ydre», ty så kallas den gamle, snillrike fornforskaren, kammarjunkaren Leonard Rääf *af* eller *i* Småland; jag vet icke säkert hvilketdera.

Snillet har också sin tron, olik hvarje annan, hvilken vanligen endast vinnes genom arfsrätt.

Han hade dock dagligen utgjort vårt samtalsämne och jag hade mycket längtat att få se denna

personlighet, om hvilken jag allt sedan ungdomen hört talas, och som gästfrihet i dess rikaste bemärkelse är en af de egenskaper, hvilka utmärka honom, så hade han genom mina prestgårdsvänner inbjudit äfven mig till sitt vackra Forsnäs.

En skön, solbelyst morgon satte vi oss i en löfklädd båt, rodd af en löjtnant och en stark, rödkindad bondqvinna. Inom parentes måste jag dock berättas något, som visar allmogens naivité.

Under vägen talade någon af sällskapet om de stora svettdroppar, som perlade på den unga qvinnans panna och kinder.

»Det är icke så underligt», yttrade hon, med en diplomatisk min.

»Men icke kan det väl vara så tungt att ro, när en löjtnant för det ena årparet?» invände jag, dertill lockad af hennes tvetydiga min.

»Ja, nog gör han tempona, alltid!» svarade hon med en skalkaktighet, omöjlig att beskrifva.

Löjtnanten var verkligen eljest en stark och kraftfull roddare, derpå hade han gifvit många bevis under våra sjöpromenader; men nu! — det var så varmt och han ville troligen spara sina krafter till det blifvande lustlägret.

Emellertid gled båten raskt öfver den vackra Lögarn, hvars genomskinliga bölja klart återspeglade de ömsom löf- och furuklädda stränderna, de grönskande, täcka holmarne och de leende, skuggrika öarne.

Vid ett litet förtjusande sund, hvars namn jag likväl icke minnes, ligger Sundsö, också ett säteri, men af det minsta slaget, ty det utgöres blott af ett halft mantal.

Äfven det har tillhört den Bockska familjen och säges vara det äldsta säteriet inom Sunds församling. Nu eges det af en nämndeman.

Sedan vi passerat en större fjärd, foro vi in i den vänliga, trädkransade bugt, vid hvilken Forsnäs

är beläget. Stranden är vacker och stället ligger der så fridfullt, så ljufligt, så romantiskt, att det är som om ingen storm någonsin skulle våga störa dess paradiska frid, ingen prosa ohelga dess tjusande poesi, och dock har väl äfven der, liksom på hvarje annan fläck af vår syndiga jord, mer och mindre störande stormar dragit fram. Äfven der har väl den nödvändiga prosan uttagit sin säkra brorslott.

Landningsstället är en af alar och björkar bildad löfsal, hvars utgång genast bjuder på en blomsterkulle.

Genom slingrande gångar och skiftande blomster-rabatter kommer man upp på gården, der den vackra karaktärsbyggnaden ligger, med sina symetriska flyglar, omgifven af den stora, löfkransade gården.

På trappan till en af flyglarne visade sig nu en manlig gestalt, visserligen något lutad och saknande den spänstighet i gången, hvilken man väl förstod hafva tillhört honom, men som ändå i sin hela personlighet egde något eget vördnadsbjudande och intressant.

Han gick emot oss med en helsning, som isynnerhet med afseende på uttrycken talade om gengångaren från snillekonungens dagar.

Han ställde till mig ett särskildt »välkommen» och frågade derefter: »Har ni sett mina blommor?»

På mitt svar, att hela vägen från stranden upp till gården varit en blomstervandring, genmälde han med ett eget leende: »Har ni icke sett mer än dessa?» hvarefter han med synbar fröjd tillade: »Skulle ni vilja göra en liten promenad, så får jag visa er, att Forsnäs väl har flera blommor, än dem ni sett.»

Promenaden företogs. Kammarjunkaren och min ringa personlighet utgjorde förtruppen. Han var i hög grad intressant och underhållande, och jag kunde icke underlåta att uttrycka den glädje jag kände, att få se den, om hvilken jag hört så mycket talas.

»Se mig? — se en ruin!» utbrast han med ett obeskrifligt uttryck af både höghet och smärta.

En ruin! Ehuru detta ord alltid antyder något härjadt, sjunket, så talar det dock om en försvunnen storhet, efter hvilken den ännu visar tydliga spår. Det är lemningen efter palatset, icke efter kojan, som benämnes ruin.

Sådana ungefär voro mina tankar, men jag hade icke mod att yttra dem.

Långsamt vandrade vi fram genom rosengångarne, hvilkas skiftande skönhet och tjugande vällukt nästan berusade mig. Jag trodde oupphörligt att jag sett *allt*, att det icke *kunde* finnas mera blommor. Den gamle log åt min yttrade tanke, i det han tog af till venster, och nu öppnade sig den nästan förtrollande utsigten af ett blomsterrike, om hvars skönhet och mångfald jag aldrig kunnat göra mig en föreställning, huru mycket blommor jag än sett i detta blommornas tidehvarf.

Från en liten blomsterkulle, hvilken utgjorde midtelpartiet, utgingo, likt stora jätteblad, blomster-rabatter, hvar och en innehållande ett särskildt slag af de skönaste och yppigaste blommor i alla möjliga schatteringar, ifrån liljans snö till purpurrosens höga kolorit, ifrån den blekgula färgen till orangens glöd, och på detta sätt i alla färger. Hela denna blomster-verld var smakfullt och symetriskt ordnad, och dess anblick, dess doft voro skönare, än att det skulle kunna beskrivas.

Kring detta blomsterrike stodo, likasom på vakt, å ena sidan höga lupiner af olika färger och å den andra törnrosor af skiftande slag.

Kammarjunkaren gladdes åt min förundran och förtjusning samt meddelade mig namnen på de blommor, hvilka för mig voro obekanta, och det voro de flesta, äfvensom de länder, hvarifrån de kommit.

Besynnerligt nog lärer kammarjunkaren, nu den varme blomsterälskaren, dock i sin unga, kraftfulla tid icke hafva älskat blommor, hvilka sedan verksamhetens dagar svunnit utgöra hans käraste sällskap.

Enkelhet är en af kammarjunkarens älsklingsprinciper, och han är i *allt* en principernas man.

Under middagen, som i alla afseenden var smakfull och riklig, och hvilken serverades på gående fot, hade man anvisat mig plats — ty man måste dock med sin tallrik hafva en sådan — i en soffa bredvid värden.

Efter en fin anspelning på middagen yttrade han: »Det var en markisinna i Paris, som hade vittra soirées, der man föreläste utsökta arbeten och der hon, som sjelf egde mycken intelligens, samlade omkring sig personer af snille och talang. En afton, i det ögonblick då föreläsningarne voro slutade, smög sig en af hennes vänner bakom hennes stol, sakta hviskande i hennes öra: »Encore une histoire, madame! Le rôti manque!»

Efter middagen, sedan kammarjunkaren några ögonblick hvilat sig, inbjöd han oss att sitta ned under en ovanligt vacker lönn på gården, hvars grenar bilda en stor, skuggrik löfsal. Jag kunde icke underlåta att uttala min beundran öfver detta ovanligt stora och vackra träd, och genast följde dess historia.

Det var — så berättade kammarjunkaren — år 1752 planteradt af fröken Kristina von Ungern-Sternberg, som var hoffröken hos drottning Lovisa Ulrika och sedermera blef gift med korporalen vid Adelsfanan Hans Leonard Drake till Buhlsjö och Forsnäs, med hvilken hon den 19 April år 1759 firade sitt bröllop.

Vid detta tillfälle stämde Olof von Dalin, denne då så högt uppburne skald, sin lyra, hvars strängar så ofta klingade inom hofvets och aristokratiens salar, till en bröllopsång i den tidens allegoriska anda, af hvilken jag tager mig friheten att här citera några verser, för att dermed illustrera mina reseminnen och tillika gifva dem af mina läsare, som icke gjort bekantskap med den nämnde skalden, ett begrepp om den tidens poesi:

“Liten Kerstin hon satt i höganlofts sal,
 Den älskog ville vi berömma.
 Hon höll med sitt hjerta ett hemmeligt tal.
 Aller kärasten min, jag kan eder aldrig förglömma.

— — — — —
 — — — — —

Att sitta allena, det är nu så tungt,
 Den älskog etc.
 Ty verlden är falsk och lifvet är tungt.
 Aller kärasten etc.

Stolts Kerstin hon virkade guldbården rik,
 Den älskog etc.
 Hennes tärna kom springande in med ett skrik.
 Aller kärasten etc.

“Här kommer en Drake, ett skräckeligt djur,
 Den älskog etc.
 Att borttaga er och er jungfrubur!“
 Aller kärasten etc.

Stolts Kerstin hon suckar och drog på en snedd,
 Den älskog etc.
 “Om stunden är kommen, så är jag beredd!“
 Aller kärasten etc.

Stolts Kerstin hon knäppte de händerna små,
 Den älskog etc.
 “Om riddar Sankt Göran man hit kunde få!“
 Aller kärasten etc.

“Men säg, min gamla amma, hvad du härom tror,
 Den älskog etc.
 Tänk om jag nu faller i Drakens klor?“
 Aller kärasten etc.

— — — — —
 — — — — —

“Den draken är ej den, I sen honom an,
 Den älskog etc.
 Han är nu förtrollad och kan bli er man.
 Aller kärasten etc.

Ty om han en fröken kan få i sitt våld,
 Den älskog etc.

Så blir han, som förr, en riddare bård.“
Aller kärasten etc.

Stolts Kerstin hon axlade kappan röd,
Den älskog etc.
Hon gick inför sin farbror att klaga sin nöd.
Aller kärasten etc.

“Och hören I, min farbror, hvad jag nu säger er,
Den älskog etc.
Mitt hjerta det klappar, när Draken jag ser.
Aller kärasten etc.

Han skrämmer mig, men han mig skådar så blidt,
Den älskog etc.
Tänk om jag kan göra'n förtrollningen qvitt!“
Aller kärasten etc.

Och det var hennes farbror, den värdige jarl,
Den älskog etc.
Han var af det slaget, som tjenat kung Carl.
Aller kärasten etc.

Han sade: “Liten Kerstin du, var vid godt mod,
Den älskog etc.
Den Draken, du tycker om, har ridderligt blod!“
Aller kärasten etc.

Stolts Kerstin med allvar på Draken nu såg.
Den älskog etc.
Men deraf upptändes allt mer hennes håg.
Aller kärasten etc.

— — — — —
— — — — —

Och strax som en riddare Draken framstog
Den älskog etc.
Stolts Kerstin hon rodna' och för honom log.
Aller kärasten etc.

— — — — —
— — — — —

De unga tu så nöjda till brudstolen gå,
Den älskog etc.
Och englarna dansa och bönderna så.
Aller kärasten etc.

Det var den fagra vartid, då allt lifvas opp,
Den älskog etc.
Och kärleken log bland den älskliga tropp.
Aller kärasten etc.

Men himlen förvare vårt älskliga par,
Den älskog etc.
Mång tusende lycka båd' nätter och dar!
Aller kärasten etc.

Gud låte det få åldras i helsa och fred
Den älskog ville vi berömma,
Och vagga små Drakar i fjerde led!
Aller kärasten min, jag kan eder aldrig förglömma.

Om denna skaldens senaste önskan gått i fullbordan, vet jag icke, men det vet jag, att likasom lönnen, hvilken planterades af stolts Kerstins hand, ännu frodas och årligen utslår sina grönskande grenar, likaså frodas och grönskar ännu Drakenamnet, hvilket bevisar, att de unga fröknarna, i likhet med fröken von Ungern-Sternberg, ega både hjerta och mod att genom sin kärlek lösa den förtrollning, under hvilken de unga ädlingarne varit hemfallna.

Vi sutto länge under den mer än hundra-åriga lönnens skugga, och den gamle, intelligente mannen förtäljde der den ena historien, den ena sagan efter den andra, på ett sätt, som gjorde att man icke visste om man mest skulle beundra hans minne eller det snillrika sätt, på hvilket han meddelade dess rika skatter.

Sällan, och då blott till hälften, uppslog han sitt öga, och man ville ändå så gerna se hvad detta öga gömmer.

En gång, då jag berättade honom en liten anekdot, betraktade han mig några sekunder med fullt uppslaget öga. Detta öga gömmer ännu ett tankedjup, en snillets gnista, som tydligt förråder de lågor, hvilka en gång brunnit der, innan ålderdomen lade sitt töcken deröfver.

Kammarjunkaren är känd för sin motvilja, sin

ringaktning för det nya, och detta eger sin sanning. För honom är det gamla allt för kärt, att han skulle kunna älska och med varmt intresse omfatta vår tids alla reformer. Hans ungdom uppgick i den nedgående glansen af snillekonungens strålande sol. Han var hänförd då han talade om denne konungs märkvärdiga revolution. Huru skulle han då kunna älska vår tids liberalism?

Om Carl Johan talade han med beundran och vördnad. »Han var stor!» yttrade han, och man såg att hans ande liksom bugade sig för denne konungs minne.

Kammarjunkaren Rääf är känd för sina många egenheter, och deruti ligger äfven en sanning. Men är icke detta alltid fallet med dem, som skilja sig från de alldagliga, de så kallade hvardagsmenniskorna. Hos honom är allt princip, och den princip, som är så orubblig, att den sällan, ja nästan aldrig modifieras af konsiderationer, får ju, och detta med skäl, namn af egenhet, och kan stundom synas som stränghet.

Han är känd som noga hushållare. Han är det af princip, af kärlek för det enkla, och en mig meddelad anekdot må belysa beskaffenheten af hans hushållsaktighet.

Det kom en gång till honom en man, för att få hans namn på en lista. Den främmande anmälde sitt ärende, och under samtalet härom bjöd kammarjunkaren honom på en pipa, ty han röker sjelf gerna. Han begagnade då ännu de gamla svafvelstickorna, med svafvel i båda ändarne.

Han gaf en af dessa stickor åt den främmande, som dermed påtände sin pipa och sedan kastade stickan i kakelugnsvrån.

Kammarjunkaren gick att upptaga densamma, seende att den ena ändan ännu hade sitt svafvel i behåll.

Den främmande kunde icke dölja sin förvåning

öfver denna »småaktighet», ehuru han naturligtvis icke yttrade ett ord derom.

En stund derefter kom listan fram till påskrifning, då kammarjunkaren tecknade sitt namn för en summa så stor, att den främmande med förvåning betraktade både honom och de siffror han skrifvit.

»Ni förvånas», inföll kammarjunkaren, »att den som är så småaktig, att han upptager en svafvelsticka, kan teckna sig för en så stor summa; men konsten att hushålla är den, att taga vara på äfven det *minsta*. Detta har alltid varit min hushållsprincip, och hade jag ej följt den, så skulle jag icke nu kunnat anteckna den summa, hvaröfver ni förvånar er.»

Han är gästfri i hög grad, vänsäll och mot sina underhafvande en god och rättrådig husbonde. Dem, som vilja arbeta, hjälper han med både råd och medel, så att de icke sällan kunna förskaffa sig ett eget hem.

I hans hus, der han väl icke glömt den gamla regeln, att mannen skall vara herre, utgör numera hans dotter, den älskliga fröken Kerstin, hans käraste sällskap. Hon omger honom med kärleks- och vördnadsfull uppmärksamhet; hon stoppar hans pipa och läser för honom, ty lektyr är honom ännu alltid lika kär. Han följer med sin tid och tar reda på dess utveckling, men hans forna vänner, de gamla auktorerna, äro honom likväl alltid kärast.

Då jag uttryckte min förvåning öfver hans ovanliga minne, svarade han:

»Landshöfdingen Rosenstein var, som ni kanske vet, på sin ålderdom blind. 'Med hvad sysselsätter ni er?' tillfrågades han en gång. — 'Jag läser!' — 'Läser? Men ni är ju blind.' — 'Jag läser i minnet mina gamla auktorer!' — 'O, hvilket beundransvärdt minne!' utbrast den främmande, förvånad. — 'Ni talar om hvad jag *mins*, men ni vet icke hvad jag *glömt!*' genmälde landshöfdingen med en suck.»

Kammarjunkaren Rääf hade, för att en gång få

hvila på sitt kära Forsnäs, låtit uthugga eller spränga sin graf i ett hälleberg, å en vacker plats helt nära sjöstranden. Grafven var färdig, med sitt sköna hvalf samt sina tvenne stenblock, hvilka skulle tjena till katafalk. Då upptäckte man att der var takdropp. Ett cement användes för att afhjelpa detta; men då man ändock icke lyckades förekomma takdroppet, gräfdes uti en kulle en ny graf, hvilken är murad. Kistorna, af hvilka den yttre är af jern och den inre af ek, hafva äfven i många år varit färdiga och ditförda.

En kopparplåt, med latinsk inskription, kommer att anbringas å kistan, och i det lilla hvilorummet skola, på gammalt, forntida sätt, införas exemplar af hvarje slags åkerredskap, som då brukas, hvarefter grafven tillstänges och nyckeln -- alldeles som i den Schwerinska grafven på Husby -- genom ett hål dit inkastas.

En af märkvärdigheterna på Forsnäs är det hundra-åriga ölet, hvarmed kammarjunkaren undfagnar sina gäster. Vin hör der till sällsyntheterna.

Af denna gamla dryck finnas sex fastager, nemligen fyra för kammarjunkarens barn, det femte till begagnande och det sjette för hans begrafning. Det sistnämnda fatet lärer icke ha varit öppnadt eller påspädt på många år.

Förliden vår, då Smålands husarer under en fältmanöver voro vid Sunds kyrka, hvilken ligger helt nära Forsnäs, lät kammarjunkaren tillsända dem tjugofem buteljer af det omtalade ölet. För att uttrycka sin tacksamhet härför infann sig hela officerskåren med sina frustande hästar på gården vid Forsnäs, att uppvakta kammarjunkaren, som vänligt inbjöd de besökande till traktering och samspråk.

Med en känsla af beundran och vördnad lemnade jag det tjusande Forsnäs, om hvilket, såväl som om dess älskliga invånare, vore ännu mycket mer att säga. Sällan har jag tillbringat en så intressant, så underhållande, så lärorik dag.

På den klara böljan under hemfärden, hvilken var herrlig i det vackra månskenet, sökte jag i minnet återkalla och fasthålla allt hvad jag hört och sett under den minnesrika dagen. Mycket gick dock förlost; men en del af hvad jag ihågkommit har jag nu, ehuru ofullständigt, tagit mig friheten meddela mina läsare, viss om att för de flesta kammarjunkaren Rääf i Småland icke är ett främmande namn.

Med ett hjerta fullt af tacksamhet och ljufva hågkomster lemnade jag Rydsnäs, för att fara till en annan kär barndomsvän — men icke i den lilla kärnan, som väckte så mycken förvåning, utan i en med stora, mörkbruna hästar förspänd vagn samt kusk i livré.

Vi hade sex mil att resa. Vårt egentliga uppehåll under vägen var i Kisa, der vi rastade tvenne timmar. Jag hade således tid att vandra omkring i den täcka köpingen, som ligger i den så kallade Kisadalen, med sin slingrande å, sin sjö, som bär stället namn, sin vackra kyrka och sina många byggnader, bland hvilka läkarebostället har ovanligt vacker och idyllisk belägenhet.

Kisa går med raska steg framåt och har nu till och med sin egen tidning, ehuru dess redaktion måtte hafva det litet obehvämt, då tryckningen måste ske i Linköping.

Kyrkan är stor och, som jag redan nämnt, vacker, och kyrkogården är så rik på kors, att den, mera egentligt än den plats straxt utanför Visby, som bär namn af »Korsbeta», borde hafva denna benämning.

Hvad som förvånar mig är, att denna stora kyrkogård är så kal. Man är nu så vand att se dessa fridsplatser skönt bekransade med träd, att denna brist på skönhetssinne hos Kisaborna förvånar så mycket

mera, som för öfrigt allt i den vackra köpingen antyder smak och prydlighet.

Vid gästgifvaregården, hvilken ligger omgifven af en större trädgård samt vackra, väl vårdade blomsterland, der den hvita liljan, denna blommornas drottning, bland sina ödmjuka tärnor majestätiskt höjde sitt sköna hufvud, får man taga i betraktande det gamla hus, som påstås ha blifvit upprest åt Carl den 9:de, under hans fälttåg mot danskarne.

Huset är litet och byggt som ett lusthus, med fyrkantigt, stupande tak. Ingenting finnes, som antyder att den barske konungen der haft sin boning, och ändå träder man icke inom dess gamla väggar, bland de väfstolar och diverse väfredskap, som nu uppfylla detsamma, utan en känsla af vördnad för dess ålder och för den enkelhet, med hvilken då sjelfva konungen lät sig nöja, samt med den önskan, att detta hus vore fridlyst för allt annat än minnets vålnader och de personers besök, som önska se det gamla kungshuset.

Det bland folket i orten omtalade stallet med fyratio spiltor, hvilket för konungens hästar derstädes blifvit uppfördt, lærer genom en eldsvåda blifvit förstördt.

Vare detta nog om Kisa gästgifvaregård och dess minnen, sedan jag dock till sist anført det allmänna vittnesbördet, att densamma står främst bland alla gästgifvaregårdar i orten. Detta vill kanske icke säga så mycket; men de, som rest vida omkring i landet, har jag hört berätta, att den är en bland de förnämsta af alla dem de besökt, och detta vill säga mera.

Redan på Carl den 9:des tid hade Kisa gästgifvaregård stort anseende, och denne konung kallar den i sin dagbok: »den bästa krog i Småland».

Alla dessa mystiska sagor sysselsatte ännu mina tankar, då Linköpings vördnadsbjudande domkyrka, med sin sköna, majestätiska verklighet, omgifven af den leende staden, presenterade sig för vårt öga.

Linköping har, likasom hela vår tid, på de senare decennierna gått förvånande framåt. Men om många af tidens framåtskridanden ofta olika bedömas, så kan detta, som mig tyckes, omöjligt blifva fallet med Linköping, denna täcka och prydliga residensstad, med sin vackra hamn, sina grönskande trädgårdar samt ståtliga byggnader och nyanlagda gator.

Linköping eger ett slags fin elegans. Man förnimmer att det är en bildningsstad, der man uppskattar och njuter af allt skönt, det må vara inom intelligensens område eller det som uppenbarar sig för det seende ögat.

Sedan jag transporterat mina saker ifrån »Hans Brask» till »General Boij», på hvilken senare jag ämnade följande morgon fortsätta min resa, skaffat mig rum och druckit kaffe på »hotellet» — ett hotell, hvilket såväl i afseende på byggnad som servering förtjenar sitt rykte —, gjorde jag en promenad kring staden, till den vackra kyrkogården, som låg der så mystiskt tjusande i sabbatsaftonens frid.

Jag bodde, tillika med tvenne ångbåtskamrater, hos »jungfru Lovis», ett anspråkslöst namn på en i Linköping ganska bekant personlighet, som bjuder sina logerare på mycken vänlighet och utsökt proprété. Vi sade henne »god natt», sedan hon lofvat väcka oss senast klockan 5, ty klockan 6 skulle »generalen» börja sin marsch.

Morgonen var klar, och herr Abderan — så hette dagen — gaf oss sitt manliga hedersord om en vacker dag, då vi beträdde den lilla ångaren, hvilken syntes temligen obetydlig, när man den föregående dagen varit passagerare på »Hans Brask». Skilnaden mellan de båda ångbåtarna syntes mig nästan lika stor, som mellan den gamle biskopen och hans ringa klostertjenare.

Emellertid kilade »General Boij» i väg, lätt, liflig och geschwindt, alldeles med samma skaplynne som den sanguiniska, glada personlighet, efter hvilken

han ärofullt erhållit sitt namn och hvars porträtt pryder den lilla salongen. Han kilade fram förbi alla de många Hackfors' qvarnar, hvars forsar vid hvar och en af dem blifva allt mera skummande, allt mera inbäddade i grönska och alar.

Men nu upphann »generalen» sin gemål, vid hvilken han fastkedjades, och ehuru »generalskan» visligen lät sig af »generalen» föras hvart denne behagade, så hindrade hon dock hans lifliga gång, emedan hon var af ett mera tungt och praktiskt lynne; men det var måhända ändå *hon* som, genom de vinstgifvande skatter, hon förde ombord, gaf åt resan den bästa pekuniera behållningen, fastän hon, i synnerhet vid vissa passager, gjorde den tung, och kunde då sägas vara till hinders.

När vi hade passerat Slottfors med alla de, såsom jag tror, fem slussarne, började himlen allt mer och mer mulna.

Dagens text handlade om de falska profeter, och jag sällade snart herr Abderan, denne morgonens löftesman, till deras antal, när det fina duggregnet småningom öfvergick i stora, tunga droppar och icke långt derefter i häftiga störtskurar, som icke lofvade något uppehåll, ty himlen var alldeles öfvermulen.

I stället att, som jag hoppats, få beskåda de vackra Kinda-stränderna och anteckna de ställen, som speglade sig i Jernlundens och Åsundens böljor, måste man i den lilla, smala salongen, denna räddningens ark, gömma sig undan dessa syndaflodens störtsjöar.

Regnet fortfor oafbrutet, och vid hvarje station upphemtades nya, genomvåta passagerare, som, lockade af den vackra morgonen och af söndagens ledighet, företagit lustturer till Sturefors, Brokind o. s. v. Vid det förra stället infraktades aderton utaf landets ungdom, hälften af hvardera könet, hvilka hoppats, att rika på glada, solbelysta minnen återvända med »generalen» till sitt land igen.

Salongen var full, men det lilla däckets öfverfullt,

och fastän regnets kaskader på de nykomna flitigt droppade ned från lockar och kläder, så pratade och glammade de, under klingande skrattsalfvor, liksom skulle de suttit på det torra, bland blommor på en grönskande äng. O, den lyckliga ungdomen!

Vid Rimforsa mistade jag dem, som utgjort mitt egentliga sällskap: en vänlig fru, hvilken med sin dotter skulle fara till sin måg, boende i grannskapet af nämnda ställe.

Ack, huru afundades jag dem icke, när jag såg dem krypa in i den torra suffletten, omhuldade och kringstoppade af dottersonen, en yngling med studentmössa, för att snart hinna herberget, der jag i föreställningen såg den trefliga familjescenen, med glada föräldrar samt nigande och gapande dotterbarn, och i fonden, på salsbordet, det sjudande teköket, omgifvet af de hembakade, delikata brödsorterna.

Klockan något öfver 10 framkommo vi till Hofby, i regn och ett mörker, som hade det varit en höstafton. Jag förstod att jag den dagen icke kunde komma längre, och genom den deltagande kaptenens förespråkan hos ställets stormakt, den så kallade hamnfogden, fick jag löfte om nattlogis; men att i mörkret, i den fängslande leran, hvares djup jag aldrig tillförene skådat, åtminstone aldrig trampat, praktisera sig upp till ort och ställe, var ingen lätt sak.

Morgonen derpå afreste jag vid sidan af min värd i egen hög person — d. v. s. i figurlig mening taladt, ty i verkligheten var han under medelmåttan — i en gungande kärra, förspänd med en liten välfödd häst, hvilken likväl icke delade egarens liflighet.

Man har berättat mig, att denne i forna dagar varit en rik possessionat i trakten af Linköping, att han åkt i landå och fört en stat i öfverensstämmelse med ekipaget. Och något som *skulle* antyda gentleman låg det verkligen hos min språksamme körsven, i synnerhet då han kom in på det fornas område,

på brorskapet med alla källarmästare och gästgifvare i Linköping och trakten deromkring.

Jag var oviss huru länge jag skulle få åtnjuta hans sällskap, ty svaret på mina frågor i det fallet voro så diplomatiska. Han kände nog han, att ovissheten stegrar positionens betydelse.

»Åh, det får fälle gå till Arteflod», svarade han på min fråga, när vi hunnit Kisa gästgifvaregård.

»Kanske det kunde vara roligare te' byta om?» yttrade han, när vi hade det förstnämnda stället i »syne».

»Ja, nu ha vi en fjerdingväg upp te' Sunds gästgifvaregård; de' ökar skjutsen med en half mil. Hur ska' de' vara?»

»Som det är!» svarade jag, och vi fortsatte färden fram till Vestra Ryds prestgård, hvilken var målet för min resa.

Ehuru under allt detta min kusk (dock, detta är måhända icke en passande benämning) införde mig allt djupare och djupare i sina forna dagars soliga och höga nejder — somliga äro rädda att återkalla en flydd lycka, andra älska att likasom fråsa i minnet deraf, och litet fåfänga ingår väl stundom i denna senare njutning —, så var han dock en både vänlig och upplysande ciceron i afseende på de ställen vi passerade.

Vi hade lemnat Kind, denna för sin vackra natur och sin romantiska skönhet så bekanta trakt, och ehuru den härligaste delen deraf nu icke låg i vår väg, så var denna dock vackrare än Ydre härad, åtminstone den del deraf, vi förut passerat. Marken är här stenig, bergen äro låga och således icke impossanta, och ehuru rik på björkskog, bland hvilken här och der en liten insjö eller så kallad göl framskymtar, så kan naturen likväl icke kallas idyllisk och ännu mindre romantisk. Men så fort man nalkas Sommen antager naturen en mera storartad och stundom i hög grad romantisk karakter.

Sommen — hvilken, som jag tror, är näst Vettern den största af Östergötlands insjöar och numera säges vara upplifvad af flera små ångbåtar, hvilka till den andra, aflägsna stranden bortföra de stora skogarnes produkter — är rik på holmar och öar, af hvilka en, Torpön kallad, är en mil lång och en fjerdels mil bred samt innefattar mer än åtta mantal.

Beläget på denna ö är Brandsnäs' säteri, hvilket länge varit och ännu är tillhörigt den Grönhagenska familjen.

När man hunnit Bisqvarn, hvars hvitskummiga vattenfall med rastlös fart går att kasta sig i Sommens sköte, häpnar man nästan öfver stället's romantiska skönhet.

De skummande kaskaderna dansa brusande fram mellan strändernas höga alar och majestätiska furor, under en yster och sjelfsvåldig lek med de små grönskande holmar, de djerfva träd, som vågat anförtro sig åt den vilda strömmens fantastiska nycker, åt hans djerfva omfamning.

I synnerhet är vägen, som förer eller som *förde* till Ribbingshof, en egendom med ovanligt vacker belägenhet vid Sommens södra strand, af en egen, storartad skönhet.

Denna väg är numera stängd medelst en af de stora skogarnes höga granar, hvilken man, som ett oemotståndligt förbud, lagt tvärsöfver densamma. En ny väg är upptagen, i skönhet icke att jemföra med den gamla, men som man dock kan passera med mera säkerhet för lifvet.

Öfverallt i denna trakt färdas man på nyanlagda, präktiga vägar, och man häpnar, när skjutsbonden visar de höga branter och nästan bråddjupa sluttningar, der den gamla vägen gått fram. Det är som om den öfver bron, hvilken under djupa skuggor är anbringad öfver forsarne, fjerran bort genom den ogenomträngliga skogen, förde till något underbart, förborgadt féslott. Man tycker sig här förstå, hvarför

Ydre är så rikt på sagor och traditioner, om hvilkas oändlighet man icke kan göra sig en föreställning förrän man läst »Ydre minnen» af kammarjunkaren Rääf.

Ydre tyckes vara björkarnas hemland, då deremot eken, på hvilken Kinds härad är så rik, är mera sällsynt, ehuru den äfven här finnes; ty genom skogar af björk fortgår vägen, då eken presenterar sig i mer och mindre högstammiga partier. Den steniga marken fortfar till någon del, ehuru omvexlande med höga, furuklädda berg och mjuka, leende dalar, genomskurna af åar och dansande bäckar, hvilket allt tyckes gifva ett begrepp om den poetiska sinnesstämning, som finnes hos alla de skogens och bergens andar, traditionen förlägger till denna trakt. Man tror sig nästan höra surrandet af den gamlas spinnrock, hvilken säges sitta på spånstenen i Grafby-skogen — ett säteri i Sunds socken — och oafbrutet spinna, och der de gamla samt äfven några af vår tids slägte trott sig se henne.

Sällan, ja aldrig tror jag mig hafva sett så vackra, rakstammiga och väl vårdade skogsparker, som mellan Bisqvarn och Buhlsjö — ett säteri, tillhörigt kammarjunkaren Rääf — och äfven på andra sidan om detta senare ställe, hvilket, likt alla de många egendommar, som i denna trakt tillhöra samma person, företer en vacker egenhet, nemligen den, att man icke sällan midt på åkerfälten skådar en björk, en ek eller något annat träd, omsorgsfullt och väl vårdadt, liksom stode det i en park. Trädens rötter skada naturligtvis sädens växtlighet, hvilket man äfven märker; men trädets fågring och tanken på den dryad, som der valt sin boning och som ju säges lefva och dö med detsamma, galler för egaren mera än den lilla skadan af de färre eller mindre fullkorniga ax, som gömma sig under grenarnes skugga.

Men vi kunna icke förbigå Buhlsjö, detta gamla herresäte, hvilket under mer än tvåhundra år tillhört

Båth- och Drake-familjerna, utan att meddela några af de traditioner, som äro fästade vid detta ställe och som stå i sammanhang med dess namn. Jag lånar dessa från »Ydre minnen».

De tre jättarne Buhle, Grabe och Hjelm bodde i fordomtid på Buhlsjö, Grafby och Hjelmseryd, hvilka alla efter sina egare erhållit namn, alla äro belägna inom Sunds socken, och på deras egor finner man ännu många vackra ätteplatser.

De tre jättarne egde gemensamt en yxa, hvilken de slungade till hvarandra, till dess en gång, då Hjelm skulle kasta henne till Grabe, han slungade henne för svagt, så att hon nedföll i den mellanliggande sjön Sund vid Hakehall, hvarest skaftet, stort som ett timmerträd, säges ha varit synligt af det nu lefvande släktets föräldrar.

På ålderdomen hade Buhle beslutat låta döpa sig i den då nyligen byggda Norra Vi kyrka.

På vägen dit medförde han den stora guldnyckeln till sin spanmålsbod; men betänkande att denna var honom en öfverflödig börda, gömde han den under en stor sten, som låg på en smal bergpall ofvanom vägen, midt emot gårdens största och gräsbördigaste ovaler, med yttrad föresats att vid hemkomsten åter taga sin nyckel samt kasta stenen öfver vägen upp på det gent emot belägna Ufveberget.

Då Buhle erhållit dop och hemvandrade samt ämnade verkställa hvad han beslutat, förmådde han icke ens röra stenen, långt mindre slunga den till det aflägsna berget.

Af harm öfver att hafva förlorat sin forna styrka och under bemödandet att rubba stenen blef han sjuk och måste på en oxdrög föras till hemmet, der han straxt derefter dog och blef begrafven vid de stenar, som äro uppresta på Skarpenfält, nära intill jättebacken.

Den ofta eftersökta guldnyckeln qvarligger än i dag under sin orubbliga betäckning, som därför kallas

»nyckelstenen». Denna märkvärdiga sten ligger helt nära vägen, der de resande, som färdas mellan Kisa och Årteflods gästgifvaregårdar, helt nära Buhlsjö, kunna få nöjet beskåda densamma.

I granskapet af Buhlsjö, vid Östra Lögarn, ligger Ed, ett af de många vackra, ehuru icke storartade säterier, hvarpå Ydre är så rikt.

Den i dessa trakter mycket omtalade Österbymo marknadsplats, der marknad hålles tvenne gånger om året, till ortens nytta och ungdomens förlustelse, hade jag också den äran att skåda. Vacker i sitt slag är denna plats, det kan icke nekas, med sin stora, grönskande slätt, omkransad af en vacker, ehuru icke särdeles högväxt granskog.

Stånden, utgörande tvenne rader, stå alltid kvar, och en del af dem se ut som om de skulle stått der från Buhles dagar, så lutande och mossstupna synas de, då deremot de andra förete en ungdomligare prägel; dock utgöra här de förra, d. v. s. den respektabla ålderdomen, i motsats till våra moderna tidsförhållanden, det rådande partiet.

Ju närmare man hinner ett mål, desto mera längtar man vanligen derefter, och detta var, oaktadt de vackra ställena och de underbara sagorna, äfven fallet med mig. Ändtligen stod den vackra, björkbekransade prestgården som ett lifvande svar på min ofta upprepade fråga: Äro vi icke framme snart?

Menniskan gömmer alltid en liten ungdomlig vrå i den innersta hjertekammaren. Jag hade i min längtan lifligt erfarit denna sanning och erfar den icke så sällan, hvad än kyrkobok och tidens härjningar må protestera deremot.

Lugsbo är ett litet romantiskt, förtjusande ställe, hvars fridfulla skönhet tyckes likasom återgifva dess namn. Från sjösidan synes det inbäddadt i mjuk, skiftande grönska, och vägen dit leder genom en dyster, högstammig granpark, hvilken nära stället byter sig i löfskogens mildare dunkel.

Det ligger — eller det låg åtminstone då — i parkens gömma ett litet, dystert eremitage, hvarest, sades det, en af ställets fordna egare tillbringat både nätter och dagar i mysticism och orgier.

Han lät hugga sin egen grafsten, hvars inskrift lydde sålunda:

»Här hvilar lagmannen Emanuel N—m, tyranniserad af våldsverkare, men hämnad den 13 Mars 1809.»

Stenen restes väl, enligt hans befallning, på grafven, ehuru hans hustru, som lærer varit en ädel qvinna, med djup smärta såg detta hämndens vittnesbörd, hvilket åtminstone borde vara fridlyst från de dödas boningar.

Några år derefter, då fru N—m väntade sin bror, hvilken lærer varit en betydande embetsman i Stockholm, lät hon nedlägga stenen i grafven och i stället uppresa en annan, som troligen ännu på norra sidan om kyrkan, inom det vackra jernstaketet, visar stället, der den oförsonlige, hämndfulle mannen hvilar.

Sedan man passerat Hulta — f. d. löjtnantsboställe vid Adelsfanan, men nu underlagdt Göta kanal — samt flera af de små, täcka och prydliga slussvaktarboställena, som voro så önskvärda till sommarnöjen, inkommer man åter på denna slingrande vattenådra, så skönt skuggad af strändernas alar och björkar, vid hvilkas fot den mjuka vassen ödmjukt och elastiskt böjer sig för ångbåtens vågor och mellan hvilka de rodnande rönnarne glöda likt lysande koraller.

Färden genom kanalen synes vanligen för passagerarne lång, och för läsaren synes troligen *denna* både tråkig och nästan oändlig. Jag har för mycket sysselsatt mig med mina minnen, mina intryck; men jag har också vallfärdat genom minnenas, genom ungdomens land, detta lifvets herrliga Kanaan, och jag har der plockat hågkomstens blommor. *Detta* är något, som jag är säker att läsaren icke finner underligt, hvarken den, som ännu lefver i denna ljufviga

atmosfer, eller den, som, likt mången vandrare, endast minnes densamma i fjerran. Men dessa blommar skulle jag behållit för mig sjelf — så tycker läsaren, och han har rätt att så tycka. Derföre säger jag honom mitt hjertliga förlåt! och likt barnen lofvar att icke göra så mera.

Vi voro vid Norsholm — det fordna Munkeboda — detta minnesrika ställe, hvilket innehades af biskop Brask och var honom så kärt, att han, på riksdagen i Vesterås år 1527, då Gustaf Vasa, för att krossa de andliges makt, affordrade biskoparne deras slott, på denna konungens tillsägelse icke hade annat svar än tystnad och suckar, ehuru Magnus Sommar redan afstått Tynnelsö och Magnus Haraldson Strömfelt likaledes Leckö. Thure Jönson uppstod då och bad, att den gamle biskopen, för sin höga ålder och sina förtjenster, måtte så länge han lefde få behålla sitt kära Munkeboda.

Gustaf svarade härtill ett hårdt *nej*, och åtta riksråd måste genast gå i borgen för biskopens lyd- nad samt fyratio af hans livvakt träda i konungens tjänst, utgörande dessa sedan en del af det krigsfolk, som genast skickades att taga det befästade slottet i besittning, jemte dess »skytt och tillbehör».

Den gamla byggningen vid Norsholm, hvars nedre våning är af sten, påstås vara densamma, som biskop Henrik Tidemandi lät uppföra mellan åren 1470 och 1500, men hvilken först efter hans död blifvit bebodd af biskop Brask.

Sedan det gamla Munkeboda, hvilket af Gustaf Vasa erhållit namnet Norsholm, blifvit dels doneradt, dels försåldt till flera adliga familjer, bland hvilka må nämnas grefve Carl Gustaf Tessin, inköptes det slutligen af baron Seth Adelsvärd och innehafves nu af hans enkefrierinna, hvilken senare, icke nöjd med det gamla, ganska prydliga boningshuset, der låtit uppbygga ett annat i modernare stil, som mera dominerar. Hon fann att det gamla låg för lågt.

Icke underligt; det blåser ju alltid en både ljufvare och friskare vind på höjderna.

Många tankar födde åsynen af det gamla Nors-holm, tankar tillhörande både forntid och nutid. Ångbåten skiljde oss dock snart ur dess åsyn, i det den med full maskin styrde ut i den sjö, om hvilken Hedborn säger:

“Och Roxen så kallas den svallande sjö;
Der finnes ej holme, der finnes ej ö.
Tre rinnande vatten hvar timma och stund
Der råkås tillsammans och stifta förbund.”

På nordliga stranden af denna sjö framskymtade nu ruinerna af det fordom så praktfulla och sagorika Stjernorps slott.

Stjernorp, hvilket omkring år 1654 uppbyggdes af fältmarskalken grefve Robert Douglas, säges vara ett af de slott, som, efter öfverenskommelse mellan trenne af trettioåriga krigets hjeltar, uppfördes för de medel, hvilka de i Tyskland tillvunnit sig.

Dessa slott voro Ekenäs, Löfstad och Stjernorp, från hvilkas höga torn de gamla krigskamraterna skulle kunna ge tecken åt hvarandra.

Egaren af Löfstad, hvars läge är mycket högre än de båda andra slottens, kunde dock, utan torn, från öfra våningen besvara vännernas signaler; men Stjernorp, ehuru dess ståtliga byggnad hade fyra våningars höjd, egde dock denna prydnad, hvilken höjde sig från midten af taket, omgifven af en vacker altan. Utom sjelfva slottet funnos der tvenne stora tvåvåningsflyglar, af hvilka den ena inrymde en vacker kyrka, hvarest den från sockenkyrkan längst boende allmogen fick, tillsammans med husfolk och underhafvande, söndagligen hålla gudstjenst.

Många sägner och traditioner innesluter det gamla slottets ruiner, och det är skada att de tomtar och elfvor, som sägas gästa både inom och utom desamma, och hvilka der hålla trogen vård om minnenas

skattkammare, icke föllo på den tanken, att nedskrifva sina eller snarare slottets memoarer. De skulle, huru realistisk vår tid än anses vara, säkert ändå icke sakna förläggare och ännu mindre läsare.

Hedborn har i sin »Stjernorpa Fiskare» -- detta romantiskt vackra, af de flesta kända poem, ur hvilket jag tagit mig friheten att citera en vers, likasom förevigat en af dessa mystiska sagor.

Och ännu tycker sig den enslige vandraren, i spöktimmans stund, från de gamla slottsfönsterna se den sköna borgfröken vemodsfyllt blicka ut öfver böljans djup, »der brudfacklan lyser i mörkan natt».

“Han lyser ännu både höst och vår,
Hvareviga qväll, hvarteviga år,
Så blekt uti dimman på svartan sjö,
Och flämtar på ensliga strandens snö.”

Allmogen i denna trakt är fullt öfvertygad, att fiskaren ännu plöjer Roxens bölja och att han der vid midnattstid tänder sitt bloss, för att skådas af slottsjungfruns öga.

Närmare våra dagar förlägger sagan den händelse, som lade det gamla slottet i ruiner.

Det var en gång — så berättar sagan — då midnatten redan dragit sina sparlakan kring den gamla borgen och den ridderlige ättling af det Douglaska namnet, som då innehade densamma, redan med sin maka gått att slumra i det ståtliga sofgemaket, då det häftigt klappade på den stora ekporten. Men hellre än att fortsätta min berättelse, lånar jag den från en älsklig östgötaskald, framställd i hans »Stjernorpa Sjörå».

Ett riddarefäste vid stranden låg,
De tinnar så vida omkring man såg,
Och ännu dess halfbrända murar stå
Och spegla sin hjessa i bölja blå.
De hjeltlika minnen från forna dar. —
Men ännu är Stjernorpa fiskare kvar.

— — — — —
 — — — — —
 De riddare drogo med svärd och spjut
 För kärlek och ära i striden ut.
 Men jungfrun satt hemma i borgen kvar
 Och sydde i duken båd' häst och karl,
 Med sjöar och klippor och annat mer —
 Och ännu man Stjernorpa fiskare ser.

Och sagan förtäljer om Stjernorps brand,
 Den lågan han tändes af sjörå'ts hand.
 En afton det klappar med fingrar små,
 Och riddar'n stod upp, drager låset ifrå'.
 Man räddes ej trollen i forna dar. —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare kvar.

“Hvem är det, som larmar vid midnattstid?”
 Men trollet det svarar: “Jag stör ej din frid!
 Ty länge jag vaktat båd' dig och din gård,
 Och än vill jag der hålla trogen vård,
 Om blott du mig lofvar, hvad jag dig ber. —
 Men ännu man Stjernorpa fiskare ser.

“I natt skall det stånda ett gästabud
 Och sjörå't skall äkta sin valda brud.
 Din Piksal *) han är både stor och skön,
 Och låna oss den — jag vill lofva dig lön,
 Ty sjökungen guldet det röda ej spar.“ —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare kvar.

“Ja, guldet det röda jag aktar ej på.
 Men nog må du låna min Piksal ändå.
 Dock buller och larm tål jag ej i mitt hus,
 Och tyst skall det vara till dager blir ljus.“ —
 “Det vill jag dig lofva“, gaf trollet till svar. —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare kvar.

Men sjötrollet lade ett ord dertill:
 “Att ingen må lyssna, jag råda vill!
 Men låtom oss njuta vår fest i fred,
 Ty sjötrollet hämnas, när han blir vred.
 Ej dig eller hela ditt hus han spar!“ —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare kvar.

Men tärnan, som nära har stått på lur,
 Hon förde den tidning i jungfrubur:

*) En stor sal i slottet.

“I natt skall ett bröllop i slottet stå;
 Mig lyster den festen att höra uppå,
 Mig lyster att skåda det stolta par!“ —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare qvar.

Så fäster hon duken kring rosenkind;
 Hon ilar till salen, så lätt som en hind.
 Men genast man hörde båd' eld och brak,
 Och hastigt är lågan i slottets tak.
 Den troll-eld att släcka förgäfves var. —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare qvar.

Och trollen de drogo sig djupt under våg,
 Men genast man jungfrun och sjökungen såg.
 Och ännu han ses på den djupa sjö,
 Och håller i famnen sin fagra mö.
 Der synas de ännu från forna dar. —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare qvar.

Då stjernorna blicka i vågen ner,
 De vingade elfvor man ännu ser.
 Och stälklädda kämpar vid midnattstid
 I Piksalen mötas, att ordas vid
 Om riddare Robert och forna dar. —
 Men ännu är Stjernorpa fiskare qvar.

Sådan är sagan om Stjernorpa brand, hvilken inträffade den 12 Maj år 1789, när de flesta af gårdens både herrskap och tjenare voro på marknaden i Linköping, och som man aldrig kunnat utröna orsaken till denna rysliga, förhärjande tilldragelse, så kan ingen från folket i trakten borttaga den öfvertygelsen, att det var sjörå'ts hämnd, hvarpå det lurat alltsedan jungfrun genom sin nyfikenhet brutit det löfte, borgherrn gifvit.

En målare eller klåpare har genom en bild på en af de dörrar, som ännu finnas qvar på det gamla slottet, sökt föreviga denna händelse. Bilden föreställer en ung flicka med en vattenkruka i handen, hvilken hon säges hafva begagnat som förevändning vid sitt spioneri.

Bland de få, som voro hemma då vådelden utbröt, var en ung fröken Douglas, sedermera grefvinna

Ehrenborg, hvilken för sina ättlingar flera gånger berättat om denna olycka och derjemte omtalat huru förskräckelsen förlänade henne en så onaturlig styrka, att hon, med tillhjälp af en jemnårig, ur slottet burit stora tunga ekkistor, fulla af silfver, hvilka hon eljest knappast kunde röra från golfvet.

Stjernorp är nedbrunnet, och det är endast ruiner som återstå af detta ståtliga slott, hvilket, såväl som Löfstad och Ekenäs, var uppfördt — man kan icke neka det — för röfvade skatter; kriget må än anse dem såsom ett lofligt och hjeltarne tillhörigt byte. Nemesis — denna vanliga benämning på den himmelska rättvisan — vakar dock, och genom många led går sällan orättfånget gods.

Löfstad och Ekenäs stå kvar, det är sant, höga och dominerande. Men männe äfven de familjer, som uppbyggt desamma, stå kvar i sin forna, dominerande höghet? Lilje-familjen, af hvilken Löfstad blifvit uppfördt, är utslocknad. Banér och Douglas stå ännu med grönskande stamträd. Men männe de dock omgifvas af den strålande glans och den rikedom, som på den tiden, då de byggde sina ståtliga borgar?

Uppför och nedför höga backar, genom furuskogars eviga grönska, genom lunder af höga ekar och susande björkar, mellan hvilka stundom framskymtade en spegelklar sjö, en alkransad å eller en liten hviskande bäck, gick vägen från Kisa fram till resans mål, det gamla, kära, romantiskt belägna Åby.

Åby är också ett af de ställen, der man tycker sig likasom omgifven af osedda gengångare från svunna tider. I synnerhet är detta fallet med det gamla huset, hvares öfvervåning är mer än hundra år gammal och den nedras ålder är som en del fruntimmers — obestämd.

Säteriet har på femtonhundratalet tillhört den Scheidingska familjen, men såldes af denna, som jag tror, på sextonhundratalet till adjutanten Axel Kri-

stoffer von Gardemein, och för omkring hundra år tillbaka inköptes det af brukspatronen Hellvegh, hvars afkomlingar ännu äro egare af det gamla herresätet.

Man visar ännu ett fönster, med utsigt åt trädgården, der en betjent, hvilken Gardemein säges hafva mördad, hvarje natt visade sig, för att plåga sin herre, som bodde i detta rum. Denna och många flera berättelser ha spökat för min inbillning, då jag haft min sofkkammare i ett af de många gästrummen i det gamla huset.

Den påbyggda flygel, som nu utgör familjens egentliga bostad, är deremot vänlig och trygg, der den med sina af vinrankor omslingrade väggar speglar sig i Åsundens böljor, derifrån endast skiljd genom de mest förtjusande blomsterterrasser, nedanför hvilka vågorna slå sina stundom milda, stundom brusande toner, på samma gång de vagga de små båtar, hvilka så inbjudande ligga vid bryggan tillreds för en liten sjöfärd.

Vi företogo också en sådan, för att få se »guldstenen», hvarest, som det säges, fru Gardemein tappade den ring, om hvilken hon öfvermodigt skulle ha yttrat, att det vore för henne lika omöjligt att blifva fattig, som att återfå ringen. Båda delarne skedde dock, ty ringen fans i en gädda och fru Gardemein dog i en fattigstuga. Högmod går för fall. Ringen finnes ännu att bese vid Åby.

Vidare besågo vi »Silfverholmen», hvilken erhållit sitt namn deraf, att derstädes år 1752 upphittats en lång silfverkedja, i hvilken stora ringar voro fästade, och bredvid funnos flera silfverpenningar med arabisk prägel.

Bland anteckningar i Horns kyrkobok — Åby ligger i denna församling — finnes äfven en så lydande: »År 1618, den 11 november, afsomnade hustru Margaretha Eriksdotter, Pastoris Simonis, uti Horn, första hustru och den 19 jordades uti Hycklinge kyrka af Herr J. Petri, Archi-P. posito Lincopensium.»

Denna Margaretha var naturlig dotter till Erik den 14:de, såsom den latinska anteekningen vidare antyder.

En af hennes qvinliga afkomlingar i rätt nedstigande åttonde led är hustru till fabrikören Asklund, egare till Hermanshult, detta gamla folkungasäte, som allt sedan trettonhundratalet bibehållit sig inom samma släkt, tills det för omkring tio år tillbaka kom i annan hand.

Men den lilla sjöfärden har fört oss på irrvägar. Vi återvända således till det gamla Åby, hvars ovanliga gästfrihet är så vida känd, att man i det fallet har ingenting mer att tillägga, än att hvar och en, som njutit denna gästfrihet samt dess kärleksrika, grannliga skatter, måste tänka och säga, att man i det fallet aldrig sett något jemförligt.

Välgöreheten inom detta älskliga hem står också i skön harmoni med denna gästfrihet, och när man på närmare håll sett bevis derpå, skulle man vara färdig att förundra sig öfver, huru det är möjligt att i så rikt mått utöfva denna kristliga dygd, om icke minnet af »enkans oljekruka» och tanken på den välsignelse, som den tysta barmhertigheten har med sig, förtoge denna undran. Man tänker i dess ställe, att det måtte vara godt att ha en arfslott i denna välsignelse.

Ett dystert, sorgens töcken ligger dock nu öfver detta vänliga och fordom så glada hem, hvilket töcken alltid utbreder sina skuggor, der en af de kära saknar helsa och krafter, och så mycket dystrare blir töcknet om detta gäller husmodern eller husfadern.

På »Gustaf af Ugglas», denna prydliga ångbåt, hvilken utan både gemål och sällskapsdam plöjer Kinda båtled, mottog jag från de blommande terrasserna de sista afskedshelsningarne af det kära Åbys älskvärda invånare, och snart försvunno de sista konturnerna af den trädkransade stranden.

Vi hade passerat »guldstenen» och »silfverholmen»

samt hade nu framför våra blickar det prydliga Hornsberg; prydligt hvad den vackra byggningen beträffar, men vanlottadt i afseende på naturens skönhet, och påminner, der det ligger omgifvet af gården, om det kala Vikbolandet. Det är dock troligen vackrare när man befinner sig på stället, och utsigten derifrån kan icke vara annat än hänförande, då den utgöres af Åsunden och dess vackra stränder.

Hornsberg har fordom tillhört familjen Eketrä och sedan den Gripenhjemska med flera. Nu eges det af kammarjunkaren Pontin, och det är han som uppfört det vackra boningshuset samt den prägtiga ladugården.

Sedan man sett Horns prestgård, hvilken har ganska vacker belägenhet på ett trädbeväxt näs, synes intet ställe värdt uppmärksamhet förrän man hunnit till Hofby, der ångbåten har en af sina stationer och der passagerarnes antal icke obetydligt ökades.

Nära intill Hofby ligger Mjölkvik, ett ställe med den mest romantiska belägenhet, mellan höga furuklädda berg, i en vänlig dalsträcka nära sjöstranden.

En major Westerling, farfar till den nuvarande egaren, har för mer än hundra år sedan egt detta ställe. Han var anställd vid flottan och dessutom skicklig mekanikus.

Denne Westerling tillbragte en längre tid i London, hvarunder det roade honom att göra besök i verkstäderna för finare smiden, och i synnerhet var det i en af dessa, som han nästan dagligen uppehöll sig.

Mästaren, som såg dessa hans trägna besök, frågade honom en dag hvad hans mening dermed egentligen var.

»Att lära mig göra fina eggjern!» blef den unge svenskens svar.

»Om ni också ett helt år ville fortsätta edra besök, så kan ni aldrig, såsom blott åskådare, lära er denna konst», svarade smeden.

»Låt mig göra ett försök; ett knifblad till exempel!»

»Gerna!» blef svaret, och ett nästan hånande leende åtföljde detsamma.

Löjtnanten började sitt arbete, som sedan öfverlemnades till mästarens bedömande.

»Ett mästerverk!» utropade denne med beundran och förvåning. »Ni må gerna besöka min verkstad huru mycket ni vill och der fortfarande öfva er i det handtverk, i hvilket ni redan tyckes vara mästare.»

Och i denna verkstad förfärdigade den svenske officern en stor låda, full med alla slags fina eggjern, hvilka han hemförde till Mjölkvik.

En eldsvåda, som någon tid derefter inträffade, förstörde dock både lådan och dess innehåll.

Stället uppbyggdes å nyo, och major Westerling gjorde sjelf låsen till alla dörrarne, hvilka, såsom ett minne af honom, ännu finnas kvar i det gamla huset.

På Åsundens högra strand ligger det ståtliga Skedevi, hvilket, med sin vackra tvåvånings karaktärsbyggnad af sten, dominerar trakten både från sjö- och landsidan.

Det prydliga huset är uppfördt af riksrådet grefve Melker Falkenberg, och byggnaden påbörjades år 1781.

Skedevi har ofta ombytt egare, och bland dessa hafva familjerna Rålamb, von Scheiding, Spens och Wrangel innehaft detsamma, hvilket nu, som jag tror, eges af en Pontin.

Vid Jernlunden, denna obeskrifligt vackra sjö, som påstås ega de skönaste holmar och stränder bland alla våra många insjöar, ligger det gamla Hamra, hvilket jag, med all respekt för det nyligen uppförda boningshuset, dock älskar att minnas i dess gamla, patriarkaliska gestalt, så öfverensstämmande med den familj, de seder och den enkla gästfrihet, som herskade inom dess inre område. Det egdes då af den von Rohrska familjen, denna enkla, hjertliga syskongrupp, som jag vill minnas barn af löjtnanten Carl

von Rohr, hvilken, såväl som hans maka, då redan för länge sedan lemnat den gamla boningen.

Det gamla huset, med sitt stupande tak, hade samma inredning som en vanlig pastorsbyggnad, med kök, trenne kamrar och sal; men denna sal företedde en egen, för barnasinnet förtjusande anblick, med sina af murgröna nästan helt och hållet beklädda väggar, som gjorde den till en grönskande löfsal, äfven då alla de löfsalar af ek och björk, som omgäfvade den gamla byggnaden, stodo glesa och aflöfvade.

Bredvid köket låg den så kallade »flickornas kammare», och der residerade de fyra fröknarna, Anne-Charlotte, Ulla, Hedda — hvilken senare redan den tiden var gift med komministern Novander — samt Christine, som nu är den enda lefvande och som, ehuru egendomen är såld, lærer bo qvar på det gamla stället, fastän icke i den gamla kammaren.

Den vanligen så kallade första kammaren benämndes här »gossarnes kammare», emedan den innehades af de båda bröderna Carl Gustaf och Göran — jag vet icke hvem som var äldst —, hvilka i rangrullan aldrig kommo längre än till fanjunkare och fältväbel, men som dock stodo så högt i aktning och moraliskt anseende, att kanske få högt uppsatte officerare i rikare mått kommit i åtnjutande deraf.

Hamra var i mer än vanlig grad gästfritt, och alla trufdes der nästan bättre än på något annat ställe. Också samlades dit gäster från alla håll, och bland andra många af första lifgrenadierregementets officerare, dessa de båda brödernas förmän. Då inkvarterades i »gossarnes kammare» både kaptener och majorer, så långt utrymmet tillät, och de öfriga i förmaket, samt umgingos som kamrater med sina underofficerare och delade med glad belåtenhet såväl deras boning som ock den enkla, men smakliga kost, som bestods på Hamra, till hvilken, utom vid de mest högtidliga tillfällen, den tarfliga gröten alltid hörde.

Gästernas samlades i salen, der »flickorna», dessa

enkla och hjertliga värdinnor, spredo trefnad och glädje, antingen solstrålarne blickade in genom de icke så höga fönsterna och skälmskt lekte med de slingrande murgrönsrankorna, eller flamman från den gamla spiseln gaf åt det kanske något dystra rummet sin glada, upplifvande belysning, under det att äppel- och nötkorgarnes lockande innehåll ögonblickligen aflöste de klingande skrattsalvorna eller de gamla sagorna om Borgberget och Bosholmen.

En af systrarna — jag tror icke jag misstager mig, då jag säger att det var Anne-Charlotte — var i hemmet Mimersbrunnen, ur hvilken de andra syskonen öste vishet och goda råd.

Det *gamla* Hamra finnes icke mer; det är utdödt, likasom nästan öfverallt det enkla, patriarkaliska lifvet, hvilket hos oss snart kan sägas endast tillhöra traditionen.

Brokind, detta sköna och urgamla herresäte, har under namn af Bro varit bebodt af östgötajarlar in- till konungarne Thoril och Totis, som lefde i tionde seklet och voro stamfäder för Sverker och hans ätt.

År 1359 sålde konung Valdemar Sunesons son Brokind för 200 lödiga mark silfver till sin styfbroder Bo Jonson Grip.

På femtonhundratalet skref sig släkten Natt och Dag till Brokind, och den Falkenbergiska familjen, hvilken nu som fideikommiss innehar detta herresäte, har genom gifte med Elisabeth Natt och Dag bekommit detsamma.

Brokinds »corps de logis», hvilket lærer vara ombygdt omkring år 1727, är ganska ståtligt och af tre våningars höjd, räknadt på landsbygdens sätt.

Såväl detta, som de tvenne stora flyglarne och ladugården, äro uppförda af sten.

I en af öfra våningens salar finnes en tafva i olja, hemförd från Tyskland, hvilken föreställer slaget vid Lützen, och som är så stor, att den betäcker hela taket.

Brokinds belägenhet är en af de vackraste jag någonsin sett och kan väl icke vara annat, då såväl sjelfva slottet som trädgårdar, tempel och lusthus äro anlagda på holmar, som bildas af Stångån, hvilken här, vid utloppet ur Jernlunden i Rengen, delar sig i trenne grenar.

Vägen mellan Brokind och Vårdnäs' kyrka, hvilken senare tillika med prestgården ligger nära Rengens strand, på ett löfrikt näs, har få sina likar i skönhet och naturprakt, der den framgår genom gröna ängar, mellan höga, lummiga ekar, susande granar och täcka, trädbekransade sjöar, som på några ställen å ömse sidor sluta sig tätt intill vägen, hvilken ligger som en skuggrik brygga mellan de klara vattenspegelne.

Vesterby, också ett af de vackra säterierna i denna trakt, ligger på en höjd, med den härligaste utsigt öfver sjöar och lunder. Någon särskild märkvärdighet har jag icke hört om detta ställe, som tillhört flera adliga familjer och för långliga tider tillbaka grefvinnan Anna Maria Dahlberg, gift med öfverstelöjtnantén von Bejer. Numera eges det af greffe Falkenberg.

Säby, en större sätesgård i Vists församling, har en täck belägenhet på en udde i sjön Rengen. Den stora, slottslika byggnaden i italiensk stil, med vackra, vidhängande flyglar, omgifven af en vidsträckt och härlig park i engelsk stil, företer en imponant och storartad anblick.

Det inre af slottet, med sina många och ståtliga rum, bland hvilka må nämnas den rundsal eller rotunda, som genomgår trenne våningar, står i full harmoni med husets yttre skönhet.

Biblioteket, det största i Östergötland, har innehållit mer än 14,000 band, samt eger en stor rikedom af praktverk och gravyrer, en Apollo di Belvedere i gips och en Venus af Sergel, jemte flera taflor af olika mästare.

Såväl byggnad som park och konstsamlingar vittna om den smak och det konstsinne, som utmärkte excellensen baron Cederhjelm, hvilken var skapare af allt detta.

Säby var länge inom Cederhjelmiska familjen, ty redan år 1704 inköptes det af presidenten i Göta hof-rätt, baron Germ. Cederhjelm, och gick sedermera i arf från far till son eller sonson, tills det vid den barnlöse excellensens död öfvergick till grefve von Salza och har sedan den tiden haft flere egare.

Säby är, likasom Brokind, ett urgammalt herresäte och har, i likhet med det sistnämnda, tillhört riksdrotset Bo Jonson Grip, som dog år 1386.

Under de tider, då Säby egdes af denne mäktige man, hvars rikedom och magt voro så stora, att han, som man vet, under förpantning innehade rikets hufvudstad, var säteriet bygdt på en vacker holme i Stångån, ännu kallad Bos holme.

På en äng i grannskapet af denna holme, qvarn-ängen kallad, ligger en stor sten, till formen nästan liknande en stol, på hvilken, säges det, Bo Jonson suttit då han hållit sina landtstämmor.

På något afstånd från denna befinnas de stenar, å hvilka allmogen skulle haft sina säten.

Vid sjön Erlången, inbäddadt i strandens rika lunder, ligger det vackra Sturefors, hvars ståtliga stenhusbyggnad är uppförd år 1704, efter ritning af grefve Nikodemus Tessin.

I parken, hvilken tillika med trädgården omfattar femtio tunnland, finnes ett stort orangeri, ett kinesiskt och ett annat tempel samt ett präktigt monument öfver riksrådet grefve Nils Adam Bjelke, död år 1792.

Säteriets forna namn var Forssa, men sedan riksrådet Thure Nilsson Bjelke i slutet af sextonhundratalet, genom sin fru, Margaretha Sture, blifvit egare deraf och gjort det till säteri, kallades det än Sture-

fors efter fru Margaretha, än Thurefors efter riksrådet och stundom nämndes äfven det gamla namnet Forssa.

Sedan öfvergick egendomen, genom gifte med Märtha Bjelke, till riksdrotset friherre Gabriel Gustafson Oxenstjerna och derefter genom dennes sondotter till familjen Natt och Dag. Sedermera var grefve Carl Piper egare deraf, tills det i medlet af sextonhundratalet åter öfvergick till Bjelkeska släkten, inom hvilken det ännu är bibehållet.

Få ställen inom Svea land kunna väl framvisa en vackrare belägenhet än de trenne stora, romantiskt sköna herresätena Brokind, Säby och Sturefors.

Samtal härom uppstod på ångbåten, och enligt vanligheten voro tankarne delade; men att Brokind har det mest sällsynta läget, på sina löfkransade holmar, så skönt kringsmekta af Stångåns friska böljor, det är något, hvori alla öfverensstämde.

Klockan något öfver 7 lade »Gustaf af Ugglas» — under vackert väder och med belåtna passagerare — till vid hamnen i Linköping, hvarifrån jag samma afton fortsatte resan till Askeby, der jag, i ett gästfritt och treffligt hem, bland kära vänner tillbringade de sista dagarne af mitt vistande i Östergötland.

I medio af nästföljande veckan återhelsade jag Riddarholmen och vår vackra hufvudstad, der jag nu från min sommarresa samlat några minnesblommor, hvilka jag bundit till en enkel bukett, som jag tacksam och anspråkslöst vågar sända till

Min vardags land, till Östergötlands dalar,
 Der vänlig bölja smeker löfrik strand,
 Der elfvor dansa uti gröna salar,
 Der ifrån skog och klippor minnet talar
 Om troll och jättar ifrån sagans land.

Der torn och borgar mystiskt uti qvällen
Tycks tala om en svunnen riddartid,
Då klosterjungfrun uti tysta cellen
Med tårfull blick på höga stjernepellen,
För riddarn bad, som drog till blodig strid.

Men *minnen* finnas — närmare, mer kära —
Af vänner, ljufva hem och fridfull ro.
Mitt hjertas tack låt mig till eder bära!
I minnets helgedom stån I mig nära,
Ty minnets fana har jag svurit tro!

Den randiga klädningen.

Bland de många sjuka och icke sjuka, hvilka valfärdat till det gamla Söderköping, för att i Sanct Ragnhilds källa hemta helsa och krafter, isynnerhet sedan den energiske och menniskoälskande doktor Lagberg gjorde den till ett undergörande Bethesda, finnas måhända icke många, som på sina transpirationsvandringar tagit vägen till »Tingvalls kulle». Kanske att icke någon af dem vet att det i grannskapet af den gamla staden finnes ett ställe, som bär detta namn. Och dock var denna kulle i början af vårt århundrade en allmänt besökt promenadplats, och ännu närmare våra dagar var den icke sällan filosofens studerkammare, den trötte vandrarens hvilopunkt, barnets lekstuga och kärlekens »*Isola Bella*». Nu mera läser det dock knappt finnas ett spår af dess täcka buskéer, dess grönskande soffor, dess skiftande blomstersängar. Icke en gång af den initialbokstaf, som, skrifven med belliser och förgät-mig-ej, likasom förtäljde den lilla kullens historia, ty äfven den, likasom allt här i verlden, hade en sådan.

Och nu, efter denna lilla inledning, kanske det tillåtes oss att i vår enkla berättelse något vidröra kullens historia, emedan den ingår deruti, ehuru icke utgörande det egentliga ämnet för densamma.

»Och fru W. tror verkligen att jag skulle kunna hoppas få ett ja? Att jag kunde bli så lycklig och få till maka en dotter i det aktade, och förn... för sin ordning och sitt verkliga värde så allmänt värderade huset?»

Denna fråga gjordes af kyrkoherden B., en allvarlig, redbar och praktisk man, hvilken kort förut tillträdtt ett af de bättre pastoraten inom Linköpings stift.

»Ja, jag är fullt säker på att doktorn skall med glädje ge sin dotter till herr kyrkoherden», svarade fru W., en medelålders enka, hvars lilla treffliga hem låg nästan midt emellan Söderköpings kyrkogård och dess pastorsboställe, »och jag tror mig med visshet kunna tillägga, att det vore en måg efter *hans* önskan.»

Ett belåtenhetens leende drog öfver den andliges läppar.

»Men till hvilken af de trenne systrarna skulle jag då, i förlitande på fru W:s ord, anmäla mig?»

»Till den äldsta, naturligtvis.»

»Hvarför just den äldsta?»

»Jo, först och främst därför, att jag tror att doktorn icke skulle tycka om att någon af de yngre systrarna ginge den äldre i förväg. Och dessutom så passar hon, efter min öfvertygelse, bäst.»

»I hvad fall menar fru W.?»

»I alla möjliga. Hon är, ehuru ung, icke barn, och jag tror att de egenskaper, som utmärka henne, äro just dem, som, jag är säker derpå, kyrkoherden mest skulle värdera hos sin hustru. Hon är ett mönster af ordning och arbetsamhet. Hennes lynne är mildt och stilla. Hon är glad utan att vara yr. Hennes hjerta är varmt och godt, utan att förtäras af svärmande känslor, hvilka vanligen blott skapa oro och missnöje med det verkliga lifvet.»

»Än den mellersta då?»

»Hon är mild och ljuf som en dufva, men hon

har också måhända dufvonaturens behof att lefva nästan uteslutande af kärlek. Hon är en Nanna, som gerna skulle dö på bålet med sin Balder.»

»Aj, aj! då passar hon verkligen icke till hustru åt mig, icke till husmor i en prestgård i bergslagen, der det fordras reelare sysselsättningar än smek och dufvokutter. Hon passar bäst till maka åt de här moderna fosforisterna, som väl inte begära mer af sin hustru, än att hon är en idealisk sångmö. Nog vill jag att min hustru skall ha både hjerta och känsla, men hon måste derjemte ha' förstånd och duglighet, och de der mycket sentimentala besitta sällan dessa egenskaper. Nå, än den yngsta då?»

»Hon är en Juno, både till utseende och sinne- lag, och jag är nästan säker att Skön Sigrid skulle ha' mod att ge korgen, om det vore åt grefven på Stegeborg, ja, åt sjelfva biskopen, och någon mindre vågar väl knappast begära hennes hand. Dessutom är hon ännu så ung, nästan bara ett barn, så på henne är icke alls värdt att tänka.»

»Det är således hos den äldsta, som jag skall anmäla mig. Men huru skall jag kunna veta hvilken som är den äldsta, ty ehuru jag såg dem alla tre på prestmötet, så har jag ändå ingen reda på dem. Äro icke tvenne af dem blonda?»

»Jo, de båda äldsta äro blondiner. Sigrid är mörkare. Men på det att kyrkoherden icke må taga vilse om den utkorade, så skall jag säga ett säkert igenkänningstecken. Hon har i dag en bredrandig klädning.»

»Är fru W. verkligen säker derpå?»

»Ja, fullkomligt! Alla tre de der rara, snälla flickorna ha' på morgonen varit hos mig med blom- mor och många hjertliga ord, ty det är i dag min födelsedag.»

Friaren bugade sig artigt för födelsedagen, hvar- efter han fortsatte sina frågor om den blifvande fäst- mön och hela det N:ska huset.

Alla fru W:s meddelanden voro till hans stora belåtenhet, och sedan han påtagit de kläder, som blifvit gjorda till prestmötet, och lagt det rika håret så prydligt som möjligt, gick han vid det gladaste lynne och uppfylld af leende förhoppningar att hos den aktade doktor N. anmäla sitt viktiga ärende.

Han hade snart tillryggalagt de få stegen mellan fru W:s bostad och prostgården, men dessa hade dock varit tillräckliga att, ju närmare han kom målet, byta förhoppningarne i den bäfvan, som ett dylikt ärende ovilkorligen *måste* ingifva.

»Ack, hvad jag tycker att *de* väl passa för hvarandra, den lugne, redbare, förståndige mannen och den milda, husliga Petronella!» tänkte fru W., då hon mellan spjalarna på sitt trädgårdsstaket såg friaren ingå genom porten till prostgården.

I sitt arbetsrum satt doktor N., dåvarande pastor i Söderköping, en lärd och mångsidigt bildad man, hvilken genom det tal han hållit vid Gustaf den tredjes kröning blifvit utnämnd till hofpredikant och pastor vid Adelsfanan. Han hade länge vistats i främmande länder, der han gjort bekantskap med den tidens mest utmärkte lärde. Under Gustafs vistande i Rom hade N. der inträffat, eller, som andra påstå, blifvit tillika med kalken af konungen efterskickad. Det säkra är, att han predikade i Sanct Peterskyrkan, om han ock icke, som några tro, der utdelade nattvarden åt den lutherske konungen. Samma år fick han Söderköpings pastorat, hvilket han till sin död med utmärkt aktning innehade.

»Åh, välkommen, välkommen, herr kyrkoherde!» utbrast doktorn på sitt artiga och förbindliga sätt, då kyrkoherden, anmäld af huspigan, inträdde i rummet.

»Jag vågade knappast hoppas att herr doktorn

skulle igenkänna mig», svarade den inträdande, ödmjukt bugande.

»Så dåligt minne har jag ännu icke, att jag skulle kunna glömma en af mina aktade embetsbröder, med hvilken jag på vårt prestmöte hade det nöjet att vara tillsammans.»

En förnyad bugning var kyrkoherdens svar.

Emellertid hade de båda prelaterna tagit plats i soffan och der under lifliga och intressanta samtal afhandlat såväl stiftets som rikets angelägenheter, hvilka senare voro af ett sorgligt gripande intresse — ty man skref 1809 — isynnerhet voro de det för doktorn, som icke utan djup smärta kunnat se såväl sonen till hans älskade konung som ock hela hans ätt för alltid skilda från rike och krona.

Kyrkoherden afhörde, som det syntes, med full uppmärksamhet doktors utgjutelser, men visst sysselsatte helt andra tankar hans själ, och den egentligaste af dem alla: Hur skall jag börja?

»En bra karl, en trogen rojalist!» tänkte doktorn, som såg det allt mera uppstigande molnet på kyrkoherdens panna och som trodde att det var det politiska samvetet, som var orsaken dertill.

Slutligen grep friaren sig dock an och framförde i passande och höfviska ordalag sin ödmjuka anhållan, hvilket dock icke aflopp utan både hjertklappning och svettbad.

Med artighet och synbar belåtenhet besvarade doktorn kyrkoherdens så vördnadsfullt framställda begäran och sade sig icke kunna lemna sin dotter till någon mera aktningsvärd och redbar man.

»Men hvilken af mina döttrar är det, som denna heder vederfares? Kyrkoherden har ännu icke sagt det», tillade doktorn.

»Jag känner icke hennes namn, men jag vet att hon i dag bär en bredrandig klädning», svarade kyrkoherden, icke utan förlägenhet.

»Huru vet kyrkoherden det?»

»Jag har lyckats se en skymt af henne och ...»

»Och det var tillräckligt för att igenkänna den, hvilken således på prestmötet vunnit nåd för kyrkoherdens ögon?» inföll doktorn leende.

Kyrkoherden var icke van vid lögnens språk; det var således icke utan både bäfvan och ansträngning, som han kunde med ett nästan darrande »ja!» besvara doktors fråga.

»Han måtte verkligen ha' blifvit ganska betagen i Petronella», tänkte doktorn, som såg skiftningen på kyrkoherdens ansigte. »Sådana der tycken pläga vanligen tillhöra ynglingen, icke mannen, och minst trodde jag B. om en sådan studentlåga; men har den blifvit antänd en gång, så slocknar den icke vid första vindflägt, det är då säkert.»

I det vanliga arbetsrummet satt doktorinnan N., denna arbetsamma, ordningsälskande qvinna, omgifven af sina trenne döttrar, alla upptagna af de sysselsättningar, som den tiden brukades för medelklassens flickor. De tvenne äldsta nystade garn till ett klädningstyg, som Petronella skulle väfva — bobiner nyttjades då ännu icke. Sigrid sydde ett par handbokspermar med chatérsöm åt sin far och doktorinnan knöt solfvor.

Doktorn inträdde i rummet. Hans ögon öfverforo hastigt den kära gruppen, men leendet bortdog på hans vänliga anlete, då blicken fästades på Adriana, denna hans mellersta dotter, hvars jungfruliga idealiskt sköna anlete alltid plögade sprida en ljuf reflex öfver faderns hela väsende.

»Jag har bjudit främmande till middagen», började doktorn, vänd till sin hustru; »det är kyrkoherden B., som du minns jag visade dig på prestmötet.»

Och åter fästades doktors ögon på Adrianas

älskliga gestalt med ett vemodsfyllt uttryck, hvarpå han lemnade rummet.

»Pappa var säkert missnöjd med mig», började den varmhjertade flickan. »Ack, om jag visste orsaken dertill!»

»Min lilla Adriana, hvarifrån ta'r du sådana inbillningar? Pappa har ännu aldrig, som jag vet, varit missnöjd med dig. Men du oroar dig så ofta utan skäl.»

Adriana svarade intet, men en tår smög sig i de ljufva, himmelska ögonen.

»Gå du snällt, Pella lilla, och säg till jungfrun, att hon värmer upp oxsteken till efterrätt», sade doktorinnan till sin äldsta dotter; »i öfrigt blir middagen oförändrad. Till sallad kan du lägga upp lingon och tillreda litet pressgurkor. Något annat duktyg behöfs inte, du tar bara fram en serviett åt kyrkoherden.»

Petronella gick att uträtta moderns uppdrag, och den senare fortsatte, något tankfull, knytningen af sina solfvor.

»Kanske kyrkoherden tillåter att jag får presentera min familj?» sade doktorn en stund efter sedan han återkommit i studerkammaren, »så vida att presentationen får försiggå i arbetsrummet, der min hustru och mina döttrar som vanligt äro församlade.»

Doktorn visste nog att detta presentationsrum för kyrkoherden B. gällde mera, än den elegantaste salong, och att de sysselsättningar, vid hvilka han skulle finna de rika prestdöttrarna, skulle i den praktiske mannens ögon betydligt öka deras värde.

Petronella hade nyss återvändt från sina små bestyr och åter tagit nystanet i sin snöhvita hand, då fadern, åtföljd af sin gäst, inträdde i rummet.

»Här får jag för kyrkoherden föreställa min hustru och mina döttrar», sade doktorn med den glädje och den faderliga stolthet, som han, förlåtligt

nog, *måste* känna vid föreställandet af den på en gång så vackra och husliga taflan.

Kyrkoherden bugade sig artigt, synbarligen belåten med den anblick, som tilldrog sig hela hans uppmärksamhet, hvilken snart syntes fästad vid den fagra, ljuslockiga Adriana, ehuru hans ögon med en slags undran vexplade mellan henne och hennes äldre syster.

»Hvad betyder kyrkoherden B:s besök i prostgården? Säg mig det, goda fru W.!» utbrast en karl af ett ädelt och sjäfullt utseende, hvilken tycktes uppnått medelålderns första stadium och hvilken med dessa ord häftigt kom inrusande i fru W:s boning.

»Att han ämnar försöka sin lycka som friare i det rika och aktningsvärda huset», svarade den tillfrågade med ett skälmaktigt leende.

»Och det eger fru W. hjerta att så obarmhertigt säga mig?!» utbrast den främmande och öfver hans anletsdrag bredde sig en ännu djupare skugga.

»Jag visste icke att kyrkoherden B:s frieri på minsta sätt skulle sära magister Tingvall», genmälde fru W.

»*Visste icke?*» eftersade Tingvall med djupt förebrående uttryck.

»Nej, ty jag trodde icke att magister Tingvall hade annat intresse för doktor N:s äldsta dotter, än det, som *hon* måste ingifva alla, som känna henne, och att magistern således med glädje skall se henne tillhöra en så aktad och hederlig karl som kyrkoherden B.»

»Men det är icke till *henne* han friar.»

»Jo, derom kan magistern vara fullt säker.»

»Om så vore, hvarför skulle då hans ögon vid middagsbordet endast sökt och med förtjusning dröjt hos Adriana?»

»Dröjer icke hvarje öga gerna vid hennes ljufva anlete.»

»Icke dens öga, som vid samma bord har den, hvilken han utsett till maka.»

»Jag kan icke bedöma kyrkoherden B:s blickar, efter som jag icke sett dem, men den smula bekant-
skap jag har med människohjertat och det förtroende, magister Tingvall visat mig, gifva mig anledning att både tro och yttra, att blickarne varit skådade i jalu-
siens brännspegel.»

»Gifve Gud att *så* vore!» suckade Tingvall.

»*Jag* är fullt öfvertygad att *så* är, ty när kyrko-
herden B. för omkring fyra timmar sedan lemnade mig, var det afgjordt att han skulle fria till Petronella. Han bad mig att jag skulle beskrifva de trenne systrarna, och jag vet icke hur mitt utkast blef, men det vet jag, att han bad Gud bevara sig från Adriana. Var således lugn och gå inte och se spöken midt i solskenet.»

»Ack, jag ville så gerna vara det, och jag *borde* ju vara det, då jag så väl känner både fru W:s sanningskänsla och vänskap för mig och ändå kan jag icke riktigt få bort den der oron, som kyrkoherden B:s besök och blickar framkallat i min själ.»

»Ack, den kärleken, den kärleken, hvad den är för en upprorsmakare!» utbrast fru W., som gjorde allt för att stilla det uppror, hon nu förorsakat, och hon hade slutligen den glädjen att, innan Tingvall lemnade henne, se honom »förständig», som hon uttryckte sig.

Samtidigt med magisterns besök hos fru W., hade Adriana blifvit inkallad till sin far. Nästan mera död än lefvande inträdde den arma flickan, ty en förfärlig aning hade sagt henne anledningen till denna befallning.

»Min kära Adriana!» började doktorn och lade dotterns darrande händer mellan båda sina, »kyrkoherden B., denne allmänt aktade och redbare man,

har anhållit om dig till maka, och jag, tacksam mot både Gud och honom för detta förtroende både till dig, mitt barn, och till det hus, der du blifvit uppfostrad, har, i full öfvertygelse om den lycka, som väntar dig, gifvit honom mitt bifall.»

»O, Gud, min far!» utropade Adriana med en röst så djup, att den trängde till det innersta af faderns själ, och hon ryckte sina händer ur faderns och upplyftade dem ödmjukt bönfällande mot honom, som egde makt att fälla hennes hjertas afgörande tärningskast.

»Hvad vill detta säga, mitt barn?» frågade doktorn, som hade svårt att bekämpa sin rörelse.

»Att jag ber, att jag bönfäller hos min far att slippa blifva kyrkoherden B:s maka!» svarade den unga flickan, bäfvande för att hon kunde våga en bön, som stridde mot faderns vilja.

»Och skälet härtill?» inföll doktorn, nästan rädd för svaret.

»Att jag *icke* älskar honom!»

»Men du kan komma att *göra* det, mitt barn.»

»*Aldrig*, min far!» svarade Adriana och stora tårar droppade ned ur hennes ögon och en spasmodisk darrning skakade synbart hela hennes varelse.

»Tro du mig, mitt barn, att den kärlek, som uppkommer *efter* äktenskapet, är ofta djupare och varaktigare, än den, som *föregår* detsamma, ty den senare är mången gång af den beskaffenheten att den snarligen slocknar. Du är ännu för ung och af en för svärmisk natur, att kunna bedöma detta. Tro därför på din far, som har dig så kär, som Gud satt i sitt ställe på jorden, för att råda och bestämma öfver det du icke förstår, och som icke har en högre önskan, en varmare bön, än *din* lycka.»

Doktorn sade detta med kärleksfull röst och drog Adrianas hufvud ned mot sitt hjerta.

»*Måste* det då ske?» snyftade den arma flickan och såg under klara tårar bönfällande upp mot fadern.

»Ja, mitt barn! Jag *kan* icke svika mitt löfte. Jag har ännu aldrig gjort det, och när jag är öfvertygad om, att detta löfte bereder *din* lycka, så, ehuru mycket dina tårar smärta mig, finnes det intet skäl att bryta detsamma.»

»Gud fader göre *henne* lycklig!» utbrast doktorn med sammanknäppta händer, sedan Adriana utgått, och han nedsjönk under djupa tankar på soffan. »Men hon *kan* icke annat än blifva det!» tillade han omsider lugnad.

»Bättre hade det varit, om han friat till Petronella, jag kan icke neka det... dock, på sitt sätt är det bäst som skett, ty jag har nu sett att min hustru har rätt, fast jag icke *velat* tro det, att Adriana älskar Tingvall; ty hade hennes hjerta varit fritt, hade hon icke varit så bedröfvad; och icke vill jag hafva Tingvall till måg, ehuru det är en bra och hederlig karl, ordentlig och pålitlig i sitt embete; men ändå... jag tycker inte om de der adjunktspartierna... och *mina* döttrar kunde väl begära något annat.»

»Ack, jag är den olyckligaste menniska på jorden!» utropade Adriana och kastade sig, under strida tårar, i fru W:s armar.

»Hvarför säger du så?» frågade fru W. och smekte kärleksfullt det ljuslockiga hufvudet, som under spasmodiska snyftningar hvilade vid hennes bröst. »Men hur länge har du haft den bredrandiga klädningen på dig?» tillade hon förskräckt.

»Hur kan du ega hjerta att tala om min klädning, då du ser huru djupt jag lider?»

»Men du vet icke hvad samband din klädning

eger med ditt lidande, så vida jag gissar rätt, att kyrkoherden B. friat till dig?»

»Ja, visst har han friat; min far har gifvit honom ja, saken är afgjord, och jag lider så, att jag icke trodde att ett människohjerta kunde lida så mycket.»

»Men sade du icke din far, att du icke ville, icke *kunde* tillhöra B. I sådana ögonblick eger en dotter full rättighet att tala.»

»Jo, visst gjorde jag det; jag sade att jag icke *kunde* älska honom.»

»Men sade du inte att du älskade, att du alltid älskat Tingvall?»

»Nej, det vågade jag icke; min far kunde ha' trott att *han* på något sätt lockat mitt unga hjerta — icke att denna känsla växt upp med mig och att jag icke heller *kan* eller *skall* öfverlefva den; och dessutom hade jag ingenting vunnit med min be-kännelse. Min far, så ädel, så god och så klarsynt han än är, men han är i sin villa fullt öfvertygad om min lycka med B., ty han ser den ur en annan, en falsk synpunkt.»

»Min arma, älskliga Adriana!» snyftade fru W., i hvars själ uppstått förebråelsen att ofrivilligt hafva varit orsaken till Adrianas smärta.

»När tog du på dig den här klädningen?» frågade hon bäfvande. »Du hade ju i morse den ljusblå och hvita kattunsklädningen.»

»Det gjorde jag straxt efter sedan jag varit här. Ack, att du kan bry dig om min klädning!»

»Men hvarför gjorde du detta ombyte?»

»Derför att jag ref sönder den randiga på gärdsgården till prostinnan Melins tomt, då jag skulle tala med Helena.»

»Har icke Petronella den bredrandiga klädningen ännu på sig, som hon hade, då hon var här?»

»Nej, hon fläckade ner den, då hon skulle sylta körsbär, så att hon också måste byta om. Men plåga mig icke mera med de der gamla klädningarne. Mitt

hjerter är så fullt af qual, att jag tycker det skulle kunna brista!... Ack, hvad skall *han*, min älskade, gode Tingvall säga? Jag har ju lofvat honom trohet i lif och död! Ack, huru mycket ljufvigare skulle icke lifvet med honom varit på det minsta komministersboställe, än med kyrkoherden B. på den stora prestgården, ja, om det än vore på det största biskopssäte!»

Fru W. försökte alla hjertats tillgångar för att lugna den arma, förkrossade flickan, ehuru hon dock föga lyckades. Adriana måste dock hämma sina tårar, innan hon åter inträdde i hemmet.

Vid trappan till prostgården såg hon Tingvall komma gående vid berberishäcken. Han hade sett henne gå till fru W. och i trädgården afvaktat hennes återkomst för att af hennes läppar emottaga lifvet eller döden.

Deras ögon möttes — det var *nog*. Tingvall hade i denna blick emottagit döden.

»Nå, saken är afgjord», sade kyrkoherden B. med glädjestrålände ansigte, då han om aftonen inträdde i fru W:s boning, hvarest han, oaktadt doktors böner att i prostgården få behålla honom, ämnade tillbringa natten. »Men menniskan spår och Gud rår!» tilllade han, »och jag hoppas att han i denna förvexling äfven haft sin hand, ty kan fru W. tänka, att det är med Adriana och icke med Petronella, som jag är förlofvad?»

»Är kyrkoherden nöjd med detta misstag?» frågade fru W. bäfvande.

»Hvem skulle icke vara nöjd att vara fästman till en så vacker och älsklig flicka? Hur nöjd jag sedermera blir som man, det är något som vi få se. Jag kan icke neka att det förefaller mig, som om Petronella gjorde sin man lyckligare. Det ligger ett lugn, ett allvar öfver hennes milda ansigte, hvilket är likasom ett löftesbref på husliga dygder, då deremot Adriana, med sina svärmande ögons dufvoblickar,

nästan ser ut, som om hon behöfde ett Arkadien för att känna sig lycklig.»

»Ja, det var ju det jag sade förut, om icke i samma ordalag.»

»Men huru kunde fru W. så misstaga sig om klädningarne?»

»Jag misstog mig inte, men de hade måst byta om.»

»Hvarför det? Kanske att de bruka kläda sig *flera* gånger om dagen?»

»Åh, nej, men Adriana hade rifvit sönder sin klädning på gärdesgården.»

»Herre min Gud, hon är väl ingen slampa heller?» utbrast fästmannen med verklig förskräckelse.

»Det kan *ingen* blifva, som haft doktorinnan N. till mor, derom kan kyrkoherden vara fullt öfvertygad. Men hvad som förvånar mig är, att icke kyrkoherden rättade sitt misstag.»

»Det kunde jag icke, sedan jag till doktorn sagt, att jag önskade fria till den, som hade den bredrandiga klädningen.»

»Det var aldrig min mening att kyrkoherden skulle anförä klädningen. Jag ville blott säga att det, som jag då trodde, var den äldsta som bar den, på det kyrkoherden skulle veta hvilken som var äldst.»

»Ja, jag funderade ett ögonblick på att rätta misstaget; men för det första, så hade jag kanske gifvit dementi åt mina uppgifter, och för det andra kan jag icke neka, att Adrianas fägring genast tilldrog sig min beundran och att det skulle komma att kännas ganska ljufligt att kalla henne fästmö. Och dessutom, de brister, som möjligen komma att finnas hos henne som hustru, hoppas jag kunna afhjelpa. Hon är så ung och jag skall nog i det der lilla vaxhjärtat intrycka den form, som jag uppställt för min hustru, och detta utan att på något sätt vara hård.»

»Ja, skulle kyrkoherden begagna hårdhet, då förefelas målet. Adriana är en sensitiva, som samman-

drager sig för den kalla handens vidrörande, men som vid ömhetens lifsfläktar slå ut i allt skönare fågning. Kom i håg det, herr kyrkoherde!»

Följande dagen, sedan kyrkoherden intagit frukost i prostgården och till afsked kysst sin fästmösläppar, lemnade han personligen Söderköping, ehuru han utgjorde föremålet för alla samtal i den lilla staden, ända ifrån borgmästarens förmak till fattighjonnens stuga.

Att han friat, derom voro alla öfverens, men till hvilken af döttrarna, derom voro icke alla ense. Till Petronella gissade de flesta, och de hade många skäl för denna mening; men huspigan hade, då hon varit och hemtat dricksvatten, berättat för flera af medsystrarna, stadda i samma lofliga värf, att mamsell Adriana gråtit så mycket, att mamsell Petronella sett likasom litet »snopen» ut och att magistern gått fram och tillbaka på golfvet hela natten, för det hade drängarne hört, som suttit uppe och spelat kasino med ett par kuskar, hvilka hade sitt herrskap vid brunnen. Och drängarne hade sin stuga midt under magisterns rum.

Dessa meddelanden spredo sig snart kring hela stadens område och gäfvo ämne till många kommentarier, många gissningar.

»För Gud, min vän!» — utropade borgmästarinnan de la R., der hennes gigantiska figur låg utsträckt på förmakssoffan, och hon upplyftade vid dessa ord den kolossala handen med den väldiga snusprisen mot sin dotter, den lifliga och smånätta Beata — »du måste taga reda på huru det verkligen förhåller sig med frieriet i prostgården. Jag är icke stånd att få en blund i mina ögon, innan jag vet reda på, om det är till Pella eller Adriana han friat. Och hvilkendera det är, så gör hon ett godt parti,

som får en så aktad man, med H:s stora pastorat. För Gud, min Beata, önskade jag icke att jag åt dig hade maken, att jag vore så lycklig och hade en sådan måg.»

»Och jag skulle vilja hafva en prest till man och draga af med honom ända bort till bergslagen? Nej, jag tackar! Jag passar inte att stryka prestkragar och prata med bondgummorna, dertill har jag för litet tålmod», svarade dottern skrattande. »Så för mig må det då gerna vara hvilken af flickorna N. som helst. Men är det Adriana, då kastar väl Tingvall sig i ån, efter han har varit nog dum att kunna inbilla sig att den vackra Adriana — som hon gudbevars kallas — skulle hålla till godo med en gammal adjunkt.»

»Du är så oförståndig, kära Beata; men skaffa nu ändtligen reda på huru det är, och det i denna eftermiddag. Det bär så bra åt; doktors äro bjudna till borgmästarens . . . vi äro förbigångna vi, gudbevars, fast min salig man beklädde samma embete.»

»Åh ja, dertill vet jag nog skälet!»

»Ja, att deras son förälskat sig i dig, min lilla Beata. Men den saken ha' vi talat så mycket om. Och nu — jag bekänner det upprigtigt — har jag ingen ro, förrän du skaffar mig reda på frieriet. Jag är då aldrig nyfiken, som du vet, men det är af vänskap för det N:ska huset, som jag önskar veta det. Derfor går du nu, min snälla Beata, till prostgården och lagar, att du får tala ensamt med Sigrid. Hon är inte så förbehållsam som de andra och du plär ha' ett så godt sätt att kunna pumpa folk. Tänk om du kunde få henne med dig till Svedden, der du ju i morgon skulle lägga upp håret på Stina, som du skall kläda till brud. Om du nu gör det i dag i stället, för att få prata med Sigrid, så gör det ingenting; så mycket bättre ligga lockarna. Men skynda dig, Beata!»

Och borgmästarinnan tog sig en väldig pris och på den stärkta netteldukshalsduken föllo mörka drif-

vor af det snus, som kallades »Swartzens bästa», och hvilket icke fick rum i den ganska respektabla näsan.

Doktor N. hade verkligen tillika med sin fru blifvit bjuden till borgmästaren C., Söderköpings dåvarande styresman. Flickorna voro hemma och en egen förstämning rådde nu i den vanligen så glada systerliga trion, från hvilken den lugna glädjen syntes bortflydd.

Petronella och Adriana nystade af alla krafter, och när de slutat detta arbete, föreslog Sigrid, som var den enda, hvilken var sig rätt lik, att de skulle företaga en liten promenad till Tingvalls kulle. Hon menade, att Adriana väl kunde behöfva att ännu en gång besöka detta ställe, som varit henne så kärt, att hon nu borde gå och taga afsked af alla buskéer, alla blommor och grässoffor, som magistern gjort till hennes ära. Sedan hon riktigt blifvit förlofvad, passade det icke, att hon mera besökte detta ställe.

»Stackars lilla Ana!» fortfor Sigrid, då hon såg stora tårar droppa ned ur systemns ögon, »det är allt synd om dig; men si, nog tycker jag att det är bra att du inte blir Tingvalls hustru. Jag vet ingenting förargligare och dummare, än de der adjunktspartierna, likasom en pastorsdotter icke skulle kunna få en annan man än *söta fars adjunkt*. Och det säger jag, att om *tio* adjunkter friade till mig, gaf jag dem korgen allesammans, om de ock skrefvo verser à la Lidner och till min ära gjorde buskéer och soffor och planterade mitt namn i förgät-mig-ej, så blå som Anas vackra ögon.»

»Ack, hvad Sigrid pratar dumt», inföll Petronella litet vresigt. »Tänk om du i framtiden skulle komma att älska söta fars adjunkt, hvad skulle du då säga, om du mot din vilja så der flux blefve bortlofvad åt en kyrkoherde?»

»Jag skulle säga detsamma som syster Pella säkerligen så förnuftigt tänker, att kyrkoherden bättre passat åt den äldsta system», svarade Sigrid och gjorde med en skälmaktig åtbörd en komplimang för Petronella, på hvares kinder en skär rodnad uppsteg.

Emellertid kunde icke systrarna öfvertala henne att göra dem sällskap på promenaden. Hon tog sina blå och gula nystan, stora som barnhufvuden, i sitt sköte och gick att börja varpningen af klädningstyget, ehuru både Adriana och Sigrid påminde henne, att »mamma» sagt, att det icke var värdt att förrän följande dagen företaga detta arbete.

Kärleken har, likasom allt annat i världen, och han kanske mera än något annat, sin tur och otur, och visst var det en liten tillskyndelse af den förra, då de båda systrarna på vägen till kullen upphanns af den glada, springande Beata de la R., hvilken sade att hon i prostgården sökt dem och af Petronella fått veta, hvarest hon skulle finna dem. Hon omtalade att hon var på väg till Svedden — ett torp i grannskapet, och bad att de skulle åtfölja henne dit.

»Men du går visst icke med, Adriana, det ser jag på dig. Du går hellre till kullen och kuttrar der, du lilla turturdufva, bland soffor och löfsalar och läser kärlekens runskrift i ditt blåögda namn.

Och utan att afvakta Adrianas svar försvunno de båda glada flickorna, hoppande likt gaseller fram öfver ängens tufvor, vänligt nickande åt Adriana, som sakta och drömmande gled fram mot det kära målet för sin vandring, den kära kullen, om hvilken vi redan lemnat några små utkast och hvartill vi nu vilja bifoga några kommentarier.

Vid tiden för vår lilla berättelse var Söderköping i fullkomlig saknad af någon skuggrik promenadplats, då dess omgifningar på alla sidor voro kala och utan

all poetisk skönhet. Den vackra brunnsparcken med sina djupa skuggor, sina mystiskt tjusande gångar, hade då ännu icke gifvit den gamla staden denna ersättning för den styfmoderliga naturen.

Tingvall, hvilken genast efter sin prestvigning blifvit missiverad till adjunkt hos doktor N., och som hade mycket sinne för naturens skönhet, såg med ett slags vemod på de kala, skugglösa omgifningarne kring det gamla Söderköping, som nu blifvit hans hem.

»Om man blott hade *ett* enda skuggrikt ställe, en enda liten oas i öknen», sade han en gång till doktor N., hvilken var så fördjupad i sina studier, att han föga saknade en skön natur.

Tingvall vandrade omkring och fann slutligen, i grannskapet af prostgården en liten kulle, der han beslöt att verkställa sin tanke och der han genast började sina planteringar.

En förvånande växtlighet belönade hans möda, och inom några år erbjöd den lilla kullen, som efter honom erhöll sitt namn, både hvila och skugga och blef stadsboernes kära och allmänt besökta promenadplats; men den hade ännu icke erhållit sin högsta skönhet, förrän kärleken med sin underbara skapareförmåga derpå tryckt sin poetiska stämpel, sina ljufva allegorier.

Adriana, denna från barn till jungfru så skönt utvecklade nordmö, hvilken djupt, man kunde säga *för lifvet*, intagit Tingvalls ädla, trofasta hjerta, blef den, som länge omedvetet utvecklade kullens skönhet till ett litet Eden i miniatyr.

Det var *här*, under dessa skuggor, doftande af syrener och kaprifolier, som Adriana hörde bekännelsen om Tingvalls kärlek, och det var *här*, som hon ändtligen i ord vågade uttala det blyga gensvaret derpå.

Här framstälde han mången gång sitt hjertas bäfvande fruktan, att Adrianas far icke skulle tillåta henne att blifva hans maka, men denna fruktan bort-

smektes hvarje gång så ljuffigt, så öfvertygande af den älskliga flickan, som icke delade hjertevännens farhågor.

»Pappa, som tycker så mycket om dig, som alltid berömmar dig så mycket, ack, han skall så gerna gifva dig sin lilla Ana, så fort som du har ett hem, en liten vänlig komministergård, att bjuda henne på», plögade hon säga, målande det lilla, enkla hemmet med kärlekens skimrande färger, öfver hvilka dock nu, som oftast, verkligheten snart kom och lade sin tunga, förstörande hand.

Gripen af den mördande förtviflan, som kanske djupast utkämpas i mannens hjerta, vandrade Tingvall ännu en gång den lilla välkända stig, som förde till kullen. Och der, med ögonen fästade på det blåögda namn, som var honom så kärt, nedsjönk han under syrenhäckens skugga på samma torfbänk, der han tillstått sin kärlek och der han från Adrianas sköna läppar mottagit hennes blyga hjertebigt såsom det ljuffiga svaret derpå.

Ännu en gång satt den älskade, hulda flickan der vid hans sida, ännu en gång gömde hon det ljuslockiga hufvudet vid det varma och trofasta hjertat, men nu var det endast för att klaga kärlekens och de sköna vårsomrarnas sorgliga afskedsqväde.

Emellertid hade de båda flickorna, Sigrid och Beata, tagit »en annan väg hem i sitt land igen», säkra att Adriana för länge sedan lemnat kullen; men ännu satt hon qvar, då fullmånen uppgått bakom furuskogen, och vid hans sken, ty när försummar han väl att vara kärlekens ledstjerna — det tyckes nästan som om Gud endast för älskande frambringat dessa skimrande, ljufva och melankoliska strålar — vandrade Adriana ännu en gång, den *sista*, vid den älskades sida, den lilla gångstigen fram till prostgården.

Och kyrkoherden kom tillbaka och ringar vexlades, förlofningen eklaterades och undran, förvåning och missnöje stridde om hufvudrollen i stadens alla små squaller-representationer, då fästmän verkligen icke befans vara den, som de, hvilka så kärleksfullt bestämma öfver nästans angelägenheter, visligen utsett. Kyrkoherdens frieri hade af doktors familj hållits hemlig ända till förlofningen, ehuru den icke kunnat förhindra det prat och de gissningar, hvilka blifvit förorsakade af kyrkoherdens besök och den förändring, man tyckt sig märka hos en del af prostgårdens invånare.

Adrianas kind blef allt blekare, men föräldrarne tycktes icke märka det; om sängkammaren haft ett språkrör, hade det måhända vittnat annorlunda. De försökte att blunda för det närvarande, för att endast skåda i framtidens perspektiv, och der log mot dem deras kära Adriana i ökad fägring, i löjen och rosor, glad och älsklig såsom värdinna i den treffliga prestgården. Ack, många föräldrar hafva låtit bedraga sig af en dylik illusion!

Mången tyckte att fadern var hård, att det var stor synd om den unga flickan och om Tingvall, som blifvit så illa lönad; dock, en karl tröstar sig snart, menade man, ty man »såg blott det som för ögonen var», och det hade ju icke undergått den ringaste förändring; men Gud, som ensamt ser till hjertat, visste, att det endast var *hans* kraft, som gaf den kämpande mannen detta yttre lugn, hvilket verlden kallade glömska och lättsinne och hvilket måhända, Adriana omedvetet, ökade bitterheten af hennes djupa qual.

Hos fru W., denna deras kärleks enda förtrogna, tillbringade Tingvall äfven nu mången ensam stund. Hon var också den *enda*, som blickade in i hans olyckliga hjerta, den enda, till hvilken han förtrodde de qual, som aldrig vågade sig fram på den vanliga

scen, som vi kalla anlete och der merändels alla människosjälen lidelser afslöja sig.

Och bröllop firades och bruden aflade med blek kind och darrande läppar de heliga löftesorden framför altaret i den gamla kyrkan, utanför hvilken den slingrande ån och de gulnade träden hviskade sin vemodsfulla bröllopssång. Men när bröllopgästerna tågat in i det vördnadsvärda templet, der den gamla orgeln brusade bröllopsmarschens väldiga toner, då rullade en vagn med brådskande fart bort från bröllopsgården. Bredvid skjutsbonden satt adjunkten Tingvall, djupt insvept i en kappa.

Vagnen ilade hastigt förbi kyrkogården, på vägen som förde förbi Bossgård, men hufvudet på den resande rörde sig icke; det såg ut som om ingen tanke dröjde vid det ställe, han lemnat, vid det tempel, der han tjenstgjort i mer än ett decennium, och dock dröjde hans själ inom de gamla murarne, dock tyckte han, att han *der* lemnade sin tillvaro, åtminstone den skönaste delen deraf.

»Hvar är magistern?» frågade doktor N., sedan brud och bröllopgäster åter voro tillbaka i prostgården.

»Hvar är magistern?» ljöd ett sakta eko genom hela samlingen.

»Vi skola icke vidare nu göra denna fråga», sade doktorn afvändande, rädd att den skulle hinna brudens öron. Den tystnade utifrån, men visst upprepades den ofrivilligt och störande *inom* hans eget bröst. Ack, dylika ekon kunna hvarken lärdom eller maktspråk nedtysta.

På bordet i doktors rum låg ett bref; hvad det innehöll, veta vi icke, endast att det anmälde att adjunkten Tingvall af konsistorium blifvit missiverad till komministersvikarie i Vadstena, dit han begifvit sig.

Doktorn rörde vid kalotten; tankarne derinom oroade honom och hans andedrägt lät nästan som suckar, och när han åter inträdde till gästerna, märkte äfven han att brudens kind var blek och att en viss förstämning rådde i bröllopssalen.

Året framskred sin vanliga gång, ty tidens pendel stannar dock aldrig, förrän den visat på evighetens urtafla, ehuru det stundom för sorgen tyckes, som stode den stilla.

Och kullen slog åter ut i grönska och rosor, men ingen vänlig hand vårdade numera dess små susande löfsalar, dess mjuka hviloställen. Sjelfva minnesrosen hade glömt konturerna af det älskade namnet.

Adrianas hjerta hade gripits af en djup längtan efter barndomshemmet, efter fadersstämman och modersfammen. Slutligen lyckades det henne att få denna längtan tillfredsstäld och i början af maj inträdde hon åter i den kära fädernehyddan; men ack, huru hade icke dessa månader förändrat henne! Endast hennes varma, trofasta hjerta, hennes ömma, dotterliga kärlek, voro oförändrade.

Hvad de arma föräldrarne led, det anförtrodde de endast åt Gud och möjligen åt hvarandra; men den älskliga dottern försökte att genom en förökad kärlek, genom sitt ljufva leende, sina tröstande ord bortsmecka det vemod, som afspeglade sig i faders- och modersögat. Aldrig talade hon om ett *fordom*; det var som om minnet låge domnadt eller utdödt i hennes själ.

En skön och fridfull afton i medio af juni ytttrade hon sin önskan att besöka kullen. Ingen egde hjerta att sätta sig deremot, ehuru de fruktade att vägen, fastän kort, ända vore för lång för hennes svaga krafter. Hon hade sedan sin hemkomst aldrig varit längre än i trädgården.

Promenaden började; de båda systrarna åtföljde henne och nu var det som om trötthet och svaghet med ens lemnat Adriana. Förgäfves varnade systrarna henne; hon hörde det ej. Hennes steg hade spänstighet, hennes öga glans och på hennes kind hade utslagit en blek hjerteros.

Nära målet vände hon sig till systrarna.

»Jag får ju *ensam* gå upp på kullen?» utbrast hon med bedjande stämman och uppslog de sköna, blå ögonen mot dem. »Man älskar icke vittnen vid en afskedsfest», tillade hon leende, under fallande tårar.

De djupt rörda systrarna kunde icke neka henne denna bön, ehuru de fruktade dess uppfyllande, så mycket mera som de voro förbjudna att lemna henne allena.

Omkring en timma tillbringade Adriana på kullen. Hvad hon der tänkte, kände och bad, det visste ingen mer än hennes himmelske fader, och den tröst, som den öfver hennes hufvud doftande syrenhäcken ingaf, tycktes sjunga hennes kärleks klagande elegi.

På hemvägen hade styrkan öfvergifvit henne och, stödjande sig på systrarnas armar, upphann hon utmattad fädernehemmet.

Några veckor derefter gaf hon lifvet åt en dotter, hvars födelse orsakade den unga moderns död.

Att säga något om föräldrarnes sorg, vore nästan att vanhelga den. Det hjerta, som *mycket* lidit, kan måhända pejla sorgens djup, men *aldrig* beskrifva det.

Kyrkoherden B. egnade sin unga, bortgångna maka en innerlig, nästan vördnadsvärd hågkomst. Han hade snart insett att de icke passade för hvarandra, att hon aldrig ur sin själ skulle kunna förjaga vårdrömmarnas bild, och mången gång tänkte han, att Petronella passat honom långt bättre, att hon var en kvinna efter hans sinne. Den randiga klädningen, som varit orsaken till denna förvexling, hvilken bestämt öfver så många människors öde, sysselsatte ofta

hans tankar. Men oaktadt allt detta, kunde han icke annat än röras af Adrianas ljufva, milda, älskliga väsende och af hennes sträfvan att uti *allt* rätta sig efter *hans* vilja.

»Hon var icke planterad i den jordmån, som passade henne», yttrade han med djup rörelse till hennes far, då de voro på vägen till Skönberga kyrkogård, der hennes stoft jordfästades och der man ännu kan se den enkla grafvård, som förvarar hennes minne.

Att Petronella N. passade till maka åt kyrkoherden B., att hon var en qvinna efter hans sinne, derpå blef det äktenskap, som de tvenne år efter Adrianas död ingingo, ett talande bevis. Ordning, flit och en sällspord öfverensstämmelse voro de husegudar, som åt det treffliga och gästfria hemmet gäfvos välsignelse, glädje och välmåga. Barnen uppfostrades i en allvarlig och flärdlös anda och blefvo också älskade och nyttiga medlemmar både i samhället och det enskilda lifvet.

En af döttrarna är gift med en af vårt lands älskligaste och mest omtyckta författare, och såsom hans maka gör hon hemmet till den sköna, lefvande idyll, hvilken han sedan vet att i sina teckningar så innerligt och åskådligt framställa.

Men Gustafva, denna milda, älskliga ljusalf, hvars födelse kostade hennes moder lifvet, delade aldrig fadershemmet med sina syskon. Hon tillhörde alltid sin moders hem, der de goda morföräldrarna på henne öfverflyttade den kärlek, de känt för hennes mor, deras oförgätliga Adriana. Men huru kär Gustafva än var dem, så kunde hon dock aldrig fullt läka det djupa såret i deras hjertan, i synnerhet i morfaterns, ty efter den älskade dotterns död blefvo fårorna i hans breda panna allt djupare, leendet på hans läppar mera sällsynt. Ack, hvem vet, om icke en

omutlig förebråelse blandade sina bittra droppar i sorgebägaren.

Gustafva, af hvilken författarinnan eger ett ljuft ungdomsminne, gifte sig tidigt, äfven hon, med en kyrkoherde, glad och älsklig, lycklig talare och utmärkt sångare. Men äfven hon dröjde icke länge på jorden, der hon qvarlemnade många små moderlösa barn.

Och stolt Sigrid — torde läsaren fråga — blef hon grefvinna eller biskopinna eller något ditåt? — Åh, nej, kärleken spelade henne ett spratt. Sjelfva gudarne glömde ju för hans allmakt sin höghet. Hon blef — hvad tyckes väl? — förälskad i »söta fars adjunkt», sedan han först eller åtminstone samtidigt blifvit förtjust i henne. Men adjunkten var en framtidsman, ett biskopsämne. Ovisst är dock, om allt detta utverkat ett samtycke af skön Sigrids far, hade icke Adrianas minne varit ett ännu kraftigare hjälpmedel.

Äfven de passade för hvarandra och lefde ett lif i kärlek och harmoni; men såväl på det lilla komministersbostället, dit han först hemförde sin maka, som sedan på den ståtliga pastorsgården — ty biskop blef han aldrig — der de länge hade ett godt och trefligt hem, låg alltid ett visst höguret uttryck öfver Sigrids vackra ansigte; hon bar sitt hufvud så stolt och ädelt, att mången furstinna skulle afundats henne denna medfödda förnäma hållning.

Och Tingvall — han, som genom den lilla kullen odödliggjort sitt namn — han dog väl, äfven han, af kärlek? — frågar måhända någon sjuttonårig mö, som ännu icke vaknat från morgondrömmen. Ja,

han dog, men icke af kärlek, ehuru han, som ett trovärdigt vittne försäkrat oss, aldrig kunde förgäta sin ungdomsbrud, sin ljufva Adriana, men likväl så mycket, att han fann en annan värdig att kallas hans maka, att fortplanta hans namn till efterverlden.

Ännu lefva Tingvalls enka och ende son i Wadstena, i hvilken stad den trogne herden fortfarande intill sin död tjänstgjorde.

Med sin maka talade han ofta om sin ungdomskärlek, om sin oförgätliga Adriana. Ännu finnas i det gamla huset de minnen, han af *henne* emottagit och hvilka voro honom heliga som kära amuletter. Dessa utgöras af många täcka småsaker, jemte en sedelbok, som det den tiden kallades, der man ser de båda älskandes inbundna namn jemte kärlekens vanliga emblemer, sydda med fin schattérsöm.

Dessa relikter visas med en slags helig vördnad af den gamla enkan och den kärleksfulle sonen, och *hon* tillägger ofta, nästan andäktigt: »Ack, de voro salig Tingvall så kära!»

Såsom ett bevis på huru mycket man behjertade den allmänt aktade Tingvalls skilsmessa från doktor N:s hus, må anföras att, då han blef missiverad till komminister Norrlings hus i Wadstena, begärdes af konsistorium att han skulle »ömt behandlas, emedan han led af en djup hjertesorg».

Enleveringen.

Med läsarens tillåtelse göra vi ett besök i det gamla Wadstena, hvilken stad nu af sin fordna storhet icke eger mera kvar än sin vackra belägenhet, sina minnen och sin spetstillverkning.

Vår mening är icke att fördjupa oss i de legender, de många mystiska tilldragelser från den tid, då till och med konungar, af vördnad för den af den heliga Brigitta i Wadstena stiftade klosterorden, måste åtminstone från Skeninge, barfota gående företaga vandringen till staden.

Vårt besök gäller en tilldragelse mycket närmare våra dagar, då den tid längesedan var förbi, när det inom stadens murar fanns ett rum, så heligt, att fogeln der icke fick bygga sitt bo.

Man berättar nemligen, att då Johan III en gång med den gamla, vördade abedissan Anna Gylfe spatserade i klosterträdgården, frågade han henne:

»Blifva icke de unga jungfrurna i klostret understundom anfäktade af kärlek?»

»Det kan väl hända», svarade abedissan, »men man måste icke låta kärleken få öfverhanden, utan drifva den bort med bön och fasta. Se, ers majestät», tillade hon och pekade leende på en fogel, som flög öfver klosterträdgården, »man kan icke förvägra fogeln

att flyga öfver trädgården, men man *kan* väl hindra honom att *der* bygga sitt bo.»

Det påstås väl att många små fogelbon, trots den ärbara abedissans utsago, *der* blifvit byggda; men det hör icke hit, vi hafva ju lofvat att icke fördjupa oss i Wadstena mysterier.

Vår lilla berättelse, hvilken härleder sig från slutet af sjuttonhundratalet, visar att kärleken då icke längre utdrefs med bön och fasta och att fogeln byggde sitt bo, *hvarhelst* han behagade.

Det var, som vi redan antydte, i slutet af sjuttonhundratalet. Aftonen hade redan utbredd sin dunkla slöja öfver den lilla staden, som då, ännu icke upplyst af en enda gatlykta, företedde ett nästan egyptiskt mörker. Med en viss bäfvan smög den ensamme vandraren förbi den gamla klosterkyrkan, hvilken ännu i våra dagar, i mer eller mindre grad, utöfvar ett slags magiskt välde, åtminstone i de stunder, då mörkrets skuggor hvila öfver det gamla, minnesrika templet.

Från de icke så höga husen syntes bakom de nedfällda rullgardinerna det dunkla, ensamma talgljuset, och i de fönster, hvilka vanligen bestodo en klarare belysning, rådde denna afton ett fullkomligt mörker, ty hela den lilla stadens s. k. *la haute volée*, till hvilken, som vanligt i småstäder, för att fylla vakanserna, mången af plebeiskt ursprung fick den äran att räknas, voro bjudna på en festlig bal hos ryttmästaren Bours. Ryttmästaren tillhörde en af stadens magnater, och i hans hus voro glädjen och nöjet ständiga husgudar.

Egentliga föremålet för denna tillställning var ryttmästarens sondotter, den femtonåriga, vackra och sydländskt lifliga Ulrika, hvilken i hög grad var far-

föräldrarnes gunstling och gubbens »ögonsten», som han plägade uttrycka sig.

Han ville att hans lilla, kära Ulla skulle roa sig, dansa och ha roligt, riktigt roligt; och när hon, glad och sprittande som en liten elfva, i tanken på balen, kysste farfars händer och såg på honom med det mörka, blixtrande ögat, då utropade gubben:

»Och *du* skulle inte vara värd en bal? Jo, om det vore aldrig så många!» Och vid dessa ord kysste han med förtjusning flickans rosenläppar.

»Låt nu bara inte den der förståndiga faster Lovisa inbilla dig, att det inte passar en ung flicka att vara *för* glad. Hon tycker visst att man bör spela nunna, därför att man bor i Wadstena. Var du glad, min flicka, och det af hjertans grund; tids nog hinner du hänga läpp och se gudsnådlig ut.»

Ljusen voro tända i kronor; man är så van att förutsätta detta på en bal, ehuru vi icke veta, om takresningen verkligen tillät en dylik upplysning, men att de voro tända i lampetterna, det veta vi med viss-het. Musiken hade slagit an de första tonerna till den kontradans, som skulle öppna balen, och ehuru troligen icke dessa toner voro att jemföra med den dansmusik, som består i våra dagar, så hade de ändå en mera lifvande förmåga att elektrisera, ty ungdomen var den tiden *ung* och icke, som i våra dagar, uttröttad och gammal vorden, antingen genom öfvermåttet af studier eller öfvermåttet af nöjen.

»*La reine du bal*», som den unga Ulrika kallades, var, ehuru redan till första dansen bortlofvad till löjtnanten von Stern, likväl omgifven af kavaljerer och uppjudningar.

Vid sin riddares hand trädde hon nu ut på arenan och — balen började.

»Ack, så ledsamt, att icke den söta och vackra Kristin Jensen är här i afton», sade Ulrika till sin kavaljer, den unge löjtnanten, med en ton, som emot all vana gick något i vemodets tonart.

»Saknar verkligen kusin Ulla mamsell Jensen så mycket, och kan *ingen* af balgästerna våga hoppas, att till *någon del* fylla denna saknad?» inföll löjtnant von Stern med ridderlig pathos.

»Skulle jag icke sakna henne, som är alldeles jemnårig med mig och som är så vacker och så älsk-värd!»

»Det är, på min ära, ganska ovanligt att höra en ung flicka på en af sina medsysstrar slösa dylika, vanligtvis afundade epiteter!» utbrast löjtnanten. »Dock, den, som skönhetens superlativ obestriddligen tillhör, kan som en allmosa skänka en annan den positiva graden», tillade han med den tidens galanteri.

Mödrar och tanter hade lemnat förmakets sidenklädda divan, för att intaga sina rekognoscerande platser på de skinnklädda stolar, som under de blanka messingslampetterna voro placerade längs salens långsidor.

Fru Baur, värdinnan i huset, satt som vanligt i sin stora, beqväma länstol, hvilken man burit ut i salen. Hon bar sin dagliga dräkt, som utgjordes af kjol och långskörtad tröja, svart sidensars-bindmössa samt krusstycke och på halsen en hvit musslins-halsduk.

Det enda, som i hennes dräkt antydde stånd och rikedom samt att hon varit en af fröken Hedvig Margaretha von der Pahlens arftagerskor — fru Baur hade nemligen af nämnda fröken i faddergåfva erhållit Kyleberg, ett säteri beläget i Svanshals församling — var det dyrbara smycke, hvarmed hon fästade sin anspråkslösa halsduk.

Man påstod, att detta smycke varit en gåfva af drottning Ulrika Eleonora till fröken von der Pahlen, hvilken varit en af drottningens hoffröknar.

»Jag saknar mamsell Jensen bland de unga damerna», yttrade friherrinnan Gyllenhoff till husets dotter, den icke så unga, men älskvärda och redbara Lovisa; »och bland kavaljererna kan jag icke heller observera den ståtliga dansören kapten Rosenstråle. Det ena beror troligen af det andra, ty jag påminner mig, att man före min Stockholmsresa talade mycket om en ganska allvarsam *amour* emellan mamsell Jensen och kapten Rosenstråle; men man sade tillika, att hennes far icke ville skänka sin unga och rika dotter åt honom, oaktadt hans diplom, hans favorabla exteriör, hans charmanta vals och hans gustavianska, eleganta manér. Har nu deras *amour* avancerat något under min Stockholmssejour? Det måste du säga mig, min lilla Lovisa. Man ville påstå, att modern favoriserade den — och mödrar äro vanligen allsmäktiga i fråga om döttrarnas amouretter, ehuru de klokt nog utöfva sin allmakt *en secret*, som man påstod att äfven fru Jensen gjorde.»

»Detta påstående vågar jag dock säga endast är förtal», invände Lovisa, med det allvar, som utmärkte henne. »Fru Jensen har sagt helt annat åt min mor, och man har ingen anledning att betvifla trovärdigheten af hennes ord. Dessutom är Kristin Jensen nu så sjuk, att hon icke kan lemna sängen, och således hvarken hon eller någon annan tänka på kärlek och giftermål.»

»Ah, är hon sjuk? Det är något, som jag fullkomligt ignorerar. Nå, nå, ehuru hastigt rykten cirkulera, så, när man är så godt som nyss hemkommen från hufvudstaden, kan man icke hunnit attropera alla Wadstena-»*on-dit*».»

»Men hur går det då med hennes nattvardsberedning? Jag vill minnas att den var börjad, innan vi lemnade staden», återtog friherrinnan efter en förnäm axelryckning.

»Hon är redan konfirmerad.»

»Hvad säger du, min söta Lovisa?»

»Det, som verkligen är sanning.»

»Men huru kunde hon få konfirmeras, då hennes beredning icke på långt när kunde vara fullbordad? O, det är en horribel *faiblesse* af presten, och jag undrar om inte... Barnen gå ju vanligen icke fram förrän pingsttiden. Söta Lovisa, du måste detaljera den saken *au fond*.»

»Ja, läkaren gaf sitt intyg att hennes sjukdom var af en så farlig beskaffenhet, att han ansåg det nästan omöjligt att hon kunde räddas.»

»Låt det vara, men hvad rapport har då hennes sjukdom med konfirmation och nattvardsgång? Och hvad berättigade henne att, tvärt emot bruk och kyrkolag, få kommunicera?»

»Jo, tant, hennes längtan var så varm och innerlig, att prosten, sedan han inhändigat läkarens intyg, tyckte det vara en samvetspligt att uppfylla en döendes önskan. Han gaf henne således den heliga nattvarden, som hon emottog på sängen, på dödsbädden, som man trodde och nästan ännu tror.»

»Att den flickan verkligen kunde ha så seriösa tankar, det hade jag icke kunnat imaginera mig.»

»Ja, tant, jag bekänner uppriktigt, att jag icke heller hade tilltrött henne så mycket allvar; men man ser nu här af, att man icke *bör* döma, ty det är ändå endast Gud, som ser ^h hvad som försiggår i hjertat.»

»Hvad kontenans håller kapten Rosenstråle under allt detta?»

»Ganska god; man kan åtminstone icke märka annat.»

»Voro inte patron Jensens bjudna hit i afton?»

»Jo, det voro de visst, men de vågade icke eller de hade icke hjerta att lemna sin sjuka, kanske döende dotter.»

»Du har väl varit och helsat på henne?»

»Nej, tant, icke under hennes sjukdom; ehuru jag dagligen varit der för att göra mig underrättad om hennes tillstånd, så har jag dock aldrig fått

komma in i hennes rum, der endast doktorn och modern, kanske äfven någon gång fadern, haft tillträde.»

»Ack, att hon skall vara så miserabel, den unga flickan! Det vore verkligen *touchant* om hon skulle gå bort, hon, som är så favoriserad af både natur och lycka, att man kan säga, att hon äger lifvets skönaste partier — ungdom, fortune och fägring.»

Ett drag af djupt, kanske ogillande allvar drog öfver Lovisas intelligenta ansigte. Hennes svar var blott en suck.

»Jag saknar tvenne af våra gentilaste dansörer», sade ryttmästaren Baur med en rekognoscerande blick på de unga herrarne, hvilka gladt församlat sig kring en ångande bål.

»Jaså, farbror menar löjtnanterna von Stern. Den ene, nemligen Isak, hade den malheuren att i en vals vricka sin fot. Han har troligen gått till apoteket, för att få den litet restaurerad, och brodern har väl af broderlig kärlek följt honom dit», svarade med ett diplomatiskt leende en af de försvunnas kamrater.

»Hur är det med din fot, kära Isak?» frågade ryttmästaren, då han en stund efter ofvanstående samtal såg de båda löjtnanterna von Stern åter inträda i danssalen.

»Min fot?» svarade den tilltalade, och det nästan blaserade ansigtet uttryckte den högsta grad af förvåning.

»Åh, så charmant du spelar din roll! Du vore verkligen värd applåder. Jag måste väl tillstå, kära Isak, att jag, tvärt emot ditt stränga förbud, har, som man säger, sqvallrat ur skolan. Men hvad skulle jag säga? Ni dröjde ju borta nära en timma, och *en* timma från en bal, det är detsamma som *tre* timmar efter vanlig tidräkning. Onkel Baur ställde genom sina blickar frågor till mig rörande ert försvinnande, ty han trodde väl att jag, såsom gammal

kamrat, skulle ha' reda på edra snedsprång. Emellertid ursäktar du mig säkert, och kan nu berätta helt franchement huru den lilla mystiska affären aflupit.»

»Jo, den lyckades superb», svarade löjtnant Isak, och de stora mustacherna dolde till hälften det sarkastiska leende, som krusade hans läppar.

»Och du kan således utan all risk fortsätta dansen?» invände ryttmästaren. »Gå nu derföre och lugna damerna. Er frånvaro har nog chagrinerat dem, må ni tro. Min lilla Ulla var nära att förlora sin vackra min.»

»Detta senare vågar jag icke tro, det skulle för mycket flottera mig; men att jag utan risk kan fortsätta dansen, det är något, om hvilket jag vågar försäkra onkel.»

Med dessa ord och en artig bugning klingade han med ryttmästaren, hvilken åt honom framräckt sitt glas. Brodern följde hans exempel.

»Gå nu, mina gossar, och dansa af hjertans grund», yttrade ryttmästaren på sitt skämtsamma sätt. »Ni måste dansa både för er sjelfva och för grefven och kapten, hvilka, emot all vana, icke behagade infinna sig här i afton.»

»Ja, att både Rosenstråle och Morning hade hjerta att försaka balen», utbrast den ene af löjtnanterna.

»Och skälen för deras uteblifvande voro då bara 'de obotfärdigas förhinder'. Att kapten ej har nöje på en bal, der icke mamsell Jensen är, det är naturligt; men grefven har, mig veterligt, ingen uppenbar flamma, åtminstone ingen *sådan*, som kan presenteras på en bal.»

Valsens lockande toner afbröto samtalet, hvilket dock på sitt sätt fortsattes genom de skälmska och talande blickar, som kamraterna vaxlade med hvarandra.

Balen fortgick glad och animerad, men tanterna, hvilka, likt tanter i allmänhet, hade en *fin* observationsförmåga, tyckte sig märka hos dem af kavalje-

rerna, hvilka, enligt Stockholms moderna språk, kunde kallas balens »lejon», vissa frimuraretecken, som stegrade deras nyfikenhet till en pinsam oro och gaf dem ämnen till hviskningar och undran.

»Det var mej en rolig skjuts, det der!» utropade en af Wadstena respektive borgare, hvilken, tillika med en kamrat af samma värdighet, var på återvägen från balsalen, hvilken de genom de uppdragna rullgardinerna utifrån länge betraktat. Och vid dessa ord såg han spejande efter ett slags åkdon, som i hastig fart gled fram på gatan och hvars kusk tittade sig omkring åt alla sidor, liksom fruktade han att det skulle belysas af de månstrålar, som nu skimrade öfver staden.

»Ja, det var bestämdt inte något annat än luren-drejargods, som de förde i kolryssen, det kan du ge dej f-n på, bror Garfvarström», svarade den tilltalade. »Det har säkert komme något tocke' der sattyg på skutan, som kom i förrgår, och nu ha' de der satarna passat på te föra bort'et, me' fiskalen — som, kan tänka, ä' bjuden på kolefejen i qväll — hoverar sej ibland adelsherrskapet, fast, gudbevars, hvarken din Cari-Lotta eller min lilla Fia nå'nsin får vara me' om token der ståt.»

»Du sa' någe du, bror Smedberg! Det är bestämdt någe smuggeri å bane, och den der kolryssen han gömde allt *dyra* saker, han, och det som kunde bli ett godt kap för fiskalen! Hade bara inte den der fördömda gikten satt sej så rasande i fotleden, så skulle jag ha' följt med kolryssen, jag, och sett hva' ände han tog; men så mycke' ska' jag göra, att jag talar om'et för fiskalen i morgon, de' ä' då säkert.»

»Så träffade jag dig då äntligen, du svärmare. Jag har verkligen tagit mig den friheten att söka dig *au logis*, men, tyvärr, som du nog kan förstå, utan resultat.»

Dessa ord beledsagades af ett väldigt slag på den tilltalades axel.

Svärmaren spratt till vid denna kännbara helsing, men han vände dock icke hufvudet från den tjusande tafla, som låg framför hans blickar.

Det var slottet, det ståtliga Wettersborg — detta den gamla Wasafamiljens boning, uppbygdt af stamfadern i denna ätt och i hvars höga salar han höll sitt biläger med sin unga brud, Katarina Stenbock — som nu i månskenets glans tjusade och fasthöll hans öga.

Redan då hade för länge sedan vandalismen härjat och ohelgat det inre af slottet. De höga, gyllene gemaken, hvilka så mången gång under de lysande furstliga banketterna genljudit af strängaspelens klingande toner, hade till och med sedermera genljudit af väfstolens bullrande och profanerande slag, ty år 1753 blef en del af slottet afdeladt åt den stora, ehuru sedermera nedlagda kammarduksfabriken, som räknade öfver 200 flandriske arbetare.

Det yttre af byggnaden hade dock bibehållit sin ståtliga arkitektoniska skönhet, och, likt ett romantiskt minne från den poetiska riddartiden, med sina höga vallar, sina vördnadsbjudande torn, afspeglade det sig nu klart och nästan förtrollande i Wетterns månskimrande bölja.

»Du skulle ha' ställt dig bättre med gubben Baur, så hade du, i stället för att stå här och svärma och frysa, i verkligheten fått skåda ditt ideal», återtog den nyss ankomne, en vice häradshöfding Fingstadius. »Jag kunde kanske dock ha' något att berätta dig, som kunde draga tanken ifrån både svärmeri och grubbel, något märkvärdigt, som verkligen passerat denna afton i den stora staden Wadstena.

»Min lilla ingress synes icke det ringaste intressera dig. Men akta dig, du, ifall det behagar hafsfrun att antaga din huldgudinnas drag, så kunde det gå dig som det gick hertig Magnus, salig i åminnelse, att han, bedårad af hennes behag, kastade sig i Wетterns böljor, som han trodde vara vägen till sin älskades sköte.»

»Du är dig lik och pratar som vanligt bara gallimatias», svarade svärmaren, hvilken var en ung magister, och vände i detsamma, ehuru nästan omärkligt, på hufvudet.

»Få se om du, sedan jag slutat min lilla historia, icke förändrar din tanke och din bystlika ställning.

»Äfven jag, ser du min bror, kände en viss beklämning denna afton att icke vara bjuden på balen; äfven jag hade väl der kunnat hafva en liten hand att trycka — i parentes sagdt, var det väl *det*, som ryttmästaren anade, efter jag icke blef bjuden. För att litet skingra mitt *mauvaise humeur*, gick jag ut för att taga mig en promenad, hvart, gjorde mig detsamma, och utan att jag visste det, stod jag ansigte mot ansigte med balsalen. Gardinerna voro, *ädelmodigt* nog, uppdragna, för att tillåta en syndare titta in i paradiset, ehuru porten dertill var stängd. Jag defilerade stolt förbi, men hvad jag under defileringen såg, kostade mig en duktig ed och en liten hjertklappning. Jag skulle ha önskat den der mustacheerade herrn med det patriarkaliska namnet så långt borta som pepparn växer.

»Jag hade gått en stund, huru länge vet jag icke — sinnet är ej alltid en säker tidmätare — men hvad jag vet är, att jag stannade vid ljudet af hviskande karlröster.

»Månen hade gått upp och blickade nästan skygg fram bakom slottets murar och kastade i detsamma en stråle på det enda stenhus, som mig veterligt fin-

nes i staden, och då behöfver jag icke tillägga hvar detta hus är beläget och hvem som är egare deraf.

»Jag drog mig några steg tillbaka, ty aningen sade mig att denna tillbakadragenhet nu var på sin plats, dock icke så långt, att jag ej kunde observera.

»Och jag såg — heter det — en mäktig stor kolryss, uppfylld med halm och förspänd ett par bruna hästar, hvilken helt blygsamt höll vid bakporten.

»Efter mycket hviskande och mångahanda tysta bestyr, såg jag en glugg öppnas på den så kallade fatburen, som du vet har sin plats på bakgården, och genom gluggen såg jag en liten varelse krypa ut eller snarare dragas fram af... ja, kan du gissa af hvem? Jo, just af *honom*, som jag önskade ända bort till pepparkusten.»

Nu vände magistern sig till hälften och vice häradshöfdingen tyckte, att månstrålen belyste ett uttryck af förvåning på hans poetiska ansigte.

»Nå, den lilla varelsen, hvilken du nog förstår tillhörde det feminina slaget, skred fram, eller man kunde snarare säga att hon, burens af manliga armar, närmade sig kolryssen, men allt detta så tyst, så mystiskt, som när nunnorna i tiden smögo sig på sina förbjudna äfventyr.

»Sakta, ljudlöst, lyftades den beslöjade varelsen upp i kolryssen. Hon nedlade sig i halmen, inbäddad i kappor och fällar, hvilka hennes riddare omsorsfullt svepte kring hennes späda lemmar.

»Men hvad tycker du, att oaktadt dunklet, hastigheten, den unga flickans emballering, så kände jag ändå igen henne och kunde hålla vad att jag vet *hvem* hon var.»

Och han hviskade hemlighetsfullt i den numera uppmärksamme lyssnarens öra.

»Omöjligt!» utropade denne, och nu glömdes både hafsfru och vågor.

»En af de tvenne kavaljererna, iklädd en östgötabondes pittoreska skinnpels, hoppade nu upp i kol-

ryssen för att fungera som lifkusk. Och så bar det af; men jag lät icke lura mig hvarken af skinnpelsen eller tagelpiskan, så mycket mer, som jag före min defilerung sett denne kusk smyga fram som en krypskytt — då med den eleganta militärkappan kastad öfver de högvälborna axlarne — och taga vägen just åt den sida, der dessa mystiska tilldragelser timade.»

»Nå, hvem var då denne karl? Det kunde väl icke vara grefve Morning?»

»Du sade det.»

Hvarje spår af svärmeri var försvunnet från magisterns ansigte, som nu uttryckte den högsta grad af bestörtning.

»Och du tror?» frågade han.

»Att de döda stått upp igen! . . . Men du tror kanske att min historia nu är slut?» återtog vice häradshöfdingen efter några ögonblicks tystnad. »Detta är icke fallet. Det bästa kommer till sist och gör händelsen i ännu högre grad pikant.

»När kolryssen sattes i gång, kröp jag fram från mitt gömställe, sedan jag sett de tvenne herrarne, hvilka icke åtföljde kolryssen, taga vägen åt det håll, der jag defilerade, det vill säga i motsatt väderstreck till den kurs, hvilken kolryssen styrde och åt hvilket senare håll jag ställde mina steg med en så brådskande marsch, som mina lungor tilläto.

»Hunnen till tullen — afstånden i vår goda stad äro, som du vet, icke så stora, och detta kom mig väl till pass, ty jag tyckte mig redan känna de första symptomen till galopperande lungsot — ser jag kolryssen helt anspråkslöst hafva sin plats vid sidan af en stor täckvagn, och emellan dessa båda så olika ekipager syntes den skinnpelsklädde kusken och en ståtlig herre i uniformskappa, hvilken senare omsorgsfullt deballerade kolryssens dyrbara innehåll, som han tog på sina armar, hvarefter de båda i ögonblicket försvunno i den präktiga täckvagnen, till hvilken »skinnpelsen» stängde dörren. Han kastade sig nu ge-

nast upp på kuskbocken, bredvid den verkliga kusken, och så bar det af i så häftig fart, att jag nästan i sekunden förlorade dem ur sigte.»

»Nå, detta var då en historia, hvilken allt sedan nunnornas tid, och väl knappt då, icke funnits make till i Wadstena!» utbrast magistern.

»Ja, det är ju en fullkomlig enlevering.»

»Nå, men *hvem* kunde väl uniformskappan vara?»

»Åh, det var ortens skickligaste dansör, det syntes genast på den gentila manöver, med hvilken han slöt den röfvade prinsessan i sina armar.»

»Hvart tror du då att de styrde sin kosa?»

»Troligen till uniformskappans egendom.»

»Då är resan icke så kort. Han ligger ju inte en gång inom Östergötland.»

»Nej, han ligger i Småland, men alldeles på gränsen.»

»Nå, men *hur* skall *der* tillgå?»

»Ja, det är en fråga af så mystiskt slag, att endast kontrahenterna sjelfva kunna besvara densamma.»

»Men hvad skola föräldrarne, hvad skall hela Wadstena säga?»

»På *den* frågan får du kanske snarare svar.»

Midnattsklockan hade slagit sina hemska slag. Dessa höras ju aldrig på en bal; glädje och musik öfverrösta dem; åtminstone var detta fallet på balen hos ryttmästaren, ty glädjen hade just då uppnått sin kulminationspunkt och man hade uppskjutit supén för att icke störa den ystra dansen.

Man svettades, tjusades och knuffades i en liflig vals — den tiden fanns ännu icke hvarken polka, lancierkadrilj eller masurka. Programet alternerade då endast mellan vals och kontradans; men denna senare var så rik på omvexlande turer, att man behöfde en liten uppsats derpå för att icke glömma

dem. Denna uppsats skrefs icke sällan af kavaljrens hand på de guldkantade elfbensblad, som utgjorde den unga tärnans dansbok.

Det hände väl understundom, att han då äfven ditsmög en liten uppsats af ömmare slag, en liten sentens, dikterad af hjertat; men det märkte ju ingen, och svaret fick han, obemärkt under dansens hvirflar, mottaga af den lilla handens varmare tryckning eller af ögats blyga, men värtaliga blick.

Som sagdt är, man valsade och det med ett lif, en outtröttlighet, som skulle man aldrig vilja sluta. Midt under dessa yrande hvirflar instörtade Lovisa med en hos henne ovanlig häftighet. Hon försökte att mellan de böljande paren bana sig väg till den långa rad, der fruar och messingslampetter hade sin plats.

Detta var dock icke en lätt sak, ty nästan alla dansade nu på en gång.

Slutligen — det hjälpte icke längre — började Lovisa använda sina krafter, och dessa voro icke små hos den raska, högväxta qvinnan.

Hon bogserade sig omsider fram till målet. Fruarna på en gång förvånades och förskräcktes öfver Lovisas bleka kinder samt hennes förstörda utseende. De nyfikna omringade henne under frågor och deklamationer.

Lovisa märkte dem icke. Hon lutade sig ned till sin mor och talade sakta med henne. Modern öfverfölls af en synbar darrning. Det var som om den svarta bindmössan icke suttit säker på hennes hufvud.

I samma ögonblick var valsen slutad. Fru Baur, denna ärevördiga matrona, reste sig upp ur sin länstol, och utan att säga ett ord, gick hon fram öfver det nu tomma golvet. Lovisa hade följt henne och öppnade dörren till det angränsande rummet.

»O, min Gud, min Gud! hvar är min dotter, min Kristin, mitt barn, mitt älskande barn? De hafva

röfvat henne ifrån mig! Finns då ingen människa, som af barmhertighet kan säga mig *hvar* hon är?»

Dessa ord ljödo i detta ögonblick genom den öppnade dörren med den mest skärande och ångestfulla stämman, och man såg genom dörren en qvinlig gestalt, med ett förstördt, nästan vildt utseende, utslaget hår och klädd uti en till hälften söndersliten nattdräkt, med förtviflans åtbörder rusa emot den förskräckta fru Baur, under fortsatta sönderslitande skrik:

»Mitt barn, mitt barn! O, kan då ingen människa säga mig *hvar* hon är . . . *hvem* det är, som röfvat henne ifrån mig? Kan då en olycklig moders förtviflan icke beveka något hjerta till barmhertighet?

Under dessa utrop vred hon krampaktigt sina händer och slet så våldsamt det utslagna håret, att det syntes som om hon skulle vilja afrycka detsamma.

Denna arma förtviflade moder hade så plötsligt, så fasaväckande uppenbarat sig, att hon nästan syntes de bestörta åskådarne som om hon vore en utskickad från andarnas värld.

Balens glädje var störd. Undran, bäfvan, förskräckelse hade efterträdt den.

»Försök, för Guds skull, att lugna sig, min goda fru Jensen!» bad, med varmt deltagande, den gamla, darrande fru Baur, »och säg oss huru det tillgått?»

»Huru det tillgått! O, inte vet jag det. Jag vet blott, att min dotter, min sjuka dotter, försvunnit från sitt rum, och att, när jag kom upp för att, som jag brukar innan jag lade mig, se huru hon mådde, så — o, min Gud, min Gud! — var hon försvunnen . . . Men jag skall söka henne . . . söka henne genom hela staden . . . söka henne genom hela världen . . . söka till dess jag funnit henne!» fortsatte hon med stegrad förtviflan och rusade så häftigt ur rummet, att ingen kunde derifrån afhålla henne.

Emellertid hade mamsell Jensens enlevering, denna så ovanliga och skandalösa tilldragelse, väckt hela stadens, ja hela ortens förvåning och rättvisa ogillande samt utgjorde nästan uteslutande föremålet för alla samtal.

Föräldrarne gjorde *allt* för att få reda på sin dotter, eller det var egentligen modern, som gjorde det, ty fadern spelade en mera passiv roll och framstod vid detta tillfälle med svåra och smärtsamma beskyllningar mot sin hustru.

Det dröjde icke länge förrän man visste *hvar* mamsell Jensen var och *hvem* som fört henne dit och som röfvat henne från hemmet.

Det var verkligen kapten Rosenstråle, hvilken på det sätt, som härads höfdingen meddelat magistrern, tillvägabringat denna enlevering.

Vi vilja dock för läsaren litet närmare redogöra för de detaljer, som föregingo sjelfva tilldragelsen.

Den vackre och ståtliga kapten Rosenstråle, hvilken i afseende på fägring, hållning och elegans icke på hela orten egde sin like, hade, såsom friherrinnan Gyllenhoff omtalat, utmärkt och kurtiserat den unga, vackra och rika Kristin Jensen, enda dottern i det förmögna huset.

Fadern var honom icke bevågen, hvilket han också uppenbart visade honom. Modern deremot gynnade hans kärlek och tyckte, att hennes dotter icke kunde få en ståtligare man, ingen som kunde gifva både henne och hennes föräldrar mera anseende. Hon önskade detta parti så mycket mera, som hon märkte att flickan — icke underligt — blifvit tjusad af den vackre och elegante kaptenen och att hennes hjerta tillhörde honom.

Men fru Jensen kände sin man och var nästan

säker, att han, oaktadt kaptenens alla företräden, dock aldrig skulle kunna öfvertalas att åt honom bortgifva sin dotter.

Emellertid skulle den unga flickan beredas till sin första nattvardsgång. Beredningen var redan börjad, då hon plötsligt insjuknade. Hennes tillstånd förvärrades dagligen, och doktor A., som var en skicklig och mycket omtyckt läkare och som skötte henne, förklarade hennes sjukdom mycket betänklig, och slutligen sade han sig icke kunna rädda henne. Derjeme öfverförde han till församlingens pastor hennes varma längtan efter de heliga sakramenterna. Pastorn tvekade att uppfylla hennes längtan, men på doktors upprepade försäkran och heliga bedyranden om hennes nära förestående död, lät han slutligen öfvertala sig, och skickade för den skull doktor A. till sin komminister för att till honom meddela den unga döendes önskan och i anledning deraf bedja honom både konfirmera henne och gifva henne nattvarden.

Vi veta icke om detta bud till komministern härledde sig af beqvämlighet eller försigtighet. Nog af komministern måste uppfylla sin pastors tillsägelse. Han meddelade den, som han trodde, döende flickan de heliga sakramenterna, efter en kort confirmation, under hvilken hon låg vänd mot väggen med möda återhållande sitt skratt. Hon hade sjelf sedermera tillstått det.

Ändamålet var vunnet och kort derefter utförde kaptenen sin uppgjorda plan och tillvägabringade den enlevering, som är oss på förhand bekant.

Utan det ringaste uppehåll förde han sin röfvade sköna till den vackra egendom, som han egde på gränsen mellan Småland och Östergötland.

»Du skall icke sofva en enda natt under mitt

tak, förrän du är min lagliga hustru!» utropade kaptenen, då han vid framkomsten till Å —d för första gången helsade henne i sitt eget hem. »Jag har ordnat allt för vår vigsel. Du har ju ingenting deremot, min älskade!» utropade han och omfamnade hänryckt och, som det tycktes, med godt samvete den unga bruden, som vid det så snara uppfyllandet af det löfte, hon af honom emottagit, kände sig nästan försonad med den oro, den förebråelse, som, oaktadt kärlekens vanliga trollförmåga att döfva både samvete och förnuft, likväl plågat hennes unga hjerta.

Rodnande och glad smyckade sig den unga bruden med den enkla dräkt, som hon medfört; men ungdom och skönhet äro ändå de mest anslående prydnader för en brud. Alla toilettens och flärdens försköningsmedel kunna icke jemföras med dessa naturens herrliga prydnader.

Kronan, den täcka myrtenkronan, fästade brudgummen sjelf på hennes hufvud och brudkransen i hennes rika lockar, ty han hade, utan att hon visste det, sjelf anskaffat dessa attributer. Och buketten, skön och doftande, tryckte han med en kyss i hennes hand.

»Ingen brudpell, inga tärnor, inga brudriddare, min unga, sköna brud!» utropade den vackre, förtjuste brudgummen, iklädd den uniform, som ännu mer förhöjde hans ståtliga gestalt, och han fattade vid dessa ord hennes hand, för att föra henne in i brölloppssalen.

»O, behöfver jag mer än dig?» hviskade hon och sväfvade vid hans sida, glad och förtroendefull, utan den ringaste aning om det bedrägeri, som väntade henne.

I brölloppssalen mötte dem grefve Morning, nu förvandlad från kusk till riddersman.

»Denne trofaste, pålitlige vän är vårt vittne», sade brudgummen och tryckte betydelsefullt den artigt bugande och leende grefvens hand.

Framför brudstolarne i det vackra, rikt eklärerade rummet stod presten, med kapp och handbok.

Det ståtliga brudparet intog midtemot honom sin plats och den heliga ceremonien började.

O, att någon då hviskat i den unga brudens öra dessa den gamla balladens ord: »*En bof är din brudgum, hans utklädda dräng — är presten — — o, rädda din ära!*»

Så fort man hunnit inhemta säkra underrättelser hvart kaptén Rosenstråle fört sin röfvade prinsessa, reste modern genast för att uppsöka henne.

Hon fann sin dotter på det vackra herresätet, såsom en liten välbeställd »hennes nåd», glad och tjusande uppbara värdigheten af denna så hastigt erhållna äretitel.

Moderns ankomst störde dock något hennes glädje, och när denna af kaptänen fordrade reda och upplysning, huru hennes dotter erhållit denna titel, utan lysning och vanliga formaliteter, när hon ålade honom att säga namnet på den prest, som sammanvigat dem, då kändes en underlig oro i den lilla nådens hjerta, hvilken, då det skändliga bedrägeriet icke längre kunde fördöljas, öfvergick till en slags förtviflan.

Föräldrarnes vrede var lika häftig som rättmätig, och fadern förklarade att han *aldrig* mera emottog dottern i sitt hus.

Emellertid måste den ifrån hennes nåd till mam-sell så hastigt degraderade Kristin Jensen ånyo börja sin nattvardsberedning, och, sedan den var fullbordad, för andra gången — vi hoppas och älska att tro det — med djup ånger och förändradt sinnelag, mottaga stadfästelsen derpå och derefter de heliga sakramenterna.

Följande söndag lystes det i Wadstena kyrka

för kaptenen vid ***** regemente N. N. Rosenstråle och *hushållerskan* Kristin Jensen, och för andra gången lästes brudvigseln öfver henne. Icke heller då var hon omgifven af tärnor och brudriddare, men de heliga orden utsades nu af värdigare läppar än då kaptenens betjent, iklädd den presterliga drägten och kämpande med utbrotten af sin häftiga skrattlust, förrättade ceremonien.

Om deras äktenskap vore kanske icke så litet att säga, men det hör egentligen icke hit, och det gifves ämnen, som äro bäst att icke vidröra. Dessutom kan man ju af *det* äktenskap, som börjar på ett så bedrägligt, så gudlöst sätt, icke vänta någon verklig lycka.

En sträng räfst anställdes med kaptenen och doktorn, dessa båda, hvilka gemensamt uppgjort och utfört den infernaliska intrig, som orsakat så mycken oro, så mycken vanära. Lagens arm träffade dem väl icke, men nog hade de för lifstiden förlorat en stor del af den aktning, de förut ingifvit, och den senare hade både som menniska och läkare mistat mycket af det förtroende, han i så hög grad åtnjutit. Åtminstone fruktade man honom i de hus, hvarest funnos unga flickor, der han icke mera hade tillträde.

Den, som nästan dyrast fick umgälla denna nedriga kabal och som likväl var den minst brottslige, var den stackars komministern, hvilken, då han förnummit bedrägeriet, i hvilket man insnärjt honom, råkade i fullkomlig förtviflan. Han förstod nog hvad det skulle kosta honom, att på *sådant* sätt, tvärt emot kyrkolag och kyrkobruk, missbruka och ohelga så heliga förrättningar. Och det var också nära att kosta honom hans embete.

Åtföljd af sin kyrkoherde — som vi tro, en teologie doktor — begaf han sig, i ångestfull fruktan för det, som väntade honom, till stiftsstadens.

Kyrkoherden, som väl ej utan skäl tyckte att han icke var alldeles utan del i den bedröfvelse, som träffat hans embetsbroder, gjorde *allt* för att medla för honom hos de mäktiga konsistorii-gubbarne.

De läto också nåd gå för rätt, och hans lättrogenhet och det orätta, till hvilket densamma förledt honom, aflöpte slutligen med en så kallad »skrapa», men den af en så grundlig beskaffenhet, att den länge kändes i komministerns hjerta.

Fru Jensen, hvilken i början varmt behjertad, så mycket mer beklagades, gick dock småningom miste om allt deltagande, till hvilket man tyckt att den olyckliga modern varit fullt berättigad. Man började nemligen af många anledningar misstänka, att det endast varit en roll, hon spelat, och snart var man fullt öfvertygad, att hon varit medveten om hela intrigen och utförandet af densamma, att hennes uppträdande på balen endast varit stäldt på en slags teatereffekt, för att fullkomligt vilseleda åskådarne. Icke underligt då, att såväl hon som hennes måg förlorade en stor del af hvarje rättänkande människas aktning.

Hennes dotter hade väl, äfven hon, varit medveten och delaktig af det bedrägeri, som blifvit begånget, men från *henne* hade icke *tanken* utgått. Hon hade blifvit lockad och öfvertalad af de personer, som vanligen allsmäktigast inverka på ett ungt sinne och af hvilka man med skäl kan fordra, att denna allmakt icke skall missbrukas till lögn och syndiga lockelser. Det var *modern* och *älskaren*, som hade lockat henne i denna snara; det var med kärlekens sirénröster, de öfvertalat henne. Och hon var blott ett barn — hon var ännu icke femton år, när den händelse inträffade, som så mäktigt inverkade på

hela hennes lefnad, som gjorde henne till föremål för hela ortens samtalsämne och som gifvit oss anledning till denna lilla berättelse, hvilken fullkomligt, utan all öfverdrift, öfverensstämmer med det sanna förhållandet, ehuru namnen icke äro de verkliga.

Kjerstin.

De af våra läsare, som hafva passerat den leende och pittoreska kanallinien — och en stor del hafva troligen gjort det — minnas måhända det vackra Husby, hvilket, ståtligt och storartadt, i grannskapet af Mem, dominerar de tjusande dalar, de stolta ekskogar, hvilka utgöra södra stranden af den vackra hafsviken Slätbaken, vid hvilken också ruinerna af Stegeborgs slott äro belägna.

Husby är icke ståtligt och storartadt endast i afseende på sin byggnad och belägenhet, det är, eller det *var* det åtminstone vid tiden för vår berättelse, kanske ändå mera i afseende på sin egovidd och sina vidsträckta landamären; ty det var då ett af de större fideikommissen inom Svea rike, tillhörigt den grefliga v. Schwerinska familjen. Det var egandet deraf, som för några decennier tillbaka uppväckte en mycket ryktbar process, hvilken säkert denna eljest så aktade familj »gera sett från sin runstaf tagen».

Från slutet af förra århundradet och ända till år 1828 innehades Husby af generalen Kurt Filip v. Schwerin och hans grefvinna, född furstinna Puthbus. Han hade någon tid i sin ungdom varit i preussisk tjenst, under Bäjerska successionskriget, men sitt egentliga hjälterykte vann han under 1788 års krig, då han vid Högfors räddade både trupp och artilleri.

Det berättas, att då en kurir anlände till generalen för att meddela honom underrättelsen om Gustaf

Adolfs afsättande, bad han denne draga »för f-n i våld», inläste sig på Fillingerum — ett honom tillhörigt säteri — der han i flera år under ett ständigt spottande gick fram och tillbaka, så att det efter hans steg syntes fördjupningar i golvet.

Han tog afsked ur krigstjensten, och sedan han åter lugnat sig, lefde han på sitt vackra Husby, älskad och högaktad af både ortens invånare och sina underhafvande.

Då han första gången såg sin grefvinna, säges det att han funnit henne ridande på en käpphäst på sitt fädernegods, det ståtliga slottet Puthbus. Den unge ädlingen lekte och skämtade med det vackra barnet, och man påstår att han redan då utsett henne till sin brud.

Det säkra är, att då han flera år derefter återkom, fann han henne vara en skön, snillrik ungmö, som genast eröfrade hans hjerta. Han anhöll om hennes hand. Han var en ståtlig karl, en tapper karl, och föräldrarne lemnade gerna den adertonåriga furstedottern till den svenske ädlingen, den rike fideikommissarien. Ovisst är dock, om dottern lika gerna blef hans maka, ty det berättas, att deras bröllop tillgått på ett besynnerligt sätt. Hon hade en dag varit ute och åkt med sin mor. Efter promenaden klädde hon sig som vanligt i en präktig toilett. När hon derefter skulle ingå i salongen, möttes hon af sin mor och en tärna, som på ett hyende bar en brudkrona, hvilken modern genast tryckte på hennes hufvud. Brudgummen inträdde i salongen och vigseln följde nästan i samma ögonblick. Snart derefter förde grefven sin unga, sköna brud till sitt hemland, till lunderna vid Slätbakens stränder.

Deras äktenskap var barnlöst, och det säges att detta grämde generalens hjerta. Hans maka gjorde dock allt, för att komma honom att glömma denna äktenskapliga tomhet, dessa felslagna förhoppningar om en arfvinge till hans kärlek och hans rikedomar.

Ehuru älskvärd och rikt begåfvad, så framstod dock generalskan för sin underordnade omgifning mången gång häftig och nyckfull, men aldrig för sin man. Han såg aldrig annat än de ljusa, lifgifvande solsidorna af hennes väsende. Hon utgjorde alltid för honom ett älskligt, bildadt och intressant sällskap.

Alltid visade hon honom den högsta grad af uppmärksamhet och vördnad och stälde honom derigenom i hans hus på samma ståndpunkt som en konung i sitt rike — innan ännu den demokratiska Cerberus börjat nafsas i konungamanteln. Som bevis på generalskans hängifvenhet som maka må anföras, att då hennes man en gång var sjuk och han under sjukdomen, och troligen till följd af densamma, icke tålde sin hustru, icke ville se henne, sof hon dock hvarje natt på tröskeln till hans rum, tålig och uppmärksam, kärleksfullt bidande det ögonblick, då hennes man åter skulle längta efter henne.

Utom hus sökte grefvinnan nästan intet umgänge, med undantag af sin mans släktingar. Den svenska adeln tycktes icke anstå henne, vare sig att hon med sin furstliga rang eller sitt ovanliga vetande tyckte sig stå *öfver* den.

Nästan helst emottog hon de personer, som voro henne mycket underordnade, bland hvilka många, till hälften nedfallande, kysste fällen på hennes sidenrobe, och hvilka ansågo för en ära att, om ock nederst vid salongsdörren, få andas den furstliga atmosfären.

En ung och rikt begåfvad prestdotter inom församlingen, den intelligenta Bina O., utgjorde i många år hennes nästan käraste sällskap, och dröjde hon för länge att infinna sig, skickades alltid bud efter henne.

Generalskan, så upphöjd i många fall, räknade dock icke för rof att göra sig underrättad om ortens små nyheter, och hon hade en särdeles reda på allt, som dertill kunde hänföras. Och när någon af de uppvaktande kunde tillfredsställande lifva eller mätta

hennes nyfikenhet, då hände att hon med den fina, hvita handen nådigt pekade på en stol i hennes nära grannskap, under det att hon leende nedsväljde den sockrade citronskifva, som ofta utgjorde hennes förfriskning.

Prestfruarna — den tiden, som de flesta andra, ödmjukare än nu — tillhörde hennes uppvaktning, ehuru vi icke vilja påstå hvarken att de kysste på kjolen eller försedde grefvinnan med nyheter. Förvaltaremadamerna — fruar fingo de icke heta — voro, tillika med kammarjungfrun, de som egentligen redigerade hennes små sqvallerkrönikor.

Generalskans egentliga sysselsättning var lektyr, jemte promenader i parken, trädgården och de vackra omgifningarna. Icke sällan tog hon då vägen till den dystra grandungen, der generalen låtit uppmura och inviga den graf, som skulle gömma hans och hans makas stoft, och till hvilken — så lydde förordningen — nyckeln skulle inkastas genom en öppning, anbragt öfver dörren, så fort den sista af de båda makarne dit inkommit.

Tvenne höga cypresser stå nu såsom dystra vaktare vid den ensliga grafven, öfver hvilken de höga granarne susa sin vemodsfulla vaggsång och till hvilken den grefvinna v. Schwerin, som nu är egarinna till Husby, låtit plantera en lång, skuggrik allé af löfrika kastanier.

Under sina vandringar hade grefvinnan gjort bekantskap med en ung bondflicka under godset, hvilken brukade göra s. k. trädgårdsdagsverken.

Flickans vackra, älskliga utseende, hennes på en gång kloka och blygsamma svar hade särdeles behagat grefvinnan, som ofta plägade språka med henne. Hon kallade henne alltid sin »vackra Kjerstin», och mången gång, då grefvinnan i parken eller trädgården

intog någon förfriskning och såg Kjerstin i grannskapet, hände att denna i grefvinnans närvaro fick förtära det lemonadglas eller äta den melonskifva, som hon låtit betjenten bära till henne.

Till grefvinnans förvåning hade hon ofta sett Kjerstin med en bok i handen under middags- eller aftonvardsstunderna, då de andra dagsverkarne plägade sofva eller åtminstone hvila sig.

Då grefvinnan en dag åter såg henne läsande, närmade hon sig den stora snöbollsbuske, bakom hvilken Kjerstin satt.

»Är det en rolig bok du läser uti?» frågade grefvinnan.

»Ack, ja, nådi' grefvinna!» svarade Kjerstin med ett ljufvligt leende, i det hon reste sig upp för att, som vanligt, djupt niga för grefvinnan.

»Nå, hvad är det då för en bok, efter som den är så rolig?»

»De' ä' nya testamentet, nådi' grefvinna.»

»Men det är väl inte den bok, som du alltid läser uti?»

»Hvad skulle ja' eljest läsa i för bok?» svarade Kjerstin förvånad.

»Kära mitt barn, det fins så många roliga och nyttiga böcker.»

»Ja, ja' har allt fler der hemma, både psalm-boken och Haqvin Enroths bönbok och Luthers postilla, som både far och mor och ja' läser i; men si, bibeln ä' ändå den roligaste af dem alla, och nyttigast ä' han fälle me', för de' ä' ju ur den, som di hemtar hvad di skrifver.»

»Det är nog både rätt och snällt att du läser i bibeln, men vet du, mitt barn, att du kan börja att grubbla, om du för mycket läser i den.»

Kjerstin fästade sina vackra, blåa ögon frågande och undrande på grefvinnan.

»Jo, du kan blifva pietist, ser du!»

»Hva' ä' de' för slag, nådi' grefvinna?»

»Jo, så kallas den, som bara vill läsa och inte bryr sig om att arbeta.»

»Ja, men då ä' de' inte i bibeln di läser, för der står: »den som inte vill arbeta, han skall heller inte äta», svarade den fromma flickan med naiv säkerhet. »Och vet nådi' grefvinna, att för mej går de' allti' bäst te arbeta, när ja' ha' läst ett kapitel i bibeln; och ha' ja' läst två, så går de' ändå bättre. Herre Gud, hvad ändå Herrans ord gör en syndare godt!»

Grefvinnan, hvars käraste lektyr väl icke var bibeln och som således icke rätt förstod den kraft och den glädje, som kunna utgå derifrån, såg nästan förvånad på den fromma flickan, hvars ansigte likasom strålade af »*den frid, som öfvergår allt förstånd*».

En suck höjde grefvinnans bröst; måhända var den ett uttryck af en ofrivillig vörndnad, som den stolta grefvinnan kände för den fattiga dagsverksflickan.

I samma ögonblick ringde den s. k. vällingsklockan. Kjerstin gömde boken under snöbollsbusken, neg djupt för grefvinnan, hvarefter hon åter skyndade glad till sin spade.

»Ack, Filip, hvad det är synd med den vackra Kjerstin i Norrum!» sade grefvinnan till sin man några dagar efter ofvanstående samtal, då de båda makarne promenerade i parken.

»Huru då, min vän?» frågade generalen häftigt och stannade framför grefvinnan.

»Jo, hon är visst pietist eller håller åtminstone på att bli det.»

»Åh, är det inte något farligare!» svarade grefven lugnad. »Du nästan skrämde mig.»

»Farligt kan det väl på sitt vis icke kallas, men det kan urarta och då förstöra hela hennes framtid. Jag har hört så mycket talas om pietismen, att jag

riktigt fruktar den. Hör nu bara hur hon sjunger der bortå! Nu tror hon att ingen hör henne. Jag tycker nästan att det är sorgligt att höra dessa klagande, jemmerliga toner från så unga och vackra läppar.»

Grefven, som såg saken från en annan synpunkt, sökte lugna grefvinnan i afseende på hennes fruktan för Kjerstin.

»Yttrar pietismen sig på ett sådant sätt som den gör hos Kjerstin, då skulle jag gerna vilja vara pietist», sade han leende, »ty hon är verkligen lyckligare med sin fromhet, sitt glada lynne och sin arbetslust än både du och jag med vår bildning och våra ego-delar.»

»Ja, men du måste väl ändå medgifva, att det vore naturligare vid hennes ålder, om hon sjöng en kärleksvisa, än de der eviga Zions sånger eller hvad hon kallar dem, i synnerhet som hon har fästman.»

»Har Kjerstin fästman?»

»Ja, Petter i Sjöheden lär i många år varit hennes käraste.»

»Nå, men hvarför gifta de sig icke då? Petter är en så rask och präktig gosse.»

»De ha' väl icke någondera mera än ett vackert ansigte och derutaf kunna de icke lefva.»

»Den saken kan väl hjelpas.»

»Du har en särdeles *cher tendre* för alla älskande», inföll grefvinnan med en egen tonvigt; »men du är så god mot *alla*» tillade hon, då hon såg skuggan på generalens ansigte.

»Är det sannt, Kjerstin, att Petter i Sjöheden är din fästman?» frågade generalen dagen efter ofvanskrifna samtal och stannade framför rabatten, hvarest Kjerstin låg och rensade.

Kjerstin böjde djupt ned sitt ljuslockiga hufvud

och hennes kind brann i högre färg än törnrosorna, hos hvilka hon gömde dem, men hon svarade intet.

»Tala du uppriktigt, mitt barn, du skall icke ångra det», återtog generalen, vänligt uppmuntrande.

»Ja, nådi' general!» svarade Kjerstin knappt hörbart.

»Har han länge varit det?»

»Ja, nog ha' vi hållit hvarandra kära se'n året efter det då ja' gick och läste fram mej.»

»Nå, men hvarför gifter ni er inte?»

»För vi ha' inte någe te gifta oss på, nådi' general.»

»Hur mycket behöfver ni då för att kunna göra det?»

Kjerstin svarade intet, men sänkte ändå djupare de vackra ögonen.

»Vore Lund nog för er bergning?»

»Ack, nådi' general, de' vore för stort för oss. Hvad skulle vi fattiga stackare sätta opp en sådan gård me'? Hvarken Petters eller min far har någe te ge oss. Nog ville di allti', men si, di *kan* inte.»

»Nå, tror du att *jag* kan då?»

»Herre Gud, så generalen talar!»

»Nå, tror du då att *jag vill*?»

Kjerstin såg upp, och det felades icke mycket att sjelfva generalen slutit henne i sina armar, så vackert, så hänförande var det svar, han läste i hennes klara, själfulla ögon.

»Tack för det att du tror mig, din tro skall icke heller komma på skam!» utbrast generalen med hjertlig stämma. »Den nästa fjortonde mars blir Lund ledigt och då får din Petter tillträda detsamma. Han är en bra gosse, rask och redbar, och han får i dig, Kjerstin, en hustru, som mången skall afundas honom. Din dygd och din bibel är den hemgift, du förer med dig i ert bo, och den hemgiften är mera värd och skänker mera välsignelse än guld och rikedom. Hvad som behöfs för gårdens uppsättande, det ansvarar jag för, så inom som utom hus», tillade

generalen med den ridderliga trovärdighet, som utmärkte honom.

Kjerstin försökte resa sig upp, men glädjen och öfverraskningen hade förlamat hennes kraft. Hon nedsjönk på knä, andäktigt sammanknäppande sina händer.

»Gud välsigne nådi' generalen!» utbrast Kjerstin och tårarne droppade klara och varma ur hennes ögon ned på det snöhvita linne, som gömde hennes böljande bröst.

»Icke skall du knäböja för *mig*, mitt barn! Det är blott för *en*, du skall knäböja», sade generalen och räckte Kjerstin handen för att uppresa henne.

»Ack, nej, nej! Ja' vet att de' ä' synd, men si, ja' kunde inte resa mej upp, för ja' vardt så gla' — för nådi' generalen ä' ändå en syndi' menniska, fast han ä' en så hiskeligt höger herre.»

Generalen log.

»Gud gif dig den lycka du förtjenar!» sade han, sedan han nu fått Kjerstin på benen igen, och han tryckte hennes hand och nästan försjönk i hennes åskådande, ty han tyckte sig aldrig hafva sett ett vackrare, mera jungfruligt uttryck på ett menniskoanlete.

För mycket tyckte generalskan att hennes man gjort för Kjerstin, men hon aktade sig att låtsas om denna tanke, ty hon visste att hon dermed ingenting vunnit, annat än hans missnöje. Generalens löften voro eder, det hade hans maka sig nogsamt bekant. Hade det ännu icke hos honom hunnit längre än till tanke, då hade hon väl på diplomatiens vägar sökt hindra att denna tanke icke öfvergått till beslut.

Man påstod att hon icke sällan begagnade dessa fina vapen och att hon förde dem så väl, att hennes man aldrig märkte dem, hvilket gjorde att de, honom

ovetande, förskaffade henne mången seger. Men nu var löftet gifvet. Hon teg och afhörde berättelsen om Kjerstins lycka, hennes glädje, hennes tacksamhet, utan att med ett ord eller en min förråda det missnöje, hon gömde i sitt hjerta.

»Schwerin är då bra svag för ett par vackra ögon!» utbrast grefvinnan, sedan hon blifvit ensam, ehuru hennes man icke nämnt ett ord derom. »Hade jag kunnat ana, att han så varmt skulle behjerta en så vanlig kärlek, skulle jag visst icke talat derom. Jag glömde att han har en oförklarlig sympati för alla älskande, de må tillhöra hvad stånd som helst. Gud låte honom nu bara få glädje af sin protégé. Det har icke alltid varit fallet. Nog är Kjerstin en bra flicka, bara inte hennes pietism förstör hela huset. Det är något, som åtminstone icke gör huset rikt, ty det är inte annat än en urartad gudsfruktan.»

Generalen hade, till råga på sin godhet, lofvat att göra Kjerstins bröllop, men han ville icke att hon skulle vara brud på Husby. Han kände tillräckligt sin grefvinna för att veta, att hon icke skulle tycka om att se en dylik samling i de höga salarne, och dessutom förstod han väl, att både brud och brudgum och hela släkten skulle mera njuta af ett riktigt bondbröllop i brudens eget föräldrahem. Han gaf därför Kjerstins far hundra riksdaler — den tiden en stor summa — och tillsade derjemte inspektoren, att den säd och den slagt, som behöfdes för bröllopet, skulle tagas från gården.

Och Kjerstin var kyrkobrud i den gamla Mogata kyrka. Hon kläddes i prostgården hos erkebiskop Lindbloms farbroder, som då var pastor i nämnde församling.

Generalskan hade sändt sin kammarjungfru till prostgården, och denna hade medfört sin herrskarinns dyrbara juveler, hvilka skimrade likt en strålande krans kring den höga, bländande kronan.

Generalen förde sjelf Kjerstin fram till altaret,

dit de voro föregångna af fyra »hofriddare» och en stor skara »brudpigor», och vackrare brud tyckte de gamle sig icke hafva sett i mannaminne.

Till bröllopgården åkte Kjerstin i generalens stora täckvagn, dragen af det ståtliga spannet, och musikanterna blåste väldeliga både i trumpet och klarinett, och bröllopborden svigtade af allahanda Guds gåfvor, så väl af det som tillagats i bröllopgården, som det bondgummorna medfört såsom »förlägen», bestående af hvete- och saffranskakor, hvilka täflade med hvarandra i godhet och storlek.

Vice-pastorn skar med outtröttlig ifver de stora »svin-» och »nötstekarne» och »doktorinnan» derefter de ändlösa tårtorna, under hvilket senare experiment bondgummorna genom knuffningar, blinkningar och miner till hvarandra tillkännagafvo hvilkendera de hade medhaft.

När brudtallrikarne på vanligt sätt gjort sin rundgång kring bordet, befanns bland all den pretiosa, de inneslöt, äfven en stor silfverbägare, invändigt starkt förgyld, och på hvilken stod:

»Till bruden

Kjerstin Persdotter

den 10 Martius 1805

för gudfruktigt och sedesamt lefverne.»

»Från generalen!» sade pastorn, då bruden, undrande och förlägen, betraktade den blänkande pokalen, som gjorde ett så stort uppseende och blef föremål för så många olika tankar och meningar.

»Ack, hva' den generalen kan vara go' och gemen!» yttrade den ene.

»Ja, de' tror ja', de', den som kommer i gunsta hos'en, men si, de' ä' inte alla som ha' den turen.»

»Åh, ja, nog ser de' ut allti' som han skulle vara go', men si, inte ger han en så stor skänkas för inte heller, de' ä' då säkert. Och de' säger ja', att vore ja' som Petter — men si, inte vill ja' ha' den te bru',

som får en tocken bröllopsskänk, ty nog förstår en allti' hur de' hänger ihop.»

Menniskorna äro sig lika öfverallt och, ty värr, kunna vi derifrån icke undantaga våra kära östgötar.

Och Kjerstin flyttade med sin Petter till det täcka och treffliga Lund, der allt var så fint och i ordning och der hon aldrig nog kunde bedja Herren välsigna den gode generalen, som lät Petter och henne komma ihop och som gjort dem så mycket godt.

»Nå, kära Kjerstin, hvad är det som du tycker mest om i ditt nya hem?» frågade generalen, då han en tid efter bröllopet gjorde ett besök hos de nygifta, för att se huru Kjerstin hade det.

»Ack, nådi' general, de' ä' fälle bibeln och Petter, de», svarade Kjerstin rodnande.

»Än bågaren, då?» inföll Kjerstins far, hvilken äfven var i stugan och som, förskräckt öfver Kjerstins glömska, trodde att den alldeles skulle förverka hennes välgörares bevågenhet.

Generalen log.

»Kära Per Olson, hvad äro alla jordens bågare emot Guds ord och en god make», svarade han med det egna allvar, som visade huru djupt han kände hvad han sagt.

»Ja, ja, de' kan fälle så vara de', men si, en god make och en bibel, de' kan fälle många ha', men si, en sådan bågare, de' får di allt titta efter; och de' säger ja', att om Kjerstin skulle behöfva te' sälja'n för nöd skull, då gråter ja', rätt så karl ja' ä'.»

»Med Guds hjälp och dina barns arbetsamhet kommer det, vill jag hoppas, aldrig i fråga. Skulle dock sådant inträffa, att det skulle bli fattigdom i Kjerstins hus, skall hon dock icke sälja bågaren så länge jag lefver», sade generalen med fast och trovärdig stämma.

Men det såg icke ut, som Kjerstin skulle behöfva att skilja sig vid sin präktiga bröllopgåfva, ty välståndet tycktes med hvarje år tilltaga i hennes hem, der bön och kärlek voro ständiga husgudar.

Kjerstin hade trenne barn, af hvilka den mellersta, som var en flicka, hette, efter generalskan, Ulrika. Den äldste gossen hette Filip efter generalen.

Alla tre barnen voro vackra och förståndiga, och den fromma modern uppfostrade dem till gudsfruktan och arbete.

Under den tid, som Kjerstin gjorde trädgårdsdagsverken på Husby, hade hon mycket fäst sig vid en ung flicka, hvilken var en slags fosterdotter i det grefliga huset och som ryktet påstod icke utan skäl der egde ett faderligt hem.

Hon hade ett godt hufvud, hade fått uppfostran och var föremål för både generalens och generalskans välvilja; men med allt detta var hennes lif icke egentligt treffligt. Hon stod som ett mellanting mellan herrskap och domestiker och sällade sig derigenom för mycket till dessa senare. Hon sade ofta till Kjerstin, på hvars tystnad hon kunde lita, att hon icke var lycklig i det grefliga hemmet och att hon längtade derifrån, så otacksamt det än kunde synas.

Härtill kom sedermera det tycke hon fattat för en yngling, som, hon visste det, generalen icke skulle tillåta blifva hennes man.

Kjerstin var i detta fall hennes förtrogna, och i hennes hem utgöt hon ofta under tårar sitt hjerta.

En gång, då Johanna besökte Lund, hade af en händelse — så sades det och så trodde Kjerstin — Johannas älskare under jagten äfven der inträffat.

Kjerstin tyckte att det var roligt att de så der råkades, och hon bad dem gå in i andersstugan, der hon dukade upp det bästa hon hade.

Efter den dagen förnyades allt oftare de älskandes *ofrivilliga* sammanträffande, och slutligen började Kjerstin ana att »ödet», som Johanna ständigt åberopade, icke alltid kunde stå så precist till tjänst och föra dem båda på samma gång till Lund.

Hon talade vid Petter härom och sade, att hon icke kunde »stå till svars» med att de möttes hos dem, när hon inte var säker på att »nådi' generalen ville att mamsell Johanna skulle ha'n te man».

Petter tyckte inte att det kunde vara farligt, men sedan Kjerstin föreställt honom saken sådan hon såg den, delade han hennes tankar, och resultatet blef att Kjerstin skulle tala vid »mamsell Johanna» i ämnet.

Hon gjorde det, och emot sin vilja kände hon sig slutligen öfvertalad af den unga flickans böner och föreställningar, så mycket mera som Johanna sade, att hon nu hoppades att generalen icke skulle sätta sig emot hennes giftermål, och Kjerstin lofvade att de, ehuru icke så ofta som förut, men dock någon gång, skulle få mötas hos henne.

»Ja, kära Petter, ja' ä' inte nöjd me't, men ho' säger att ho' nu tror att generalen ger med sej, och de' vore ju mycke' farligare och såg sämre ut om de möttes i skogen», sade Kjerstin till sin man, sedan hon talat med Johanna.

Johanna hade lärt Kjerstin att skrifva, eller egentligen kunde hon icke sägas kunna det, men hon ritade ett slags bokstäfver, fullt begripliga för Johanna, och hon kunde riktigt läsa de bref, som denna någon gång skref till henne.

Tiden hade fortgått. Kjerstins äldste gosse var redan tio år, och lycka och välsignelse tycktes för alltid hafva nedslagit sina bopålar i hennes hem.

Vid denna tid inträffade en ledsam händelse på

Husby. Man hade nemligen upptäckt att ett tjufband bildat sig inom den tjänande personalen derstädes.

Man hade länge misstänkt det och generalskan hade tyckt att flera saker minskades inom de greffliga låsen; men som intet af dem blifvit uppbrutet, så trodde hon att det möjligen var en inbillning af henne, och stölderna fortgingo nästan obemärkt.

Slutligen blefvo tjufvarne för djerfva och man gjorde nu allt för att upptäcka dem. Det lyckades, men den ledsammaste upptäckten var, att Johanna varit den, som utlemnade nycklarne.

Bestört och djupare bedröfvad än han visade sig, ville icke generalen att någon riktig ransakning eller undersökning skulle anställas. Han afskedade dem, som han visste varit de brottslige och — hvad som djupast smärtade honom — snart derefter äfven Johanna, som icke kunde rentvå sig från de beskyllningar, hvilka kastade på henne en så mörk skugga.

Det inre af denna ledsamma historia är oss icke bekant och den var det icke heller då fullkomligt för någon. Generalen ville att den skulle nedtystas, men att denna befallning icke mäktade tysta oron inom hans eget bröst, deruti öfverensstämde alla, som den tiden sågo honom.

En dag inträdde generalskan i sin mans rum.

»Läs detta!» sade hon och framlemnade ett bref.

»Nej, jag vill icke rifva upp det der gamla. Jag vill göra allt för att glömma det», svarade generalen, som igenkände Johannas stil.

»Men detta kastar ett nytt ljus öfver det mörker, som omhöljer det; det afslöjar ulfvar i fårakläder.»

»Nå, så läs det, du!»

Och generalskan läste:

»Min goda Kjerstin!

Jag har anledning att tro, att generalens äro nära att upptäcka allt; de se så mörkt, så missnöjdt

på mig. Någon har sqvallrat. Alla tiga inte som *du*. Om allt blir upptäckt, så blir jag olycklig, och de tycka att jag varit så otacksam. För Guds skull, Kjerstin, tillstå ingenting, om de ock skulle upptäcka gömstället.

Johanna.»

»O, min Gud! skulle då äfven Kjerstin, denna rena, gudfruktiga Kjerstin vara med i denna nedriga komplott!» utbrast generalen, häftigt afbrytande läsningen, och en djup rörelse vibrerade i hans stämma, på samma gång som den utbredde en hastig blekhet öfver hans ansigte.

»Ack, Filip! hvad sade jag dig! Pietismen är icke annat än ett hyckleri. Du ser nu att jag hade rätt. Men skulle du icke låta kalla fram Kjerstin, så att hon åtminstone måtte få veta att hon är upptäckt, dock utan att vilja göra henne något ondt därför, förstås.»

»Nej, nej, du vet att jag icke vill röra i den der ledsamma saken, som nog ändå satt månget grått hår på mitt hufvud. Men hur har brevet kommit i din hand?»

»Jo, det hade, tillika med flera andra papper, fallit bakom öfversta lådan i en byrå, som Johanna begagnade, och der hittade jag det.»

»Jag skulle undersöka hvarför lådan var så svår att få igen», tillade generalskan ursäktande, då hon såg molnet på sin mans panna.

»Käre Petter, Gud tröste mej, fattiga stackare! nådi' generalen ä' visst ond på mej, för när ja' i dag mötte'n midt för kyrka', då ja' va' hos doktorinna me' »altarsmöret», och ja' stanna' och neg, som ja' brukar, så såg han så underligt på mej och såg så allvarsam ut, och inte som förr, och fast han nicka' åt mej, så va' de ändå inte på samma vis som han

brukar. Tänk, Petter, du, om han tror att ja' va' me' i tjufbandet, efter som mamsell Johanna och ja' va' så go'a vänner? De vore hiskeligt!» och Kjerstin började häftigt gråta.

Kjerstin grät länge och hennes man sökte förgäfvets att trösta henne.

»Ack, Petter, du, hva' ändå bibeln ä' för en skatt!» utbrast Kjerstin om aftonen, då hennes man återkom från sitt arbete. »Så kär som ja' håller dej, men du kunde ändå inte trösta mej; men si, Guds ord de' kunde de', och de' sa' mej, att när Gud vet att ja' ä' oskyldiger, så gör de' ingenting om menniskor tro att ja' ä' skyldiger, för Gud ä' ändå för mycke' mer, än sjelfva nådi' generalen, så höger herre han än ä'.»

Och Kjerstin drack ännu djupare lifsdrag ur den heliga tröstekällan, och hon sade ofta: »Om di tar ifrån mej allt här i världen, men si, bibeln den kan di ändå inte ta', för om di ock skulle ta' boka', så stå ändå orden qvar i hjertat.»

Och Kjerstin behöfde den tröst, som »ordet» skänkte henne, ty glädjens sol på hennes himmel började alltmera gömma sig i mörka moln, ehuru den först strålade i ännu skönare glans, då hennes dotter, den täcka Ulla, skulle gifta sig med en rik och aktad nämndemansson.

Den dag, som skulle blifvit den unga flickans bröllopsdag, blef det väl äfven på sitt sätt, men döden blef hennes brudgum.

Kjerstin gret bittra tårar, men ändå närmare slöt hon sig till bibelordet.

»Pigan är icke död, hon sofver, Petter!» utbrast den fromma qvinnan, med den kristliga trons lugna tillförsigt, till den förtviflade fadern, under det att *moderns* tårar droppade stora och brännande ned på den bleka kinden.

Det var höst. Rosorna hade redan vissnat på Ullas graf, huru ofta än moderns tårar vattnat dem.

Man grusade landsvägarne. Hela den manliga befolkningen i Lund var sysselsatt med detta arbete. Kjerstins man och hennes yngste son voro i sandgropen för att lossa, medan Filip och drängen körde gruslassen ut på det icke så nära belägna vägstycket.

»Hvar i Herrans namn ä' far och Anders?» utropade den förskräckta Filip, då han, vid sin återkomst till sandgropen, icke mera såg dem, men såg vallen vara nedrasad på det ställe, hvarest han lemnat fadern och brodern.

Med förtviflad, nästan öfvermenskelig styrka började han, med tillhjälp af drängen, att undanvältra den nedrasade vallen, för att göra sig förvissad om den förfärliga aning, som gripit hans själ, och se! aningen bytte sig i en ännu förfärligare visshet, då han fann både fadern och brodern ihjelqvädda under jordrasen.

Att försöka beskrifva moderns och makans sorg, vore nästan att ohelga densamma.

»Petter och Anders ä' borta, men ja' har Gud kvar!» utropade under strömmande tårar den hårdt pröfvade qvinnan och en hugsvalelsens stråle skimrade i hennes ögon, då hon uppläste ett af de herrliga bibelspråk, hvilka alltid lågo likasom på vakt i hennes hjerta.

Icke långt efter denna händelse insjuknade generalen v. Schwerin i den sjukdom, som slutade hans dagar.

Att sjukdomen var till döds, derom voro alla öfvertygade, som omgafvo honom, och detta rykte spred sig som en löpeld kring den församling, det samhälle, der hans lif i så många afseenden betydde så mycket.

Äfven till Kjerstin hann detta sorgliga budskap, och henne grep det djupare än de andra.

Han hade varit hennes välgörare — äfven *han* skulle gå bort — gå bort och tro henne så otacksamt hafva lönat all hans myckna godhet, ty Kjerstin hade nu helt nyligen af generalskans kammarjungfru, hvilken hört ett samtal mellan grefven och grefvinnan, fått veta att de misstänkte henne att vara delaktig eller åtminstone medveten om tjufnaden.

När nu Kjerstin lade detta tillsammans med generalens helsning, som hon aldrig kunde glömma, och att hon aldrig nu mera som förr blef framkallad till herregården, så hade hon ju en sorglig visshet på det, som så mången gång utgjort föremålet för hennes tankar och oro.

»Hvilken är den sorgklädda qvinna, som jag så ofta under dessa dagar sett stå nere på gården?» hade doktor Mulach, hvilken var generalens läkare, frågat kammartjenaren.

»Det är en bondhustru, mot hvilken generalen varit mycket god och som nödvändigt vill tala med honom.»

»Skulle alla de, som generalen gjort godt, samlas kring hans sjuksäng, då tror jag icke att alla rummen på Husby äro tillräckliga att inrymma dem», svarade doktorn.

Men åter såg han den sorgklädda qvinnan, och att en särskild orsak föranledde hennes besök, derom var han numera öfvertygad. Då han skulle fara till en annan sjuk under godset och i allén upphann den stackars qvinnan, stannade han och tilltalade henne.

»Hvarföre besöker ni dagligen Husby?» frågade han, sedan han vänligt helsat henne, och fästade härvid sina ögon på detta fromma, ännu vackra, ehuru icke mera unga ansigte.

»Ja' ville så gerna tala me' nådi' generalen, för di ha' sagt att han snart dör.»

»Är det då något så angeläget, som ni vill säga honom.»

»Ja, de' ä' visst angeläget, för ja' vill inte att han ska' gå te Gud och tro att ja' va' me' i...» Kjerstin stannade tvärt.

»Söta herr doktor, han som ä' jemt hos nådi' generalen, han kan fälle vara så go' och lägga te ett godt ord för mej, me' han kan tala och höra», återtog hon nästan i samma ögonblick.

»Jag lofvar att jag skall göra hvad jag kan», svarade läkaren, rörd af det varma uttrycket i hennes ord och den omisskänneliga fromhet och mildhet, som lågo i hennes ögon, i hela hennes väsende.

»Men söta herr doktor, passa på när inte nådi' grefvinna ä' inne, för si...»

»Kom fram i morgon bittida, så skall jag göra hvad jag kan, ifall generalen då är någorlunda rask.»

Kjerstin tackade doktorn under varma tårar och neg så djupt, som man blott i forna dagar kunde göra.

Redan tidigt andra morgonen stod Kjerstin på vakt nära intill huset, fastän så undangömd som möjligt, men hennes hvita sorgehalsduk framskymtade dock mellan träden.

Generalen var någorlunda rask på morgonen och hans hustru hade, efter en sömnlös natt, på doktors tillsägelse gått att hvila sig.

»Här är en bondhustru, som så mycket önskar att få tala med generalen», började doktorn. »Hon har gått här utanför i flera dagar och...»

»Hvad är det hon vill?» afbröt honom den sjuke och en skugga drog öfver hans ansigte. Troligen frågade samvetet om hon kunde hafva någon innestående fordran. Det gifves fordringar af många slag, och de framkomma isynnerhet när det lider mot den stora räkenskapsdagen.

»Hon önskar visst förklara något misstag, något som oroar henne.»

»Hvad heter hon?»

»Hon heter Kjerstin och lär bo i Lund.»

En ljusning likasom uppklarnade den sjukes anletsdrag. *Han* var icke *hennes* gäldenär — *hon* var *hans*, så mycket mera som hon så illa lönat hans godhet; men just denna senare tanke lade åter ett moln på hans panna, men det varade icke länge mörkt — förlåtelsens solstråle hade genombrutit molnet.

Om det för den lefvande icke gifves en större glädje, än den att förlåta, huru mycket skönare bör det då icke vara för den, som vet sig stå på gränsen till denna saliga verld, hvars inträdeskort heter förlåtelse.

»Bed henne komma in», sade den sjuke med vänlig stämma.

Bäfvande inträdde den tillkallade.

»Kom fram, Kjerstin!» sade generalen uppmuntrande, då han såg den stackars qvinnan med ned-sänkt blick och sammanknäpta händer stående vid dörren.

Kjerstin nästan vacklade fram.

»Gråt icke, Kjerstin, jag förlåter dig», började den sjuke med vänlig och mild röst och räckte handen åt den gråtande qvinnan. »Du var förledd och du ångrar hvad du gjorde. Du stackare! du har lidit så mycket, mistat så mycket, icke skall min vrede öka dina qual. Derföre, än en gång, jag förlåter dig.»

»Ja' har icke gjort något ondt, nådi' general», snyftade Kjerstin och upplyfte mot den sjuke de ärliga, tårfulla ögonen.

»Du var ju med i... i... den der ledsamma saken, som satt så många spik i min likkista.»

»Nej, nådi' general! Hur skulle den, som nådi' generalen varit så go' emot, kunna vara så otacksam och bära sej så illa åt?»

»Åh, Kjerstin! jag hade väl visat större godhet mot dem, som voro med om den saken», svarade

den sjuke, och en djup smärta lade sina mörka skuggor öfver hans ansigte.

»Ack, nådi' general, di som gjorde så illa, di hade inte läst *rätt* i bibeln!» utbrast den fromma qvinnan med säker öfvertygelse.

Generalen betraktade henne på en gång rörd och förvånad.

»Men brefvet då?» återtog han efter några ögonblicks tystnad. »Men du vet kanske icke att det hittades ett bref, som var skrifvet till dig, och som ber dig, för allt hvad heligt är, tåga med hvad du visste och icke göra andra olyckliga och omtala en hemlighet om något, som du skulle hafva gömt.»

»Ack, de' va' mamsell Johannas fästman, som ho' fälle då mente, för si di råktes allt hos mej många gånger, men si, ho' sa' mej aldrig att de' va' förbudet, utan bara att di va' mer i fred i andersstuga' hos oss, än i fina kammar'n på Husby, der som betjenter'a sprang och titta'. Men så fick ja' veta, att nådi' generalen inte ville att ho' skulle ha'n te fästman, och då vardt ja' ängsliger och tyckte att ja' hade gjort orätt och kanske stor synd. Men något annat ondt ha' ja' inte gjort, nådi' herr general.»

Med djup rörelse räckte den sjuke handen åt Kjerstin.

»Tack, tack! Det finnes då *någon*, som icke bedragit mig, någon, som jag kan tro!» utbrast den sjuke, och ett tillfredsställelsens leende gled öfver hans bleka läppar. »När du läser i din bibel — ty när man läser som du, då är den boken en skattkammare — så bed för mig, bed om en lycklig resa och en god framkomst till fäderneslandet!»

Kjerstin gret högt.

»Gud välsigne nådi' generalen, både på resa' och när han kommer fram te Guds barns herrlighet!» stammade hon snyftande. »Och Gud välsigne nådi' generalen för allt godt han ha' gjort mej, för att ja' fick sitta qvar på går'n, när Petter gick ifrå mej,

och för de' att han nu trodde mej, för nu fick mitt stackars hjerta en stor lisa, och ja' ska' bå' dag och natt be' för nådi' generalen och hans fattiga själ, för si, syndare ä' vi alla, en må vara hur hög som helst!»

Och Kjerstin bad dag och natt för generalen, som snart derefter företog den långa resan, på hvilken, när vi en gång anträdt den, inga stationer finnas, på hvilken man aldrig kan vända om och der målet heter — evighet.

Anna fälde varma tårar och hvarje lördagsafton lade hon en krans utanför dörren till hans hvilorum, kring hvilket de höga furorna susade sin vagg-sång.

Icke långt från Lund bodde en enkling, som länge, ja, äfven under Kjerstins äktenskap, haft ett godt öga till henne, och hvilken, sedan hon blifvit enka, flera gånger begärt hennes hand.

Kjerstin, som aldrig kunde glömma sin Petter och som derföre beslutat att aldrig gifta om sig, hade gifvit honom ett nekande svar. Om hon ock ämnat välja sig en annan make, hade det dock aldrig blifvit honom, hon valt, ty hon hade alltid känt en verklig fasa och afsky för denna lömska och gudlösa meniska. Han förnyade sitt frieri, men fick alltid samma svar.

»Du gör de' du ångrar, Kjerstin!» sade han en gång med olycksbådande stämma, men Kjerstin skrämdes icke af dessa ord, utan hon fortfor i sin vägran.

November månad hade inträdt och vintern kunde sägas på fullt allvar hafva börjat med densamma.

Ett stort kronbröllop skulle firas i Mogata kyrka. Hela socknen skulle se på ståten, men Kjerstin längtade icke derefter.

»Jag blir hemma hos »krittra», sade hon till sin son, då han försökte öfvertala henne att göra honom och det öfriga husfolket sällskap till kyrkan.

Men Filip ville inte lemna mor ensam hemma, utan han tyckte att hon väl behöfde komma ut litet, och då det nu var före, så ville han så gerna skjutsa mor i den nya »ryssen», som, fin och blåmålad, nyss blifvit färdig, och modern egde icke hjerta att neka den ende, käre sonen hans bön, då hon såg huru mycket denna resa gladde hans hjerta.

Och Kjerstin klädde sig och bortlade för första gången sorgklädet och påsatte »begåfningsklädet», som hon fått af Petter på Paulsmesso marknad i Norrköping, och som ännu, efter så många år, var nästan lika vackert och som väckte så många minnen i Kjerstins själ.

»Krittra» gaf hon dubbelt så mycket som de plägade få, ty hon förstod nog att de i dag länge skulle få vänta på middag, och då hon väl igenläst förstugudörren, satte hon sig bredvid Filip i den nya slädan, förspänd med »fölungen», och sedan Filip stoppat fällen, som han tagit ur sin egen säng, om »mors» fötter, bar det af i ilande fart genom den rimfrostiga skogen, med pigan och drängen, en på hvardera meden.

»Akta er barn!» ropade Kjerstin till dem vid de höga hopp, som den icke så väl inkörda »Pälle» gjorde, då snö rasade ned från grantopparne öfver den smala vägen eller då en ekorre hoppade öfver densamma, och detta hände den morgonen icke sällan.

Varningen behöfdes, ty Jöns och Lotta hoppade högt vid dessa Pälles snedsprång, och det hände då att deras kindben slog mot hvarandra, och hur det var, så föll det sig emellanåt så, att ungersvennens

man rörde vid Lottas kind, som vid detta lilla experiment blef ännu rosigare, men icke rådde Jöns för det, Lotta fick gräla på »Pälle».

Sedan Kjerstin gått in i fattigstugan med en mjökkruka och bullar, som hon brukade, då hon var i kyrkan, gick äfven hon in i det gamla templet och öfvervar gudstjensten och brudståten.

Kjerstin hade en gång i kyrkan mött den försmådde friarens öga, och det låg ett uttryck deruti, som nästan förskräckte henne, och då hon märkte att samma blick oupphörligt förföljde henne, kände hon sig nära förtviflad. Hon visste icke huru det var, men den der blicken sysselsatte mera hennes tankar än både gudstjensten och brudståten.

På hemvägen hoppade »Pälle» ändå värre än förut och ekorrarnes antal var nu nästan oräkneligt.

»Ser ni, barn, di der otäcka ekorrarne! De båda inte godt!» sade Kjerstin, vändande sig till kontrahenterna på medarne, ty hon ville icke draga Filips uppmärksamhet från den ystra fålen och hon hade behof af att säga något för att om möjligt få bort den der förfärliga blicken, som alltjemt förföljde henne.

Ett underligt ljud nådde Kjerstins öron, ty Lotta hade nu vändt sitt ansigte åt Jöns. Vinden låg åt det hållet och hästens hopp gjorde det öfriga.

»Och att di kan bry sig om »tocke der», när fölungen springer i sken och när ekorrarne ä' som di vore sållade på vägen», tänkte Kjerstin, som inte tyckte att det var svar på hennes tal. »Nå, nå, en kan inte säga någe om'et, di ä' ju fästfolk.»

De hade ungefär rest halfvägs, då en besynnerlig rök mötte dem från den täta skogen, hvilken tilltog allt mera, ju närmare de kommo hemmet.

En förfärlig aning grep Kjerstins själ; den grep äfven de andra, och ehuru hästens hopp nu voro ändå högre, ty han fick nu sträcka ut i fullt galopp, så

vände till och med medarnes innehafvare sina hufvuden rätt fram.

Snart blandades röken med allt mera tilltagande lågor, och när de, bäfvande och förskräckta, hunno det kära hemmet, så . . . hvem kan beskrifva hvad de kände, då de sågo allt, såväl åbyggnad som ladugård och logar, förvandladt till en sprakande och rykande glödhög.

»Mina arma kriter!» utropade Kjerstin, och tanken på den smärta, de lidit, grep med förtviflans styrka hennes själ. »Och min bibel, min bibel!» tillade hon klagande. »Men Gud vare lofvad, Filip, jag har den skrifven i mitt hjerta och der står ju: »Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrans namn!»

Orsaken till eldsvådan kunde aldrig lagligen bevisas, men nog hade de flesta, och bland dem Kjerstin, fullkomlig visshet att den försmådde friaren varit upphofvet till denna rysliga illgerning.

Kjerstin tyckte sig nu förstå meningen med hans hotande ord, hans förfärliga blick, hans hemska leenden, och hon behöfde bibeln och den kraft den innebär för hvarje rätt läsare, för att kunna af hjertat förlåta honom.

Kjerstin hade förlorat allt. Den tiden fanns ingen brandförsäkringsanstalt, detta ovärderliga räddningsmedel, eller om det fanns, så hade åtminstone icke Kjerstin förstått att begagna sig deraf. Hon var nu husvill och kunde aldrig mera tänka på att taga ett gårdsbruk, ja, icke en gång det minsta torp. Hon egde ju icke något mer än de kläder hon burit i kyrkan. Generalen lefde icke och till generalskan vågade hon icke gå, då denna icke låtit kalla henne.

Fogdar styrde nu godset och de hvarken kunde eller ville hjälpa Kjerstin, och de tyckte att det icke heller behöfdes, då hon försmått det hem, som den förmögne enklingen erbjudit henne; ty den nedrige mordbrännaren hade genast efter eldsvådan erbjudit

henne sitt hus, och då Kjerstin vägrat att antaga det-samma, hade han hos inspektoren genom sina osanna berättelser förverkat den hjälp, Kjerstin måhända eljest fått från herrgården.

Äfven till generalskan hade denna berättelse hunnit, och hon, som ännu var öfvertygad om Kjerstins delaktighet i tjufnaden, lånade ett villigt öra härtill; dock skickade hon henne både kläder och penningar, men med tillsägelse att hon icke brydde sig om att lemna henne husrum, då hon icke ville antaga det, som den hederlige bonden — också under Husbygodset — erbjudit henne.

En af grannarne hade emellertid åt Kjerstin upplåtit sitt hem; men det, som mest kostade på hennes ömma hjerta, var att skiljas vid den ende käre sonen, hvilken tagit tjänst i en bondgård.

Slutligen, till råga på allt och till följd af alla de djupa sorger, hvilka, om de ock kunde sägas hafva styrkt den frommas själ, dock försvagat hennes kroppskrafter, fick hon ett anfall af nervslag, hvilket gjorde henne lam i högra sidan.

Hon fann nu att hon skulle blifva de goda grannarne till för stort besvär och för mycken »tynga», som hon sade, och hon bad att man ville gifva henne rum i fattigstugan, dit hon kort derefter inflyttade.

Med en djup suck inträdde Filip i sin moders nya hem, och många tankar, många qual gömde sig i den sucken. Han medförde en gåfva, den käraste han kunde gifva den fromma qvinnan, nemligen en bibel. Det första han uttagit på sin lön, hade han använt för detta kära ändamål.

Åren gingo. Många af grannarne voro goda och deltagande mot den arma korsdragarskan, hvars hem fortfarande var fattigstugan och hvars kroppskrafter

nästan tycktes brutna, men hennes själ egde ännu styrka och spänstighet och bibeln och hennes son utgjorde hennes tröst och glädje.

Dagligen tackade hon Gud för det hem, han gifvit henne, men hon gladdes dock innerligt åt det hopp, hon länge i tysthet närt och som nu vinkade på nära håll, ty hennes Filip skulle till våren blifva gårdsbrukare och gifta sig med enda dottern i det hus, der han tjenade, och han skulle då få den så länge efterlängtade glädjen att bjuda den kära modern ett hem i sitt hus.

»Ack, hva' de ska' bli godt te än' en gång få sofva under samma tak som min Filip!» plägade hon ofta säga till de vänner, som besökte henne, och vid dessa ord slog moderskärleken ut sina varma strålar öfver den gamlas ansigte.

Emellertid var Kjerstin, der hon satt i fattigstugan, ensam och oförmögen att röra sig, mera älskad och värderad än mången i de höga salarne, omgifven af tjenare och öfverflöd. Hon var den, till hvilken man flydde i sorgens och bekymrets stunder, och *alltid* och för *alla* egde hon tröst och hugsvalelse. Hennes ansigte afspeglade alltid hennes själs frid och hennes ord voro ljufliga droppar ur den outtömliga tröstekällan.

Det var i början af Mars månad, en vecka innan Filip skulle tillträda sitt gårdsbruk, då han för sin blifvande svärfar skulle göra en skogsresa. Han måste fara öfver tvenne sjöar och hade på hemvägen troligen tagit vilse om vägen och kört ned i en vråk, der både han och hästar drunknade.

Denna sorgliga tilldragelse väckte en allmän bestörtning, ett allmänt deltagande. Filip var en så bra och allmänt aktad karl — det var redan utlyst

för honom — det var så synd med hans fästmö och med den arma, så hårdt pröfvade modern, som ihela världen icke egde mer än honom.

Den sorgliga underrättelsen kom äfven till en prest, hvilken under Kjerstins ungdom tjenstgjort i Mogata församling och som, ehuru han nu i många år haft en ordinarie befattning några mil derifrån, dock alltid med beundran och intresse följt hennes skiftande och kristliga lefnad. Han hade icke sällan besökt henne och nu företog han genast en resa till den beklagansvärda.

Då han inträdde i fattigstugan, såg han den arma korsdragerskan sittande med ryggen vänd mot dörren och hufvudet djupt nedlutadt.

Han framgick. På den gamlas knälåg den uppslagna bibeln, på hvilken hon höll sina sammanknäpta händer. Tårarna droppade stora och varma ur de nedsänkta ögonen, men en outsäglig frid hvilade öfver det fromma anletet.

»Hur står det till med er, min stackars pröfvade mor Kjerstin?» frågade den andlige med djup rörelse och lade handen på hennes skuldra.

Den gamle såg upp.

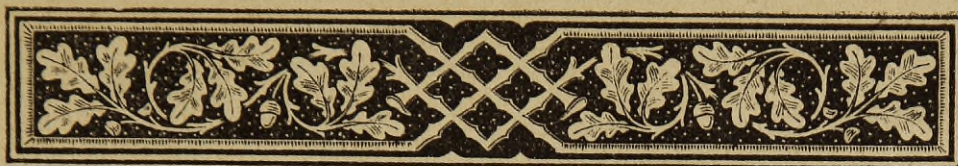
»Jag tackar min Gud att han inte har glömt mig!» svarade hon och en nästan underbar glans log ur hennes ögon och likasom skimrade öfver det fromma anletet, öfver hvilket dock varma tårar nedfölo.

»Sannerligen, sådan tro hafver jag icke funnit i Israel!» utbrast prestmannen, lånande skriftens ord, djupt gripen och nästan öfverraskad af detta orubbliga lugn, denna vördnadsvärda trosstyrka, som aldrig i så hög grad mött honom under hans mångåriga embets-tid, och hans ande knäböjde med djup rörelse för fattighjonet.

Vid islossningen hade man återfunnit Filips lik. Det hade flutit upp nära hans föräldrahem, det så

prydligt återuppbygda Lund, som nu var ett donationshemman till en gammal fogde.

Filips begrafning firades Kristi Himmelfärdsdag, men icke blott *hans*, utan äfven hans moders. Hon hade icke bedragit sig i sitt glada hopp — hon fick sofva under samma tak som den älskade sonen.

En ångbåtsfärd på tjugotalet.

På den vackra promenadplatsen i Norrköping, som benämnes saltängsallén, hvars högstammiga träd stå likasom en hedersvakt för den väldigt brusande Motala ström, hvilken med brådskande fart skyndar att lugna sig i Bråvikens armar, syntes en midsommar-dag i början af tjugotalet en rörlig människomassa med brådskande steg skynda till den ångbåt, som med sin lockande rökpelare syntes vid stranden.

Det var den gamle »Yngve Frej», denna ångbåt, hvilken tillika med »Ormen Långe» var bland de första ångfartyg, som till undran och glädje dansade fram öfver böljorna i Svea rike.

Allt det nya har en egen förmåga att tilldraga sig intresse och beundran, äfven om det är af en vida ringare beskaffenhet än denna Fultons storartade uppfinning, och hvarje gång som dessa första ångfartyg ankommo och afgingo, skyndade man till stranden för att beundra och förundra sig.

Den idoge östgöten lemnade vid dylika tillfällen sitt arbete, och man påstår att »torget» — som den plats i Norrköping då kallades, der landtmännen försålde sina varor — en dag vid ångbåtens afgang varit alldeles öfvergifvet af både säljare och köpare.

Nu hade »Yngve Frej», hvilken midsommaraftonen ankommit från Stockholm, annonserat en lustresa till Marmorbruket; detta natursköna ställe vid Bråvikens strand, hvars grundläggare lär vara den

för svenska bergsrörelsen så förtjenstfulla Louis de Geer.

Biljetter voro sålda till så stort antal, som ångbåten kunde rymma, och hade den ock egt storleken af våra dagars ångfartyg, så hade den ändå troligen knappast kunna rymma alla de menniskor, som från land och stad genom rop och böner sökte förmå kaptenen att taga dem med på den trefliga lustfärden.

Maskinen sattes i gång. Från kyrkotornet ljöd sabbatens andra ringning, hvars ljud nästan öfverröstades af de väldiga hurrarop, som uppstämades af de på stranden qvarstående, under det att passagerare och matsäckskorgar trängdes om rummet på det icke så stora däck, ty man ämnade att i de vackra ekbackarna kring Marmorbruket äta sin middag.

Från mången korg uppstack kaffepannan sin blanka näbb, sedan trängseln eller okynnet afryckt täckelset för detta det aldri heligaste. Ur mången rockficka syntes förrädiskt halsen af en butelj, och det hände att, då mamma skulle torka svetten af den lilla kärlekspant, som hon hade på knät eller armen, struten med sockerbitarne åtföljde näsduken, som hon för detta ändamål uppdrog ur fickan, och hvilka nu dansade kring däck.

Ångbåten var utkommen på Bråviken, följande dess nordliga strand, från hvilken så skönt framskymtade de många vackra herresäten, som der äro belägna, och bland dessa: Björnviken, Loddby, Malmö m. fl., och hvilka alla tilldrogo sig beundran och förtjusning.

Bland passagerarne voro äfven flera studenter, hvilka sammanträngt sig i ett hörn af akterdäcket. Med ungdomens varma, poetiska hänförelse — öfver hvilken kanske dock i våra dagar gjutit sig materialismens svalka — njöto de med fulla drag af naturens och strändernas skönhet. Deras själar öfvervåldigades slutligen af kärlek, beundran och en slags helig

andakt, hvilka känslor omsider upplöste sig i en herrlig, fyrstämig koral.

“Ack, när så mycket skönt i hvarje åder
Af skapelsen och lifvet sig förräder,
Hur skön då måste sjelfva källan vara,
Den evigt klara!”

ljöd i djupa, harmoniskt klingande toner från de ungdomliga läpparne.

De flesta af våra läsare igenkänna säkert denna vers ur Wallins herrliga psalm — n:r 481 i vår psalmbok — hvilken af många blifvit klandrad derföre, att den innehåller för mycken poesi. Men ack, det är ju kärlekens, den högre kärlekens poesi, som ljuder från dessa harpotoner.

Sorlet på däckets hade tystnat, mamma glömt förargelsen med sockerbitarne. Hon tryckte med tårfyllda ögon den lilla älsklingen närmare sitt bröst. Pappas hand gled omedvetet ned från den omhuldade buteljhalsen. Blicken hvilade på ynglingaskaran, under det att örat likasom insöp de herrliga tonerna. Det jollrande älskogsparet — ty äfven sådana funnos naturligtvis ombord — lyssnade uppmärksamt och i de blickar, de fästade på hvarandra, log allt skönare den renande kärlekens ljufva strålar.

Midt emot studenterna på akterdäcket syntes en högväxt, manlig gestalt, med stark kroppsbyggnad, kastanjebrunt hår och blå, själfulla ögon.

Hans friska och leende anletsdrag talade om mannaålderns första stadium, ehuru den skalkaktiga humor, som vanligen spelade deröfver, mera tycktes tillhöra ynglingen än mannen.

I detta ögonblick hade dock detta uttryck bytt sig i ett djupt, själfullt allvar, och under det att han uppmärksamt lyssnade till de gripande tonerna, hvilade ögat i fuktig glans öfver strandens höga ekar. Ack, bakom dem låg barndomshemmet, det kära och oförgätliga Stens bruk — ty mannen var Carl Fredrik Dahlgren, den älsklige, glade sångaren, den trofaste

vänner, den varme östgöten, hvilken nyss blifvit utnämnd till komminister i Linköping.

Han hade med sin landsman, sin hjertevän, »Blommornas» oförgätlige sångare, några dagar före midsommar anländt till Norrköping, der de tagit afsked af hvarandra, för att sedan på de ställen, som voro dem kärast eller som gömde det käraste, tillbringa några ljufliga sommardagar i deras gemensamma hembygd, det härliga Östergötland. De skulle dock innan återresan sammanträffa i Norrköping, för att derifrån tillsammans begifva sig till det gamla herdetjället i Tryserum, der Atterboms åldrige farbror, den glade, snillrike prosten, ännu strödde omkring sig sina blixtrande qvickheter, likt glödande stjernskott.

Det första och troligen käraste målet för Atterboms resa var dock Marmorbruket, hvilket då egdes af brukspatron Eckerman, gift med en fröken Ekenstam. Der skulle han sammanträffa med sin fästmö, som var en yngre syster till fru Eckerman, ty skalden hade redan sett, älskat och trolofvat sig med den älskliga nordmö, hvares bild troligen omedvetet försväfvat hans fantasi, då han, målande sin »Guldsvifva», säger:

“Den späda sylfiden med lockar af guld
Tror sig hvila i gudarnas lund;
Den lyckliga känner ej smärta, ej skuld;
Förtrolig och huld;
Lätt målas på ögats spelande grund
De unga känslornas spår.“

Dahlgren älskade högt sin landsman, den rikt begåfvade, svärmande skalden. Äfven Dahlgren hade varit en medlem i »Auroraförbundet»; äfven han hade inflätat mången täck sippa i den poetiska blomsterkrans, som kallades »Phosphoros», till hvilken Atterbom på sin fantasiska rika och glödande fält plockat så mången färgrik och doftande ros.

Deras sångmö stämde dock nu lyran i helt olika tonart, men att Dahlgren förstod vännens toner, der-

om tala flera af hans egna skaldestycken — bland annat hans ljufva »Första månskensqvällen i Eden» — om han ock stundom med humorns blomstergissel angripit Atterboms kanske den tiden ännu alltför svindlande sångmö.

»Det hade väl varit bättre om de sjungit en stump ur Bellman, än det der gudliga pjunket», hviskade en källarmästare till en fabrikör, som var en af hans bästa kunder.

Kunden instämde af hela sitt hjerta i den visa anmärkningen, men äfven han hviskade.

Sången hade tystnat, dess sista toner förklingat, sedan Kolmårdens klippor sakta upprepat dem.

Dahlgren försökte att genom den täta folkmassan närma sig till de unga sångarne; de flesta af dem voro hans egna landsmän. Det lyckades honom slutligen, och varm och innerlig var hans tacksägelse.

Den högtidliga stämningen hade småningom öfvergått till en gladare i det lätta skämtet, hvilket, likt en vingad fjärl, fladdrar öfver både blommor och tistlar.

Slutligen hade källarmästaren och hans kund, hvilka i den trånga, branta salongstrappan lyckats praktisera litet fluidum i de torra, längtande struparne, den fröjden att få höra en glad sång, en af Dahlgrens naturfriska sånger. Det var väl icke en sådan, som de aktade *högst*, utan en af dessa, som de kallade »en *svag* kallsup»; men det var ju ändå roligt och tusen gånger bättre än det »gudliga pjunket, som åtminstone inte är värdt att taga med sig på lustresor» — som de uttryckte sig.

»Der ha' vi Marmorbruket!» utropade kaptenen, icke missnöjd med denna anblick.

Sången tystnade; allas ögon, allas uppmärksamhet

vände sig mot resans mål, det romantiskt vackra stället; kanske med undantag af de flesta fruarna, hvilka nu egnade en ömmare vård åt sina små älsklingar, som de slätade och putsade, hvar sådant behöfdes, för att sedan kunna landsätta dem med rena näsor och i oklanderligt skick.

Bland strandens höga och lummiga ekar syntes en hvit punkt, som fästade många af passagerarnes uppmärksamhet och hvilken förstordes i samma mån som ångbåten närmade sig stranden.

Nu lekte åter det der skälmska leendet, den der spelande humorn öfver Dahlgrens anlete. Studenternas ögon voro undrande och beundrande fästade på detta föremål, som äfven tilldragit sig skaldens blickar.

Ångbåten hade redan saktat sin fart, man lagade i ordning landgången och nu närmade sig ännu underbarare den syn, öfver hvilken man så mycket undrat, ty på nära håll ser man under de gamla ekarnes höghvälfda kronor en smärt, qvinlig gestalt, iklädd denna oskuldens och renhetens snöhvita dräkt, lutande det ljuslockiga hufvudet, hvilket pryddes af en frisk, rodnande törnroskrans, mot en manlig, ehuru icke bred skuldra, under det att han med sin arm troget omsluter flickans smärta lif.

Fartyget lägger till vid stranden, ångan brusade, medan massan, stojande och knuffande, under prat och högljudda skrattsalfvor praktiserar sig upp på den vackra, skuggrika stranden.

Under allt detta sorl, detta stojande buller, stod den lika idealisk, orörlig, likasom på en »lycksalighetsö», en liten himmelsk oas, så högt öfver jorden, att människohvimlet och människosorlet icke hinna dess kuster och der man endast lyssnar till tonerna från kärlekens odödliga harpospel.

Undrande betraktade många af de landstigna passagerarne den så idylliskt vackra gruppen, några nyfiket forskande, dock alla hållande sig på ett vördnadsfullt afstånd. Småningom försvunno de dock åt

olika håll, de flesta för att njuta af de rikt försedda matsäckskorgarne och den nektar, som buteljerna innehöllo.

Studenterna voro de, som sist aflägsnade sig. Kärlek och poesi spelade ännu på tjugotalet — denna tid, då våra stora sångarkungar kanske skönast hade stämt sin lyra — en framstående roll i ungdomens lifsdrama. Schweizerierna och materialismen hade då icke så djupt indragit dem i sinlighetens och den gråa prosans atmosfär.

Studenterna betraktade både med och utan glasögon den eteriska gruppen — pince-nez'n fanns då icke ännu — och Gud vet, om de icke tyckte, att en profession i sjelfva estetiken var mindre afundsvärd än den estetiska position, som den blifvande professorn nu innehade, ty de hade i den lycklige igenkänd Atterbom.

Stranden var ändtligen tom; endast på ångbåten rörde sig sysslände dess tjänsteandar.

Sakta smög sig nu Dahlgren på gräsets mjuka, smaragdgröna matta under de höga ekarne bakom den lilla, ännu lika orörliga gruppen. Han stannade, det humoristiska leendet bortdog småningom på hans läppar; en längtans suck höjde hans bröst; kanske såg han sin Sofi i aningens mystiskt tjusande perspektiv, ty personligen kände han henne ännu icke. Men Dahlgren var ingen svärmare. Hans egentliga skaplynne fick också snart öfverhanden. Humorn lekte åter på hans läppar och han smög sig ännu närmare de jordförgätne, nästan bakom vännens rygg.

“De lyckliga! om jorden all
Gått upp i rök, ej *de* sett flamman:
Om fästet hade störtat samman,
De hade icke hört dess fall.
Som Söderns genius och Nordens

Med mun mot mun de hade stått
Och icke vetat att de gått
Till himlens salighet från jordens!“

deklamerade han med djup, ehuru nästan hviskande pathos.

“Från himlens salighet till jordens!“

utropade Atterbom och räckte leende ungdomsvännen sin hand, ännu med armen troget lindad omkring sin Ebba, sin trolofvade, denna nordens sköna ros, hvars kinder i detta ögonblick glödde i högre färg än den rodnande törnroskrans, som prydde hennes gyllne lockar.

Asby klocka.

• Icke långt från den gräns, som skiljer Linköpings och Jönköpings län, ligger det gamla Asby eller Asaby, hvilket, enligt traditionen, till Odens ära erhållit sitt namn, för att på detta ställe bevara gudens minne uti Ydre härads fordna afgudatempel. Asby ligger i nämnda härad.

Som en egenhet må nämnas, att gränsskillnaden emellan de båda ofvan anförda länen går igenom en frälsegård, kallad Sjöglö, i V. Ryds församling, så att om kaffet — vi förmoda att äfven här tillredes denna nationaldryck — kokas i Småland, hvarest vi hört sägas att spiseln har sin plats, kan det, utan att man behöfver lemna stugan, helt bekvämt serveras i Östergötland.

Intet härad i hela länet är så rikt på frälsesäterier som Ydre, hvilkas antal uppgå till nära femtio, ehuru väl dessa icke egentligen utgöra några stora herresäten, vid hvilka stolta namn och mäktiga anor äro fästade. De innehafvas ännu vanligen af de många adliga, ehuru icke högadliga familjer, hvilka nästan af ålder tyckas hafva tagit sitt hufvudqvarter i dessa trakter.

Bland de åtta säterier, som ligga inom Asby församling, är äfven det gamla Sanna eller Sonna, som länge egdes af den Rääfska familjen, af hvilken flera medlemmar ligga begrafna i den gamla kyrkan, hvilken fordom varit helgad åt jungfru Maria.

Vid tiden för vår berättelse innehades det nämnda herresätet af en löjtnant Bengt Bengtson Rääf, hvilken, såsom anstald vid Östgöta infanteri deltagit i Carl den tolfte's ärofulla krigståg, men som måst taga afsked till följd af en blessyr och nu lefde i lugn på sitt Sonna, i skötet af sin familj, hvilken utgjordes af hans maka jemte tvenne barn, en son och en dotter.

Det Rääfska namnet har ofta representerat kraft, egenhet och intelligens samt ingifvit så mycken vördnad, att prosten E., hvilken säges icke varit lika rik på intelligens som på silfver och andra egodelar, i sitt liktal öfver en medlem af detta namn, icke tyckte att detsamma öfverensstämde med den dödes stora egenskaper, hvarföre han med möjligaste pathos utbrast: »Mina vänner, *han* skulle icke hetat Rääf, utan Ädelman, hvarföre jag nu ock vill kalla honom vid detta hans *rätta* namn!»

Den gamle snillrike fornforskaren, kammarjunkaren Leonard Rääf, en son till den nyss anförde, framställer också en typ för de familjeegenskaper, vi nyss uppräknat. För varmt tillgifven det tidehvarf, den gamle ädlingen egentligen tillhört, för att kunna förlika sig med vår tids nya och liberala åsigter lemnade han ock, till följd häraf, för några år tillbaka i vredesmod helt plötsligt riksdagen.

Hans syster, den rikt begåfvade Magdalena, eller Malin, som hon vanligen kallades, lærer också hafva företedt något särdeles upphöjdt, ehuru eget och originelt, lika så väl som den unga Elisabeth, hvilken vi, såsom hjeltinna i vår lilla berättelse, efter denna inledning taga oss friheten att presentera för läsaren.

Hon var en fager, smärt och högväxt nordmö, med rosiga kinder, dansande gång och en strålande solglöd i de mörka, skönt formade ögonen. Stundom bytte sig dock denna glöd till lågande blixtar, men aldrig till en vemodsfull månskensstråle.

Hon var dotter till den omtalade löjtnanten Rääf

på Sonna, hvilken, i likhet med hela svenska armén, tillbad den unge hjälte, under hvars banér han kämpat. Hans käraste, nästan outtömliga samtalsämne var derföre konungen, både som menniska och hjälte, och han var aldrig så värtalig som i de stunder, då han framställde denne ädle furstes sällsporda och utmärkta egenskaper.

När han om aftonen tändt sin långa sjöskumpipa och framför den flammande spiselbrasan intagit sin plats i den högkarmade, skinnklädda stolen, omgifven af sin hustru, som flitigt trampade den surrande sländan, och af barnen, hvilka glada lekte i det dansande eldskenet, då isynnerhet var alltid segraren vid Narva och Holofzin föremålet för hans samtal.

Många och nästan underbara voro de berättelser om hjältemod, mensklighet och sjelfförsakelse, han förtäljde om den älskade konungen. Hans lilla åhörarekrets lyssnade uppmärksamt, dock ingen med så lifvande, ostördt intresse som Elisabeth. Hon glömde leken, brodern, ja, hon glömde allt för nöjet att lyssna till faderns ord, under det att den svarta pupillen i ögat vidgades i allt varmare glöd, de rosiga läpparne svälde och hufvudet höjdes af stolthet och hänförelse.

Icke sällan hände det att brodern somnat, modern utgått till sina husliga bestyr, pipan slocknat, falaskan dragit sitt lätta täcke öfver den nedbrunna brasan, utan att hvarken fadern eller dottern märkt det.

»Du är en rar och präktig flicka, Elisabeth!» utbrast fadern då icke sällan, sedan modern inkommit och gjort honom uppmärksam på mörkret och den slocknade pipan. »Skada att du icke är pojke, då skulle kung Carl i dig fått en käck och ridderlig kämpe», tillade han med en stolt blick på sin dotter. »Bengt deremot blir då aldrig annat än en mes», fortsatte han, då ögat med ett missnöjdt uttryck hvilade på den i spiselvrån sofvande sonen.

Då Elisabeth var tretton år, antogs informator

för hennes bror. Äfven hon skulle dela broderns undervisning. Modern hade ända dittills varit hennes lärarinna.

Informatorn, en ung student vid namn Torpadius, var äfven en svärmande beundrare af Elisabeths hjelte, hvilken han i sin ungdomliga hänförelse nästan framstälde som en gud.

Bittert beklagade han dock att, som han uttryckte sig, »lejonet så länge slumrade i Turkiet», ty han längtade med hela sin själ att Carl åter skulle ställa sig i spetsen för en krigarskara, bland hvilken han då hoppades få räkna sig.

Historien var hans älsklingsstudium, och under de dagliga föreläsningar han höll deröfver för den lyssnande och intresserade Elisabeth, förstod han alltid att framdraga Carl den tolfte, ända ifrån hedenhös till dåvarande tid, så att man nästan kunnat säga, att det var *hans* historia han ständigt föreläste.

Äfven informatorn gaf således ökad näring åt den unga flickans svärmande förtjusning, och i hennes hjerna uppstego under allt detta många underliga tankar, hvilka vid läsningen af den Orleanska jungfrun kunde sägas antaga en bestämd gestalt. En fix idé, energisk som hennes natur, föresväfvade nu alltid hennes drömmar, men hon meddelade den åt ingen — hon gömde den i djupet af sin själ.

Elisabeth var aderton år, då brodern insattes i Linköpings skola. Torpadius måste således till följd häraf lemna Sonna.

Det sista året tycktes hans förtjusning för konungen blifvit likasom delad eller öfvervunnen af en mäktigare och som var af en ännu mera glödande natur.

Den modige ynglingen längtade väl ännu att få tillhöra svenska kämpaskaran, men det var icke nu *endast* för att offra lif och blod för den frejdade hjelten . . . nej, det var för att utmärka sig, för att tillkämpa sig den ärans lager, som han ansåg nöd-

vändig för vägen till den lycka, hvilken nu syntes honom kanske ännu skönare än *den*, att dö för konung och fosterland.

Oförstådd, åtminstone fullkomligt obesvarad, blef dock denna senare förtjusning, och det var icke med gladt hjerta Torpadius lemnade Sonna.

»Ack, Bengt, att den flickan skall vara så karlavulen!» klagade ofta modern, då hon såg sin dotters manliga hug; ty ehuru väl hon, isynnerhet nu, sedan studierna upphört, måste dela sin tid mellan spinnrocken och sybågen samt hjälpa sin mor med flera-handa husliga bestyr, så stod dock hennes hug åt helt andra sysselsättningar. Och när hon på den blanka stålskon dansade fram öfver Sommens tillfrusna bölja, när hon i vildt galopp, med högburet hufvud och fladdrande lockar ilade bort på den frustande springaren eller hon, med bössan kastad öfver den spänstiga skuldran, försvann i de djupa skogarne, då strålade ännu klarare flamman i det mörka ögat, då svälde modigt hennes purpurläppar, då syntes det att hon rörde sig i det element, som mest öfverensstämde med hennes anlag, hennes böjelser.

»Ack, ja, Brita, att icke Elisabeth blef en gosse!» svarade fadern suckande, ehuru han dock, oaktadt denna önskan, aldrig utan stolthet och glädje kunde betrakta sin fagra, modiga dotter.

På en egendom i grannskapet af Trelleborg skulle julen 1715 ett ståtligt bröllop firas. Bruden var ett syskonbarn till Elisabeth, hvilken tillika med sina föräldrar var bjuden att öfvervara denna högtidlighet.

Fadern tyckte att den långa resan under denna årstid var både bråkig och besvärlig, men modern menade att man hvarken borde eller gerna kunde

afslå inbjudningen. Bruden var egentligen *hennes* slägtning. Detta var dock icke skälet till moderns önskan, att de borde bevista bröllopet, som icke mera det, att få visa sin fagra dotter i den lysande samlingen.

»Hvem vet, om det icke bland Skånes stolta adel kunde finnas någon höfvisk och ridderlig ungersven, som kunde lära Elisabeth att ett qvinnohjerta äfven klappar inom hennes bröst», sade hon till sin man. »Här på orten, i vårt anspråkslösa Ydre, fins då ingen som kan det. Både Drake och Duse ha' väl försökt sitt bästa och begge äro de ståtliga och manhaftiga karlar, men likväl ha' deras försök varit till föga framgång och båtnad.»

»Önskar Elisabeth denna resa?» frågade fadern, som i allt förnämligast afsåg sin dotters vilja.

»Åh, för henne är allt sådant detsamma. Och dessutom, kära Bengt, måtte väl icke resan bero på *hennes* vilja», svarade modern, icke utan ett förebrående uttryck i röst och ögon.

Emellertid blef omsider resan beslutad och utsatt till tredjedag jul. Elisabeth såg med likgiltighet alla tillredelser för densamma. Icke en gång hennes egen tärneskrud egde det ringaste intresse för henne, och hade icke moderns omsorger om dotterns prydnad ersatt dennas likgiltighet, så hade hon säkert kommit utan bröllopskläder.

Helt andra än de för henne så lumpna toilettbestyren sysselsatte Elisabeths själ. Konung Carl hade återkommit till sitt fädernesland, sitt länge öfvergifna rike. Han hade redan länge varit i Stralsund. På honom voro nu åter Europas ögon fästade. Man väntade och undrade hvad han nu ämnade företaga; huru han skulle kunna afhjelpa all brist och oreda i det utblottade landet och huru han skulle kunna bekämpa de många fiender, som oupphörligen förökades. Att han åter ämnade företaga något stort,

derom talade alla de tillredelser, som förehades i Stralsund.

Kanske undrade dock ingen — icke en gång sjelfva rådsherrarne — så mycket deröfver, som Elisabeth. Det säkra är åtminstone, att denna undran hos *ingen* utgick från ett varmare hjerta, att den hos ingen helgades af så djupa och innerliga böner, som hos denna unga flicka.

Dagarne före jul hemkom Bengt från Linköping och medförde underrättelsen, att konungen åter var inom Sveriges landamären, att han nemligen den 13 December verkligen landstigit i Trelleborg.

Nu byttes Elisabeths likgiltighet för resan i den varmaste längtan derefter.

»Hvad det går för den flickan, *allt* hvad hon slår sig på», sade fadern beundrande, då han såg den raskhet, hvarmed Elisabeth deltog så väl i de många julbestyren, som ock i tillredelserna till bröllopsresan.

»Ja, det tror jag det, för att hoppas att få se kungen, som hon är alldeles galen uti, tack vare ditt och Torpadii öfverdrifna beröm», svarade modern. »Och i det hela taget, så är det väl inte så mycket att rosa nu, när det är bara elände i landet. Nej, annat slag var det i hans salig fa...»

»Brita! Brita!» afbröt henne löjtnanten, och den barske karolinen reste sig i sin mer än tre alnars längd, »huru kan du, såsom *min* hustru, våga yttra ett enda ord, som icke är godt, om din herre och konung, denne hjelte, som genom sitt mod och sin tapperhet slagit en hel verld med häpnad? Vill du och *kan* du neka dottern till en af dem, som fått tillhöra den store konungens kämpaleder, att vörda och älska honom?»

»Kära min gubbe lilla, tag inte så illa vid dig! Jag tycker nog om kungen och jag vill visst icke neka din dotter att göra det, men jag kan inte annat än tycka att Elisabeths tillgifvenhet för kungen är

ett slags afguderi och som minst passar en flicka. Vore hon knekt, vore det mindre underligt.»

»Ja, gifve Gud, Brita, att Elisabeth vore pojke, då skulle hon kunna gagna vår store konung både med sitt mod och sin kärlek!» svarade löjtnanten, vek vorden genom denna tanke, som ofta med vemod uppfylde hans själ.

Emellertid företogs den långa resan, mera gynnad af väder och väglag, än man vågat hoppas under denna årstid.

Bröllopet var stort och ståtligt och Elisabeth, hvilken aldrig varit så vacker som nu, fördunklade genom sin fägring, sin förtjusande liflighet, sina lekande infall, både brud och tärnor.

»Du har rätt, Brita», sade löjtnanten, »flickan är som pånyttfödd, sedan hon kom till Skåne. Hon tycker allt ändå, den lilla token, att de stolta skåningarne äro mera värda än våra tappra östgötar. Och ändå, tror jag, att när det har gällt att strida för kung och fosterland, så ha inte östgötarne stått efter de skånska högdjuren.»

»Ack, det är kungen, som spökar i hennes hjerna. Hon hoppas väl att få se en skymt af honom, och det är det hoppet, som gör att hon låter sig, såsom det tyckes, så väl behaga de stolta skåningarne», svarade modern med qvinnans vanliga skarp-sinnighet.

Efter en veckas angenämt vistande i Skåne, skulle återresan företagas. Men nu bestormades föräldrarne af de nygifta med böner, att Elisabeth skulle få stanna

qvar. De tyckte att hon väl kunde behöfva att roa sig litet mera, få likasom en liten ersättning för enformigheten i Ydre.

Fadern unnade nog Elisabeth denna glädje, men han tyckte sig icke kunna lefva utan den kära dottern. Äfven modern ville knappast föreställa sig hemmet utan Elisabeth, så tomt och öde syntes det henne, dock ligger nästan alltid i modershjertat kärleken till barnet djupare än egoismen, på samma gång som qvinnan vanligen står öfver mannen både i observations- och spekulationsförmåga.

»Låt flickan vara, Bengt. Jag tror att det är enda medlet att äfven du en gång kan få göra bröllop», sade fru Rääf, öfvertalande.

Härtill kommo, ändå allsmäktigare än moderns ord, Elisabeths egna böner, och saken var afgjord, sedan de nygifva lofvat att sjelfva återföra henne till fädernehemmet.

Omkring fjorton dagar efter föräldrarnes afresa nådde Elisabeth sin längtans mål, då hon hade den onämnbare fröjden att få skåda konungen, detta tju-sande ideal, som städse hägrat för hennes inbillning, såsom höjden af manlig storhet, af en hjertes alla lysande egenskaper.

Hon njöt till och med den lyckan att få en blick af hans hjelteöga, och nu nådde hennes förtjusning sin höjd och den så länge i tysthet närda planen mognade i ett enda ögonblick till ett oåterkalleligt beslut.

Underrättelserna från Elisabeth hade varit glädjande för de älskande föräldrarne, som just derigenom börjat försona sig med sin saknad. Nu hade dock brefven mer än vanligt länge uteblifvit. Faders- och modershjertat hade derigenom blifvit gripna af en djup oro, och föga fattades att icke löjtnanten före-

tagit en resa till Skåne, för att göra sig underrättad om orsaken till Elisabeths oroande tystnad.

Vårdagjemningen hade redan med sina varma solstrålar framlockat lärkans drillar och grönskans broddar, då löjtnant Rääf en dag red en half mil för att möta posten. Han hade midt på landsvägen öppnat väskan och ur densamma till sin stora glädje uttagit det efterlängtrade brevet, med den kära, välkända handstilen.

Med en brådska, som skulle han varit en af konung Carls adjutanter, galopperade han med brevet i sin hand till Sonna.

»Mor! mor! gå ifrån spinnrocken och kom in i min kammare och hör hvad Elisabeth skrifver!» utropade han — sedan han kastat sig af den löddrige springaren — och stack brådskande in hufvudet genom dörren i hvardagsrummet. »Men skynda dig! Jag har icke velat bryta brevet, förrän du skulle få dela dess kära innehåll.»

Modern inträdde, gladt väntande, och fadern läste:

»Mina hulda och vördade föräldrar!

När I läsen dessa rader, är jag uti en krigares rustning, med den store konungens armé och under hans ärofulla anförande på väg till ett — som jag det till Gud hoppas — lyckosamt och ärofullt fälttåg.

Jag skulle idel fröjd och hugnelig satisfaktion känna, om icke tanken på eder, mina hulda föräldrar, uti glädjepokalen bittra malörtsdroppar blandade.

I skolen bitterligen sörja och eder mycket chagrinera — jag vet det fullväl — men jag hafver till Gud så mycket om en lyckosam och hugnelig utgång bedit, att jag hoppas att detta mitt företag skall eder och oss alla till hugnad och satisfaktion slutligen lända.

Hvad jag nu gjort hafver, det hafver redan i årtal mig föresväfvat och sedan jag honom, denne store

hjeltekonung, med mina ögon skådat hafver, kunde jag icke denna min önskan öfvervinna, att uti de leder ställa, hvilka färdiga äro att för honom med glädje lif och blod sacrificera.

I må'n icke fråga mig huru jag denna min önskan vunnit — hvad man med allvar vill, plägar vanligen sig realisera låta, enkannerligen när viljan af kärlek och veneration upptänd blifvit.

En enda af mina kamrater är den, som min hemlighet känner, men på honom kan jag mig fullligen lita. Det är min forne lärare, den ädle och tappre Torpadius, som i de tappres leder sig stält hafver och hvilken nu till eder, mina hulda föräldrar, sin djupa estime och sina venerabla helsningar genom mig sända låter.

Med en ödmjuk bön att I mig värdigas eder förlåtelse till del komma låta, nedkallar jag öfver eder, mina hulda föräldrar, himmelens hugnerika välsignelse och vågar till edert ömma hjerta mig ödmjukligen luta, och förblifver jag under alla lifvets skiften med dotterlig kärlek och veneration, mina hulda föräldrar, eder ödmjukt tillgifna och om tillgift bedjande dotter

Elisabeth.

Hvad de arma föräldrarne kände vid den ofta afbrutna läsningen af brefvet från Elisabeth, kan man knappast föreställa sig. Följden deraf blef att modern insjuknade i en lång och svår sjukdom. Fadern deremot ansågs frisk, men hans helsa var af det slag, som ofta kan gömma outsägliga plågor.

Emellertid stod nu verkligen den unga sköldmön, under namnet Carlof, i de tappres leder, och ingen misstänkte det bedrägeri, hvarigenom hon der blifvit anstald.

Hennes smärta, högväxta gestalt, hennes nu kortklippta, af naturen lockiga hår, hennes oförskräckta tapperhet, allt detta bidrog att fullkomna illusionen.

Nära intill Elisabeth stod hennes forne lärare likasom en äldre, skyddande broder, hvilken aldrig för den modige karolinen förrådde den ömmare känsla, som troget bodde i hans själ.

Vid Kristianias intagande visade den unge Carlof en tapperhet, som vid ett tillfälle ådrog sig sjelfva konungens uppmärksamhet och bifall.

»Du synes mig oöfvervinnelig, min unge, tappre krigare», utbrast Carl, och hans hjelteöga fästades på Elisabeth med en gillande och vänligt uppmuntrande blick.

»Ers majestät, i *detta* ögonblick känner jag mig vara det!» svarade den vackre, eldige krigaren och lade vid dessa ord ofrivilligt handen på hjertat.

Konungens ord hade likasom elektriserat Elisabeth, hade genomströmmat hela hennes varelse och hos henne ingjutit ett mod, en kraft, en tapperhet, som både hos kamrater och förmän väckte beundran och förvåning. Torpadius bäfvade dock därför och påminde henne varnande om hennes föräldrar, hennes pligt att i hvarje ögonblick blottställa sitt unga, förhoppningsfulla lif.

»Jag vill rättfärdiga min store konungs tanke», svarade hon och upplyftade stolt det vackra hufvudet.

Vid det misslyckade försöket att öfverrumpla Fredrikshalls fästning, träffade dock en fiendtlig kula hennes bröst.

Utan medvetande fördes hon med de sårade kamraterna ur lägret, i samma ögonblick som Torpadius, dödligt sårad, sanslös nedsjönk bland de många döda och döende kamraterna. Han blef således en af de fyratusende modiga krigare, som under detta fälttåg för konungen offrade sitt lif.

Då fältläkaren skulle undersöka Elisabeths sår och försöka att derifrån borttaga kulan, upptäckte han, till stor förvåning, den unga sköldmön under den manliga förklädnaden.

Så snart Elisabeth så mycket återfått sansen, att

hon kunde fatta sin belägenhet, tillkallade hon ånyo läkaren, och med den allmakt, som var henne egen, affordrade och erhöll hon hans edliga löfte att för *ingen* förråda henne, och stark i denna visshet, tycktes hon icke känna sårfeberns smärtor, men så mycket djupare var den smärta hon kände, att icke mera få se konungen, denne hennes tillbedde hjelte, att icke i hvarje ögonblick för honom få våga lif och blod.

Elisabeths blesstyr var egentligen icke farlig, ehuru den ända till början af hösten nödgade henne att qvarstanna i den norska bondgård, hvarest hon blifvit inqvarterad.

Så fort hennes krafter tilläto det, hade hon tillskrifvit sina föräldrar om sin belägenhet och sin vistelseort.

Fadern hade vid denna sorgliga underrättelse genast lemnat hemmet och de landtliga bestyr, som alltid under högsommaren upptaga en landtbrukares tid och tankar, för att företaga resan till den älskade dottern, som hvarken han eller hans hustru trodde att han skulle finna vid lif.

Sedan fadern tillbringat något mer än en vecka hos Elisabeth och han af läkaren emottagit den smärtsamma underrättelsen, att hennes blesstyr icke tillät henne att ännu på länge företaga den långa resan till Östergötland, måste han ensam dit återvända. Ehuru påkostande detta var för honom, var han dock glad, i den säkra förhoppningen, att inom några veckor i fädernehemmet åter få emottaga det kära barnet, dit också Elisabeth verkligen anlände i September.

Föräldrarnes glädje att återse den älskade, så länge begråtna dottern lät dem glömma all den sorg, hon orsakat dem, eller om de ihågkommo den, så var det endast för att så mycket innerligare tacka Gud att hon var dem återskönt.

Förebråelserna, hvilka de tyckt henne så rättvist hafva förtjent och hvilka de, sedan de visste henne utan fara, många gånger öfverläst, uteblefvo

likväl. Ack, ett *rätt* lyckligt och tacksamt hjerta kan icke inrymma en bitter känsla, icke utsäga ett sårande ord!

Elisabeth var vid sin hemkomst fullkomligt återställd från sin blessyr, men sedan återseendets fröjd lemnat rum för besinning och aktgifvande, märkte snart de ömma föräldrarne, att en sorglig förändring försiggått med henne. Hon var icke mera den dansande, modiga sköldmön, med det högburna hufvudet, de blixtrande ögonen. Hon var nu endast qvinna, beherskad af den underbara känsla, som mäktigast af alla förmår både att gifva och borttaga mod och spänstighet.

Hon lefde nu inom sig sjelf ett vemodsfullt, svärmande lif, nästan likgiltig för det, som omgaf henne, ehuru hon dock aldrig förnekade sin dotterliga kärlek eller de pligter, den ålade henne.

Föräldrarne ledo djupt af denna dotterns förändring och modern önskade, under tårar, den tid tillbaka, då hon tyckte henne för modig och »karlavulen», då hon såg henne sprittande af lefnadsfröjd kasta sig upp på den eldiga springaren, eller då hon på den blanka skridskon ilade bort på den spegelklara sjön.

»Ack, den der olyckliga skånska resan!» suckade fadern; men det var endast i vredens ögonblick, som han för sin hustru i ord tolkade denna suck, ty han visste och hade hört henne så ofta under tårar säga, att hon ansåg sig som orsaken till denna resa.

Det enda, som lifvade Elisabeth, var underrättelserna från Lund, der konungen nu under de nya krigsrustningarne hade sitt hufvudqvarter. Men nyheterna ilade icke den tiden, såsom i våra dagar, med telegrafens underkraft pilsnabbt genom rikets alla landamären, och Elisabeth hade allt ännu längre fått vänta derpå, hade icke den kusinen, på hvars

bröllop hon varit tärna och hvilken var varmt tillgifven både Elisabeth och konungen, om *honom* gifvit henne alla de underrättelser han kunnat samla.

På detta sätt förgick året 1717, och då Carl i Januari 1718 med sin syster och hofvet från Stockholm sammanträffat i Kristinehamn och der under arbete och glada förlustelser tillbringat några af sina sista månader, hade Elisabeth den glädjen att äfven derifrån emottaga nyheter om honom. Hennes kusins man, hvilken var officer, hade blifvit befald, att till Kristinehamn åtfölja konungen. Hans unga fru, hvilken ogerna skildes vid sin make, hade tillbringat denna tid hos en gammal tant i nämnda stad, och hon hade i hvarje vecka skriftligen meddelat Elisabeth allt hvad hon genom sin man och öfrige kuskapare kunnat förnimma om den förgudade hjälten.

Under denna tid tycktes Elisabeth gladare än förut, och föräldrarne började hoppas att hon åter skulle bli sig lik; men denna förhoppning varade icke länge, ty sedan Carl med sin krigshär inryckt i Norge, var det förbi med hennes glädje, hennes frid.

En anande oro hade gripit hennes själ.

Hon var säker om konungens död, och hon väntade hvarje ögonblick underrättelsen härom. Dag och natt tillbringade hon nästan i ständig bön och i hennes ögon skimrade ofta klara tårar.

De arma föräldrarne led o djupt och deras enda tröst var att för hvarandra utgjuta sin smärta och att i gemensamma böner anförtro den gode fadern deras lidande barn.

Det var sorgedagen den 30 November. Elisabeth hade, plågad af förtärande oro, som nu i högre grad än vanligt marterade hennes själ, tidigt på morgonen företagit en promenad. Hon ämnade besöka kyrkoherdens dotter, den enda af sina jemnåriga, i hvars sällskap hon trufdes, ehuru hon egentligen numera endast lefde i ensligheten med sina drömmar.

Hon hade med raska steg tillryggalagt de tre fjerdingväg, som skilde Sonna från den gamla kyrkan, hvilken samma år blifvit förbättrad och i söder betydligt tillökad. Prestgården låg nära kyrkan, men innan hon ämnade att gå dit, inträdde hon på kyrkogården.

Morgonstunden var härlig. Den nyss uppgångna solen skimrade på kyrkogårdens rimfrostiga träd, i hvars snöhvita kronor de granna domherrarne glädtigt hoppade, och öfver hela det vackra nordiska landskapet hade den klara vinterdagen utbredt friskhet och glans.

Men Elisabeth märkte ej denna friskhet, såg ej de klara solstrålarne. Hennes själ, hela hennes varelse hade endast ett föremål, ett tankeämne, och hon nedsjönk, öfverväldigad af mörka, fasansfulla föreställningar, på en grafsten. Här upplöste sig kärlek, smärta, aning, i en brinnande bön, hvilken ur djupet af hennes hjerta uppsteg för den älskade konungen. Qvalfullt höjde sig hennes bröst och ur hennes ögon droppade stora, brännande tårar. Slutligen tystnade hon, lutade det sköna, tårdränkta anletet ned i de sammanknäppta händerna. Så satt hon några ögonblick.

»O, du himmelske fader der ofvan! säg mig, är hon *sann*, denna förfärliga aning, som söndersliter min själ? Skall *han* dö i dag, denne tillbedde, store, ädle hjeltekonung?» utbrast hon med djupt skakande stämma och höjde liksom frågande de tårfyllda ögonen mot den klara vinterhimmelen.

I samma ögonblick hördes från kyrkotornets klockor ett skönt klingande och starkt vibrerande ljud, länge uthållande och mera melodiskt än en klämtning.

»O, min Gud, jag förstår detta svar! Det är första ljuden till *hans* grafringning!» utropade den arma flickan med förtviflans skärande stämma. En konvulsivisk skakning genombäfvade våldsamt hela

hennes varelse och hon nedsjönk vanmäktig och sanslös på den kalla grafstenen.

Emellertid hade de underbara klockljuden blifvit hörda på alla de ställen, som lågo i grannskapet af kyrkan, dit nu folk från flere håll skyndade, för att förnimma orsaken till den besynnerliga »klämtningen». Klockaren hade dock varit den, som först infunnit sig på kyrkogården. Han hade genast gått upp i klockstapeln, för att undersöka, om någon smugit sig dit upp. Der fans dock ingen, men en af klockorna fann han ännu darrande, som efter en ringning.

Gripen af en häftig förskräckelse, nedkom han på kyrkogården, der han nu mötte flera af grannarne, frågande och undrande, och sedan han för dem förtäljt att han funnit klockan i rörelse, ökades ännu mera deras förskräckelse.

»Hvad i Herrans namn skall detta betyda, farbror kyrkovärd?» frågade klockaren, vändande sig till en af socknens veteraner, en nära åttatioårig kyrkovärd, boende i kyrkoby.

»Det betyder kung Carls död», svarade den silfverlockige veteranen med darrande stämma och aftog vid dessa ord, djupt bugande, den röda yllemössan. »Ja' ha' allt vatt me' om tocke här förr en gång», tillade han högtidligt. »Anno 1660 den 13 Februari, samma dag som kung Carls farfar dog i Göteborg — de' va' året efter se'n ja' läste fram mej — så lät Askeryds klocka på samma vis och då spådde di att de' skulle betyda en hög herres död. Och de' slog in, för en fick snart spörja att kungen va' dö, och han ä' fälle högre än alla höga herrar. Ja, ja' mins den da'n, som de' skulle ha' vatt i går. Ja' skulle köra ve' till fattigstuga', och som ja' va' midtför stapeln, så ringde klocka'. Ja, ni må titta på mej,

ni, men sannt ä' de', och så skref di i rimkrönika om'et:

»Een klockka ringde sik sjelf täss vär
Seva att ther var ingen menniskia när.»

Efter mycket talande, stor undran och förvåning lemnade omsider folkhopen kyrkogården, utan att någon af dem blifvit varse Elisabeth, ty grafstenen hade sin plats på nordöstra sidan af kyrkan och rådpägningarne hade hållits på den motsatta sidan.

»Herre Gud, jungfru Elsa Stina, frökna på Sonna ligger sten dö' på den gamle prostens grafsten!» utropade med synbar förskräckelse en af tjänstflickorna i prestgården och kom inspringande till kyrkoherdens unga dotter, der hon satt, djupt försjunken i tankar öfver de underbara klockljuden.

»Hvad i Guds namn säger du, Anna-Kajsa?» utbrast den förskräckta flickan, bleknande och ur stånd att kunna resa sig upp från stolen.

»Ja' säger sannt, för när ja' skulle mota ut gris-sugga', som hade kommit in på kyrkogården — för si, di ha' i förskräckelsen glömt te' stänga grinna — så fick ja' si hvar ho' låg, regalt hvit och stel som ett lik.»

»Elisabeth! Elisabeth!» utropade den unga flickan med sönderslitande stämma, och det var som om detta namn hade återgifvit henne den kraft, hon nyss saknat. Hon lemnade hastigt rummet och stod nästan i samma ögonblick på kyrkogården.

»Nå, sa' ja' inte sannt?» utbrast Anna-Kajsa, som följt Elsa till kyrkogården.

»Gå genast och bed söta mor komma hit», bad den arma, förtviflade Elsa, utan att svara på flickans fråga.

Denna aflägsnade sig och Elsa försökte alla vänskapens medel att återkalla Elisabeth till lifvet.

Hon hade omsider lyckats uppresas hennes hufvud. Hon lindade sina armar omkring hennes lif, böjde henne ned mot sitt varma sköte, andades kärlekens lifgifvande andedrag öfver hennes stelnade anlete, hennes likbleka läppar, men alla Elsas varma omsorger voro förgäfvade.

Emellertid ankom prostinnan med ättika, lukt-salt och stingspirituss jemte prostens vargskinnspels, hvilken hon genast lindade omkring den afdånade flickans stelnade lemmar, hvarefter hon började användandet af de medel, hon medfört, genom hvilka hon också omsider lyckades att återväcka Elisabeth till lif.

Sedan Elisabeth återhemtat sig, ville de omsorgsfulla vännerna genast föra henne till prestgården, men dertill kunde de icke förmå henne. Hon satt liksom fastväxt på den mossbelupna grafstenen, med ögonen fästade på den gamla klockstapeln, derifrån hon förnummit dödsbudet.

Den s. k. vällingsklockan, hvilken kallade arbetarne till middag, hördes nu från Tångarp, ett säteri beläget i grannskapet af kyrkan, och i samma ögonblick vibrerade åter de profetiska klockljuden.

»Hörde du, Elsa?» utropade Elisabeth med nästan stelnad röst och en blick, som spred en dödsfyla i Elsas ådror.

»Nå, vet du hvad dessa underbara klockljud båda?» fortfor Elisabeth kvalfullt.

»Ack Elisabeth, det kan ingen veta, utan endast Gud», svarade Elsa kärleksfullt.

»Jo, jag vet det! De båda konungens död!» återtog Elisabeth med en stämma, djup och ihålig, som om den kommit från grafven.

Emellertid blef mycken oro och stor undran på Sonna öfver Elisabeths långa frånvaro. Föräldrarna voro icke ovana vid hennes vandringar, hvilka den senare tiden utsträckts längre än förut, men så länge hade hon dock aldrig varit från hemmet utan att

förut tillsäga derom. Man gissade att hon gått till prestgården, och det blef beslutadt att fadern skulle fara dit, för att underrätta sig om hon verkligen var der.

Ankommen till prestgården, syntes det löjtnant Rääf som om hela huset vore utdödt. Slutligen träffade han en gammal tjenstepiga, som, under antydning om något förfärligt, sade att »frökna» och prostfolket samt jungfru Elsa-Stina voro på kyrkogården, der »nådi löjtnanten» kunde träffa dem.

Och han fann Elisabeth der han sökte henne, men i en belägenhet, som var nära att sönderslita hans fadershjerta.

Det lyckades honom omsider, efter många böner och föreställningar, att få henne ifrån kyrkogården, ehuru, som han suckande sade, nästan stelnad till både kropp och själ.

I prestgården försöktes nu alla medel för att uppvärma de isade lemmanne, under det att man för fadern förtäljde de underbara klockljuden och derjemte kyrkovärdens mörka profetior i anledning deraf.

»Det är för mycket på en gång!» utbrast den förkrossade fadern, som ett ögonblick syntes nedböjd under de dubbla, förfärliga slagen: dotterns förtviflade belägenhet och den mystiska orsaken dertill samt hjeltekonungens förmodade död, ty den forne karolinen trodde på den mörka profetian.

Klockan två lemnade löjtnant Rääf prestgården, åtföljd af sin dotter, hvilken något återhemtat sig genom föreställningar och varma drycker, men kanske ändå mer genom den återvaknande kraft, som bodde i hennes själ.

I samma ögonblick som de passerade kyrkan ljöd för tredje gången klockans hemska, profetiska ljud. Elisabeth lyssnade stilla, nästan andaktsfullt, men fadern krossade med en blinkning den tår, som darade i hans ögon.

Vid återkomsten till Sonna måste Elisabeth, ehuru

nu, som det syntes, lugn till själen, bäras ur vagnen och genast derefter intaga det läger, der en häftig och farlig febersjukdom länge kvarhöll henne.

En klar och stormfri vinterdag, då den strålande solen liksom tände millioner stjernor på de hvita snöfälten och blickade vänligt in på det läger, hvarest Elisabeth ännu låg, nästan lika blek som snöfälten derute, men med fridens glans i de stora, mörka ögonen, vibrerade klangfullt, ehuru på afstånd, genom den rena luften de trenne kyrkoklockornas vemodsfulla toner.

En djup suck genombäfvade Elisabeths bröst. Hon sammanknäpte sina händer öfver det tärda, böljande sköte, som gömde hennes trofasta hjerta, och ur hennes ögon droppade stora, varma tårar.

Sakta öppnades dörren och fadern inträdde genom densamma.

Han gick sakta fram till sängen. Elisabeth sträckte mot honom sina båda händer.

»Det är ju kungsringningen, min far?» sade hon med en stämma, som stod i full harmoni med de sorgliga klockljuden.

Det var första gången Elisabeth under sin sjukdom talat något som syftat på konungen.

»Ja, mitt barn», svarade fadern med synbar rörelse, tryckande ömt hennes händer. »Frid med hans ädla, modiga hjeltesjäl, hans varma, konungsliga, sant fosterländska hjerta!» tillade han med djup, högtidlig stämma. »Här har han icke varit utaf alla fullt förstådd och icke hafva vänner och fränder alltid, och kanske *minst* i det sista, handlat redligt mot honom. De tyckte nog att hans krona passade åt ett annat hufvud. Låtom oss derföre, mitt barn, prisa Herran och ödmjukt tacka, att han nu har iklädt

honom härlighetens ovanskliga krona, den honom af ingen frantagas kan.»

»Amen!» hviskade Elisabeth och förde faderns hand till sina bleka läppar.

Nästan ljudlöst hade modern inträdt i rummet.

»Åh, Gud vare lofvad!» sade hon, då hon såg fridsleendet på dotterns anlete, och gick sakta fram till sängen. »Jag blef så rädd, då jag hörde klockorna, att de skulle för mycket uppskaka dig, mitt barn, och jag tillsade kusken att köra så fort som möjligt.» — Fru Rääf hade varit till Falla, en gård, som de egde i Torpa församling. — »Men jag har icke på länge sett dig så lugn och med ett så ljufvigt leende på dina läppar.»

»Skulle jag icke fröjdas åt den ära och salighet, som min älskade hjelte och konung njuter i himmels salar bland helgonen och alla utvalda!» svarade Elisabeth med klar stämma. »Och nu, mina vördade föräldrar, beder jag eder ödmjukt och af hjertat om tillgift för den sorg och vedermöda, jag förorsakat eder. I skolen icke härefter se mig sörja — den som mycket umgås i himmelen, kan icke annat än vara vid gladligt mod. Men ett beder jag eder, mina kära föräldrar, att om det så behagar den högste att låta eder öfverlefva mig, att, om jag ock skulle mitt lif i en annan socken sluta, likafullt Asby klockor min grafsång mände sjunga!»

I Ydre härad, likasom öfver hela riket, hade konungens död utbredt sorg och bekymmer, ehuru visst många personliga undantag måste göras från denna allmänna regel.

Till dessa senare hörde den unge ädlingen Johan Adam Duse, boende i grannskapet af Sonna, och hvilken från sin tidigaste ungdom fäst sitt hjerta och sina förhoppningar vid den fagra Elisabeth. För-

hoppningarna hade dock de senare åren nästan alldeles svikit honom. Han ansåg icke utan skäl konungen såsom orsaken härtill och hoppades nu, genom dennes död, att åter se dem uppblomstra. Han var säker att föräldrarne gynnade hans önskningar, och nu trodde han att han omsider skulle skörda lönen för sin tåliga bidan.

Han hade icke bedragit sig. Elisabeth blef verkligen hans maka, ehuru det nästan vore en psykologisk inkonsekvens att antaga, det hon skulle kunna skänka honom en lika tillgifven och svärmande kärlek, som den hon känt för konungen, ty sådana naturer som Elisabeth älska sällan egentligen mer än en gång. Denna deras första kärlek kan för dem kallas deras lifs soluppgång och nedgång; men efter solnedgången skimrar ju ofta en vänlig, klar aftonrodnad, som till någon del härmar, ehuru aldrig ersätter den svunna solglansen.

Det påstås, ehuru vi icke kunna ansvara för trovärdigheten af denna uppgift, att Duse aldrig visste utaf Elisabeths krigiska bragd, förrän han som hennes make på hennes axel upptäckte det djupa märket efter den blessyr, hon erhållit vid Fredrikshalls fästning.

Det säkra är att föräldrarne gjorde allt för att i Elisabeths hembygd fördölja hennes uppträdande i kriget, hvilket, oaktadt detta, dock var föremål för gissningar och smygande berättelser, ehuru dessa aldrig blefvo fullt konstaterade.

Aprilnarrit.

Det var den första april omkring år 1830. Kyrkoherden I., hvilken den tiden var pastor i G—y församling, var nämnde dag med sin familj bjuden på middag till v. R—s på Å—y. Detta hörde icke till sällsyntheterna, ty ett i hög grad förtroligt umgänge egde rum mellan herregården och prestgården, hvilka båda ställen lågo så nära hvarandra, att den lilla genväg, som vanligen begagnades, var icke längre än det afstånd, som på stora herresäten plägar vara emellan karaktersbyggnaden och flyglarne.

När man nu till det nära grannskapet lägger den ovanliga gästfrihet, den glädje, den trefnad, som i så hög grad utmärkte herregården och hvilken utan öfverdrift kunde sägas i detta fall stå framför alla ställen i trakten, ja, nästan i alla trakter, och att ungdom fans i båda husen, så var det ju naturligt, att man ofta skulle vara tillsammans. Och man var det också; i synnerhet voro kyrkoherdens ofta på herregården, hvilken i alla afseenden stod högt öfver den enkla, ehuru treffliga prestgården.

Lagmannen hade med sina herrar rest på ting. Personalen var således mindre än vanligt, i synnerhet som det — hvilket hörde till sällsyntheterna — icke var mera än två främmande, en häradshöfding S—t, förlofvad med husets äldsta dotter, jemte en gammal mamsell Boije, en glad och intelligent gumma, hvilken tillbringat nästan hela sitt lif inom den Ström-

eltska familjen, der hon i ungdomen varit lärarinna och sedermera värdinna på det ståtliga Hylinge, innan grefve Strömfelt gifte sig.

Hon var, ehuru åttatio-årig och nu nästan blind, glad och intressant, icke minst genom de många anekdoter och tilldragelser, hon berättade från Gustaf den tredjes dagar. Hon var nemligen årsbarn med Sofia Albertina.

»Men kom ihåg, att det endast är en aprilmiddag, jag bjuder på», sade lagmanskan med sitt skålmska leende till kyrkoherden, som, artigt bugande, tackade för bjudningen, den lagmanskan sjelf framförde.

»Jag har icke på länge varit så trött och så hungrig», sade kyrkoherden till sin hustru, då han med henne och de unga var på väg till Å—y.

Han hade hela förmiddagen arbetat med sina nattvardsbarn, och klockan hade redan en timma öfverskridit den vanliga tiden för hans middagsmåltid.

»Så mycket bättre skall då den präktiga middagen smaka dig», svarade hans fru, som i samma ögonblick satte foten på trappan, öfver hvilken balkongen utbredde sitt skyddande tak.

»Det riktigt vattnas i munnen på mig, när jag såg den rara blanc-mangéen, som Österholm bar in i köket», återtog kyrkoherden och hängde i detsamma pelsen på klädhängaren.

Betjenten hade nyss gått öfver förstugan med gelé-skålen, som innehöll en af kyrkoherdens älsklingsrätter.

»Men litet stadigare föda behöfver du väl först», invände hans hustru leende.

Helsningarna voro utbytta; de ankomna hade

emottagit det »välkommen», som få människor så hjertligt kunde utsäga, som lagmanskan v. R. De äldre hade tagit plats i soffan, ungdomen som vanligt under skratt och skämt samlande sig i små grupper.

»Det är serveradt!» tillsade den ståtliga betjenten, och man begaf sig ut i matsalen, der smörgåsbordet genast omgafs af de hungriga gästerna.

Den tidens smörgåsbord förevisade icke en sådan mångfald, som i våra dagar. Dess vanliga traktat bestod af ost samt vid högtidliga tillfällen anjovis; en tredje sak ansågs som en riktig lyx och hörde till sällsyntheterna.

»Ät mera smörgås, mitt herrskap», sade lagmanskan vänligt och vände sig särskildt till kyrkoherden med denna uppmaning.

»Jag tackar, hennes nåd, men jag vill icke skämma bort min middag», svarade denne med en längtande och rekognoserande blick på matbordet.

»Ja, men kom ihåg att det blott är en aprilmiddag jag bjudit på», invände värdinnan med ett älskvärdt leende.

Man hade satt sig till bordet. Den första rätt, som serverades, var en sallad, rikt och smakfullt garnerad med växthusets grönskande skatter. Men då man skulle servera sig deraf, påträffades icke annat än grönska, som på ett förvillande sätt gömde ett s. k. täcklock.

Man sökte ikläda den felslagna förhoppningen leendets ljusa dräkt, men nog låg det en viss flathet i detta leende. Och kyrkoherden han log icke; han tyckte icke om detta aprilnarri, det stod tydligt att läsa på hans uttrycksfulla ansigte, ty, ehuru icke gastronom, så var dock hans mage icke van vid dylika narrspel.

»Nu kommer då ersättning för det dumma narrit»,

tänkte både han och de, som bestått sitt ljufvaste leende, väntande på den rätt, som komma skulle. Att denna ej heller vore reel, derpå tänkte ingen.

Betjenten aftog locket på det stora täckfatet, som, likt alla rätter på den tiden, hade sin plats på bordet.

Ett litet berg af stora, högröda kräftor presenterade sig för gästernas lystna blickar.

»Icke mätta de mycket, men det är dock *något*», tänkte kyrkoherden, och pannan fick en skrynkla mindre. Men, o ve! detta blef ändå ett större narri än det föregående, ty kräftorna började helt dristigt spatsera omkring bordet. De hade endast bytt om färg, men voro dock vid lif. Lagmanskan hade genom någon kemisk åtgärd tillvägabringat detta under.

»Min näsa skall åtminstone icke dela magens svältkur», mumlade kyrkoherden halfhögt, i det han häftigt öppnade sin blanka snusdosa och tog sig derur en pris med en så våldsam manöver, att en del af dosans innehåll ströddes både öfver bordet och värdinnans klädning.

»Jag ber herrskapet påminna sig, att jag endast bjudit på en aprilmiddag», yttrade lagmanskan blidkande.

»Den der refrängen behöfver icke vidare upp-repas», tänkte kyrkoherden och sammantryckte läpparne, som alltid hos honom var ett tecken till den högsta grad af missnöje.

Soppan serverades. O, med hvilken förtjusning sågo icke gästerna den klara, sjudande buljongen! Man var nära att bränna upp sig, så mycket längtade man att få sin hunger stillad.

Denna längtan blef dock ännu en gång gäckad, ty den, som det syntes, präktiga buljongen var icke annat än uppkokadt vatten, färgadt med soja. Liebigs kött-extrakt fans icke då.

Kyrkoherdens tålmod var nu — icke underligt — alldeles uttömdt. Han drog på stolen med ett vredgadt mumlande.

En bönfallande blick från hans hustru hejdade hans tilltänkta företag. Han satt qvar, mörk som ett åskmoln, hvilket liksom kastade en dystur reflex på de öfriga gästernas anleten.

De fulla, rykande, illusoriska sopp-portionerna borttogos och efterträddes ögonblickligen af de dyrbara japanska desert-tallrikarna.

Gelé-skålen blef nu åter synlig, men i en mera lockande gestalt, garnerad med klara, syltade bigaråer.

Ur en annan skål, som utgjorde en af bordets prydnader, bjöds, tillika med blanc-mangéen, de grannaste, glacerade mandelspån, hvars artistiskt målade blommor redan långt förut tilldragit sig gästernas uppmärksamhet och beundran.

»Hu! hu!» utropade den gamla mamsell Boije, då hon förde till munnen den fulla desertsleden, som hon trott full af det drömda vanilj-blanc-mangéet, men som i det stället endast var — hoppackad snö, öfverdragen med ett lätt lager af vispad grädda.

Och den granna bakelsen var icke annat än öfverklistrade pappersremsor, som man glacerat och gifvit form af mandelspån.

Effekten af detta senare narri kan icke beskrivas; man måste hafva sett det för att fatta alla dess löjliga och skiftande nyanceringar, ty numera kunde ingen, icke en gång de som voro öfvade i den diplomatiska konsten att beherrska sina anletsdrag, hålla kontenansen.

»Mitt herrskap, jag hoppas att ni förlåter mig och mitt narri och att ni kommer ihåg, att det endast var på en apilmiddag, jag tog mig den friheten bjuda er», tog nu lagmanskan, icke utan en viss förlägenhet, till ordet. »Och nu torde det tillåtas mig att taga min tillflykt till ordspråket: »Vill du ha mer, så får du gå till presten!» och att vid detta tillfälle tillämpa det», tillade lagmanskan med en blick på den arma prestfrun, i det hon uppreste sig från bordet.

Hade hon ock icke gjort detta, så hade kyrkoherden icke längre suttit kvar.

»Ursäkta mig, min goda fru I.», sade lagmanskan, vändande sig till den förlägna prestfrun, som med ångestfulla blickar räknade den samling, hvilken nu skulle blifva hennes gäster. Hon tänkte på det obetydliga, hon hade tillagat, och suckade: »Hvad förslår det bland så många?»

»Ja, jag säger uppriktigt, att jag icke har något att bjuda herrskapet på», svarade hon ganska be-
dröfvad.

»Åh, fru I. har alltid något i beredskap. Jag har så mångårig erfarenhet deraf och vi äro nöjda med det aldraminsta.»

Kyrkoherden vandrade med häftiga steg fram och tillbaka på golfvet. Hans djupa missnöje stod tydligt att läsa på hans ansigte. Lagmanskan låtsade icke märka det, ehuru det säkert icke undföll henne.

»Nu, mitt herrskap, tager jag mig friheten att bjuda er på att försöka det nya föret», återtog hon — det hade nemligen snöat hela dagen.

»Den ena galenskapen efter den andra», tänkte kyrkoherden och påminde sig, med ett sarkastiskt leende, anekdoten om klockarhustrun, som skulle åka till kyrkan.

Salsdörren öppnades och framför trappan stod nu den stora täckslädan, omgifven af några småslädar.

I det blå livrét syntes på kuskbocken den gamle kusken, en mångårig trotjenare, i hvardagslag kallad »fader Petter», men på kalas »Pettersson».

Flata och missnöjda satte sig gästerna upp i slädarna. Kyrkoherden kunde dock ingen förmå att deltaga i detta slädparti. Med svidande mage, vredgade blickar och pelskragen uppdragen högt öfver öronen, begaf han sig gående till prestgården.

Hade en ed någonsin kunnat utsägas eller ens tänkas af den milde, fromme mannen, så hade den

visst blifvit resultatet af detta gäckeri, detta måhända för långt drifna narri.

Den gamle kusken hann knappt att till de stora, mörkbruna, präktiga hästarna utsäga sitt »hopp!» förrän han med klockarhustrun fick hejdande utropa sitt »stopp!» Men under dessa få ögonblick hade man dock börjat dunkelt ana, att lagmanskan arrangerat någon af de surpriser, hvarmed hon icke sällan plägade öfverraska sina vänner.

Kyrkoherden ensamt anade ingenting. Han var för missnöjd och hans hustru för bedröfvad att tänka på surpriser.

Slädarne höllo vid prestgårdstrappan.

Fru I., som hade sin plats i täckslädan, såg med en nästan förtviflad blick på pigan, som med uttryck af den högsta förvåning utropade:

»Hva' i alla mina da'r ä' de' här för spe'takel?»

Gästerna hade ingått i salen, men den stackars värdinnan i köket, der den eljest så rådiga qvinnan verkligen kände sig rädlös, och deröfver må ingen förundra sig. Marthas döttrar göra det åtminstone icke.

Slutligen hade hon dock i tankarne improviserat en middag, sådan den i en dylik hast kunde blifva. Hon skulle nu gå efter nyckelkorgen, som hade sin plats i ett skåp innanför kökskammaren; men när hon skulle öppna dörren till rummet, kunde hon det icke. Någon hade skjutit för regeln.

»I dag är det då en olycksdag, och jag som trodde att den skulle blifva så trefflig!» sade hon suckande för sig sjelf, i det hon ingick i salen för att komma den vägen in i rummet.

»Gif mig åtminstone en sup och en smörgås, om du inte vill att jag skall svälta ihjäl!» utropade kyrkoherden, som, nyss nedkommen från sitt rum, mötte henne i salsdörren.

»Ja, min gubbe, straxt, bara jag får ut min nyckelkorg», svarade hans hustru och skyndade mot dörren.

»Herre Gud, jag slipper ju inte in den här vägen heller. Nyckeln är ju ur!»

»Jo, det är superb, man slipper inte in i sina egna rum!» utbrast pastorn, ännu mer retad. »Jag har aldrig...»

Han tystnade plötsligt, förlägen och förvånad, ty i samma ögonblick öppnades dörren inifrån till den s. k. köskammaren, nu förvandlad till matsal, der ett dukadt bord, smakfullt ordnadt och nästan svigtande af läckra rätter, visade sig för de hungrande gästernas blickar.

Den stora, väl stekta kalkonen stod omgifven af granna sallader, och den nu verkliga blanc-mangéen, i snöhvita och rosenröda färger, hade sin plats midt emot den höga och rikt glacerade mandeltårtan.

I den granna platåns stora, genomskinliga yta speglade sig de små skålmska amoriner, hvilka stodo som vakt kring den tjusande gudinnan, hvars char drages af snöhvita dufvor, och hvilken utgjorde platåns hufvudfigur.

Hvad som i hög grad förhöjde anblicken af bordet, var att alla dess läckerheter, dess prydnader, dess kristaller, dess gnistrande vinkaraffer skimrade i skenet af en flammande brasa.

Nekas kan icke, att denna yttre scenförändring var stor, men månne icke ändå den var större, som afspeglade sig i gästernas anleten? En psykolog skulle der kunnat göra många iakttagelser, i synnerhet skulle kyrkoherdens sjäfulla ansigte säkerligen icke varit utan intresse för en dylik vetenskapsman.

Lagmanskan hade låtit tillaga middagen i statbyggningen, hvilken låg mellan Å—y och prestgården, men närmare den senare. Hennes verkställande domestiker hade varit i komplott med pigorna i prestgården.

Emellertid förde lagmanskan, under ett lekande skämt, gästerna in i den improviserade matsalen, dit hon, artigt leende, bjöd kyrkoherden sin arm.

Han antog naturligtvis denna artighet, men han hade dock icke så lätt att få sitt lynne i jemnviigt.

Öfvergångarne äro i allmänhet hos mannen icke så lätta, så hastiga som hos qvinnan, ehuru det visst gifves fall, i hvilka han vida öfverträffar henne i ombytthet; men i afseende på missnöje och förolämpning ställer han såsom motvärn, om ock hjertat skulle fresta honom till vekhet, sin sårade och förtrampade värdighet.

Småningom öfvergick äfven han till sitt glada lynne, sitt uddlösa, humoristiska skämt, hvilket hade en så egen förmåga att lifva och liksom elektrisera hans omgifning.

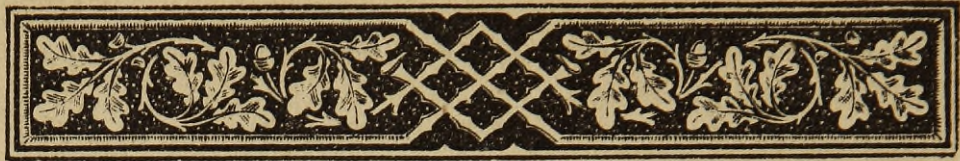
Man åt och drack och det på ett mer än vanligt grundligt sätt. Man njöt, log och skämtade, och alla, inberäknad sjelfva kyrkoherden, kommo deruti öfverens, att man sällan haft en så glad och trefflig middag.

Narrit var, man kan tycka det, kanske något vågadt, men det var också endast vänner, som voro föremål derfor; och nekas kan icke, att idén var både naiv och originell, utförandet ypperligt, och det sätt, hvarpå lagmanskan liksom godtgjorde det spratt, hon spelat sina gäster, var så älskvärdt, så öfverraskande, att *få*, kanske *ingen*, varit föremål för ett så lyckadt aprilnarri.

Af Å—y, detta gästfria och glada hem, der så mången hungrig mättades, der så många glada fester firades, återstår numera — *intet*. Dess gamla, älskliga invånare hafva, efter lagmannens död, för länge

sedan lemnat det kära hemmet, af hvilket endast en grushög är öfrigt.

En eldsvåda, hvars anledning hör till det myckna *ouredda*, förstörde för några år sedan inom få timmar det gamla herresätet.

Likstod för Atis.

Nära intill Bråvikens södra strand, på det s. k. Vikbolandet, ligger en prestgård, utmärkt för sin vackra byggnad och sina stora, fruktrika trädgårdar.

För något mera än ett halft sekel tillbaka var prosten *** innehafvare af den vackra prestgården. Han var en ädel och aktad man — hans hustru en duglig qvinna, ehuru måhända mildheten icke alltid förde regementet inom hennes hus.

De hade tvenne söner, så olika både till utseende, själsegenskaper och lynnen, att man knappast kunde tro att de voro bröder.

Den äldste var en hög, smärt gestalt, blond, vacker och intelligent, då deremot den andre fullkomligt återgaf begreppet om en välfödd östgöte, men denne gälde dock hos mången som typen för manlig skönhet, med sina bruna ögon, sina friska kinder, sitt mörka, rika hår. Man märkte dock snart, att han på hufvudets vägnar icke var så rikt begåfvad som brodern, men naturen hade gifvit honom ersättning härför i en stämma så stark, så klangfullt skön, att han, sedan han blifvit prest, ansågs som stiftets störste sångare.

Den äldste skulle »taga graden», då deremot den yngre skulle gå den vanliga prestvägen och blef, om vi icke misstaga oss, så fort han slutat sina studier och tagit prestexamen, kallad till faderns medhjelpare; den andre vistades för det mesta vid akademien.

Den äldste var moderns afgud, målet för hennes stolta förhoppningar, hennes framtida ära, och biskopsstolen i Linköping var väl i hennes tanke den enda plats inom stiftet, som var värdig att beklädas af hennes Lars.

En syster till prostinnan, hvilken äfven varit gift med en pastor inom stiftet, hade nyligen dött och en af hennes trenne flickor hade nu ett hem i mosterns hus och snart fick hon äfven ett, ehuru kanske ljufvare, i kusin »Larses» hjerta.

Mången tyckte att de båda kusinerna passade så väl för hvarandra, ty utom Heddas fågring och skälmska naivité, så var hon en god och älsklig flicka samt saknade icke heller förmögenhet.

Moster tyckte dock annorlunda, ty likasom knappast någon plats i samhället var god nog åt hennes Lars, så var också knappast någon flicka värdig platsen vid hans sida. Härtill får väl också läggas det, att modern med all sin allmakt dock aldrig förmådde att lägga den skälmska och intelligenta Hedda sig till en fotapall.

Emellertid drömde och svärmade de älskande på öfligt sätt i trädgårdens mörka alléer, ty som kärleken vanligen icke tycker om solsken och kala backar, så måste de inom detta område bygga sitt paradis. Vikbolandet är i allmänhet icke passande lokal för svärmeri och herdestunder, ty man ser der på många ställen på nära halfva milen icke en buske, om icke en enbuske, långt mindre ett skuggrikt träd, en grönskande lund.

Som vanligt interfolierade våra älskande sitt kutter och sina smekningar med löften om trohet i lif och död — i »lust och nöd» — ty den strofen ur brudvigseln kunna alla älskande utantill. Moster kunde icke alltid vara med. Hennes hushållsbestyr upptogo hennes tid, men nog voro hennes tankar med, och Per, hvilken sades vara litet jaloux på brodern, troddes icke sällan vara hennes lurande ombud. Och

mosterns ansigte förklarade alltid vid middags- eller aftonmåltiderna hurudana Pers rapporter varit, och hade han då, med små pullorna i »Presidentens döttrar», ropat: »De kysstes! De kysstes!», då stod förkastelsesdomen att läsa på moderns ansigte i de blickar, hon nästan slungade på sin systerdotter; ty icke rådde Lars — det var ju naturligt, ehuru flera år äldre än Hedda och redan filosofie kandidat — det var Hedda, som icke lät *honom* vara i fred. I dylika tankar öfverensstämma ju alla mödrar.

»Men si, nog skall jag göra slut på den leken!» det lofvade moster i sitt sinne, och lärdomen och magistergraden och Gud vet allt hvad som kom mosters föresats till hjälp.

Lars skulle nu åter företaga resan till Upsala. Han skulle längre än vanligt der uppehålla sig för att vinna lagerkransen, ty promotionen skulle blifva den följande sommaren.

Mamma led, led djupt af att på en så lång tid skiljas vid den käre, afgudade sonen; men *moster* gladdes, att han med detsamma skulle blifva skild vid den efterhängsna Hedda.

»Nå, Lars, det blir väl jag, som skall taga hand om Atis, kan jag tro?» sade *mamma* och såg med missnöjda blickar, att denne magisterns favorit lagt sitt hufvud i Heddas knä och att Hedda vågade smeka det vackra hufvudet.

»Nej, *mamma* lilla! Den omsorgen har jag lemnat åt Hedda; *mamma* har nog mycket ändå att sköta.»

»Bara inte då Atis svälter ihjäl, ty man måste gå i köket för att få mat åt hundarna, för jag tillåter ingen spisning i salen — jag är dertill för mycket rädd om mitt vackra golf och Hedda är för fin att gå i köket. Så jag spår att det kommer att gå knapphändig till med Atis' förplägning», tillade *moster* med ett leende, som skulle vara skämtets, men som

dock tydligt förrådde den bittra känsla, som satt det på hennes läppar.

»Åh, i det fallet är jag lugn», svarade magistern och fästade en tillfredsstäld blick på den lilla, kära gruppen, som så mycket retat mamma.

Lars var borta. Mamma saknade honom mycket, men den slags skadefröjd hon kände, att se och veta Hedda så mycket lida af denna skilsmessa, var likasom en ljuflig rigabalsam för hennes hjerta.

»Nu skall man tro hon springer och fjeskar i köket och söker ut de bästa bitarne åt hundrackan», sade hon ofta för sig sjelf och var så förargad öfver den omsorg Hedda egnade Atis, att hon nästan hatade honom, huru mycket hon förut älskat denne sonens gunstling.

»Ge du hundrackan mat ute på gården och inte här inne i trängseln», brukade hon stundom säga till Hedda, och Hedda lydde hennes befallning, men gick dock in i köket att afhemta maten åt hennes kära Atis.

»Om inte den der gamla hund vore, som jemnt påminner henne om Lars, så tror jag nog att det inte skulle bli så farligt med kärleken, för de börja att fjeska omkring henne litet hvar af ungherrarne. Gud vet hvad de se på henne som ä' så vackert. Men nog skulle de få se hvad de ville — det bryr jag mig inte om — bara jag finge ha' min *rara* Lars i fred och bara jag nu slapp se den der hundkurtisen.»

Hedda var bjuden till en egendom inom församlingen för att sticka på »brudtäcket», ty dottern i huset skulle inom kort vara brud.

Hon hade der tillbringat tvenne dagar och hennes käraste tanke, då hon återkommit till prestgården var den att få se och smeka Atis. Men Atis syntes ej till — han som alltid plägade vara den förste att

genom sina språng och viftningar säga henne välkommen. Hvar kunde han vara?

Hedda frågade alla — ingen visste det, men de sågo så mystiska ut, då hon gjorde dem denna fråga, och en sorglig aning grep den unga flickans själ.

Den enda, till hvilken hon icke stälde denna fråga, var moster, och hon tycktes nästan undvika Hedda, hvilket föreföll henne så besynnerligt, ty hon brukade alltid vara vänlig; då Hedda varit borta, åtminstone så länge, till dess att hon hunnit få reda på de små nyheter, som Hedda kunnat hemföra.

Hedda sökte, ropade, hvisslade, så godt hon kunde, men förgäfves; Atis syntes icke mera till.

»Om mamsell Hedda lofvar mig te' inte låtsa om'et för prostinna', så ska' ja' tala om hur det hänger ihop med Atis», sade andra morgonen en ung flicka, som brukade passa upp på Hedda.

Hedda lofvade och under varma tårar berättade då flickan, snyftande, att prostinnan låtit skjuta ihjäl honom.

Hedda gret, gret tårar, bittra, brännande, och hon kände att svalget mellan henne och hennes moster betydligt vidgat sig, att det nästan var oöfverstigligt.

Efter detta ögonblick kom aldrig Atis' namn öfver Heddas läppar. Mostern var glad; hon tyckte att kuren haft ett bättre resultat, än hon vågat hoppas. Hon blef vid det bästa lynne och var den artigaste värdinna mot de unga karlar, som besökte prestgården, och uppmanade alltid Per att ditbjuda både prester och lekmän.

Julen nalkades. Tom och ödslig tyckte alla att den skulle blifva, då icke Lars med sitt glada, älskvärda sällskap, sina småtrefliga upptåg lifvade densamma. Men prostinnan talade aldrig med Hedda härom, ty till henne nämnde hon icke hans namn,

och Hedda talade med ingen om den saknad, som uppfylde hennes själ, utan endast med *honom*, som både förstod och gömde hennes klagan.

Julklapparne voro, som vanligt, många i det förmögna presthuset, men de glada, lifvande inskriptionerna saknades, ty Per var icke skald, icke en gång julklappsskald, huru härligt han sjöng skaldernas sånger.

Prosten upptog julklapparne.

Han höll ett stort paket i handen och ögat dröjde med uttryck af förvåning och oro på de skrifna raderna.

»Prostinnan!» sade han slutligen, men utan att lemna henne paketet.

»Det stod något mera», sade prostinnan, som märkte såväl detta, som sin mans förvåning. Och hennes hjerta hviskade: »från Lars».

»Läs! läs!» sade hon häftigt, »eller räck mig paketet.»

»*Likstod för Atis!*» sade prosten omsider med låg röst, nästan dröjande, och räckte paketet till sin hustru.

Stillatigande mottog prostinnan paketet, men handen darrade. En askgrå färg utbredde sig öfver hennes ansigte och den blick, som hon slungade mot Hedda, kunde man nästan säga spraka af hatets och hämndens flammor.

Rodnande och bäfvande nedslog Hedda sina ögon, under det att prostinnan, med återvunnen själfbeherrskning, bröt paketet.

»Tack, Hedda, för din gåfva!» sade hon, under försök att göra rösten säker, då hon ur paketet uppvecklat en dyrbar och modern schal.

Hedda lutade sig fram för att kyssa mosterns hand.

»Det behöfs icke!» sade prostinnan och drog undan den iskalla och fuktiga handen.

»Du skall få se i hvem du stungit hafver», sade

prostinnan för sig sjelf med en röst, som gaf en rikare tydning åt hennes ord, då hon, innan hon gick att lägga sig, nedlade schalen i en byrålåda.

Olyckligare än någonsin var den stackars Hedda, och tusende gånger ångrade hon denna påskrift, som, hvarest hon än ville söka en undflykt för sitt samvete, dock — hon måste erkänna det — hade sin grund i en länge närd hämndkänsla.

Lars, den så länge efterlängtade, återkom omsider med lager och ära, och Hedda glömde både Atis och inskriptionen vid detta ljufva, så länge väntade återseende; men prostinnan glömde det ej; det var, sedan moderskärleken tagit ut sin rätt, utgångspunkten för hennes ord, hennes sträfvan, hennes handlingar.

Hvad hon sade, veta vi icke, icke heller huru hon handlade, men det veta vi, att hennes arbete länge syntes fruktlöst. Hedda firade åter härliga jubeldagar, men småningom, sedan den ena giftdroppan efter den andra banat sig väg ned i sonens hjerta, drog en isfläkt genom hans själ, och den fläktade kallt, kvalfullt på hans ungdomskärlek, hans ungdomsbrud.

Om orsaken härtill ensamt var mammas outtröttliga åtgörande, eller om detta i hans eget hjertas ostadighet slutligen vunnit en bundsförvandt, är icke så lätt att afgöra, ehuru kommande dagar tycktes bevisa detta senare. Dock är ovisst om han icke varit sin första kärlek trogen, så vida icke moderns många giftiga pilar genomborrat densamma.

Det är icke första gången, som moderskärleken försöker sig på denna lofvärda bana.

Mostern jublade. Heddas kind blef blek och dess små gropar gömde sig icke mera bland rodnande rosor.

Nu blef mostern vänligare, men Hedda blef det

ej. Upplösningen på hennes unga hjertas drama hade kostat henne lifvets glädje, lifvets frid, och hon kunde icke komma ifrån den öfvertygelsen, att mostern varit orsaken härtill.

Snart derefter lemnade hon prostgården och i tidernas längd skänkte hon sin hand och den del af hennes hjerta, som var qvar, åt en ädel och aktad man, hvilken öppnade åt henne ett fridfullt och trefligt hem i den härliga Jönköpingsdalen.

Gammal blef hon icke, men hon lefde tillräckligt länge för att fullt försona sitt hjerta med sin moders syster, med minnet af sin första kärlek, denna hennes lifs ljufvaste glädje, dess djupaste sorg.

Och Lars — torde läsaren fråga — han sörjde väl icke så länge sin vårdags kärlek, att han icke slutligen valde någon af Östergötlands fagra tärnor till sin maka?

Om han någon gång sörjde sin Hedda, veta vi ej. Herrarne bära vanligen sin sorg så filosofiskt, att de ofta icke sjelfva känna den; men nog valde han omsider en fager och älskvärd östgöta-tärna till sin brud, men på vägen till detta mål träffade han många, hvars behag gäfvo honom en liten förfriskning, och bland dessa *en*, hvars svarta ögon och sprittande liflighet mer än vanligt tjusade och längre än eljest fängslade hans hjerta.

Mamma blef orolig, dock icke *så*, som hon en gång förut varit det. Hon var nu mera bekant med sin sons kärlek. »Det går väl öfver», tänkte hon, äfven då den syntes varm som en midsommarsol och djup som ett gruvschakt.

Emellertid lekte magistern obarmhertigt med denna unga flickas hjerta, som trodde att leken var allvar och som för hela lifvet fäst sig vid den vackre och intagande ynglingen.

Han lekte och syntes hänförd, berusad af denna ljufliga lek, under hvilken han lofvade äfven henne trohet i döden. Men han tröttnade småningom, leken roade ej mera och de löften, han gifvit under den, voro ju blott stundens svärmerier.

I stället för kärlekens härliga bilderspråk, började Lars nu filosofiska afhandlingar och bland dessa huru länge det dröjde innan han kunde bjuda henne ett hem, att han upptäckt att, huru mycket han än älskade henne — detta manna insmög han alltid bland de brända ormarne — så hade han dock funnit att de icke passade för hvarandra, och så många förnuftsargument, på hvilka den svalnade kärleken vanligen är så rik. Omsider var han obarmhertig nog att säga sig hafva upptäckt att hans bror vore den, som mycket bättre passade åt henne och att han verkligen skulle kunna göra henne lycklig.

Louise gret heta, bittra, brännande tårar. Ack, hon hade på qvinnohjertats vanliga sätt tagit leken för allvar; hon ville icke höra talas om någon annan; för henne funnes ju blott *en*. Men magistern var outtröttlig i doserande och parlamentterande, och på samma gång som han försäkrade Louise att hon med Per skulle finna en huslig lycka, finna *hjertats* lycka, så snart hon verkligt lärt känna allt det varma och ädla, som gömde sig under hans kalla yta, öfvertygade han brodern att Louise verkligen egde de egenskaper, som han visste honom *högst* skatta hos sin blifvande maka — egenskaper, hvilka Louise måhända till en stor del saknade och hvilka kärleken *endast* skulle kunna låna henne.

Om nu Per kanske icke ansåg detta som en trosartikel, men hennes förmögenhet, den Lars på runstycket visste att först och sist framhålla, ansåg han åtminstone för en sådan. Och då nu Lars förestälde honom, huru han med den kunde sätta upp sitt bo — ty han hade nu fått en ordinarie befattning inom församlingen — och ändå hafva litet öfver att draga

ränta på, då voro alla betänkligheter å den sidan öfvervunna, och han tänkte verkligen att som en ingress till sitt frieri sjunga en vacker, oemotståndlig serenad utanför vindskammaren, der Louise hade sin bostad.

Men Louise var icke så lätt besegrad; dock visste Lars använda de vapen, som äfven skulle öfvervinna henne. Han förestälde henne, huru ett ljuft, innerligt samband skulle för lifvet ega rum mellan dem, huru hans broders maka alltid finge vara honom kär med en broders hela, varma kärlek, då de eljest voro så godt som för alltid åtskilda.

»Säg, min Louise», fortfor han med den allmakt, som han visste sig kunna nedlägga i blick och röst, sedan han sett huru dessa hans föreställningar kommit hennes beslut att vackla, »vill du icke tillhöra din Lars som en kär, tillbedd syster, och vill du icke unna mig den ljufva rättigheten att som broder få trycka dig till mitt hjerta?»

Med dessa ord och en liten prolog till den broderliga omfamningen var den adertonåriga, svärmande, hängifna flickan besegrad.

Och bröllop firades och brudens enda glädje var den, att Lars var hennes marskalk, att Lars var hennes svåger; men denna falska, ehuru ljuffiga illusion skingrades snart och bröllopdagen blef en invigning till hela hennes lifs djupa olycka.

Louise, denna veka, kärleksrika qvinna led djupt, utsägligt af detta disharmoniska, iskalla äktenskap. Hennes bröst hade aldrig varit starkt och en obotlig lungsot blef följden af detta kvalfulla, hopplösa lidande.

»O, Lars, hvi gjorde du mig detta?» klagade den arma, då hon några år efter sitt bröllop såg svågern i sitt hem och då hon, trött till kropp och själ, tyckte sig nära att digna under sin börda.

Hvad lektorn kände är ej godt att veta, men vi hafva anledning att tro, det han hade svårt att filo-

sofera bort den förebråelse, som ovillkorligt måste gnaga hans hjerta.

Emellertid skredo åren, det ena efter det andra, och mer än tolf långa solhvarf hade Louise burit sin boja. Hon kände nu med utsäglich glädje att fjett-rarne voro nära att falla, och hon bad innerligt till Gud, att hon icke måtte öfverlefva den Augustidag, som var utsatt till hennes svågers bröllop, ty nu först hade han gjort allvar af leken och utvalt sig en brud.

Af den fordom så vackra, så tjusande Louise var numera blott en skugga, en sjunken, förtärd ruin, inom hvilken själen slog sina sista, frigörande ving-slag. Hon satt i sitt soffhörn, trött, lidande, utmärg-lad, med de hektiska rosorna på de infallna kinderna, men flitigt arbetande på de vackra hålsömslakan, som skulle pryda den säng, hvarest Lars med sin unga maka skulle hvila, ty han hade lofvat att straxt efter bröllopet fara till Louise.

Lakanen voro färdiga, rummet, der de nygifva skulle bo, fint och i ordning och den döende gladdes åt detta hennes sista arbete, ty, ehuru hon icke på flera dagar orkat tillse de små anordningarne, så hade hon dock ordnat och bestämt hur allt skulle vara i den lilla helgedomen.

»Ack, hvad jag skall älska *hans* brud!» sade hon, då författarinnan med en af Louises bästa vän-ner besökte henne dagen före hennes svågers bröllop, och vid dessa ord skimrade ännu en kärlekens stråle i hennes mörka, glänsande ögon. »Jag får nog öfver-lefva hans bröllopsdag!» tillade hon och en utsäglich smärta lade sina mörka skuggor öfver hennes tärda anlete.

Men Gud hade hört hennes bön. Augustiqvällens månskimmer belyste med sina melankoliska strålar det lidandets rum, der dödens engel förbarmande tryckte den längtande, lefnadströtta i sina armar, på

samma gång som de mystiskt upplyste hennes svåg-
gers brudgemak.

Innan en vecka var förliden, stannade en afton i skymningen en blåmålad vagn eller rättare vagnskorg vid kyrkogårdsporten i den församling, der Louise bott. Ur densamma upplyfte hennes man, med tillhjälp af trenne drängar, den kista, som gömde hennes stoft, och bar den, såsom man bär en annan, icke i något fall tung börda, in uti kyrkoboden. Läsaren må sjelf döma!

Till begrafningen ankom Lars.

»Detta »pet» var Louises sista arbete», sade Per till brodern, då han infört honom i det för honom tillredda rummet, och han pekade dervid på lakanen, hvilka voro utbredda på sängen, der han, ehuru ensam, skulle ligga.

Om Lars sof godt den natten, veta vi icke, men det veta vi, att han vid Louises graf fälde heta, brännande tårar, och att den, som icke kände det, skulle trott, att *han* var maken till den döda, då deremot den, som verkligen var det, syntes lugn och nästan utan det ringaste tecken till smärta.

Kort efter Louises död begärde hennes man på en sockenstämma, att hans svärmor, hvilken åtföljt den enda, kära dottern till hennes hem, sedan hon åt sin måg lemnat hela sin lilla förmögenhet, skulle få intagas i församlingens fattighus. Gerningen må tala!

Ringen.

För mer än hundra år tillbaka bodde på ett af de gamla herresäten, hvilka i vexlande romantisk skönhet äro så rikt grupperade i Östergötlands Kind, detta så rättvist besjungna härad, en familj vid namn Gardemein. Flera egendomar i grannskapet tillhörde dem och deras rikedom och den öfverdådiga lefnad, de förde, utgjorde ett af ortens samtalsämnen.

Högmod och en nästan rå despotism utgjorde grunddragen i deras karakter; denna senare tillhörde dock i vida högre grad mannen. Ingen älskade dem, men den tiden, likasom i våra dagar, försmådde dock ingen de kräsliga gästabud, der bordets och vinets vänner läto sig väl smaka den öfverdådiga trakteringen.

I högsätet i den gamla salen satt vid dessa gästabud värden, omgifven af sina gäster. Vinet serverades, som det säges, i urhålkade sockertoppar, och när midnatten hade dånat sitt tolfslag och den sista tacksägelseskålen druckits af de halfrusiga gästerna, då ljud, likasom ett ackompagnement dertill, klangen från de dyrbara, slipade glasen, hvilka — det hörde till vilkoren för de Gardemeinska gästabuden — i glittrande skärfvor återstudsade från de marmorstenar, som omgafvo den höga kaminen.

Många äro de berättelser, som ännu spöka i den trakt, der de förde denna öfverdådiga lefnad och der de, isynnerhet familjefadern, utöfvade en häftighet och

en grymhet mot tjenare och underhafvande, som gjorde honom lika så fruktad som hatad.

På kyrkobacken, då de någon gång gjorde Guds hus den äran, fordrade de att deras underhafvande skulle vara uppställda i tvenne rader och stå med blottade hufvud och under djupa bugningar, medan de mäktige passerade.

O, hvad rikedomen och högmodet krökt mången rygg, under det att hat och förakt likasom sammankrympt hjertat!

En gång — så förtälja de gamla, som af sina fäder förnummit det — hade den mäktige despoten, under inflytande af sin ohämmade vrede, slagit ihjäl en af sina tjenare. Saken nedmutades eller betalades med »mansbot». Den tiden var det icke så svårt för den rike att slippa ifrån en kinkig sak; men hvad som var svårare, var att den mördade i långliga tider visade sin blodiga skepnad utanför det fönster, hvarest illgerningen skett. Der — så spökade det för den brottsliges samvete — såg han honom nästan hvarje natt, men äfven nu hade skepnaden så mycken respekt för sin mördare, att han aldrig vågade sig in i hans rum. Annars vet man ju, att spöken gå genom lykta dörrar.

En afton hade det fallit fru Gardemein in att göra en sjöpromenad på den vackra Åsunden. Dylika promenader voro icke egentligt i hennes smak, men hon ville roa en fröken, hvilken några dagar gästade hennes hus, och på samma gång som hon visade denna de leende stränderna, hade hon äfven tillfälle att visa, att alla de ställen, som der lågo i sommargrönska och fågring, tillhörde henne.

Den lilla prydliga båten, hvilken roddes af en betjent, lade ut från bryggan. Snart hade de passerat sundet och voro ute på den vidsträcktare sjön.

»Att du vågar så leka med denna dyrbara kle-
nod, min nådigaste vän!» utbrast den främmande
fröken, då hon såg att fru Gardemein lät vågorna
brusa kring en ring, som hon tagit af handen och
hvilken fröken visste ega ett högt värde för den
Gardemeinska familjen. Ringen hade nemligen i många
generationer gått i arf inom densamma och ansågs
vara en amulett, som medförde lycka — en lycka,
som skulle förloras med ringen.

»Leken roar mig», svarade den tilltalade stolt.

»Men tänk om du tappade ringen!»

»Så! hvad månede då hända?»

»Att du aldrig mer finge återse den.»

»Nej, det vore då alldeles omöjligt!» inföll betjen-
ten, hvilken, i förskräckelsen att frun skulle tappa den
ring, om hvilken hans mormor berättat så underliga
saker och att den vore skänkt af en trollpacka, glömde
den vördnad, han var van att visa sin höga matmoder.

»Ja, att det vore omöjligt, vet jag nog, ja, lika
omöjligt — hvad skall jag taga till? — som för *mig*
att blifva fattig!» yttrade fru Gardemein, och det
högmod, som svälde inom hennes bröst, gaf åt dessa
ord ett uttryck, som sjelfva högmodets demon skulle
afundats henne.

Och hon fortfor att leka med ringen under detta
spotska leende, som tycktes trotsa allt. Men den
lurande Ran hade utsändt någon af sina gesandter,
ty sjelf försmår han väl Åsundens böljor, och denne,
trotsande både lek och leende, lät en våg, häftig och
förrädisk, brusa fram öfver den mjellhvita handen,
och ned i djupet, i de blå salarne, slungades i det-
samma ringen.

Men fru Gardemein log sitt samma leende, eller
hon *försökte* att göra det, men både fröken och be-
tjenten *vågade* dock se, att en ögonblicklig oro drog
likasom en skugga öfver detsamma.

Emellertid var ringen snart glömd, men gästa-
buden och öfverdådet voro desamma.

Åren försvunno, det ena efter det andra, och en dag, då fru Gardemein tillika med sina tvenne döttrar gått nedåt sjöstranden för att se det påfogelpar, som hon låtit afhemta från Westervik, hördes ett häftigt anskri från en piga, hvilken bakom notboden var sysselsatt att rensa fisk.

»Hva' i alla mina da'r, en ring i magen på gädda! Och ni vill inbilla mej att inte trolla existera mer!» utropade pigan, så fort hon blef mäktig ett redigt ord.

De unga fröknarna hade hört utropet och sprungo i ögonblicket bakom notboden.

»Ringen! ringen!» utropade de, glada och förvånade, men pigan gjorde korstecknet och bad för Guds skull att fröknarna skulle göra så med, innan de togo ringen i sin hand.

Vi veta icke om de hörsammade detta välmenande råd, men det veta vi, att de skyndsamt ilade till modern med klenoden i sin hand.

Fru Gardemein bleknade. Samvetets gengångare hade hviskat några ord i hennes öra. Hon hade måhända icke förstått dem, om icke den redan betydligt sammansmälta rikedom tydligast förklarar dem.

Många år derefter reste fru Helwigh, hvars man hade köpt den egendom, hvilken den Gardemeinska familjen måst lemna, till Kisa marknad.

»Det är ju brukspatronessan Helwigh!» utropade på marknadsplatsen mot henne en gammal, illa klädd qvinna, hvilken ödmjukt böjde sig ned och, utan att fru Helwigh kunde hindra det, under varma tårar kysste hennes klädning.

»Hvad vill detta säga?» utbrister den ädla fru Helwigh, förvånad och missnöjd med denna alltför ödmjuka vördnadsbetygelse.

»Mitt namn är Gardemein och jag ville till min ädla välgörarinna framföra min ödmjuka tacksamhet för alla de gåfvor, som blifvit oss tillskickade från vårt gamla hem!» utbrast, under höga snyftningar, den fordom så rika och stolta, nu så fattiga och ödmjuka qvinnan.

Hennes hem var nu en fattigstuga, dit den välgörande fru Helwigh tvenne gånger om året låtit sända ett lass med matvaror.

Ringens hade, som allt annat af värde, lemnat den Gardemeinska familjen. Den hade dock varit det *sista* och som de längst sträfvat att behålla. Ringen hade sedan gått i många händer och var så på villospår, att man icke mera hoppades kunna få reda på honom. Slutligen lyckades det nuvarande egaren af den Gardemeinska egendomen, en dotterson till fru Helwigh, att upptäcka honom och tillhandla sig densamma, hvilken nu och framgent skall som ett klenodium, med en liten beskrifning deröfver åtfölja egendomen.

Skulle någon af våra läsare önska en närmare beskrifning på denna underbara ring, denna sannspådda profet, så utgöres han af tvenne rader gyllene filigramsarbete, hvilket sammanhålles af tvenne släta guldlänkar. En bit felas i det genombrutna guldets. Man säger att gäddan har afbitit den.

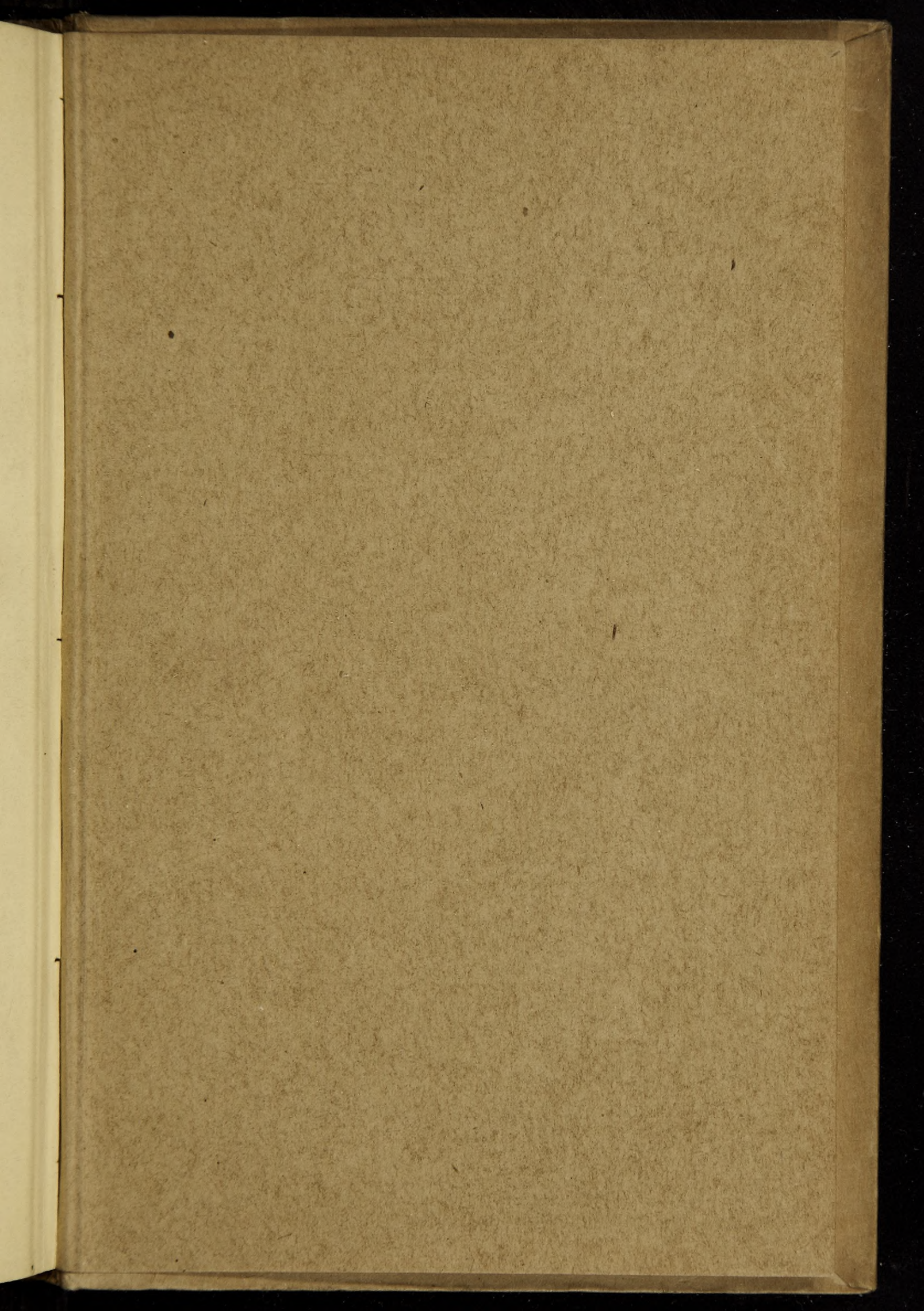

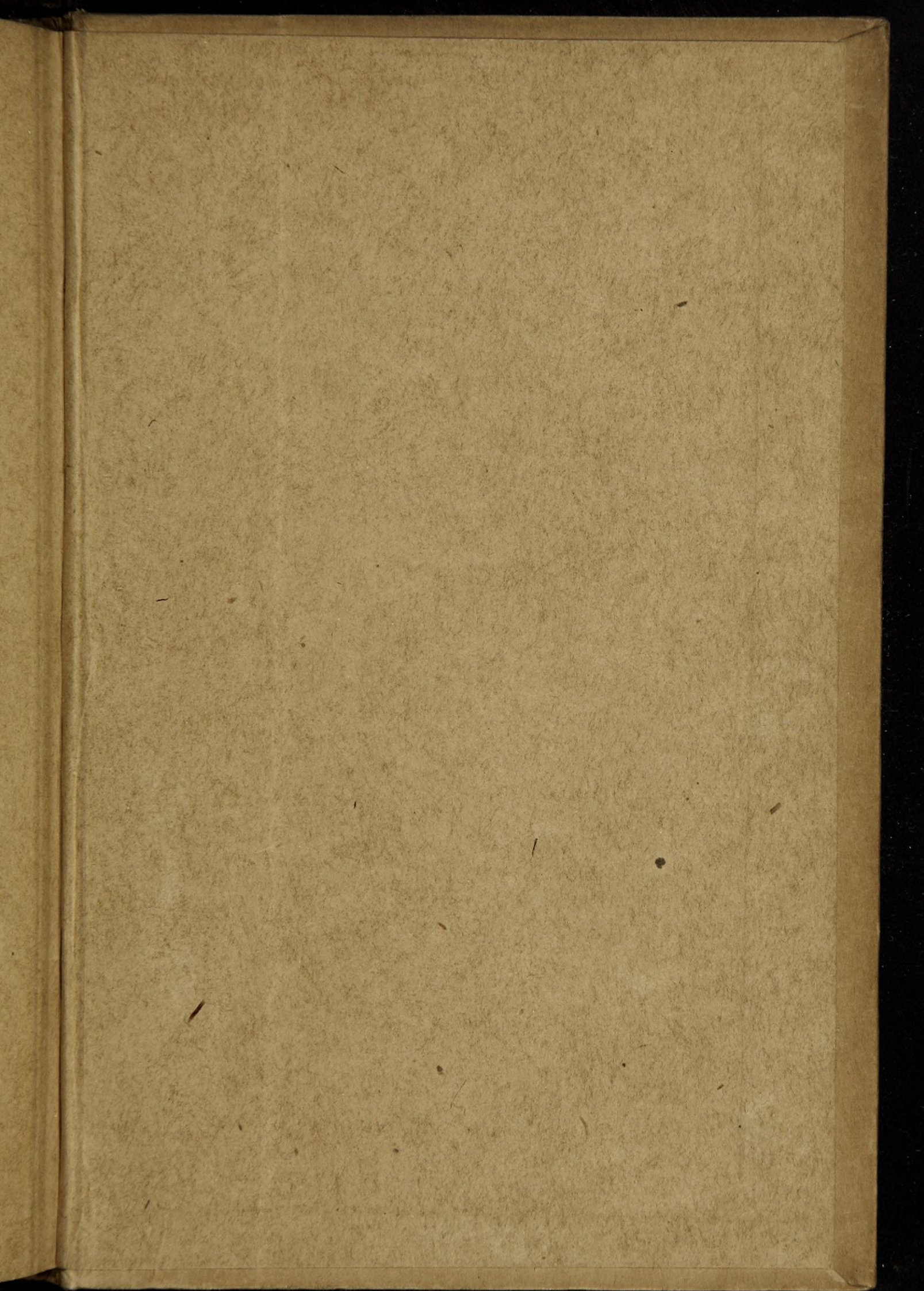
in
et
an
ar,
eh

äl-
tit

at
rit
la.
så
få
de
on
la
m
it-
re
n-
ne
ta
et.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400894346